

**Redogörelse
1977/78:2**

Riksdagens revisorers verksamhetsberättelse för år 1977

Innehållsförteckning

Riksdagens revisorers skrivelse	3
Den statsfinansiella utvecklingen	5
Skatteuppbörden	48
Viktigare förvaltningsorganisatoriska förändringar m. m. under år 1977	84
Revisorernas organisation och verksamhetsformer	93
Särskilda föredragningar och besök	95
Granskningsverksamheten	99
Resultatet av de till regeringen och till riksdagen under år 1976 avlåtna skrivelserna m. m.	124
Bilagor	
Till regeringen och till riksdagen under år 1977 avlåtna skrivelser	133
Sakregister till granskningsärendena åren 1976 och 1977	163

Till RIKSDAGEN

Enligt föreskrift i 14 § instruktionen för riksdagens revisorer får revisorerna härmed avlämna redogörelse för sin verksamhet under år 1977. Redogörelsen har utformats efter i stort sett samma principer som föregående år. Revisorerna har för avsikt att se över dessa principer och deras praktiska tillämpning. Stockholm den 26 januari 1978.

FRITZ BÖRJESSON

STURE PALM

PER-ERIC RINGABY

NILS HJORTH

JAN-IVAN NILSSON

HUGO BENGTSSON

GEORG ÅBERG

GUDRUN SUNDSTRÖM

BERTIL JONASSON

HAGAR NORMARK

ALLAN ÅKERLIND

RALF LINDSTRÖM

/ Per Dahlberg

DEN STATSFINANSIELLA UTVECKLINGEN

Statsbudget och tilläggsbudgeter

I statsbudgeten för budgetåret 1976/77 har inkomsterna på drift-budgeten tagits upp med 96 619,8 milj. kronor och utgifterna med 101 564,7 milj. kronor. Ett underskott av inkomster på 4 944,9 milj. kronor har således beräknats komma att uppstå. Senare har på tilläggsbudget sammanlagt 5 302,2 milj. kronor anvisats, vilket innebär en ökning av det beräknade underskottet med detta belopp till 10 247,1 milj. kronor.

Under statsbudgetens kapitalbudget har investeringsanslag om sammanlagt 9 641,9 milj. kronor anvisats. Denna bruttoinvestering har avsetts skola finansieras med avskrivningsmedel från statsbudgeten till ett belopp av 1 325,5 milj. kronor, med avskrivningsmedel inom vederbörande kapitalfond till ett belopp av 2 351,2 milj. kronor, med övriga kapitalmedel till ett belopp av 203,4 milj. kronor och med kapitaltillskott från riksgäldskontoret (investeringsbemyndiganden) till ett belopp av 5 761,7 milj. kronor. Det sistnämnda beloppet motsvarar efter avdrag av 24,0 milj. kronor, utgörande kapitalåterbetalning, de på kapitalbudgeten upptagna utgifterna om 5 737,8 milj. kronor. På tilläggsbudget har sedermera investeringsanslag om sammanlagt 1 424,0 milj. kronor anvisats. Om detta belopp minskas med summan av de på tilläggsbudget till driftbudgeten befintliga posterna Avskrivning av nya kapitalinvesteringar på 905,2 milj. kronor och Avskrivningar av oreglerade kapitalmedelsförluster på 900,0 milj. kronor, erhålls det belopp på 381,2 milj. kronor med vilket de på kapitalbudgeten upptagna utgifterna minskat till 5 356,6 milj. kronor.

Den på grundval av drift- och kapitalbudgeterna upprättade totalbudgeten omfattar inkomster om sammanlagt 99 197,5 milj. kronor och utgifter om sammanlagt 111 180,2 milj. kronor, vilket innebär ett beräknat underskott på 11 982,7 milj. kronor. Genom de till totalbudgeten hänförliga anslag på totalt 4 921,0 milj. kronor som sedermera anvisats på tilläggsbudget har underskottet ökat till 16 903,7 milj. kronor.

Budgetutfall

Totalbudgeten

Utfallet av totalbudgeten redovisas i tabell 1 på närmast följande sida. Som framgår av tabellen har de sammanlagda statsinkomsterna under budgetåret 1976/77 uppgått till 104 360,4 milj. kronor och ut-

gifterna till 114 844,7 milj. kronor. Totalbudgeten har således utfallit med ett underskott på 10 484,2 milj. kronor.

Tabell 1. Totalbudgeten 1976/77 (milj. kronor)

<i>Inkomster</i>			<i>Utgifter</i>		
	Budgeterade belopp	Redovisade belopp		Budgeterade belopp	Redovisade belopp
Skatter, avgifter, m. m.	91 056,7	96 260,6	Utgiftsanslag	114 801,1	114 738,8
Inkomster av statens kapitalfonder	5 563,1	5 714,3			
Beräknad övrig finansiering			Beräknad övrig medelsförbrukning		
Avskrivningar och övriga kapitalmedel inom statens kapitalfonder	2 554,7	2 373,0	Minskning av anslagsbehållningar	1 000,0	—
Övrig kapitalåterbetalning	23,0	12,5	Ökad disposition av rörliga krediter	300,0	105,9
	99 197,5	104 360,4			
Underskott	16 903,7	10 484,2			
Summa	116 101,1	114 844,7		116 101,1	114 844,7

Det redovisade underskottet anger det belopp varmed statens utgifter har bestritts genom upplåning på marknaden och motsvarar i princip statsskuldens ökning. Av olika skäl, såsom förändringar i myndigheternas kassahållning, eftersläpning i inleverans av vissa uppbördsmedel m. m., avviker dock i regel den av riksgäldskontoret redovisade förändringen av statsskulden från totalbudgetens saldo. Under budgetåret 1976/77 har statsskulden ökat med 13 580,5 milj. kronor, vilket är 3 096,3 milj. kronor mer än totalbudgetens underskott. Statsskulden uppgick därmed vid utgången av budgetåret 1976/77 till 82 340 milj. kronor.

Sambandet mellan totalbudgetens underskott och utfallet av drift- och kapitalbudgeterna framgår av följande sammanställning.

Kapitalbudgeten	— 5 647 milj. kronor
Underskott på driftbudgeten	— 4 731 " "
Ökning av rörliga krediter	— 106 " "
Totalbudgetens underskott	— 10 484 " "

Uppgifter över statens tillgångar och skulder, vilka brukar införas som poster i rikshuvudboken, föreligger inte för budgetåret 1976/77 vid tidpunkten för denna verksamhetsberättelses tryckning.

De redovisade inkomsterna på totalbudgeten, 104 360,4 milj. kronor, överstiger de beräknade, 99 197,5 milj. kronor, med 5 162,9 milj. kronor, vilket motsvarar en avvikelse på +5,2 procent. I redovisade belopp under utgiftsanslag, 114 738,8 milj. kronor, ingår utgifter på reservations- och investeringsanslag, varför förändring i anslagsbehållningar inte redovisas som en särskild post på det sätt som görs i statsbudgeten. För jämförelse med de redovisade beloppen under utgiftsanslag bör därför till i statsbudget och tilläggsbudget upptagna belopp, tillhoppa 114 801,1 milj. kronor, läggas den beräknade minskningen av anslagsbehållningar på 1 000,0 milj. kronor. En sådan jämförelse utvisar att de redovisade utgifterna understiger de i statsbudget och tilläggsbudget beräknade med 1 062,3 milj. kronor, vilket motsvarar en avvikelse på -1,0 procent.

Dispositionen av rörliga krediter under budgetåret 1976/77 har ökat med 105,9 milj. kronor mot en i statsbudgeten beräknad ökning av 300 milj. kronor.

Tabell 2 visar totalbudgetens utfall för budgetåren 1972/73—1976/77, jämfört med de budgeterade eller skattade beloppen vid fyra tillfällen i budgetcykeln. För de fem observerade budgetåren upptog såväl statsbudget som budgetredovisning ett utgiftssaldo. För budgetåret 1972/73 underskattades utgiftssaldot i statsbudgeten, för de därpå följande budgetåren överskattades det. Om jämförelse görs med de ursprungliga beräkningarna, finner man att med undantag av budgetåret 1976/77 budgetproposition och budgetredovisning för respektive budgetår avviker mycket starkt från varandra.

Tabell 2. Totalbudgeten för budgetåren 1972/73—1976/77 (milj. kronor)

Budgetår	Budgeterat i budgetpro- positionen	Budgeterat i komplette- ringsproposi- tionen	Statsbudget inkl. tilläggs- budgeter	Ny beräkning enl. följande års budget- proposition	Utfallet enl. bud- getredo- visningen
1972/73 Inkomster	55 831	56 107	56 397	54 112	54 513
Utgifter	59 110	59 739	62 059	61 333	60 718
Saldo	-3 278	-3 632	-5 662	-7 221	-6 205
1973/74 Inkomster	60 513	61 437	61 437	62 777	61 489
Utgifter	66 247	67 104	71 471	71 150	70 881
Saldo	-5 733	-5 667	-10034	-8 373	-9 393
1974/75 Inkomster	71 489	71 992	71 992	73 033	72 490
Utgifter	78 084	81 584	82 987	84 886	83 187
Saldo	-6 595	-9 592	-10 995	-11 853	-10 698
1975/76 Inkomster	81 317	84 984	84 874	88 819	93 934
Utgifter	93 224	95 431	99 340	99 790	97 658
Saldo	-11 907	-10 448	-14 446	-10 971	-3 724
1976/77 Inkomster	98 226	99 197	99 197	101 874	104 360
Utgifter	110 214	111 099	116 101	116 269	114 845
Saldo	-11 988	-11 902	-16 904	-14 395	-10 484

Driftbudgeten

Utfallet av driftbudgeten för budgetåret 1976/77 redovisas i tabell 3 på denna sida. Av tabellen framgår att de redovisade inkomsterna uppgår till 101 974,9 milj. kronor och de redovisade utgifterna till 106 705,8 milj. kronor. Som redan nämnts har således driftbudgeten utfallit med ett underskott på 4 730,9 milj. kronor. Om detta belopp ökas med ökningen av reservationerna om sammanlagt 1 581,4 milj. kronor, erhålls det underskott som har avförts på budgetutjämningsfonden, nämligen 6 312,3 milj. kronor.

Tabell 3. Driftbudgeten 1976/77 (milj. kronor)

<i>Inkomster</i>			<i>Utgifter</i>		
	Budgeterade belopp	Redovisade belopp		Budgeterade belopp	Redovisade belopp
Skatter, avgifter, m. m.	91 056,7	96 260,6	Egentliga statsutgifter	98 635,3	98 227,9
Inkomster av statens kapitalfonder	5 563,1	5 714,3	Utgifter för statens kapitalfonder	8 231,6	8 477,9
			Därav:		
			Riksgäldsfonden	5 100,0	5 416,3
			Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	2 230,6	2 160,6
			Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	901,0	901,1
Säger för driftbudgetens inkomster	96 619,8	101 974,9	Säger för driftbudgetens utgifter	106 866,9	106 705,8
Reservationer från föregående budgetår	—	6 105,9	Reservationer till följande budgetår	—	7 687,3
			Avräkning mot statens budgetutjämningsfond		
			Avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel	1 950,0	5 900,0
			Underskott att avföras på budgetutjämningsfonden	-12 197,1	-12 212,3
			Säger för avräkning mot statens budgetutjämningsfond	10 247,1	6 312,3
Summa	96 619,8	108 080,8		96 619,8	108 080,8

Vid ingången av budgetåret 1976/77 redovisades en skuld på budgetutjämningsfonden av 8 417,8 milj. kronor. Av de på budgetutjämningsfonden upptagna posterna utgjordes 15 750,0 milj. kronor av kommunalskattemedel och 3 341,3 milj. kronor av medel som hade tillförts fonden som överskott på automobilskattemedlens specialbudget. Summan av särredovisade överskott på automobilskattemedlens specialbudget och kommunalskattemedel uppgick således till 19 091,3 milj. kronor, varför för driftbudgeten i övrigt redovisades en brist på budgetutjämningsfonden på 27 509,1 milj. kronor.

I och med att underskottet på driftbudgeten för budgetåret 1976/77 om 6 312,3 milj. kronor avförts på fonden har skulden ökat till 14 730,1 milj. kronor. Fondens sammansättning har ändrats vid utgången av budgetåret 1976/77 på så sätt att de på fonden särredovisade kommunalskattemedlen har ökat till 21 650,0 milj. kronor och till automobilskattemedlens specialbudget hänförliga överskottsmedel har ökat till 3 608,3 milj. kronor, varigenom den till budgeten i övrigt hänförliga bristen har ökat till 39 988,4 milj. kronor.

Kapitalbudgeten

De sammanlagda kapitalinvesteringarna under budgetåret 1976/77 har uppgått till 11 094,5 milj. kronor. Dessa kapitalinvesteringar har finansierats till ett belopp av 2 160,6 milj. kronor genom avskrivningsmedel från statsbudgeten, till ett belopp av 2 053,4 milj. kronor genom avskrivningsmedel inom statens kapitalfonder och till ett belopp av 319,6 milj. kronor genom övriga kapitalmedel inom fonderna. Återstående belopp eller 6 560,9 milj. kronor har täckts genom kapitaltillskott från riksgäldskontoret till respektive kapitalfonder, varvid de på kapitalbudgeten uppförda investeringsbemyndigandena i motsvarande mån har belastats.

För budgetåret 1976/77 har ett belopp av 5 571,6 milj. kronor redovisats under den på kapitalbudgeten uppförda posten Lånemedel. Sambandet mellan detta belopp och investeringsbemyndigandena belyses i nedanstående tablå (milj. kronor).

	Stats- budget och tilläggs- budget	Utfall		Stats- budget och tilläggs- budget	Utfall
Lånemedel	5 356,6	5 571,6	Investeringsbe- myndiganden	6 280,5	6 560,9
<i>Tillkommer:</i>					
Minskning av outnyttjade belopp av inves- teringsanslag	—	75,9	<i>Avgår:</i> Kapita låter- betalning	924,0	913,5
Summa	5 356,6	5 647,4		5 356,6	5 647,4

Om till det redovisade beloppet lånemedel läggs det belopp på 75,9 milj. kronor varmed outnyttjade belopp av investeringsanslag har minskat, erhålls det belopp om 5 647,4 milj. kronor varmed den på riksgäldsfonden redovisade skulden har ökat.

Av det redovisade beloppet för kapitalåterbetalning utgör 901,0 milj. kronor avskrivningsmedel som har överförts från driftbudgeten till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Fördelningen av statens kapitalinvesteringar på olika ändamål kommer att beröras i det följande i samband med redogörelsen för utvecklingen av statsutgifterna under de olika departementens verksamhetsområden. I detta sammanhang må endast påpekas att de genom investeringsanslag finansierade kapitalinvesteringarna till väsentlig del avser statlig utlåning. Detta är främst fallet för de under statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd redovisade investeringsanslagen, vilka för budgetåret 1976/77 har belastats med 3 528,8 respektive 548,1 milj. kronor. De under de båda nämnda kapitalfonderna redovisade utgifterna motsvarar därmed 37 procent av de sammantagna kapitalinvesteringarna.

Statens inkomster

Skatter

Av de på totalbudgeten redovisade statsinkomsterna om sammanlagt 104 360,4 milj. kronor utgörs 93 042,6 milj. kronor av skatter, vilket motsvarar 89 procent av de sammantagna inkomsterna. Skatterna fördelar sig med 46 336,1 milj. kronor på direkta skatter och med 46 706,6 milj. kronor på indirekta skatter. Intäkterna under de till skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse samt socialförsäkringsavgifter hänförliga inkomsttitlarna har därvid räknats såsom direkta skatter, medan intäkterna under de till automobilskattemedel, allmän arbetsgivaravgift samt tullar och acciser hänförliga inkomsttitlarna har räknats såsom indirekta skatter.

I följande tablå har den procentuella fördelningen på direkta och indirekta skatter under vissa senare år ställts samman.

	1968/69	1970/71	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
Direkta skatter	46,4	47,2	40,2	40,9	45,7	50,3	49,8
Indirekta skatter	53,6	52,8	59,8	59,1	54,3	49,7	50,2

De förskjutningar i relationerna mellan direkt och indirekt beskattning som kan iakttas hänger samman med å ena sidan den statliga inkomstskattens progressivitet och å andra sidan de successiva höjning-

är som har företagits av mervärdeskatten. Den under 1970-talets tidigare år markanta tendensen med successivt ökad andel indirekta skatter bröts under budgetåret 1973/74. Anledningen därtill var den temporära nedsättningen av mervärdeskatten under tiden den 1 april—den 15 september 1974. På grund av eftersläpande redovisning har effekterna av denna skattesänkning kommit att mera påverka resultatet för budgetåret 1974/75 än resultatet för budgetåret 1973/74. Trots fortsatta årliga sänkningar av inkomstskatten har de direkta skatternas relativa storlek ökat även under budgetåret 1975/76, vilket i huvudsak förklaras av den statliga inkomstskattens progressivitet och de till följd av 1975 års avtalsuppgörelse kraftigt ökade lönerna under åren 1975 och 1976.

Skatt på inkomst och förmögenhet samt socialförsäkringsavgifter m. m.

Skatt på inkomst och förmögenhet samt socialförsäkringsavgifter m. m. är den helt dominerande inkomsttiteln under skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse samt socialförsäkringsavgifter. De skatter som slutligt skall redovisas på inkomstskatttiteln utgörs av statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt och sjömansskatt. De uträknade beloppen av dessa skatter vid 1976 och 1977 års taxeringar framgår av följande tablå (milj. kronor, där ej annat anges).

	Taxeringsår		Förändring 1976—1977	
	1976	1977	Belopp	Procent
Statlig inkomstskatt	27 348	28 552	+1 204	+4,4
Därav: A-längden	24 759	26 217	+1 458	+5,9
B- och C-längderna	2 589	2 335	— 254	—9,8
Förmögenhetsskatt	647	662	+ 15	+2,3
Sjömansskatt ¹	312	331	+ 19	+6,1
Totalt	28 307	29 545	+1 238	+4,4

¹ Influtna belopp budgetåren 1975/76 och 1976/77.

Som framgår av tablå har det totala beloppet uträknade skatter ökat med 1 238 milj. kronor, motsvarande 4,4 procent, från 1976 års till 1977 års taxering. För skattskyldiga som är uppförda på A-längden, d. v. s. fysiska personer m. fl., på vilka den helt övervägande delen av de uträknade skatterna belöper, har den statliga skatten ökat med 5,9 procent. Samtidigt har fysiska personers m. fl. sammanräknade beskattningsbara inkomster ökat med 17,5 procent.

För skattskyldiga som är upptagna på B- och C-längderna, d. v. s. främst svenska aktiebolag, har de uppräknade skatterna minskat med 9,8 procent.

De på inkomstskatttiteln redovisade inkomsterna under budgetåret 1976/77 uppgår till 45 020 milj. kronor. Skillnaden mellan uträknade

belopp för de skatter som slutligt skall redovisas på titeln och den faktiskt redovisade behållningen hänger samman med dels att det i det förra fallet är fråga om kalenderår och i det senare fallet om budgetår, dels att över titeln även andra skatter och avgifter, främst kommunal inkomstskatt, redovisas, dels att betydande avvikelser regelmässigt förekommer mellan den skatt som har slutligt debiterats för visst år och den för samma år influtna preliminärskatten.

De i preliminärskatten ingående kommunalskattemedlen betalas ut till kommunerna för varje kalenderår enligt kommunernas per den 1 januari framräknade fordran på statsverket. I kommunernas per den 1 januari 1976 framräknade fordran, som till halva sitt belopp har belastat budgetåret 1976/77, ingår dels förskott grundade på 1975 års taxering och de kommunala utdebiteringarna för år 1976, dels slutavräkningsmedel motsvarande skillnaden mellan slutligt uträknad kommunal inkomstskatt enligt 1975 års taxering och under kalenderåret 1974 utbetalade förskott. På motsvarande sätt har kommunernas per den 1 januari 1977 framräknade fordran, som betalats ut under kalenderåret 1977, med halva sitt belopp belastat budgetåret 1976/77.

Genom eftersläpningen i avräkningsförfarandet överstiger i regel de av staten i källskatteuppbörden uppburna kommunalskattemedlen de till kommunerna samtidigt utbetalade medlen. För att en utjämning av de svängningar som kunde föranledas av den då tillämpade ordningen för utbetalning av kommunalskattemedel skulle bli möjlig, inrättades enligt beslut av 1952 års riksdag en fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Denna fond redovisas fr. o. m. budgetåret 1955/56 på budgetutjämningsfonden, varigenom avsättningar och återföringar inte längre direkt påverkar de redovisade inkomsterna på inkomstskatttiteln. Som nämnts i det föregående uppgår de på budgetutjämningsfonden särredovisade medlen vid utgången av budgetåret 1976/77 till 21 650,0 milj. kronor, vilket motsvarar vad staten beräknas sedan 1955/56 ha uppburit av kommunerna tillkommande skattemedel utöver vad som t. o. m. budgetåret 1976/77 faktiskt har betalats ut till kommunerna.

Automobilskattemedel, allmän arbetsgivaravgift samt tullar och acciser

De redovisade inkomsterna under de största till automobilskattemedel, allmän arbetsgivaravgift samt tullar och acciser hänförliga inkomstitlarna under budgetåren 1974/75—1975/76 framgår av den på s. 13 intagna tablån (milj. kronor).

Vägrafikskatten infördes den 1 januari 1974 och ersatte därvid fordonsskatten enligt 1922 års automobilskatteförordning. Vägrafikskatt utgår i form av fordonsskatt och kilometerskatt. Den 1 april 1977 höjdes fordonsskatten för personbilar och motorcyklar med ca 75 procent.

	1974/75	1975/76	1976/77
Bensinskatt	1 753,9	1 890,1	1 991,7
Vägfärdsskatt	1 930,8	2 001,2	2 577,1
Allmän arbetsgivaravgift	5 360,0	6 647,3	6 997,2
Tullmedel	1 250,2	1 059,0	1 170,1
Mervärdeskatt	14 680,6	18 200,2	21 258,9
Särskilda varuskatter	393,1	408,2	462,6
Omsättningsskatt på motorfordon	744,6	827,8	860,1
Tobaksskatt	2 062,1	2 168,2	2 328,0
Skatt på sprit	2 885,8	3 190,2	3 449,3
Skatt på vin	431,9	532,2	581,8
Skatt på malt- och läskedrycker	676,6	865,2	938,6
Energiskatt	1 944,4	3 070,5	3 528,1
Särskild vägfärdsskatt	201,8	192,8	198,0
Skatt på annonser och reklam	120,5	145,1	174,1
Skatt på spel	69,0	89,1	95,5

Allmän arbetsgivaravgift infördes den 1 januari 1969. Avgiften utgick under åren 1969 och 1970 med 1 procent, under åren 1971 och 1972 med 2 procent och utgår fr. o. m. år 1973 med 4 procent av vad arbetsgivare under respektive år har utgett som lön åt arbetstagare. Inom det inre stödområdet är dock avgiftsuttaget sedan den 1 januari 1976 temporärt begränsat till 2 procent för samtliga arbetsgivare utom staten. I fråga om rörelseidkare och jordbrukare utgår en s. k. egenavgift med samma procenttal på den egna inkomsten, minskad med en avgiftsfri del som för inkomståren 1975, 1976 och 1977 har uppgått till respektive 10 000, 18 000 och 30 000 kronor.

Mervärdeskatten utgjorde fr. o. m. år 1971 15 procent av beskattningens värde. Den var tillfälligt sänkt till 12 procent under tiden den 1 april—den 15 september 1974, varefter den åter höjdes till 15 procent. Den i jämförelse med tidigare år mycket kraftiga ökningen av inkomsterna från mervärdeskatten under budgetåret 1975/76 har delvis sin grund i denna tillfälliga nedsättning i skattesatsen men hänger också samman med konsumtionsutvecklingen och inflationen under budgetåret 1975/76. Den 1 juni 1977 höjdes mervärdeskatten till 17,1 procent.

Tobaksskatten på cigaretter höjdes den 11 maj 1975. En ny höjning av skatten, denna gång på samtliga tobaksvaror, genomfördes den 14 mars 1977.

Den 11 maj 1975 höjdes också energiskatten på drivmedel och oljebränslen. En höjning av energiskatten på elkraft trädde i kraft någon månad senare, då en fast skatt på 2 öre per kWh ersatte den tidigare skatten som utgick med 10 procent av kraftpriset. På grund av eftersläpningen i redovisningen fick skattehöjningarna inte någon budgetmässig effekt förrän under budgetåret 1975/76. Den 20 mars 1977 höjdes energiskatten på elkraft till 3 öre per kWh i fråga om annan kraft än sådan som förbrukas för industriellt ändamål.

Skatterna på sprit, vin och malt- och läskedrycker höjdes dels den 11 maj 1975, dels den 1 maj 1977. Vid den förstnämnda höjningen utvidgades malt- och läskedrycksbeskattningen till att omfatta även icke kolsyrade drycker, s. k. stilldrinks. Ökningarna i procent under budgetåren 1973/74—1976/77 för inkomsttitlarna skatt på sprit, skatt på vin samt skatt på malt- och läskedrycker framgår av följande sammanställning.

	Ökning i procent		
	1973/74— 1974/75	1974/75— 1975/76	1975/76— 1976/77
Skatt på sprit	+28,6	+10,5	+8,1
Skatt på vin	+21,2	+23,2	+9,3
Skatt på malt- och läskedrycker	— 0,5	+27,7	+8,5

Uppbörd i statens verksamhet och diverse inkomster

Under rubriken uppbörd i statens verksamhet redovisas vissa till statliga myndigheter och inrättningar inflytande inkomster, i huvudsak motsvarande ersättningar eller avgifter för av vederbörande myndigheter utförda tjänster eller uppdrag. Taxor och avgifter fastställs i allt väsentligt av regeringen. Dessutom redovisas under uppbörd i statens verksamhet vissa andra inkomster.

Under rubriken diverse inkomster redovisas bl. a. totalisator-, tips- och lotterimedel.

De under uppbörd i statens verksamhet och diverse inkomster influtna medlen under budgetåren 1974/75—1976/77 redovisas i följande tablå (milj. kronor).

	1974/75	1975/76	1976/77
Uppbörd i statens verksamhet	1 403,6	2 161,8	2 177,6
Diverse inkomster	836,7	928,7	1 040,4

Inkomster av statens kapitalfonder

I statsbudgeten under inkomster av statens kapitalfonder upptagna och i budgetredovisningen redovisade belopp för budgetåret 1976/77 belyses i följande sammanställning (milj. kronor).

	Stats- budget	Budget- redo- visning	Brist (—) resp. mer- inkomst (+)
Statens affärsverksfonder	1 046,0	1 102,7	+ 56,7
Därav:			
Postverket	21,5	21,2	— 0,3
Televerket	125,0	125,0	—
Statens järnvägar	0,0	3,6	+ 3,6
Luftfartsverket	25,0	42,2	+ 17,2
Förenade fabriksverken	29,0	25,4	— 3,6
Statens vattenfallsverk	800,0	830,1	+ 30,1
Domänverket	45,5	55,3	+ 9,8
Riksbanksfonden	450,0	550,0	+100,0
Statens allmänna fastighetsfond	544,2	507,6	— 36,6
Försvarets fastighetsfond	138,3	129,3	— 9,1
Statens utlåningsfonder	2 847,5	2 850,2	+ 2,7
Fonden för låneunderstöd	136,0	189,4	+ 53,4
Fonden för statens aktier	107,0	81,8	— 25,2
Fonden för beredskapslagring	96,0	102,0	+ 6,0
Statens pensionsfonder	102,3	103,1	+ 0,8
Diverse kapitalfonder	95,8	98,1	+ 2,3
Summa	5 563,1	5 714,3	+151,2

Det kan påpekas att uppgifter om affärsverkens driftstater jämte vissa därtill knutna kommentarer är intagna på s. 26—45.

Statens utgifter

Utgifter inom de olika departementens verksamhetsområden m. m.

De belopp på drift- och kapitalbudgeterna för budgetåret 1976/77, vilka tagits upp i statsbudget och tilläggsbudget (budgeterade belopp) och redovisats i budgetredovisningen, har ställts samman i tabell 4 nedan och därvid fördelats på de olika departementens verksamhetsområden m. m. Tabellen liksom de efterföljande kommentarerna till utgifterna inom de olika verksamhetsområdena grundar sig på den departementsindelning som gällde vid ingången av budgetåret 1976/77. Det bör noteras att finansdepartementet den 25 november 1976 delades upp i ett ekonomidepartement och ett budgetdepartement. Uppgifterna avseende finansdepartementets verksamhetsområde omfattar således efter detta datum såväl de till ekonomidepartementet som de till budgetdepartementet hänförliga utgifterna.

De inom justitiedepartementets verksamhetsområde redovisade utgifterna för budgetåret 1976/77 överstiger de för budgetåret 1975/76 redovisade med 214 milj. kronor. Av denna ökning hänför sig 190 milj. kronor till polisväsendet. Den del av utgiftsstegringen som hänför sig till sistnämnt belopp beror, i likhet med närmast föregående budgetår, i viss utsträckning på tillkomsten av nya polistjänster.

Utgifterna under utrikesdepartementets verksamhetsområde har ökat

Tabell 4. Utgifter på drift- och kapitalbudgeterna budgetåret 1976/77 (milj. kronor)

Verksamhetsområde	Budgeterade belopp			Redovisade belopp		
	Drift-budgeten	Kapital-budgeten	Summa	Drift-budgeten	Kapital-budgeten	Summa
Kungl. hov- och slottsstaterna	14,4	—	14,4	15,1	—	15,1
Justitiedepartementet	4 034,5	88,5	4 123,0	4 171,4	106,2	4 277,6
Utrikesdepartementet	3 485,8	2,2	3 488,0	3 294,6	12,3	3 306,9
Försvarsdepartementet	10 355,6	396,3	10 751,9	10 691,9	386,8	11 078,7
Socialdepartementet	31 138,2	56,3	31 194,5	32 310,5	71,9	32 382,4
Kommunikationsdepartementet	5 014,8	1 925,4	6 940,2	4 781,9	1 922,9	6 704,8
Finansdepartementet	7 154,9	535,5	7 690,4	6 823,1	416,5	7 239,6
Utbildningsdepartementet	14 257,6	892,2	15 149,8	15 048,0	877,6	15 925,6
Jordbruksdepartementet	4 432,6	171,7	4 604,3	4 808,6	139,2	4 947,8
Handelsdepartementet	350,0	132,0	482,0	366,5	181,0	547,5
Arbetsmarknadsdepartementet	7 217,1	680,0	7 897,1	7 171,0	463,7	7 634,7
Bostadsdepartementet	4 933,0	1 855,0	6 788,0	4 506,9	2 685,4	7 192,3
Industridepartementet	3 098,5	4 309,9	7 408,4	2 431,5	3 794,6	6 226,1
Kommundepartementet	1 485,5	21,0	1 506,5	1 558,5	36,1	1 594,6
Oförutsedda utgifter	1 500,0	—	1 500,0	90,4	—	90,4
Riksdagen och dess verk m.m.	162,7	—	162,7	158,2	—	158,2
Riksgäldsfonden	5 100,0	—	5 100,0	5 416,3	—	5 416,3
Summa	103 735,3	11 065,9	114 801,1	103 644,2	11 094,5	114 738,8

med 660 milj. kronor från budgetåret 1975/76 till budgetåret 1976/77. Utgifterna för internationellt utvecklingssamarbete uppgår under budgetåret 1976/77 till 2 903 milj. kronor, vilket motsvarar 83 procent av de under utrikesdepartementets verksamhetsområde redovisade totalutgifterna.

Försvarsutgifternas storlek under budgetåret 1976/77 regleras genom 1972 års försvarsbeslut. Utgifterna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde har ökat med 589 milj. kronor mellan budgetåren 1975/76 och 1976/77.

Utgifterna inom socialdepartementets verksamhetsområde skiljer sig från utgifterna inom övriga departementsområden såtillvida som de till övervägande del avser inkomstöverföringar till hushållen. Under de tre största anslagen härvidlag, nämligen Folkpensioner, Allmänna barnbidrag och Bidrag till sjukförsäkringen, redovisas under budgetåret 1976/77 utgifter om sammanlagt 24 510 milj. kronor, motsvarande 76 procent av de under socialdepartementets verksamhetsområde redovisade utgifterna. I jämförelse med motsvarande utgifter budgetåret 1975/76 har utgifterna under de nämnda anslagen ökat med 3 445 milj. kronor, vilket utgör den dominerande delen av den för departementsområdet totalt redovisade utgiftsökningen om 4 561 milj. kronor. Utgifterna för folkpensioner har ökat med 3 478 milj. kronor. Ökningen har flera orsaker, av vilka de viktigaste är basbeloppets fortskridande höjning, de s. k. pensionstillskottens höjda andel av basbeloppet och en ökning av antalet pensionärer från år till år. Utgifterna för allmänna barnbidrag

har under budgetåret 1976/77 ökat med 135 milj. kronor. Bidrag till sjukförsäkringen har minskat med 167 milj. kronor.

De redovisade utgifterna för kommunikationsdepartementets verksamhetsområde har ökat från budgetåret 1975/76 till budgetåret 1976/77 med 495 milj. kronor.

De för finansdepartementets verksamhetsområde redovisade utgifterna är 875 milj. kronor högre under budgetåret 1976/77 än under närmast föregående budgetår. Bidrag och ersättningar till kommunerna ökade med 1 033 milj. kronor. Totalt uppgår därmed dessa bidrag och ersättningar till 5 251 milj. kronor under budgetåret 1976/77, motsvarande 73 procent av de på totalbudgeten redovisade utgifterna för finansdepartementets verksamhetsområde.

Inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde redovisas för budgetåret 1976/77 de — näst utgifterna inom socialdepartementets verksamhetsområde — största sammanlagda statsutgifterna. Av utgifterna belöper sig 9 446 milj. kronor, motsvarande 59 procent av de sammanlagda utgifterna inom verksamhetsområdet, på skolväsendet. Jämfört med budgetåret 1975/76 innebär detta en ökning med 1 467 milj. kronor. De redovisade utgifterna för högre utbildning och forskning har uppgått till 2 474 milj. kronor under budgetåret 1976/77, motsvarande en ökning från närmast föregående budgetår med 285 milj. kronor. Utgifter för studiesociala ändamål har uppgått till 1 418 milj. kronor, av vilket belopp 705 milj. kronor utgörs av studiemedel anvisade på kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder.

Utgifterna inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde har under budgetåret 1976/77 uppgått till 4 948 milj. kronor, vilket är 89 milj. kronor mindre än under budgetåret 1975/76. Den största utgiftsminskningen hänför sig till jordbruksregleringen, vars kostnader har minskat från 3 556 milj. kronor budgetåret 1975/76 till 3 351 milj. kronor budgetåret 1976/77. Detta innebär en minskning med 6 procent.

Inom handelsdepartementets verksamhetsområde har de redovisade utgifterna ökat från 420 milj. kronor budgetåret 1975/76 till 548 milj. kronor budgetåret 1976/77.

Utgifterna inom arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde har under budgetåret 1976/77 uppgått till 7 635 milj. kronor, vilket är 2 205 milj. kronor mer än under budgetåret 1975/76. Av ökningen hänför sig 1 746 milj. kronor till delområdet arbetsmarknad.

Utgifterna inom bostadsdepartementets verksamhetsområde har under budgetåret 1976/77 uppgått till 7 192 milj. kronor, vilket är 1 327 milj. kronor mer än under budgetåret 1975/76. De största anslagen avser bostadstillägg, räntebidrag och lån till bostadsbyggande. De på dessa tre anslag redovisade utgifterna under budgetåret 1976/77 uppgår till respektive 1 473, 2 255 och 2 565 milj. kronor, vilket sammanlagt motsvarar 88 procent av de totala utgifterna inom verksamhetsområdet.

De inom industridepartementets verksamhetsområde redovisade utgifterna för budgetåret 1976/77 på sammanlagt 6 226 milj. kronor utgörs till ett belopp av 3 795 milj. kronor av investeringsutgifter. Den största kapitalinvesteringen, 2 190 milj. kronor, avser kraftstationer m. m.

Av de under kommundepartementets verksamhetsområde redovisade utgifterna för budgetåret 1976/77 hänför sig 1 562 milj. kronor till utgifter för länsstyrelserna, vilket motsvarar 98 procent av de för verksamhetsområdet på totalbudgeten redovisade utgifterna.

Utgifter efter anslagsform

Av de för budgetåret 1976/77 anvisade medlen på driftbudgeten om sammanlagt 106 867 milj. kronor utgörs 18 674 milj. kronor av reservationsanslag och 88 193 milj. kronor av förslagsanslag och obetecknade anslag. De på reservationsanslag redovisade utgifterna uppgår till 17 068 milj. kronor. Den vid budgetårets början föreliggande anslagsbehållningen av reservationer om 6 106 milj. kronor har härigenom ökat till 7 687 milj. kronor.

För budgetåret 1976/77 har investeringsanslag till ett sammanlagt belopp av 11 066 milj. kronor anvisats på kapitalbudgeten. Den redovisade nettoutgiften uppgår till 11 095 milj. kronor. Det vid budgetårets början föreliggande beloppet av outnyttjade investeringsanslag om 2 697 milj. kronor har härigenom (efter avdrag av besparingar reglerade över titeln lånemedel om 47 milj. kronor) minskat med 28 milj. kronor till 2 622 milj. kronor.

Beloppen utestående reservationer respektive outnyttjade investeringsanslag vid utgången av budgetåret 1976/77 redovisas, med fördelning på departement m. m., i följande tablå (milj. kronor).

	Utestående reservationer		Outnyttjade belopp investeringsanslag
	Egentliga statsutgifter	Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	
Justitiedepartementet	59,3	35,4	79,8
Utrikesdepartementet	1 819,3	4,1	4,7
Försvarsdepartementet	0,4	40,1	58,4
Socialdepartementet	123,0	29,9	26,9
Kommunikationsdepartementet	1 661,1	—	182,2
Finansdepartementet	29,3	61,2	263,4
Utbildningsdepartementet	197,2	67,9	128,2
Jordbruksdepartementet	348,8	19,2	78,2
Handelsdepartementet	10,4	49,1	109,2
Arbetsmarknadsdepartementet	1 440,0	—	276,5
Bostadsdepartementet	584,2	22,0	659,3
Industridepartementet	1 073,1	0,3	749,8
Kommundepartementet	5,3	2,0	4,9
Riksdagen och dess verk	4,5	—	—
Summa	7 356,0	331,3	2 621,6

De största beloppen för utestående reservationer och outnyttjade investeringsmedel redovisas inom kommunikations-, utrikes-, industri-, arbetsmarknads- och bostadsdepartementens verksamhetsområden i nämnd ordning. De största posterna av denna art inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde avser anslagen Drift av statliga vägar med 777 milj. kronor, Byggande av statliga vägar med 616 milj. kronor och Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator med 228 milj. kronor. Dessa anslag avräknas med hela sina belopp mot automobilskattebeloppet. För utrikesdepartementets verksamhetsområde redovisas de största reservationerna under anslagen Bilateralt utvecklingssamarbete med 783 milj. kronor och Bidrag till internationella biståndsprogram med 1 027 milj. kronor. De största posterna inom industridepartementets verksamhetsområde redovisas under anslagen Täckande av förluster vid Eriksbergs Mekaniska Verkstads AB med 409 milj. kronor och Energibesparande åtgärder inom näringslivet med 279 milj. kronor.

Den största posten inom arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde avser sysselsättningsskapande åtgärder med 1 257 milj. kronor. Inom bostadsdepartementets verksamhetsområde har Lånefonden för bostadsbyggande ett outnyttjat investeringsbelopp på 373 milj. kronor.

Härutöver må nämnas att en reservation av 240 milj. kronor redovisas på det till jordbruksdepartementets verksamhetsområde hörande anslaget Stöd till avfallsbehandling m. m. Reservationerna under anslagen till miljövård uppgår totalt till 274 milj. kronor.

Under förslagsanslag och obetecknade anslag redovisas för budgetåret 1976/77 merutgifter till ett sammanlagt belopp av 5 721 milj. kronor och besparingar till ett sammanlagt belopp av 4 899 milj. kronor. Som merutgift reglerad över specialbudget redovisas ett belopp av 598 milj. kronor. Detta belopp kan lämpligen dras ifrån besparingarna. Besparingarna skulle härigenom begränsas till 4 301 milj. kronor. Under budgetåret 1975/76 uppgick motsvarande merutgifter och besparingar till 7 367 respektive 6 780 milj. kronor.

Eftersom utgifterna under obetecknade anslag, vilka till övervägande del utgörs av statliga bidrag till olika ändamål, i regel uppgår till hela de anvisade beloppen, faller inte endast merutgifter utan även besparingar i allt väsentligt på förslagsanslagen.

Fördelningen av besparingar och merutgifter budgetåret 1976/77 under de olika departementens huvudtitlar m. m. framgår av den på s. 20 intagna tablan (milj. kronor).

Besparing eller merutgift redovisas för snart sagt alla förslagsanslag. Det får också anses vara naturligt för dessa anslag att faktiskt redovisade utgifter avviker från de i statsbudget och tilläggsbudget beräknade beloppen.

Som framgår av tablan har merutgifterna överstigit besparingarna

Departement m. m.	Merutgift	Besparing
Justitiedepartementet	167	18
Utrikesdepartementet	22	5
Försvarsdepartementet	1 741	1 406
Socialdepartementet	1 113	88
Kommunikationsdepartementet	75	34 ¹
Finansdepartementet	113	451 ¹
Utbildningsdepartementet	871	38
Jordbruksdepartementet	418	12 ¹
Handelsdepartementet	19	5
Arbetsmarknadsdepartementet	748	435
Bostadsdepartementet	6	373
Industridepartementet	6	10
Kommundepartementet	77	2
Oförutsedda utgifter	—	1 410
Riksgäldsfonden	316	—
Övrigt	28	15
Summa	5 721	4 301

¹ Merutgift (netto) som regleras över specialbudget har dragits ifrån besparingen.

under budgetåret 1976/77 med 1 420 milj. kronor, medan för budgetåret 1975/76 enligt ovan lämnade uppgifter merutgifterna översteg besparingarna med 587 milj. kronor.

Vissa förslagsanslag för vilka mera betydande merutgifter redovisas (milj. kronor) har ställts samman i tabblån på s. 21.

Automobilskattemedlens specialbudget

Automobilskattemedlens specialbudget utgör numera den enda inom statsbudgeten kvarstående specialstaten av någon betydelse. Redovisningsformen gör det möjligt att följa i vad mån vissa statsinkomster som direkt härleds ur motorfordonstrafiken, främst bensinskatt och vägtrafikskatt, kommer till användning för väg- och vägtrafikväsendet eller för detta närstående ändamål. De på specialbudgeten uppkommande skillnaderna mellan inkomster och utgifter salderas år från år. Slutbeloppet visar alltså inte årsresultatet utan det slutliga saldot efter hela den tid under vilken systemet har varit i tillämpning.

Inkomster och utgifter som hänför sig till automobilskattemedlens specialbudget redovisas såväl i statsbudgeten som i budgetredovisningen blandade med övriga poster. Någon särredovisning av medlen förekommer alltså inte. I syfte att göra en samlad överblick över dessa medel möjlig har riksdagens revisorer sedan flera år tillbaka tagit in en sammanställning av automobilskattemedlens specialbudget för det senast förflutna budgetåret i sin berättelse.

Inkomster och utgifter på automobilskattemedlens specialbudget under budgetåret 1976/77 framgår av sammanställningen på s. 22 och 23.

Anslag			Anvisat belopp	Mer- utgift
II	D	2 Allmänna domstolarna	459,7	28,8
II	F	7 Kriminalvårdsenheter med särskild budget	0,0	45,2
IV	B	1 Ledning och förbandsverksamhet (armé- förband)	2 275,8	593,4
IV	C	1 Ledning och förbandsverksamhet (marin- förband)	765,5	172,6
IV	C	2 Materielanskaffning (marinförband)	351,0	83,4
IV	D	1 Ledning och förbandsverksamhet (flygvapen- förband)	1 238,0	296,7
IV	D	2 Materielanskaffning (flygvapenförband)	1 252,0	174,0
IV	D	4 Forskning och utveckling (flygvapenförband)	473,3	86,7
IV	F	4 Försvarets materielverk	332,8	54,5
V	B	4 Folkpensioner	18 575,0	119,9
V	B	6 Bidrag till sjukförsäkringen	2 210,0	372,7
V	C	4 Ersättning för bidragsförskott	335,0	34,6
V	D	1 Bidrag till social hemhjälp och färdtjänst	475,0	269,2
V	G	1 Karolinska sjukhuset: Driftkostnader	570,2	51,2
V	G	6 Bidrag till kommunala undervisningssjukhus	300,0	58,9
VI	E	2 Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser	274,7	52,8
VII	D	2 Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.	2 870,0	53,0
VIIID		8 Bidrag till driften av grundskolor	6 334,4	360,4
VIIID		16 Bidrag till driften av gymnasieskolor	1 875,0	137,1
VIIID		32 Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.	192,6	48,1
VIIIG		5 Bidrag till kommunala skolor för vuxna	177,0	104,6
IX	C	3 Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	2 866,0	260,6
IX	H	11 Bidrag till kommunala avloppsreningsverk	140,0	64,3
XI	B	4 Stöd till lageruppbyggnad	300,0	654,5
XI	D	2 Åtgärder för flyktingar	32,3	69,7
XIVB		1 Länsstyrelserna	952,7	44,7
XIVB		2 Lokala skattemyndigheterna	276,8	17,3

Ingående balans 1976-07-01*Tillgångar:*

Reservationer	1 493 312 700: 08	
Fordran på budgetutjämningsfonden	3 341 264 988: 51	4 834 577 688: 59

Inkomster:

A. I. 2. a) Bensinskatt	1 991 688 798: 48	
2. b) Vägtrafikskatt	2 577 083 943: 04	
A. II. 13. Inkomster vid statens vägverk	688 461: 62	
14. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk	39 116 097: 67	4 608 577 300: 81
		9 443 154 989: 40

*Utgifter:***II. JUSTITIEDEPARTEMENTET****B. Polisväsendet**

1 Rikspolisstyrelsen	7 830 000: —	
Polisverket:		
2 Inköp av motorfordon m. m.	17 079 000: —	
3 Underhåll och drift av motorfordon m. m.	49 788 000: —	
Lokala polisorganisationen:		
6 Förvaltningskostnader	466 556 000: —	
7 Utrustning	3 700 000: —	544 953 000: —

**VI. KOMMUNIKATIONS-
DEPARTEMENTET****A. Kommunikationsdepartementet m. m.**

2 Kommittéer m. m.	4 081 030: 82
--------------------	---------------

B. Vägväsendet

1 Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter	6 708 068: 08	
2 Drift av statliga vägar	1 457 198 572: 57	
3 Byggnad av statliga vägar	731 315 959: 66	
Äldre anslag 1975/76	136 897 027: —	
4 Bidrag till drift av kommunala vägar och gator	235 650 000: —	
5 Bidrag till byggnad av kommunala vägar och gator	316 544 662: 05	
6 Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.	109 400 964: 06	
7 Bidrag till byggnad av enskilda vägar	27 329 014: 81	
8 Tjänster till utomstående	13 200 000: —	3 034 244 268: 23

C. Trafiksäkerhet

Statens trafiksäkerhetsverk:		
1 Förvaltningskostnader	22 697 109: 09	
2 Uppdragsverksamhet	35 378 338: 76	
4 Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägsforsöring	8 439 928: —	
5 Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande	3 250 000: —	69 765 375: 85

E. Institut m. m.

1 Transportnämnden	1 936 873: 50	
9 Bidrag till statens väg- och trafikinstitut	10 887 000: —	

10	Statens väg- och trafikinstitut	826 199: 17	
17	Transportforskningsdelegationen	9 981 152: 54	
18	Bussbidragsnämnden	632 385: 16	
19	Statligt stöd till icke lönsam busstrafik	52 273 495: 43	
	Äldre anslag 1975/76	61 549: —	76 598 654: 80

F. *Diverse*

2	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser		4 400 000: —
---	--	--	--------------

VIII. UTBILDNINGSDEPARTE-
MENTETE. *Högre utbildning och forskning
Universitet m. m.*

3	Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal	1 330 000: —	
5	Teknisk samt viss medicinsk och matematisk-naturvetenskaplig utbildning och forskning m. m. i Göteborg och Linköping	1 075 000: —	2 405 000: —

IX. JORDBRUKSDEPARTEMENTET

B. *Jordbrukets rationalisering m. m.*

14	Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringen	575 000: —	
	Äldre anslag 1975/76	178 600: —	
16	Kompensation för bensinskatt till rennäringen	231 000: —	984 600: —

D. *Skogsbruk*

4	Vägbyggnader på skogar i enskild ägo		20 968 629: 15
---	---	--	----------------

E. *Fiske*

7	Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen		1 635 709: 03
---	--	--	---------------

I. *Miljövård*

2	Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m.		9 900 000: —
---	--	--	--------------

XI. ARBETSMARKNADS-
DEPARTEMENTETB. *Arbetsmarknad m. m.*

3	Sysselsättningsskapande åtgärder		404 103 813: 87
---	----------------------------------	--	-----------------

C. *Arbetsmiljö m. m.*

1	Arbetarskyddsstyrelsen	223 000: —	
2	Yrkesinspektionen	1 821 000: —	2 044 000: —

Summa utgifter 4 176 084 081: 75

Utgående balans 1977-06-30

Tillgångar:

Reservationer	1 658 723 381: 64	
Fordran på budgetutjämningsfonden	3 608 347 526: 01	5 267 070 907: 65
		9 443 154 989: 40

Alltsedan budgetåret 1955/56 har ett överskott förelegat på specialbudgeten. Överskottet steg under loppet av tre budgetår från 259 till 743 milj. kronor och varierade därefter kring sistnämnt belopp t. o. m. budgetåret 1967/68. För budgetåren 1968/69—1976/77 redovisas en betydande ökning av fondens överskott. Utvecklingen framgår av följande uppställning, i vilken beloppen har avrundats till jämna miljontal kronor.

Budgetår	Reservationer	Överskott	Summa behållning
1955/56	511	259	771
1956/57	681	287	968
1957/58	548	588	1 136
1958/59	383	743	1 126
1959/60	365	766	1 131
1960/61	376	747	1 123
1961/62	400	687	1 087
1962/63	509	742	1 251
1963/64	498	828	1 326
1964/65	784	594	1 378
1965/66	916	652	1 568
1966/67	920	718	1 638
1967/68	1 015	807	1 822
1968/69	1 013	1 270	2 283
1969/70	1 039	1 796	2 835
1970/71	990	2 454	3 444
1971/72	1 209	2 754	3 963
1972/73	1 263	3 003	4 266
1973/74	1 405	3 180	4 585
1974/75	1 302	3 381	4 683
1975/76	1 493	3 341	4 834
1976/77	1 659	3 608	5 267

Under budgetåret 1976/77 har inkomsterna uppgått till 4 609 milj. kronor och utgifterna till 4 176 milj. kronor. Inkomsterna har alltså överstigit utgifterna med 433 milj. kronor. Samtidigt har reservationerna ökat med 165 milj. kronor, varför automobilskattemedlens fordran på budgetutjämningsfonden har ökat med 268 milj. kronor. Den 30 juni 1977 utvisar specialbudgeten som följd härav en behållning på 5 267 milj. kronor, varav 1 638 milj. kronor i form av reservationer på anvisade men för sitt ändamål ännu inte utnyttjade anslag samt 3 608 milj. kronor som fordran på budgetutjämningsfonden. Sistnämnt belopp motsvarar alltså vad som vid budgetårets utgång har flutit in i automobilskattemedel men ännu inte anvisats för vägväsendet och övriga med dessa medel avsedda ändamål.

Att outnyttjade automobilskattemedel är avsedda att framdeles komma vägväsendet till godo innebär inte att någon fondering i egentlig mening förekommer. Det såsom behållning angivna beloppet visar endast specialbudgetens ställning vid budgetårets slut. Det må även anmärkas att utfallet av specialbudgeten inte lämnar något slutligt svar på frågan, huruvida automobilbeskattningen är rättvist utformad eller i vad mån vägväsendets krav tillgodoses från statens sida. I den allmän-

na budgeten förekommer nämligen såväl inkomster som utgifter med betydande belopp, vilka äger nära samband med biltrafiken men likväl inte redovisas över automobilskattemedlens specialbudget.

Övriga specialbudgeter

Utöver automobilskattemedlens specialbudget återstår inom statsbudgetens ram de båda specialbudgeter som hänger samman med bankinspektionens och försäkringsinspektionens verksamhet. Dessa specialbudgeter är i stort så konstruerade, att de företag som är underkastade respektive ämbetsverks tillsyn har att leverera in vissa bidrag, vilka redovisas såsom uppbörd i statens verksamhet på statsbudgetens inkomstsida och vilka över särskilda avsättningsanslag på numera ekonomidepartementets huvudtitel förs över till de fonder som är inrättade för att finansiera hithörande kostnader. Eventuellt uppkommande överskott står kvar på fonderna.

I budgetredovisningen lämnas uppgifter endast om belastningen på nyssnämnda avsättningsanslag, däremot inte om utfallet av själva specialbudgeterna, d. v. s. bankinspektionens och försäkringsinspektionens förvaltningskostnader. Uppgifter härom är intagna i efterföljande båda tabeller.

Bankinspektionen har härutöver haft vissa utgifter, redovisade under det på sjunde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Stämpelomkostnader. Dessa utgifter uppgick under budgetåret till 114 100 kronor, varav 91 900 kronor avsåg avlöningar och 22 200 kronor omkostnader.

Bankinspektionens fond budgetåret 1976/77 (1 000-tal kronor)

	Banktillsynens fond	Fondtillsynens fond	Jordbrukskassetillsynens fond	Sparbankstillsynens fond	Summa
Ingående balans	2 941,6	574,9	326,1	2 526,8	6 369,4
<i>Inkomster</i>					
Bidrag till bankinspektionen	3 566,4	866,9	666,4	3 390,5	8 490,2
Summa	6 508,0	1 441,8	992,5	5 917,3	14 859,6
<i>Utgifter</i>					
Avlöningar	2 952,7	612,7	341,7	2 151,5	6 058,6
Omkostnader	743,9	148,2	143,8	586,5	1 622,4
Summa utgifter	3 696,6	760,9	485,5	2 738,0	7 681,0
Utgående balans	2 811,4	681,0	507,1	3 179,1	7 178,6
Summa	6 508,0	1 441,9	992,6	5 917,1	14 859,6

Försäkringsinspektionens fond budgetåret 1976/77 (1 000-tal kronor)

Ingående balans		2 688,1
<i>Inkomster</i>		
Bidrag till försäkringsinspektionen	4 151,5	
Anslag till understödsföreningsavdelningen	500,0	
Uppbördsmedel, försålda publikationer	4,9	4 656,4
Summa		7 344,5
<i>Utgifter</i>		
Avlöningar	4 374,8	
Omkostnader	542,4	4 917,2
Utgående balans		2 427,3
Summa		7 344,5

Affärsverkens driftstater

För de affärsdrivande verken är redovisningen utformad på sådant sätt, att statsbudgeten innehåller uppgifter om beräknade rörelseöverskott och planerade investeringar, medan löpande driftinkomster och driftutgifter är upptagna på s. k. driftstater, vilka fastställs utan riksdagens medverkan. Liksom rent administrativa myndigheter tillämpar affärsverken budgetårsredovisning. Ett undantag utgör domänverket, vars rörelse är knuten till kalenderåret.

I det följande lämnas vissa uppgifter om utfallet av affärsverkens driftstater för sistförflutet räkenskapsår.

Postverket

En tabell, utvisande utfallet av postverkets driftstat för budgetåret 1976/77, är införd på s. 27. En kommentar till utfallet lämnas i anslutning till tabellen.

Postverkets totala rörelseintäkter ökade under budgetåret 1976/77 med 21 procent till 4 169,2 milj. kronor. Under samma period ökade rörelsekostnaderna med 15 procent till 3 956,6 milj. kronor. Rörelseresultatet efter planemått avskrivningar blev därmed 212,6 milj. kronor (föregående budgetår 1,7 milj. kronor). I överensstämmelse med de av riksdagen år 1976 fastställda principerna för inrättande av en konsolideringsfond i postverket har en avsättning till fonden med 180,8 milj. kronor företagits. Beloppet utgör den del av överskottet som överstiger gällande förräntningskrav. Efter extraordinära poster och föreslagna bokslutsdispositioner redovisades ett överskott på 28,2 (1,2) milj. kronor, som har levererats in till statskassan. Detta motsvarar föreskriven förräntning för året med 8 procent på det av staten satsade kapitalet.

Under den senaste tioårsperioden har postverket successivt övergått från en på den s. k. kontantprincipen baserad bokföring till en redovisning av intäkter, kostnader, fordringar och skulder. Vissa stora felperiodiseringar har dock legat kvar. För att dessa skall kunna rättas

Postverkets driftstat budgetåret 1976/77 (milj. kronor)

	Budgeterat	Redovisat
<i>Intäkter</i>		
Porton och tjänstepost	2 560,5	2 535,4
Tidningar	334,0	365,3
Transitersättning m. m.	21,1	22,6
Uppdrag åt staten	125,5	109,5
Ränteintäkter m. m.	475,2	626,1
Ersättning från Post- och Kreditbanken	267,9	272,7
Industrierna	8,0	11,4
Diligenstrafiken	42,8	53,0
Fastighetsförvaltningen m. m.	8,0	7,7
Centralupphandlingen	56,5	56,1
Ersättning från Tidningstjänst AB	6,0	8,2
Vinst vid försäljning av anläggningstillgångar	0,5	1,1
Övriga intäkter	267,2	267,7
Summa intäkter	4 173,2	4 336,8
<i>Kostnader</i>		
<i>Personalkostnader</i>		
Löner m. m.	2 191,5	2 164,0
Övriga avlöningsförmåner	384,3	375,0
Pensioner m. m.	478,2	496,5
Allmän arbetsgivaravgift m. m.	165,2	127,1
Kostnader ej hänförliga till budgetårets rörelse	145,4	145,4
(Summa personalkostnader)	(3 364,6)	(3 308,0)
<i>Sakkostnader</i>		
Transporter	185,7	196,0
Fastigheter och förhyrda lokaler	169,6	178,9
Inventarier och förbrukningsartiklar	195,8	202,1
Centralupphandlingens inköp för andra myndigheter	50,1	49,8
Avsättning till värdeminskningsskonton för byggnader, fordon m. m. (kapitalmedel)	26,5	27,9
Avsättning till värdeminskningsskonton för inventarier m. m. (driftmedel)	44,7	40,6
Övriga sakkostnader	86,1	98,7
Kostnader ej hänförliga till budgetårets rörelse	21,1	25,2
Återföring av realisationsvinst överstigande 100 000 kronor	—	0,6
Summa kostnader	4 144,2	4 127,8
Avsättning till konsolideringsfond (förslag)	—	180,8
<i>Överskott</i>	29,0	28,2
Inleverans		21,2
Därav från föregående budgetår av årets överskott		1,2 20,0

till utan att för den skull postavgifterna behöver höjas, har regeringen bemyndigat postverket att under budgetåret 1976/77 skriva upp fastigheternas bokförda värde intill ett belopp av 166,5 milj. kronor, samtidigt som motsvarande belopp i felperiodiserade utgifter kostnadsförs. Denna åtgärd har vidtagits i det nu föreliggande bokslutet.

Portointäkterna, som svarar för 61 procent av postverkets rörelseintäkter, ökade under budgetåret med 13 procent till 2 535,4 milj. kronor. Av ökningen beror drygt 1 procentenhet på en positiv utveckling av försändelsevolymen. I övrigt förklaras den av prishöjningar som har vidtagits för att täcka kostnadsökningarna under budgetåret. Avgifterna för mass- och gruppkursband höjdes den 1 januari 1977, medan huvuddelen av portohöjningarna — bl. a. för brev och postkort — genomfördes den 1 mars 1977. Tillsammans motsvarar detta en höjning av den allmänna portonivån med ca 12 procent.

Den näst största inkomstkällan är ränteintäkterna. De härrör huvudsakligen från de postgiromedel som PK-banken förvaltar åt postverket och uppgick under budgetåret till 626,1 (450,7) milj. kronor. Den kraftiga ökningen av ränteintäkterna beror främst på att diskontot under hela året har varit ovanligt högt.

Ersättningen för den entreprenadverksamhet som postverket utför för PK-bankens räkning uppgick till 272,7 (228,5) milj. kronor. Ersättningen avser transaktioner i postkassorna och central reskontrabokföring genom postgirots försorg.

Personalkostnaderna, som utgör 80 procent av rörelsekostnaderna, steg under året med 15 procent till 3 162,6 milj. kronor. Ökningen beror huvudsakligen på avtalsmässiga löneökningar och höjda sociala avgifter. Antalet årsarbetskrafter ökade med 2 procent. Ungefär hälften av denna ökning kan hänföras till ändrad boendestruktur i samhället. Den andra hälften beror på ökad trafikvolym.

Avgifterna för bl. a. ATP och folkpensioneringen höjdes den 1 januari 1977. Dessutom tillkom från samma tidpunkt avgiften för barnomsorgen. De sociala kostnaderna, inklusive löner under ledigheter, svarar därmed för 34 procent av personalkostnaderna.

Sakkostnaderna ökade under budgetåret med 14 procent till 725,5 milj. kronor.

Under budgetåret 1976/77 uppgick postverkets investeringar till totalt 104,8 milj. kronor. I byggnader och tomter investerades 33,5 milj. kronor. Utgifterna i samband med en tredje etapp av tillbyggnaden av postgirohuset i centrala Stockholm uppgick till 7,1 milj. kronor. Tillbyggnaden beräknas vara klar i början av år 1979. Av större byggnadsarbeten som har pågått under året kan postterminaler i Göteborg, Örebro, Hässleholm och Handen nämnas. Om- och tillbyggnader av posthuset i Enköping samt tillbyggnad av posthuset i Ånge har slutförts under året. Investeringarna i byggnader kan under de närmaste åren väntas öka, främst till följd av de nämnda arbetena med postgirohuset och terminalen i Göteborg. Planer finns också på att uppföra en ny stor sorteringsanläggning för stockholmsområdet i början av 1980-talet. Investeringar i diligensfordon uppgick under budgetåret till 5,8 milj. kronor.

Statskapitalet ökade under budgetåret dels med 9,2 milj. kronor som lyftes från det statliga investeringsanslaget, dels med en överföring på 1,0 milj. kronor till postverkets fond, dels ock med 1,2 milj. kronor för diligensfordon som finansierades från arbetsmarknadsanslag. Statskapitalet uppgick vid budgetårets slut därmed till 362,0 milj. kronor.

Postens investeringar i maskiner och inventarier samt andra motorfordon är diligensfordon finansieras helt med rörelsemedel. Under budgetåret 1976/77 investerades 44,7 milj. kronor i maskiner och inventarier och 20,8 milj. kronor i motorfordon.

Intäkterna har under budgetåret 1976/77 blivit drygt 164 milj. kronor eller 4 procent större än vad som budgeterats, medan kostnaderna har blivit 18 milj. kronor eller 0,5 procent mindre. Efter den föreslagna avsättningen till konsolideringsfonden på 180,8 milj. kronor uppgår det redovisade överskottet till 28,2 milj. kronor, att jämföra med budgeterade 29,0 milj. kronor. Om avsättningen beviljas kommer den i första hand att utnyttjas för senareläggning av framtida portohöjningar.

På intäktsidan redovisas för porton och tjänstepost ett utfall på sammanlagt 2 535 milj. kronor. I förhållande till det budgeterade beloppet innebär detta en minskning med 25 milj. kronor eller med ca 1 procent.

Under rubriken Tidningar redovisas en ökning i förhållande till budgeten på 31 milj. kronor, främst som en konsekvens av det nya tidningsavtalet för år 1977. Till följd av kostnadsutvecklingen i tidningsrörelsen medförde avtalet större intäkter än beräknat.

Intäkterna för Uppdrag åt staten har blivit 16 milj. kronor lägre än budgeterat belopp, vilket huvudsakligen beror på att en planerad omläggning av postverkets redovisning av vissa statliga ersättningar har skjutits upp. Ränteintäkterna ökade med 151 milj. kronor mer än beräknat, främst på grund av att diskontot under året har varit högre än väntat.

Personalkostnaderna har i jämförelse med budgeterade belopp minskat med 57 milj. kronor eller med knappt 2 procent. Kostnadsvolymen har visserligen ökat något mer än väntat, men detta uppvägs av att avgifts- och löneökningar har blivit lägre än beräknat under första halvåret 1977. Sålunda har arbetsgivaravgifterna den 1 januari 1977 ökat med 3 procentenheter mindre än beräknat. Konstruktionen av 1977 års löneavtal innebär att personalkostnadsökningen har blivit förhållandevis begränsad under första halvåret 1977, 12 procent, medan ökningen fr. o. m. den 1 juli 1977 är så stor som 21 procent jämförd med nivån under år 1976.

Sakkostnadernas ökning är 39 milj. kronor större än budgeterat belopp, vilket främst beror på oväntat kraftiga prisökningar under de senaste två åren.

Televerket

En tabell, utvisande utfallet av televerkets driftstat för budgetåret 1976/77, är införd på s. 31.

Budgetåren 1972/73—1974/75 kunde televerket redovisa mycket goda resultat. Detta blev möjligt huvudsakligen genom en god efterfrågan på verkets produkter och tjänster men också genom effekter av starka rationaliserings- och besparingssträvanden. De goda resultaten utnyttjades bl. a. för en rad åtgärder som syftade till konsolidering av televerkets ekonomiska ställning. Sålunda återbetalades under den nämnda perioden en del av det av televerket disponerade statskapitalet, varigenom överskottskravet i fortsättningen minskades. Vidare gjordes betydande avsättningar till lagerreserven, något som under det här redovisade budgetåret 1976/77 gjorde det möjligt för verket att nå erforderligt resultat och uppskjuta eljest erforderliga taxehöjningar.

Även under budgetåret 1976/77 blev efterfrågan på televerkets tjänster god trots konjunktursvackan, något som sannolikt berodde på att de viktigaste avgifterna — kvartalsavgifterna och samtalsmarkeringsavgiften — hade varit oförändrade i mer än fem år. Förhållandet torde även ha påverkats av de ökade insatserna för marknadsföring av televerkets produkter och tjänster. Avsevärda taxesänkningar har för övrigt slutförts under det aktuella budgetåret. Sänkta avgifter till regioncentra och en ökning av det kortaste markeringsintervallet från 8 till 10 sek. medförde avgiftsminskningar, som totalt kan uppskattas till ca 150 milj. kronor per år.

Som exempel på att efterfrågan även under budgetåret 1976/77 varit god kan nämnas att antalet markeringar för automatisk telefontrafik, vilka svarar för mer än 50 procent av televerkets totala intäkter, ökade med 4,7 procent jämfört med föregående budgetår. De ovan nämnda taxesänkningarna, som skett genom att markeringsintervall har förlängts, har naturligtvis medfört färre markeringar för vissa typer av samtal. Volymtillväxten för telefonsamtal har därför i realiteten varit större än vad ökningen av antalet samtalsmarkeringar anger.

Antalet beställningar av nya telefonapparater uppgick under budgetåret 1976/77 till 406 300, vilket är den största beställningsingång som har förekommit under något budgetår i televerkets historia. Vid utgången av budgetåret 1976/77 fanns det ca 5 800 000 apparater i televerkets telefonnät, vilket motsvarar 702 telefonapparater per 1 000 invånare. Endast USA uppvisar en högre telefontäthet.

I ekonomiskt avseende kännetecknas budgetåret 1976/77 av ett starkt försämrat resultat jämfört med de närmast föregående åren. Intäkterna steg med ca 8 procent, vilket är något bättre än prognoserna, medan kostnaderna ökade med ca 16 procent i förhållande till budgetåret 1975/76. Kostnadsökningarna förklaras av dels höjd löne- och lönebi-kostnadsnivå och ökade materiellpriser, dels en nyrekrytering av främst

Televerkets driftstat budgetåret 1976/77 (milj. kronor)

	Budgeterat	Redovisat
<i>Intäkter</i>		
Telefon	4 334,1	4 257,0
Telex	127,0	137,4
Telegraf	54,2	48,5
Datakommunikation	18,8	54,9
Larm	26,3	10,2
Rundradio	190,7	192,2
Kommersiell radio	86,2	117,6
Extraordinära intäkter	32,1	42,1
Övriga intäkter	234,9	132,6
Summa intäkter	5 104,3	4 992,5
<i>Kostnader</i>		
Rörelsekostnader ¹	3 871,6	3 874,7
Räntekostnader	22,0	18,4
Extraordinära kostnader	34,2	22,9
Avsättning till värdeminskningsskonton		
Teleanläggningar m. m.	1 006,5	1 054,7
Rundradioanläggningar	50,0	50,0
Summa kostnader	4 984,3	5 020,7
Resultat före bokslutsdisposition		-28,2
Bokslutsdisposition		
Förändring av lagerreserv		+153,2
Överskott	120,0	125,0
Inleverans		125,0
Därav		
från föregående budgetår		35,0
av årets överskott		90,0

¹ I televerkets driftstat tas sedan budgetåret 1972/73 endast de samlade rörelse-kostnaderna upp utan någon specificering på delposter. Anledningen härtill är att televerket internt budgeterar de samlade utgifterna, uppdelade på utgifts-slag, för verksamheten inklusive anläggningsverksamheten.

fältpersonal som erfordras på grund av den ökade verksamhetsvolymen.

Av televerket krävs att nettoresultatet skall motsvara förräntningen av det i medeltal disponerade statskapitalet. För att detta resultat skulle kunna nås, förutsattes till en början att en generell taxehöjning skulle göras. Senare gjordes den bedömningen att man skulle kunna undvika en generell taxehöjning under budgetåret 1976/77 genom ytterligare ökad sparsamhet inom verket och, om så skulle erfordras, genom viss upplösning av lagerreserven. Som framgår av tabellen tvingades verket att lösa upp lagerreserven med hela 153 milj. kronor för att uppnå det erforderliga överskottet, 125 milj. kronor.

Televerkets räntabilitet på totalt arbetande kapital har för budgetåret 1976/77 beräknats till 5,8 procent, vilket innebär en nedgång med 3 procentenheter jämfört med föregående år.

Telefonrörelsen svarade för 86 procent av de totala intäkterna. Övriga rörelsegrenar är små i jämförelse med telefonverksamheten, men

för de olika verksamheterna kan naturligtvis förutses skiftande utveckling och betydelse i framtiden.

Telexverksamheten är redan väl utvecklad och har övertagit en betydande marknadsandel från den konventionella telegramtrafiken. Antalet telexabonnemang ökade med 5,5 procent under budgetåret 1976/77 och utgjorde ca 12 200 vid slutet av budgetåret.

Telegrafrörelsen har under de senaste tjugofem åren uppvisat en utveckling med minskad trafikvolym och ökat ekonomiskt underskott. En liknande utveckling har för övrigt skett i alla länder med välutvecklade telefon- och telexnät. Omkring 75 procent av telegramtrafiken inom landet har utgjorts av lyxtelegram. Efter noggranna utredningar genomfördes i maj 1977 stora förändringar av telegramtjänsten, vilka främst innebar att lyxtelegrammen slopades samt att fortsättningsvis telefon eller telex skulle användas i största möjliga utsträckning såväl vid inlämning som vid avlämning av telegram.

Datakommunikation kan för närvarande ske dels över det allmänna telefonnätet, dels över särskilda förhyrda ledningar som televerket tillhandahåller. Dataterminaler och datorer anskaffas däremot av kunden. Utförda marknadsundersökningar visar att man kan vänta en fortsatt stark expansion av behovet av datakommunikationer. För att de framtida kraven från kunderna bättre skall kunna tillgodoses, upprättas nu i samarbete med teleförvaltningarna i Danmark, Finland och Norge ett allmänt datanät, som kommer att kunna tas i bruk i början av år 1979.

En annan rörelsegren med möjligheter till framtida ökning är den larmverksamhet som sedan ett par år tillbaka bedrivs i samarbete med Allmänna Bevaknings AB.

Intäkterna av rundradioverksamheten är avsedda att täcka de kostnader som televerket har för huvudsakligen distributionen av ljudradio- och TV-program över sändarnätet i hela landet.

Intäktsposten Kommersiell radio innehåller flera verksamheter i vilka radiotekniken kommer till användning. Som exempel kan fartygs- och kustradio, flygtelefonitjänst, luftfartsradio, olika former av landmobil radio och mobilsökningstjänst nämnas.

Om man bortser från investeringar för försvarsberedskap, vilka finansieras med anslag från statens driftbudget, har avskrivningar gjorts i sådan omfattning att självfinansieringsgraden blev 100 procent.

Under budgetåret investerades i teleanläggningar 1 058,5 milj. kronor och i rundradioanläggningar 50,0 milj. kronor.

Rundradioverksamheten (television och ljudradio) redovisas endast delvis i televerkets driftstat och resultaträkning. Av den särskilda redovisning för hela rundradioverksamheten som lämnas i televerkets årsredovisning framgår emellertid att budgetåret 1976/77 gav ett underskott om 154,5 milj. kronor, varigenom rundradiorörelsens balanserade överskott per den 30 juni 1977 minskade till 258,1 milj. kronor.

Rundradioverksamheten finansieras huvudsakligen med avgifter för mottagarinnehav men även med anslagsmedel för viss rundradioverksamhet från den statliga driftbudgeten och med ränteintäkter från televerket. De sistnämnda intäkterna utgör ersättning för televerkets disposition av de balanserade rundradioöverskotten såsom förlagskapital.

På kostnadssidan må följande poster nämnas, nämligen Sveriges Radios kostnader för programproduktion m. m., 875 milj. kronor, televerkets kostnader för programdistribution m. m., 142 milj. kronor, och för investeringar i distributionsnätet, 50 milj. kronor, samt byggnadsstyrelsens kostnader för investeringar i radio- och TV-hus, 7 milj. kronor.

Statens järnvägar

En tabell, utvisande utfallet av statens järnvägars driftstat för budgetåret 1976/77, är införd på s. 35.

I driftstaten förutsattes i enlighet med officiella konjunkturprognoser att den svenska konjunkturen skulle komma att förbättras successivt från senare delen av år 1976. Detta beräknades ge ett påtagligt utslag i statens järnvägars godstrafik. En viss förbättring av konjunkturläget inträffade också under hösten 1976, men från årsskiftet bröts konjunkturuppgången och efterträdades av en period med vikande efterfrågan. Till följd härav har statens järnvägars intäkter av godstrafik blivit mindre än vad som hade budgeterats. I persontrafik, där konjunktursvängningar normalt får mindre genomslagskraft, överskreds däremot de budgeterade intäkterna. Eftersom även posten övriga intäkter (avseende bl. a. arbeten åt utomstående, provisioner på resebyråförsäljning, vagnhyror, försäljning av material) har givit högre intäkter än beräknat, har de redovisade intäkterna totalt blivit endast ca 9 milj. kronor (0,2 procent) lägre än de budgeterade.

Genom den begränsade retroaktiva giltigheten av 1977 års löneavtal, som även påverkade de sociala kostnaderna, har de totala personalkostnaderna under budgetåret 1976/77 blivit nästan 40 milj. kronor lägre än vad som hade budgeterats. För sakkostnader (exkl. avskrivningar) har däremot budgeten överskridits med ca 60 milj. kronor. Avvikelsen beror främst på prisstegringar för bl. a. externa tjänster, elenergi och lastpallar. Bidragande orsaker är i övrigt den omfattande snöröjningen under vintern och en kraftigt ökad volym för arbeten åt utomstående.

I jämförelse med föregående budgetår ökade de totala intäkterna med 9 procent till 4 556,6 milj. kronor. Vid denna och följande jämförelser har föregående budgetårs värden anpassats till den ändrade redovisningsteknik för arbeten åt utomstående som tillämpas fr. o. m. budgetåret 1976/77. Denna korrigering, som ej ändrar resultatet, berör såväl intäkter som kostnader. Intäktsökningen uppgick till 382,4 milj.

kronor och förklaras huvudsakligen av persontrafikens fortsatta tillväxt, höjd statlig driftersättning och taxehöjningar i februari 1976 och 1977.

Persontransportarbetet, mätt i personkilometer, ökade med 1,5 procent till 5,6 miljarder. Totala antalet resor (65,0 miljoner) var liksom platsutnyttjandet (36 procent) oförändrat jämfört med föregående budgetår. Jämförelserna påverkas av konflikter på arbetsmarknaden. Strejken vid Linjeflyg AB hösten 1975 medförde ökat järnvägsresande, medan privattjänstemännens övertidsblockad år 1976 ledde till bortfall av resenärer. Bortsett från konfliktperioderna noterades fortsatt positiv utveckling av resefrekvensen i fjärrtågen, särskilt på linjerna Göteborg—Malmö och Stockholm—Dalarna. Trafikutvecklingen bör ses mot bakgrunden av bl. a. en ökning av antalet tågförbindelser och en intensifierad marknadsbearbetning. Godstrafikens utveckling under budgetåret avspeglade, såsom tidigare har nämnts, det allmänna konjunkturmönstret. Trots konjunkturmedgången under senare delen av budgetåret ökade godstransportarbetet med 2 procent till 15,1 miljarder tonkilometer. Uppgången gällde bl. a. varugrupperna malmer, skogsprodukter, mineraloljor, samlastnings- och containergods.

Kostnaderna ökade under budgetåret med 13 procent till 4 646,6 milj. kronor. Av kostnadsökningen på 521,0 milj. kronor utgjorde ungefär 60 procent personalkostnader. Personalkostnadsnivån steg med 13 procent till 82 300 kronor i genomsnitt per anställd. De sociala kostnaderna svarade för mer än hälften av personalkostnadsökningen. Genom den fortlöpande rationaliseringsverksamheten, som medförde att personalantalet för drift och underhåll minskade med i medeltal 650 personer, kunde personalkostnadsstegringen begränsas till 11 procent. Om personalantalet hade varit detsamma som föregående budgetår, skulle personalkostnaderna ha stigit med ytterligare drygt 50 milj. kronor. Bakom den starka sakkostnadsökningen på 18 procent ligger i första hand prisstegringar. Bidragande orsaker är också volymökningen för arbeten åt utomstående (vilket även förklarar ökningen för övriga intäkter) samt den omfattande snöröjningen under vintern 1977, som till stor del utfördes med hjälp av externa tjänster.

Resultatet för budgetåret 1976/77 blev ett underskott på 90,0 milj. kronor efter planenliga avskrivningar men före beräknad ränta på statskapitalet (155,5 milj. kronor). Underskottet täcktes genom minskade avskrivningar enligt regeringens beslut.

Statens järnvägars investeringar inom den fastställda investeringsramen uppgick under budgetåret till 570,3 milj. kronor. Härutöver tidigare lades med anledning av regeringens skrivelse den 3 februari 1977 angående det s. k. sysselsättningspaketet vissa anskaffningar för sammanlagt 122,4 milj. kronor. Dessutom togs under budgetåret 8,0 milj. kronor i anspråk för elektrifiering av järnvägslinjen Borlänge—Mora, för vilka arbeten riksdagen hade anvisat särskilt anslag. Av in-

Statens järnvägars driftstat budgetåret 1976/77 (milj. kronor)

	Budgeterat	Redovisat
<i>Intäkter</i>		
Järnvägs-, färje- och busstrafik		
Godstrafik	2 312,0	2 274,7
Persontrafik	1 412,0	1 428,5
Ersättning för drift av olönsamma järnvägslinjer m. m.	600,0	600,0
Hysesverksamhet	30,0	30,1
Ersättning för försvarsberedskap	7,0	6,4
Övriga intäkter	205,0	216,9
Summa intäkter	4 566,0	4 556,6
<i>Kostnader</i>		
Personalkostnader		
Löner	2 181,0	2 141,2
Pensionskostnader	513,0	510,6
Övriga personalkostnader	504,0	508,0
Sakkostnader		
Planenliga avskrivningar	446,0	446,9
Övriga sakkostnader	980,0	1 039,9
Summa kostnader	4 624,0	4 646,6
Resultat före bokslutsdispositioner	—58,0	—90,0
Minskning av planenliga avskrivningar	58,0	90,0
Nettoresultat	0	0
Inleverans		3,6
Därav		
från föregående budgetår		3,6
av årets överskott		—

vesteringsmedlen, som inkluderar investeringsarbeten inom det ersättningsberättigade nätet om 42,3 milj. kronor, användes 229,4 milj. kronor för fasta anläggningar (bangårdar, spåröverbyggnader, fjärrblockering, elektrifiering m. m.), 379,9 milj. kronor för lok och vagnar, 10,2 milj. kronor för bussar och 81,2 milj. kronor för investeringsinventarier (arbetsmaskiner, transportredskap etc.) och försvarsberedskap m. m.

Luftfartsverket

En tabell, utvisande utfallet av luftfartsverkets driftstat för budgetåret 1976/77, är införd på s. 37.

Luftfartsverkets intäkter under budgetåret 1976/77 uppgick till 347,9 milj. kronor, vilket är 1,6 milj. kronor mer än budgeterat belopp. I jämförelse med budgetåret 1975/76 ökade intäkterna med 61,1 milj. kronor eller med 21 procent. Trafikintäkterna ökade med 42,3 milj. kronor. Drygt 26 milj. kronor av denna ökning beror på avgiftshöjningar, medan resterande del förklaras av volymökningar.

Landningsavgiften, passageraravgiften, undervägsavgiften, stations-

tjänstavgiften samt hangar- och parkeringsavgifterna höjdes med i genomsnitt ca 10 procent fr. o. m. den 1 november 1976.

Luftfartsinspektionens avgifter höjdes med ca 10 procent fr. o. m. den 1 januari 1977. Samtidigt indexuppräknades genomströmningsavgiften för flygbränsle enligt det avtal som gäller mellan luftfartsverket och oljebolagen.

Flygtrafikutvecklingen vid svenska statliga flygplatser med linjefart var gynnsammare under budgetåret 1976/77 än under närmast föregående budgetår. Antalet passagerare i utrikes linjefart ökade under budgetåret 1976/77 med 3 procent. Antalet avresande passagerare i inrikes linjefart ökade under budgetåret med 5 procent till 2 miljoner. Under maj 1977 uppstod ett större trafikbortfall för inrikestrafiken till följd av arbetskonflikter inom SAS och LIN. En bidragande orsak till den trots arbetskonflikterna relativt stora procentuella ökningen var det låga trafikutfallet under budgetåret 1975/76, då inrikestrafiken likaså påverkades av en arbetskonflikt.

Antalet passagerare i utrikes chartertrafik uppgick under budgetåret till 2 miljoner, vilket är högre än under något tidigare budgetår. Ökningen under budgetåret var 17 procent och hänför sig huvudsakligen till resmål i Spanien, Storbritannien och Portugal.

Luftfartsverkets kostnader ökade under budgetåret 1976/77 med 55,5 milj. kronor eller med 22 procent och uppgick därmed till 305 milj. kronor. Härav utgjorde 154,5 milj. kronor lönekostnader inklusive sociala kostnader, vilka tillsammans ökade med 34,8 milj. kronor eller med 29 procent. Denna ökning hänför sig huvudsakligen till resultatet av löneförhandlingar, löneklassförändringar och höjda socialförsäkringsavgifter.

Personalomkostnaderna ökade under budgetåret med 4,2 milj. kronor eller med 82 procent. Den kraftiga ökningen hänger samman med omlokaliseringen av verkets centralförvaltning till Norrköping.

Materialkostnader och administrativa kostnader (bl. a. kostnader för el, vatten och bränsle) ökade med 8,3 milj. kronor, huvudsakligen till följd av ökade priser.

Verksamheten under budgetåret 1976/77 gav ett överskott på 42,9 milj. kronor, vilket var 5,7 milj. kronor högre än föregående budgetårs överskott. Förräntningskravet för budgetåret 1976/77 var 37,2 milj. kronor. Vid beräkningen av det statliga förräntningskravet har hänsyn inte tagits till intäktsbortfall till följd av de under våren 1977 inträffade arbetskonflikterna inom linjefarten. Intäktsbortfallet har beräknats till 4,9 milj. kronor. Om förräntningskravet reduceras med detta belopp uppgår överförräntningen till 10,5 milj. kronor.

Den totala investeringsvolymen uppgick under budgetåret 1976/77 till 402,3 milj. kronor, vilket var en minskning med 20,9 milj. kronor, jämfört med föregående budgetår. Av investeringarna utgjorde luft-

fartsverkets andel 275,9 milj. kronor och kommunernas andel 126,4 milj. kronor.

Arbetena med den nya flygplatsen Göteborg-Landvetter fortsatte under budgetåret 1976/77. Flygplatsen togs i bruk den 3 oktober 1977. Totalkostnaden för projektet beräknas till ca 635 milj. kronor.

Investeringarna på Arlanda och Landvetter uppgick under budgetåret 1976/77 till totalt 336 milj. kronor eller 84 procent av hela investeringsvolymen. Av resterande investeringsvolym avsåg 22 milj. kronor byggnader och anläggningar på övriga statliga flygplatser, 27 milj. kronor investeringar i underväghjälpmedel och 17 milj. kronor fordon, maskiner och utrustning.

Det bokförda bruttovärdet av verkets anläggningstillgångar uppgick den 30 juni 1977 till 1 922 milj. kronor. Statskapitalet ökade under budgetåret med 249 milj. kronor och utgjorde därmed 1 081 milj. kronor vid budgetårets utgång.

Luftfartsverkets driftstat budgetåret 1976/77 (milj. kronor)

	Budgeterat	Redovisat
<i>Intäkter</i>		
Landningsavgifter	66,6	65,2
Passageraravgifter	96,7	90,2
Stationstjänstavgifter	28,1	30,5
Hangar- och parkeringsavgifter	2,2	2,3
Undervägsavgifter	58,6	57,4
Övriga intäkter	77,5	85,3
Centralförvaltningen exkl. luftfartsinspektionen	10,5	10,1
Luftfartsinspektionen	6,1	6,4
Extraordinära intäkter		0,5
Summa intäkter	346,3	347,9
<i>Kostnader</i>		
Personalkostnader		
Löner m. m.	119,6	117,5
Sociala kostnader	38,3	37,0
Diverse personalomkostnader	9,2	9,3
Sakkostnader		
Förbrukningsmateriel	10,1	11,2
Administrativa kostnader	19,0	22,1
Tjänster från utomstående	24,4	19,5
Ersättning till flygvapnet, televerket, SMHI m. fl.	46,4	42,3
Avskrivningar	28,8	27,0
Räntor	14,6	13,0
Övriga kostnader	4,7	6,1
Summa kostnader	315,1	305,0
<i>Överskott</i>	31,2	42,9
Inleverans		42,2
Därav		
från föregående budgetår		22,2
av årets överskott		20,0

Förenade fabriksverken

Verksamheten vid förenade fabriksverken (FFV) är huvudsakligen inriktad på utveckling, marknadsföring, tillverkning och underhåll av försvarsmateriel för såväl det svenska försvaret som för export samt utveckling, marknadsföring och tillverkning av civila verkstadsprodukter. FFV driver även tvätterirörelse, försäljning av övertalig och kasserad materiel m. m. för statens och andras räkning och försäljning av produkter från samhällsverkstäder.

FFV fick den 1 juli 1976 en ny organisation som bl. a. innebär en decentralisering av operativa beslut. I den nya organisationen ingår sektorerna försvarsmateriel, underhåll, industriprodukter, allmateriel och tvätterierna. Dessutom ingår ett antal hel- eller delägda bolag. Under budgetåret 1976/77 har förhandlingar förts mellan landstingen och staten angående överförande av merparten av tvätteriverksamheten till landstingen. Vidare har, enligt riksdagsbeslut, den tidigare verksamheten vid centrala beklädnadsverkstaden (CBV) i Karlskrona avvecklats under året samtidigt som en ersättningsindustri kommit i gång.

En tabell över utfallet av FFV:s driftstat för budgetåret 1976/77 samt, som jämförelse, för budgetåret 1975/76 är införd på s. 39. Posterna för budgetåret 1975/76 har i viss utsträckning justerats i förhållande till då gällande driftstat för att jämförbarhet med 1976/77 skall erhållas. Bolagens verksamhet ingår ej i driftstaten.

En jämförelse mellan den för budgetåret 1976/77 fastställda staten och dennas utfall visar att rörelseintäkterna totalt sett har blivit något lägre än beräknat. Avvikelsen är negativ för försvarsmaterielsektorn och sektorn Allmateriel (f. d. Överskotts försäljningen). För försvarsmaterielsektorn förelåg i utfallet av föregående års driftstat en negativ avvikelse på drygt 40 milj. kronor, förorsakad av produktionsstörningar och svårigheter i planeringen. Avsikten var att denna eftersläpning skulle bli inhämtad under budgetåret 1976/77, varjämte en ytterligare expansion på drygt 70 milj. kronor bedömdes möjlig. Sålunda budgeterades 405,4 milj. kronor för försvarsmaterielsektorn budgetåret 1976/77. Produktionsstörningar, såväl vid egna anläggningar som hos underleverantörer, har dock ej helt kunnat elimineras, varigenom det ej har blivit möjligt att uppnå de budgeterade intäkterna. Av de redovisade intäkterna för försvarsmaterielsektorn, 380,7 milj. kronor, utgjorde 143,8 milj. kronor exportintäkter.

Vid sektorn Allmateriel har försäljningen av fritidshus och s. k. prylmarknadsprodukter haft en gynnsam utveckling och ökat i volym under budgetåret 1976/77. Däremot har det svåra konjunkturläget medfört en minskad efterfrågan på bilar och maskiner. En förväntad höjning av prisnivån på koppar och järnskrot förbyttes i prissänkningar. Detsamma gällde produktgruppen kontorsinventarier. Dessa omständigheter har lett till att sektorn ej uppnått planerad omsättning.

Förenade fabriksverkens driftstat budgetåret 1976/77 (milj. kronor)

	1975/76	1976/77	
	Redovisat	Budgeterat	Redovisat
<i>Rörelseintäkter</i>			
Försvarsmaterielsektor	293,5	405,4	380,7
Underhållssektor	383,8	468,0	474,5
Tvättsektor	198,7	247,6	252,5
Allmateriel	78,4	93,0	79,7
Industriprodukter	2,8	5,4	6,0
Övrigt	20,4	31,8	32,4
Summa rörelseintäkter	977,6	1 251,2	1 225,8
<i>Rörelsekostnader</i>			
Löner	381,3	457,8	453,8
Sociala kostnader	129,2	178,6	164,9
Material	289,9	354,2	339,6
Tjänster och övriga omkostnader	120,9	169,8	172,5
Summa rörelsekostnader	921,3	1 160,4	1 130,8
Resultat före avskrivningar	56,3	90,8	95,0
Kalkylmässiga avskrivningar	-27,1	-32,2	-32,4
Rörelseresultat	29,2	58,6	62,6
Finansiellt netto	2,0	0,4	-3,0
Extraordinära poster	-29,5	—	-9,7
Resultat före bokslutsdispositioner	1,7	59,0	49,9
Skillnad mellan kalkylmässiga och bokföringsmässiga avskrivningar	3,4	4,8	—
Övriga bokslutsdispositioner	22,6	-32,5	-16,7
Kommunala skatter	-0,7	-0,8	-1,1
<i>Överskott</i>	27,0	30,5	32,1
Avgår driftförlust vid CBV	—	-3,0	-7,0
Inleverans	27,0	27,5	25,1

För underhållssektorn redovisades för budgetåret 1976/77 rörelseintäkter på 474,5 milj. kronor, varav 22,5 milj. kronor är hänförliga till export. Den positiva avvikelser i förhållande till budgeterat belopp är främst hänförlig till högre fakturering av flygplans- och motorunderhåll än vad som har prognostiserats samt till slutfakturerering av vissa under budgetåret 1975/76 erhållna arbeten. Det sistnämnda förhållandet förklarar till en del ökningen av intäkterna i jämförelse med budgetåret 1975/76. Merparten beror dock på expansion av verksamheten i förening med höjda priser för utförda arbeten.

Även vid tvätterierna har rörelseintäkterna under budgetåret 1976/77 blivit något högre än vad som budgeterats, huvudsakligen beroende på att kostnadsutvecklingen gjort det möjligt att ta ut högre priser. I jämförelse med föregående budgetår ökade intäkterna med nära 54 milj. kronor. Detta beror både på prisutvecklingen och på utökad verksamhet.

Sektorn Industriprodukter uppvisade för budgetåret 1976/77 mer än fördubblade rörelseintäkter i förhållande till föregående budgetår. Det

rör sig här i huvudsak om en kvantitetsmässig ökning av leveranserna av de elektroniska mätinstrumenten Metem samt av den s. k. ETP-bussningen. Av intäkterna svarar exporten för 2,1 milj. kronor. Vid sektorn bedrivs även ett omfattande utvecklingsarbete avseende en mindre stirlingmotor, vilken är ämnad som kraftkälla i energisystem för husvagnar och liknande fritidsfordon. Vidare har en tidigare påbörjad utveckling av ett automatiskt säkerhetssystem för bilar fortsatt. Dessa båda projekt har dock ännu ej nått ett stadium som ger rörelseintäkter.

Vad slutligen den bland rörelseintäkterna upptagna posten Övrigt beträffar har under denna redovisats intäkterna från CBV i Karlskrona samt hyresintäkter, ersättningar för s. k. beredskapskostnader och intäkter för utförda arbeten som ej är hänförliga till den egentliga verksamheten. Det högre utfallet under budgetåret 1976/77 jämfört med 1975/76 är främst hänförligt till den sistnämnda typen av arbeten.

Rörelsekostnaderna ökade under budgetåret 1976/77 med nära 210 milj. kronor. Ökningen är betingad dels av höjningen av kostnadsnivån, såväl beträffande löner till egen personal som för material och övriga kostnader, dels av en expansion av verksamheten, vilken bl. a. har kommit till uttryck i att antalet anställda ökat med nära 800 personer under året. Personalökningen hänför sig till alla verksamhetsområden, men den har varit störst vid tvättsektorn, på vilken drygt hälften av ökningen faller. Avvikelserna mellan de olika kostnadsposternas utfall och motsvarande budgeterade belopp får i stort sett anses ligga inom ramen för normala budgetdifferenser, möjligen med undantag av de sociala kostnaderna. För dessa föreligger en positiv avvikelse på 13,7 milj. kronor. Avvikelsen förklaras i huvudsak av för högt budgeterade kostnader för statspensioner, bl. a. beroende på osäkerhet om väntade pensionsavgångar under året.

Ökningen av de kalkylmässiga avskrivningarna mellan budgetåren 1975/76 och 1976/77 är hänförlig till avskrivningar på nyinvesteringar i byggnader och maskiner. Investeringsutgifterna, som under budgetåret 1976/77 uppgick till 68,6 milj. kronor, redovisas ej över driftstaten.

Posten Finansiellt netto visar en negativ utveckling. Den innehåller dels intäkter i form av aktieutdelning och vissa räntor, dels kostnader huvudsakligen bestående av räntor på FFV:s rörliga kredit i riksgäldskontoret. Dessa räntekostnader blev större än beräknat, beroende på de allmänna kostnadshöjningar som belastade FFV:s lager och andra tillgångar och som ej kunde kompenseras genom motsvarande ökning av de kortfristiga skulderna eller genom höjd omsättningshastighet på lagren.

De extraordinära posterna samt bokslutsdispositionerna framkommer respektive fastställs i regel först vid bokslutstillfällena. De är därför normalt svåra att förutberäkna. Som extraordinär post har för budget-

året 1976/77 upptagits ett belopp av 9,7 milj. kronor, vilket motsvarar årets underskott vid vissa tvätterier. Det har tidigare varit oklart om dessa underskott skall bäras av FFV. Vid budgeteringstillfället utgick man från att så inte skulle bli fallet.

Posten Övriga bokslutsdispositioner uppvisar ett utfall för budgetåret 1976/77 på 16,7 milj. kronor. Beloppet motsvarar avsättning till dispositionsfond enligt de nya regler som gäller fr.o.m. budgetåret 1976/77 för dispositionen av överskott i FFV:s verksamhet. Enligt dessa regler skall överskott, som kvarstår sedan kravet på inbetalning av vinst till staten från FFV:s fond har tillgodosetts, redovisas som disponibla medel. Inleveransplikten omfattar i princip en förräntning av FFV:s i genomsnitt utnyttjade statskapital under budgetåret med en procentsats som motsvarar den statliga s. k. normalräntan.

Den inleveransplikt som sålunda skulle åvila FFV för budgetåret 1976/77 uppgår till 32,1 milj. kronor. Emellertid har medgivits att beloppet får minskas med årets driftförlust vid CBV, vilken ursprungligen beräknades till 3,0 milj. kronor men som kom att uppgå till 7,0 milj. kronor.

I driftstaten finns en post, benämnd Skillnad mellan kalkylmässiga och bokföringsmässiga avskrivningar, för vilken inget utfall har redovisats budgetåret 1976/77. Anledningen härtill är att FFV fr. o. m. detta budgetår har medgivits rätt att i resultatredovisningen tillämpa kalkylmässiga avskrivningar mot tidigare enbart bokföringsmässiga. Endast kalkylmässiga avskrivningar har sålunda tillämpats, varigenom avvikelsen bortfaller. De nya bestämmelserna var ej kända när driftstaten utarbetades.

Statens vattenfallsverk

En tabell över utfallet av statens vattenfallsverks driftstat för budgetåret 1976/77 i jämförelse med utfallet för 1975/76 är införd på s. 43.

De redovisade rörelseintäkterna för budgetåret 1976/77 har överstigit rörelseintäkterna under budgetåret 1975/76 med 731,4 milj. kronor och de för året budgeterade med 417,4 milj. kronor. Den fasta kraftförsäljningen ökade i volym med 3,5 procent i jämförelse med budgetåret 1975/76 och har blivit 0,7 terawattimmar högre än den i driftstaten förutsedda. Motsvarande rörelseintäkter har blivit 361,5 milj. kronor eller 14 procent högre än budgeterat belopp. Intäktsökningen beror förutom på den volymmässiga ökningen huvudsakligen på högre index- och energipristillägg än vad som förutsattes i driftstaten. Även den tillfälliga kraftförsäljningen har såväl volym- som intäktsmässigt överstigit de i driftstaten beräknade värdena.

Driftkostnaderna steg med 781,1 milj. kronor i jämförelse med budgetåret 1975/76 och har blivit 729,0 milj. kronor högre än budget-

terat belopp. Ingående delposter kommenteras i det följande.

Drift- och underhållskostnaderna ökade med 55,4 milj. kronor i jämförelse med föregående år och överstiger de budgeterade med 25,5 milj. kronor, bl. a. beroende på lång revisionstid för block 1 i Ringhals samt turbinsador vid såväl Stenungsund som Marviken. Personalkostnaderna beräknas ha stigit med ca 78 milj. kronor i jämförelse med budgetåret 1975/76 till följd av höjd lönenivå. De budgeterade lönekostnaderna har överstigits med ca 13 milj. kronor.

Kostnaderna för bränsle till värmekraftstationer och inköpt kraft har ökat med 724,9 milj. kronor i jämförelse med föregående år och med 697,4 milj. kronor i jämförelse med driftstaten.

Den låga tillrinningen till de vattenkraftproducerande älvarna har tillsammans med en något lägre kärnkraftproduktion och en något större nettoförbrukning än vad som förutsattes i driftstaten medfört att den oljebaserade värmekraftproduktionen och inköpen av tillfällig kraft ökat. Detta har medfört att särskilt kostnaderna för olja och tillfälliga kraftköp väsentligt överstigit beräkningarna.

Kostnaderna för projektering, utveckling och standardisering minskade med 48,9 milj. kronor i jämförelse med föregående år och understiger de i driftstaten beräknade med 9,7 milj. kronor. Underskridandet beror bl. a. på att bidrag till företag som bedriver olje- och gasprospektering m. m. har blivit lägre än väntat, att kreditering har gjorts för Forsmark och att planerna för värmekraftprospekteringar har ändrats.

De administrativa kostnadernas ökning med 43,8 milj. kronor i jämförelse med budgetåret 1975/76 berodde i huvudsak på ökade personalkostnader. Kostnaderna har överstigit de budgeterade med 12,7 milj. kronor.

Det bedömda avskrivningsbehovet på anläggningarnas nuanskaffningskostnad samt på inventarier uppgick till 793 milj. kronor, 56,7 milj. kronor mer än budgetåret 1975/76 och 1 milj. kronor mer än budgeterat. Avskrivningen har emellertid inte kunnat göras i enlighet med det bedömda behovet. Som framgår av det följande har årets verkliga avskrivning uppgått till 448 milj. kronor, vilket är 188,3 milj. kronor mindre än föregående budgetår.

Finansiella poster m. fl. har givit ett förbättrat resultat med 34,0 milj. kronor i förhållande till föregående år och med 29,1 milj. kronor i förhållande till driftstaten. Förbättringen beror bl. a. på förändrade förutsättningar för FKA:s (Forsmarks Kraft Aktiebolag) finansiering, ett högre ränteläge än beräknat samt beviljade betalningsansånd.

Statens vattenfallsverk bedriver kraftverksrörelse och kanalrörelse. Kanalrörelsens omsättning är obetydlig i jämförelse med kraftverksrörelsens. Dess intäkter utgör endast 0,5 procent av de totalt redovisade rörelseintäkterna.

Det fastställda förräntningskravet för budgetåret uppgick till 8,0 pro-

Statens vattenfallsverks driftstat budgetåret 1976/77 (milj. kronor)

	1975/76	1976/77	
	Redovisat	Budgeterat	Redovisat
Rörelseintäkter	2 708,9	3 022,9	3 440,3
Driftkostnader	-1 297,3	-1 349,4	-2 078,4
Rörelseresultat före avskrivningar	1 411,6	1 673,5	1 361,9
Bedömt avskrivningsbehov	-736,3	-792,0	-793,0
Rörelseresultat	675,3	881,5	568,9
Finansiella intäkter	29,8	45,2	78,3
Finansiella kostnader	-39,3	-48,3	-53,3
Realisationsvinster	1,6	—	0,9
Extraordinära intäkter	—	—	0,2
Extraordinära kostnader	—	—	—
Resultat före bokslutsdispositioner	667,4	878,4	595,0
Bokslutsdispositioner	101,1	55,0	351,3
Resultat före skatter	768,5	933,4	946,3
Kommunal skatt	-35,6	-40,5	-41,7
Årets överskott	732,9	892,9	904,6

cent på det i kraftverksrörelsen i genomsnitt disponerade statskapitalet och till 3,4 procent på motsvarande kapital för kanalverket. För att detta krav skulle kunna uppfyllas för kraftverksrörelsens del måste avskrivningarna reduceras med 345 milj. kronor. Detta belopp återfördes som bokslutsdisposition. Budgetåret 1975/76 gjordes en motsvarande disposition med 100 milj. kronor.

För kanalverksamheten har förräntningskravet inte kunnat uppfyllas. Bland dispositionerna ingår en post som utgör skillnaden mellan kalkylmässig pensionskostnad, vilken ingår bland driftkostnaderna, och verklig pensionsutgift, vilken enligt gällande föreskrifter skall belasta verkets rörelse.

Efter skatter om 41,7 milj. kronor, motsvarande beräknad garantiskatt på fastigheter, har ett nettoöverskott om 904,6 milj. kronor redovisats, 171,7 milj. kronor mer än föregående år. Kanlrörelsen har givit ett underskott om 1,1 milj. kronor, medan kraftverksrörelsens överskott har uppgått till 905,7 milj. kronor motsvarande uppställt förräntningskrav, 8,0 procent.

Domänverket

Domänverkets huvuduppgift är att driva skogsbruk och därmed sammanhängande verksamhet samt att förvalta den fasta egendom och de tillgångar som hör till domänverkets fond. Därutöver förvaltar och utövar domänverket tillsyn över vissa andra allmänna skogar. Av landets totala produktiva skogsmark innehar domänverket ca en femtedel eller omkring 4 milj. hektar.

Domänverkets mål och företagspolitik har närmare presenterats i

ekonomiska femårsplaner, den senaste omfattande perioden 1975—1979. Enligt instruktionen för domänverket är målet för verksamheten bl. a. att gemensamt med Aktiebolaget Statens Skogsindustrier på lång sikt åstadkomma bästa möjliga samlade ekonomiska utbyte och därvid prestera ett från företagsekonomisk synpunkt rimligt årsresultat.

På grundval av den senaste femårsplanen har regeringen föreskrivit att domänverket som avkastning på domänverkets fond skall för vart och ett av åren 1975—1979 till staten leverera in dels en fast del på 20 milj. kronor, dels en rörlig del motsvarande 30 procent av den redovisade årsvinsten. Den sammanlagda inleveransen skall för varje år vara lägst 35 milj. kronor.

I domänverkets nuvarande organisation, som trädde i kraft den 1 augusti 1974, samverkar två centralt placerade produktavdelningar, en för skogsbruk och en för nyttjanderätter, med sex regioner i en s. k. matrisorganisation. Inom varje region finns ett varierande antal revirförvaltningar. Inom de tre södra regionerna finns därutöver särskilda nyttjanderättsförvaltningar.

Försäljningen av virke under år 1976 uppgick till 6,5 milj. m³ fast mått under bark (m3fub) mot 5,8 milj. under år 1975. Försäljningsintäkterna för virke uppgick till 1 036,3 milj. kronor mot 859,4 milj. kronor år 1975, vilket innebär en prisökning per m³ med ca 6 procent. Trots den kärva konjunkturen har domänverket inte haft några avsättningssvårigheter för vare sig sågtimmer eller massaved under år 1976.

Avverkningen av virke under år 1976 omfattade 6,5 milj. m3fub, varav på egen mark 6,0 milj., mot 5,9 milj. respektive 5,3 milj. under år 1975. Det ökade uttaget av virke år 1976 jämfört med år 1975 måste ses mot bakgrunden av skogsarbetarstrejken under april—maj 1975. Avverkningskostnaderna steg från 48 kronor per m3fub år 1975 till 58 kronor år 1976 eller med 21 procent.

Skogsvårdsåtgärderna drog en kostnad av 93,7 milj. kronor, varav 28,2 milj. kronor satsades på gödsling.

Domänverkets omsättning under år 1976 uppgick till 1 128,2 milj. kronor mot 934,8 milj. kronor för år 1975, vilket innebär en ökning med 21 procent.

Rörelseresultatet efter planenliga avskrivningar blev 186,7 milj. kronor mot 189,5 milj. kronor för år 1975.

Efter finansiella intäkter och kostnader (−4,9), bokslutsdispositioner (−21,4) och skatter (−46,9) kvarstod en nettovinst på 123,3 milj. kronor. Av nettovinsten har i enlighet med gällande föreskrifter 54,8 milj. kronor levererats in till statsverket som avkastning på domänverkets fond för år 1976.

Under året har domänverket investerat 158,9 milj. kronor i mark, 97,2 milj. kronor i maskiner och 14,2 milj. kronor i byggnader och markanläggningar.

Domänverkets driftstat kalenderåret 1976 (milj. kronor)

	Budgeterat	Redovisat	
Produktområde skog			
Försäljningsintäkter	890,0	1 036,3	
Kostnader	-550,0	340,0	463,7
Produktområde nyttjanderätter			
Intäkter	53,0	57,7	
Kostnader	-15,0	38,0	41,4
Övriga verksamheter			
Intäkter	20,0	34,2	
Kostnader	-10,0	10,0	10,3
Förvaltning och administration		-220,0	-258,9
Rörelseresultat före avskrivningar		168,0	256,5
Avskrivningar		-65,0	-69,8
Rörelseresultat efter avskrivningar		103,0	186,7
Finansiella intäkter och kostnader		11,0	4,9
Resultat efter finansiella intäkter och kostnader		114,0	191,6
Bokslutsdispositioner			
Förändring av lagerreserv			-20,2
Nedskrivning av aktier i dotterföretag			-1,2
Resultat före skatt		114,0	170,2
Skatt		-29,0	-46,9
Årets resultat		85,0	123,3

Antalet anställda, räknat i personår, ökade under år 1976 med 516 till 6 512.

Domänverket har ett antal dotterföretag, av vilka de större rörelse-drivande företagen ingår i Domänföretagen AB.

Socialförsäkringarna

I socialförsäkringssektorn ingår allmän sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring, arbetslöshetsförsäkring, folkpensionering, allmän tjänstepensionering, delpensionsförsäkring och frivillig pensionsförsäkring. Socialförsäkringarnas bokslut för åren 1972—1976 redovisas i tabellerna 5 a och 5 b. Den statistik som för närvarande är tillgänglig visar inte tillräckligt tydligt den statliga budgetens roll i sammanhanget, eftersom bokföringen av socialförsäkringarna är centrerad till fonderna. I tabell 5 a redovisas dock statens utgifter i form av avgifter, hänförliga till statsanställda, och bidrag. Under rubriken Folkpensioneringen i tabell 5 b redovisas endast utbetalningar, uppdelade på folkpensioner och kommunala bostadstillägg, eftersom någon avsättning till folkpensioneringsfonden inte förekommer numera.

Tabell 6 är ett sammandrag av socialförsäkringarnas årsresultat för åren 1972—1976. Eftersom fondsaldot för sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna redovisas som en post, har dessa båda försäkringsfonder förts

samman till en huvudpost. I posten Utbetalningar ingår även administrativa kostnader till skillnad från vad förhållandet är i tabell 5 b. År 1976 uppgick dessa kostnader till 1 385 milj. kronor, vilket utgör 3,1 procent av vad som i tabell 6 har angetts som utbetalningar.

Lagen om delpensionsförsäkring trädde i kraft den 1 juli 1976. Till följd därav redovisas fr. o. m. år 1976 den av riksförsäkringsverket förvaltade fonden för delpensionsförsäkring i tabellerna 5 a, 5 b och 6. För år 1976 är hittills endast skattedebiterade medel redovisade, varför någon post "avgifter från staten" inte förekommer.

Som en särskild huvudpost i tabellerna 5 och 6 har arbetsgivarbolagens olycksfallsförsäkring tagits upp. Denna försäkringsform upphörde med utgången av år 1973, varvid den uppgick i riksförsäkringsverkets skadeförsäkringssystem. Under åren 1970—1973 utvecklades arbetsgivarbolagens olycksfallsförsäkringsverksamhet successivt. En följd härav är att endast räntor redovisas på inkomstsidan, för sista gången i 1973 års bokslut.

Tabell 5 a. Socialförsäkringarna åren 1972—1976: Finansiering (milj. kronor)

	1972	1973	1974	1975	1976
Sjukförsäkringen	5 722	6 494	11 670	14 095	17 715
Avgifter, utom från staten	4 808	5 257	7 251	8 255	12 281
Avgifter från staten	194	221	242	341	727
Bidrag från staten	697	992	4 145	5 461	4 662
Räntor	23	24	32	38	45
Yrkesskadeförsäkringen	321	349	340	390	474
Avgifter, utom från staten	254	275	248	281	367
Räntor	67	74	92	109	107
Arbetslöshetsförsäkringen	595	602	914	1 133	1 395
Avgifter, utom från staten	125	178	458	695	877
Avgifter från staten	—	—	18	36	42
Bidrag från staten	440	391	378	356	426
Räntor	30	33	60	46	50
Folkpensioneringen	10 192	11 404	13 867	15 949	18 824
Avgifter, utom från staten	3 500	3 700	3 271	4 872	9 400
Avgifter från staten	—	—	—	296	436
Bidrag från staten	5 640	6 571	9 367	9 353	7 367
Bidrag från kommuner	986	1 062	1 158	1 356	1 547
Räntor	66	71	71	72	74
Allmän tjänstepensionering	11 885	13 065	14 316	16 744	21 043
Avgifter, utom från staten	7 866	8 259	8 967	10 093	13 086
Avgifter från staten	623	729	798	865	1 031
Räntor	3 396	4 077	4 551	5 786	6 926
Delpensionsförsäkring	—	—	—	—	161
Avgifter, utom från staten	—	—	—	—	157
Räntor	—	—	—	—	4
Frivillig pensionsförsäkring	39	38	37	38	38
Avgifter från hushåll	11	9	8	6	4
Räntor	28	29	29	32	34
Arbetsgivarbolagens olycksfallsförsäkring	—	—	—	—	—
Räntor	36	34	—	—	—
Summa	28 790	31 986	41 144	48 349	59 650

Tabell 5 b. Socialförsäkringarna åren 1972—1976: Utbetalningar (milj. kronor)

	1972	1973	1974	1975	1976
Försäkringskassorna					
Utbetalningar	5 269	6 013	10 908	13 344	16 703
Fondsald (inkl. yrkes- skadeförsäkringen)	145	82	90	-126	-114
Yrkeskadeförsäkringen					
Utbetalningar	164	199	328	398	477
Arbetslöshetsförsäkringen					
Utbetalningar	604	561	758	732	872
Fondsald	-29	10	96	353	470
Folkpensioneringen					
Statens utbetalningar	9 096	10 224	12 505	14 402	17 082
Kommunernas utbetalningar	1 075	1 156	1 336	1 515	1 706
Allmän tjänstepensionering					
ATP-pensioner	2 213	2 943	3 884	4 998	6 913
Fondsald	9 584	10 026	10 324	11 602	13 957
Delpensionsförsäkring					
Utbetalningar	.	.	.	.	74
Fondsald	.	.	.	.	87
Frivillig pensionsförsäkring					
Utbetalningar	25	26	25	27	33
Fondsald	12	12	12	11	5
Arbetsgivarbolagens olycksfallsförsäkring					
Utbetalningar	42	40	.	.	.
Fondsald	-4	-12	.	.	.
Administrationskostnader för alla försäkringsformerna	594	706	878	1 093	1 385
Summa	28 790	31 986	41 144	48 349	59 650

Tabell 6. Socialförsäkringarna åren 1972—1976: Sammandrag (milj. kronor)

År		Sjukför- säk- ringen och yrkes- skade- försäk- ringen	Arbets- löshets- försäk- ringen	Folk- pensio- neringen	Allmän tjänste- pensio- nering (ATP)	Delpen- sion	Frivillig pensions-bola- försäk- ring	Arbets- givar- pensions-bola- gens olycks- fallsför- säkring	Summa social- försäk- ringar
1972	Finansiering	6 043	595	10 192	11 885	.	39	36	28 790
	Utbetalningar	5 898	624	10 192	2 301	.	27	42	19 084
	Saldo	145	-29	.	9 584	.	12	-6	9 706
1973	Finansiering	6 843	602	11 404	13 065	.	38	34	31 986
	Utbetalningar	6 761	592	11 404	3 039	.	26	46	21 868
	Saldo	82	10	.	10 026	.	12	-12	10 118
1974	Finansiering	12 010	914	13 867	14 316	.	37	.	41 144
	Utbetalningar	11 920	818	13 867	3 992	.	25	.	30 622
	Saldo	90	96	.	10 324	.	12	.	10 522
1975	Finansiering	14 485	1 133	15 949	16 744	.	38	.	48 349
	Utbetalningar	14 611	780	15 949	5 142	.	27	.	36 509
	Saldo	-126	353	.	11 602	.	11	.	11 840
1976	Finansiering	18 189	1 395	18 824	21 043	161	38	.	59 650
	Utbetalningar	18 303	925	18 824	7 086	74	33	.	45 245
	Saldo	-114	470	.	13 957	87	5	.	14 405

SKATTEUPPBÖRDEN

Från riksskatteverket har revisorerna erhållit en redogörelse för dels den ordinarie uppbörden av preliminär skatt under uppbördsåret 1976–77 (tabell 1), dels den ordinarie uppbörden av kvarstående skatt under uppbördsåret 1977–78 (tabell 2). Ämbetsverket har även lämnat uppgifter om den slutliga, kvarstående och överskjutande skatten för beskattningsåret 1976 (tabell 1). Vidare har revisorerna mottagit vissa redogörelser för resultatet av restindrivningen t. o. m. utgången av år 1976 i fråga om särskilt uppdebiterad A-skatt, preliminär B-skatt, kvarstående skatt, särskilt uppdebiterad preliminär allmän varuskatt, mervärdesskatt, arbetsgivaravgifter och bötesmedel. Av redogörelserna framgår såväl det ackumulerade som, med undantag av bötesmedel, det årliga resultatet. Slutligen omfattar redogörelserna summariska sammanställningar av alla skatter och allmänna avgifter samt bötesmedel som under år 1976 har redovisats till länsstyrelserna i utmätningsmännens månadsräkningar.

Såsom de överlämnade redogörelserna utvisar, inflöt under uppbördsterminerna uppbördsåret 1976–77 preliminärskatt med ett sammanlagt belopp av 74344 milj. kronor, varav 65658 milj. kronor såsom A-skatt (88 procent) och 8686 milj. kronor såsom B-skatt (12 procent). I jämförelse med närmast föregående uppbördsår har A-skattens andel av den totala preliminärskatteuppbörden ökat med en procent. I förhållande till senast förflyttat uppbördsår har den totalt influtna preliminärskatten ökat med 10251 milj. kronor. Av ökningen hänför sig 9644 milj. kronor till A-skatt och 607 milj. kronor till B-skatt.

Av den debiterade B-skatten, 8710 milj. kronor, inflöt i rätt tid med bortseende från verkställda överbetalningar 8362 milj. kronor (96 procent). Närmast föregående uppbördsår, då den debiterade B-skatten uppgick till 8055 milj. kronor, inflöt i rätt tid 7758 milj. kronor (96 procent).

För att en fullständig bild av preliminärskatteuppbörden skall erhållas, måste till de belopp som har influtit under uppbördsterminerna läggas de fyllnadsinbetalningar av preliminärskatt som har verkställts efter uppbördsårets utgång och som tas med vid avräkningen av den preliminära skatten mot den slutliga. För uppbördsåret 1976–77 uppgick fyllnadsinbetalningarna till 6120 milj. kronor, varav 2280 milj. kronor (37 procent) såsom A-skatt och 3840 milj. kronor (63 procent) såsom B-skatt (tabell 1). För närmast föregående uppbördsår uppgick inbetalningar av sådant slag till 5936 milj. kronor, av vilket belopp 2059 milj. kronor (35 procent) utgjorde A-skatt och 3877 milj. kronor (65 procent) B-skatt. Fyllnadsinbetalningarna har således ökat med 184 milj. kronor under det sistförflyttade uppbördsåret. De största beloppen har i fråga om A-skatt betalats in i

Stockholms län (611 milj. kronor), Malmöhus län (200 milj. kronor) och Göteborgs och Bohus län (182 milj. kronor). Beträffande B-skatten, som i huvudsak avser aktiebolag m. fl. juridiska personer, har de största beloppen influtit i Stockholms län (1 276 milj. kronor), Malmöhus län (372 milj. kronor) och Göteborgs och Bohus län (293 milj. kronor).

Av den kvarstående skatten, som enligt 1976 års taxering uppgick till 3 984 milj. kronor, inflöt under uppbördsterminerna 2 854 milj. kronor (72 procent). Enligt närmast föregående års taxering uppgick den kvarstående skatten till 3 368 milj. kronor; av detta belopp inflöt i rätt tid 2 485 milj. kronor (74 procent). Den kvarstående skatten har ökat i samtliga län. Den största ökningen uppvisar Stockholms län (181 milj. kronor), Malmöhus län (59 milj. kronor), Göteborgs och Bohus län (38 milj. kronor), Östergötlands län (34 milj. kronor) och Örebro län (32 milj. kronor). Uppbördresultatet har förbättrats i två län och försämrats i övriga län. Den högsta inflytandeprocenten uppvisar Kronobergs län (84,16 procent). Skaraborgs län (83,68 procent), Västerbottens län (83,18 procent) och Kalmar län (81,98 procent). Den lägsta förekommer i Stockholms län (59,50 procent) och i Göteborgs och Bohus län (65,41 procent).

Enligt föreliggande uppgifter beräknas den slutliga skatten enligt årets taxering uppgå till nära 7 9325 milj. kronor, den kvarstående skatten till mer än 4 269 milj. kronor och den överskjutande preliminära skatten till 5 407 milj. kronor (tabell 1). Jämförd med de uppgifter som vid motsvarande tidpunkt förra året förelåg i fråga om 1976 års taxering har den slutliga skatten ökat med närmare 10 186 milj. kronor. Den kvarstående skatten har ökat med mer än 387 milj. kronor och den överskjutande skatten med 535 milj. kronor. Den kvarstående skatten uppgår till fem procent av den slutliga skatten. Den kvarskatteavgift som med vissa begränsningar utgår på kvarstående skatt uppgår till närmare 257 milj. kronor, vilket innebär en ökning med närmare 27 milj. kronor i förhållande till den avgift som utgick enligt föregående års taxering. Den ränta som utgår på den överskjutande preliminära skatten uppgår till mer än 405 milj. kronor, vilket innebär en ökning med nära 152 milj. kronor.

Av den restförförda B-skatten för uppbördsåret 1970–71 har t. o. m. år 1976 82 procent levererats och 18 procent skrivits av. Vad som levererats och skrivits av har vid denna beräkning ställts i relation till vad som restförts efter avdrag för avkortade belopp, eftersom avkortningsförfarandet är en från restindrivningen skild företeelse. Leveransprocenttalet har i förhållande till närmast föregående års B-skatt minskat med en procent. I 16 län uppgår leveransprocenten till 90 procent eller mer.

Av 1975–76 års restförförda B-skatt har hittills 68 procent av det efter avkortning återstående beloppet levererats. Inflytandeprocenten efter ett års indrivning för ifrågavarande skatteslag har ökat med två procent i jämförelse med närmast föregående år. Fem distrikt har uppnått leverans-tal på 90 procent eller mer, medan ytterligare 28 distrikt samt Söderman-

lands län (totalt) redovisar leveranstal som överstiger 80 procent. En jämförelse av resultaten efter ett års indrivning i fråga om B-skatt för hela riket visar under indrivningsåren 1965–1969 en stigande skala. Under indrivningsåret 1970 sjönk resultatet för att under närmast följande år återigen stiga. Under år 1973 har ånyo en försämring inträtt, medan en förbättring skett under år 1974. Under de därpå följande två åren har en viss förbättring skett. I tabell 3 återfinns en sammanställning av indrivningsresultatet i fråga om B-skatt fr. o. m. uppbördsåret 1970–71 t. o. m. uppbördsåret 1975–76 (B 70–B 75).

Av den restförda kvarstående skatten enligt 1969 års taxering (K 70) har 70 procent levererats, vilket är slutresultatet för denna skatt. I förhållande till närmast föregående års skatt har inflytandeprocenten minskat med en enhet. Tretton län har uppnått leveranstal på 80 procent eller mer. Av den restförda kvarstående skatten enligt 1974 års taxering (K 75) har vid 1976 års utgång hittills drygt 46 procent av det efter avkortning återstående beloppet levererats. Detta innebär en minskning av inflytandeprocenten med inte fullt en enhet i jämförelse med närmast föregående år. I ett distrikt har mer än 84 procent flutit in.

Resultatet av indrivningen av kvarstående skatt efter ett år uppgick år 1971 till 55 procent och hade för indrivningsåret 1976 minskat till 46 procent.

Av tabell 4 framgår indrivningsresultatet för kvarstående skatt enligt 1969–1974 års taxering (K 70–K 75).

Under år 1976 restfördes skatter och allmänna avgifter till ett sammanlagt belopp av 6 187 milj. kronor. I denna summa ingick arbetsgivaravgifter med betydande belopp, vilka omedelbart avkortades. Vid ingången av år 1976 utestod ett belopp av 1 946 milj. kronor oredovisat. Vid årets utgång kvarstod 2 324 milj. kronor oredovisade. Under året avkortades 4 195 milj. kronor, inflöt 1 145 milj. kronor och avskrevs 468 milj. kronor. Under närmast föregående år inflöt 1 024 milj. kronor och avskrevs 530 milj. kronor. Uttryckt i relativa tal inflöt under år 1976 29,1 procent av vad som skulle ha drivits in; detta innebär ett i stort sett oförändrat indrivningsresultat i jämförelse med år 1975.

Den högsta leveransprocent som har uppnåtts i ett distrikt är 49,7 och den lägsta 15,5. En sammanställning häröver återfinns i tabell 5.

Av tabellerna 6–8 framgår indrivningsresultatet under år 1976 för särskilt uppdebiterad A-skatt, mervärdesskatt och arbetsgivaravgifter enligt lagen om allmän försäkring.

Tabell 1. Preliminär, slutlig, kvarstående och överskjutande skatt för beskattningsåret 1976.

Län	Influten preliminär skatt							
	Under uppbördsterminerna				Såsom fyllnadsinbetalningar			
	Prel. A-skatt		Prel. B-skatt		Prel. A-skatt		Prel. B-skatt	
	Milj. kr.	% av s:a infl. o. restf. prel. skatt.	Milj. kr.	% av s:a infl. o. restf. prel. skatt.	Milj. kr.	% av s:a infl. o. restf. prel. skatt.	Milj. kr.	% av s:a infl. o. restf. prel. skatt.
Stockholms	15819,34	79	2 225,36	11	610,88	3	1 275,55	6
Uppsala	1 797,79	83	202,52	10	60,28	3	89,18	4
Södermanlands	1 947,74	85	211,35	9	52,65	2	84,65	4
Östergötlands	2 939,89	83	345,59	10	94,80	3	145,05	4
Jönköpings	2 145,22	79	312,22	12	97,80	4	142,47	5
Kronobergs	1 148,81	78	193,42	13	46,57	3	87,53	6
Kalmar	1 572,11	80	237,70	12	58,62	3	84,72	5
Gotlands	313,60	79	54,17	14	11,76	3	16,67	4
Blekinge	1 094,34	85	111,50	9	32,87	3	42,94	3
Kristianstads	1 729,02	78	306,45	14	66,02	3	108,26	5
Malmöhus	5 816,57	80	862,64	12	200,32	3	372,00	5
Hallands	1 489,87	78	251,88	13	63,34	4	91,33	5
Göteborgs och Bohus	5 983,35	83	692,52	10	181,66	3	293,17	4
Älvsborgs	2 891,77	82	392,44	11	106,20	3	151,75	4
Skaraborgs	1 682,92	76	339,09	15	58,11	3	124,03	6
Värmlands	2 065,27	83	247,39	10	69,53	3	85,94	4
Örebro	2 120,34	84	230,02	9	59,10	3	102,05	4
Västmanlands	2 055,17	85	221,08	9	51,86	2	78,42	4
Kopparbergs	2 051,18	83	231,07	10	73,14	3	99,91	4
Gävleborgs	2 192,55	85	218,36	8	68,19	3	98,30	4
Västernorrlands	2 042,29	83	268,33	11	56,40	2	84,82	4
Jämtlands	881,10	81	117,56	11	40,39	4	43,92	4
Västerbottens	1 707,57	83	210,88	10	67,31	3	79,96	4
Norrbottens	2 169,96	87	203,06	8	51,92	2	57,94	3
Hela riket	6 5657,77	81	8 686,60	11	2 279,72	3	3 840,56	5

S:a prel. skatt	Restförd prel. B-skatt		S:a infl. o. restf. prel.skatt	Slutlig skatt	Kvar- stående skatt		Kvar- skatte- avgift	Över- skjutande prel. skatt	Ränta på över- skjutande prel. skatt
Milj. kr.	Milj. kr.	% av s:a infl. o. restf. prel. skatt	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	% av slutlig skatt	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
19931,13	104,52	1	20035,65	19957,38	1158,70	7	72,29	1149,67	84,88
2149,77	9,88	—	2159,65	2112,54	112,90	5	6,76	152,42	11,53
2296,39	8,37	—	2304,76	2253,01	107,41	5	6,18	143,49	10,77
3525,33	13,76	—	3539,09	3477,12	170,66	5	10,06	222,06	16,46
2697,71	11,29	—	2709,00	2728,37	154,39	6	9,31	183,70	13,86
1476,33	5,53	—	1481,86	1447,60	78,43	5	4,61	108,18	8,26
1953,15	8,10	—	1961,25	1919,62	104,53	5	6,05	139,51	10,54
396,20	2,19	—	398,39	388,57	24,77	6	1,46	33,22	2,53
1281,65	5,95	—	1287,60	1255,82	66,39	5	3,81	93,70	7,18
2209,75	13,27	—	2223,02	2169,99	131,23	6	7,81	177,58	13,59
7251,53	34,08	—	7285,61	7140,45	378,40	5	22,56	477,35	35,90
1896,42	8,17	—	1904,59	1862,84	112,05	6	6,71	145,84	11,15
7150,70	25,20	—	7175,90	7007,28	376,89	5	23,18	500,05	36,90
3542,16	15,78	—	3557,94	3447,85	184,48	5	10,90	273,40	20,77
2204,15	9,68	—	2213,83	2164,89	120,94	6	7,11	160,83	12,17
2468,13	8,82	—	2476,95	2419,77	138,19	6	8,18	177,99	13,51
2511,51	8,37	—	2519,88	2468,39	119,47	5	7,04	164,28	12,31
2406,53	8,11	—	2414,64	2390,49	123,60	5	7,38	140,60	10,49
2455,30	8,63	—	2463,93	2403,82	118,64	5	6,86	168,03	12,62
2577,30	7,99	—	2585,29	2532,32	118,66	5	6,71	161,18	11,96
2451,84	8,78	—	2460,62	2351,87	101,92	4	6,04	198,39	14,86
1082,97	6,37	—	1089,34	1065,61	64,29	6	3,83	87,18	6,64
2065,72	6,45	—	2072,17	1992,05	92,66	5	5,33	160,57	12,12
2482,88	8,91	—	2491,79	2367,17	109,84	5	6,49	187,92	14,46
80464,65	348,20	—	80812,85	79324,82	4269,44	5	256,66	5407,14	405,46

Tabell 2. Resultatet av den ordinarie uppbörden av kvarstående skatt enligt 1976 års taxering med fördelning efter län

Län	Debiterade belopp	Influtna belopp	Inflytande- procent	Restförda belopp
Stockholms	1 010 031 363	600 924 439	59,50	409 106 924
Uppsala	1 100 104 70	820 98 939	74,63	279 115 31
Södermanlands	1 050 32 787	794 98 232	75,69	25 534 555
Östergötlands	1 666 130 30	1 299 764 37	78,01	366 36 593
Jönköpings	1 50 505 975	1 214 99 031	80,73	290 06 944
Kronobergs	754 378 49	634 88 919	84,16	119 489 30
Kalmar	1 018 583 34	835 054 13	81,98	18 352 921
Gotlands	23 819 897	19 330 590	81,15	4 489 307
Blekinge	61 989 337	45 544 518	73,47	16 444 819
Kristianstads	130 165 511	101 083 347	77,66	29 082 164
Malmöhus	349 135 149	253 737 827	72,68	95 397 322
Hallands	1 10 368 822	85 564 644	77,53	24 804 178
Göteborgs och Bohus	346 747 207	226 809 329	65,41	119 937 878
Älvsborgs	1 78 230 718	1 37 663 476	77,24	40 567 242
Skaraborgs	1 194 698 35	999 728 06	83,68	19 497 029
Värmlands	1 36 065 933	101 979 924	74,95	34 086 009
Örebro	1 264 753 23	899 12 361	71,09	36 562 962
Västmanlands	96 707 145	71 913 632	74,36	24 793 513
Kopparbergs	108 056 650	86 213 468	79,79	21 843 182
Gävleborgs	1 13 035 600	86 078 760	76,15	26 956 840
Västernorrlands	103 524 905	83 553 041	80,71	19 971 864
Jämtlands	650 587 22	48 110 623	73,95	16 948 099
Västerbottens	91 656 516	76 235 881	83,18	15 420 635
Norrbottnens	103 645 240	79 608 442	76,81	24 036 798
Hela riket	3 983 642 318	2 854 304 079	71,65	1 129 338 239

Tabell 3. Restindrivningen beträffande preliminär B-skatt för uppbördsåren 1970–71 – 1975–76 (B 70–B 75) t. o. m. år 1976. Uppgifterna om resultatet efter ett års indrivning avser förhållandena vid utgången av det kalenderår under vilket den sista av de sex uppbördsterninerna infallit.

		Guldna poster i % av restförda efter avdrag för avkortade						Levererat belopp i % av restfört efter avdrag för avkortat					
Län		B70	B71	B72	B73	B74	B75	B70	B71	B72	B73	B74	B75
Stockholms ¹	Efter 1 år	61	59	63	54	54	60	47	48	45	48	48	50
	" 2 "	68	69	74	65	66		57	57	55	57	57	
	" 3 "	72	72	78	71			63	62	60	63		
	" 4 "	73	74	80				65	65	63			
	" 5 "	76	75					67	66				
	" 6 "	77						67					
Uppsala	Efter 1 år	72	65	73	68	70	69	70	72	71	71	67	68
	" 2 "	80	81	80	76	76		79	79	79	78	75	
	" 3 "	85	84	84	80			83	83	83	81		
	" 4 "	87	86	85				85	84	85			
	" 5 "	87	86					85	85				
	" 6 "	87						87					
Söderman- lands ²	Efter 1 år	83	87	85	86	82	—	84	86	85	86	85	83
	" 2 "	88	89	89	89	—		89	90	88	90	89	
	" 3 "	90	92	91	—			91	91	90	91		
	" 4 "	90	93	—				92	92	91			
	" 5 "	91	—					92	92				
	" 6 "	—						92					
Östergöt- lands	Efter 1 år	79	80	78	77	75	76	81	79	78	77	77	77
	" 2 "	85	86	84	83	80		88	85	85	83	83	
	" 3 "	88	88	87	86			89	87	87	85		
	" 4 "	89	89	88				90	88	88			
	" 5 "	89	89					90	88				
	" 6 "	89						90					
Jönköpings	Efter 1 år	80	80	77	78	73	76	79	79	74	75	72	73
	" 2 "	87	86	84	83	81		86	85	82	83	81	
	" 3 "	90	89	87	86			88	89	86	85		
	" 4 "	90	90	88				89	89	87			
	" 5 "	91	90					90	90				
	" 6 "	91						90					
Kronobergs	Efter 1 år	80	78	80	82	77	81	81	80	76	79	75	79
	" 2 "	86	83	86	86	82		88	85	84	86	81	
	" 3 "	89	87	88	89			90	89	87	88		
	" 4 "	89	88	90				91	90	89			
	" 5 "	90	89					92	91				
	" 6 "	90						92					
Kalmar	Efter 1 år	81	94	83	79	78	79	83	86	83	83	78	79
	" 2 "	86	88	88	85	84		88	90	88	87	82	
	" 3 "	89	90	90	88			90	91	90	90		
	" 4 "	90	90	90				91	91	91			
	" 5 "	90	91					91	92				
	" 6 "	90						91					
Gotlands	Efter 1 år	87	83	81	80	85	82	88	86	74	79	79	77
	" 2 "	93	93	89	88	90		92	95	85	87	85	
	" 3 "	95	94	92	92			95	97	89	91		
	" 4 "	95	95	92				95	97	90			
	" 5 "	95	95					95	97				
	" 6 "	95						95					

¹⁾ I procenttalen för guldna poster ingår ej Stockholms kronofogdedistrikt.

²⁾ Uppgift om guldna poster kan ej lämnas för år 1976 p. g. a. övergång till ADB (REX-systemet).

		Guldna poster i % av restförda efter avdrag för avkortade						Levererat belopp i % av restfört efter avdrag för avkortat					
Län		B70	B71	B72	B73	B74	B75	B70	B71	B72	B73	B74	B75
Blekinge	Efter 1 år	60	63	66	70	66	66	68	67	65	66	63	66
	" 2 "	77	80	76	73	74		75	78	74	75	71	
	" 3 "	81	84	79	77			80	82	79	79		
	" 4 "	83	86	80				82	84	80			
	" 5 "	83	86					82	84				
	" 6 "	83						82					
Kristianstads	Efter 1 år	79	81	79	78	78	78	81	80	78	78	77	78
	" 2 "	83	86	84	83	83		85	86	84	83	83	
	" 3 "	86	88	87	87			88	89	86	86		
	" 4 "	86	88	88				88	89	87			
	" 5 "	87	89					89	89				
	" 6 "	87						89					
Malmöhus	Efter 1 år	53	53	55	53	52	57	51	50	50	52	49	54
	" 2 "	69	70	68	67	67		71	71	67	69	66	
	" 3 "	73	76	74	73			76	78	73	75		
	" 4 "	75	78	76				78	80	76			
	" 5 "	76	78					79	81				
	" 6 "	76						79					
Hallands	Efter 1 år	79	85	83	82	82	84	77	75	78	76	81	81
	" 2 "	86	89	86	86	85		85	85	84	85	83	
	" 3 "	89	91	90	87			88	88	86	86		
	" 4 "	90	92	90				88	89	87			
	" 5 "	90	93					89	89				
	" 6 "	90						89					
Göteborgs och Bohus	Efter 1 år	57	58	61	63	65	67	57	57	57	61	64	63
	" 2 "	64	65	69	70	72		65	65	67	70	72	
	" 3 "	71	72	75	75			71	71	72	74		
	" 4 "	73	74	77				74	73	75			
	" 5 "	73	75					74	74				
	" 6 "	74						74					
Älvsborgs	Efter 1 år	83	83	81	79	80	80	83	83	79	80	79	79
	" 2 "	87	87	84	83	84		88	87	83	85	84	
	" 3 "	89	90	87	85			89	89	85	87		
	" 4 "	90	90	88				90	89	86			
	" 5 "	90	91					91	89				
	" 6 "	90						91					
Skaraborgs	Efter 1 år	87	87	85	84	83	83	88	90	84	85	80	82
	" 2 "	91	90	89	88	86		92	92	88	89	85	
	" 3 "	93	92	91	90			94	94	90	91		
	" 4 "	93	93	91				94	94	91			
	" 5 "	93	93					94	95				
	" 6 "	93						94					
Värmlands	Efter 1 år	80	81	79	76	80	86	76	76	70	70	74	82
	" 2 "	88	87	86	84	87		85	84	81	80	84	
	" 3 "	91	90	90	88			89	88	87	84		
	" 4 "	91	91	91				90	90	88			
	" 5 "	92	91					90	90				
	" 6 "	92						90					

		Guldna poster i % av restförda efter avdrag för avkortade						Levererat belopp i % av restfört efter avdrag för avkortat					
Län		B70	B71	B72	B73	B74	B75	B70	B71	B72	B73	B74	B75
Örebro	Efter 1 år	84	84	81	77	79	81	84	85	81	80	80	83
	" 2 "	88	88	86	84	84		89	88	86	86	85	
	" 3 "	91	91	89	87			91	90	88	88		
	" 4 "	91	92	90				91	91	88			
	" 5 "	92	92					92	91				
	" 6 "	92						92					
Västman- lands	Efter 1 år	77	76	74	73	74	75	75	75	73	71	71	69
	" 2 "	82	81	81	80	79		81	80	79	78	77	
	" 3 "	85	85	84	83			84	83	82	81		
	" 4 "	86	85	85				85	84	83			
	" 5 "	86	86					85	84				
	" 6 "	86						86					
Kopparbergs	Efter 1 år	83	84	86	85	84	87	82	84	85	86	84	86
	" 2 "	88	88	90	90	89		88	89	91	91	89	
	" 3 "	90	91	92	93			91	92	93	94		
	" 4 "	91	92	93				91	92	93			
	" 5 "	91	92					92	93				
	" 6 "	91						92					
Gävleborgs	Efter 1 år	84	81	81	81	81	78	84	85	83	83	83	81
	" 2 "	89	87	88	86	85		90	90	89	90	87	
	" 3 "	91	91	90	89			92	93	92	92		
	" 4 "	92	91	91				93	94	93			
	" 5 "	93	92					93	94				
	" 6 "	93						93					
Västernorr- lands	Efter 1 år	80	76	79	83	88	89	79	77	79	85	88	92
	" 2 "	88	85	87	88	91		87	85	87	89	91	
	" 3 "	91	89	89	91			90	89	90	92		
	" 4 "	92	90	90				91	89	91			
	" 5 "	92	90					91	90				
	" 6 "	92						91					
Jämtlands	Efter 1 år	89	89	88	85	85	86	87	87	86	84	82	84
	" 2 "	93	92	90	89	89		92	90	88	89	88	
	" 3 "	95	93	93	92			94	91	90	91		
	" 4 "	95	94	93				94	92	92			
	" 5 "	95	95					94	92				
	" 6 "	96						94					
Väster- bottens	Efter 1 år	88	88	90	90	90	90	89	90	89	88	89	88
	" 2 "	94	94	95	94	94		95	95	95	93	94	
	" 3 "	96	96	97	96			96	96	96	95		
	" 4 "	97	96	97				97	96	97			
	" 5 "	97	97					97	97				
	" 6 "	97						97					
Norrbottens	Efter 1 år	82	85	80	85	85	85	86	87	84	84	85	83
	" 2 "	90	92	88	92	92		93	93	91	92	91	
	" 3 "	92	94	90	94			94	94	94	94		
	" 4 "	93	95	91				95	95	95			
	" 5 "	94	95					95	95				
	" 6 "	94						95					
Hela riket	Efter 1 år	—	—	—	—	—	—	67	67	65	66	66	68
	" 2 "							76	75	73	75	74	
	" 3 "							79	80	78	78		
	" 4 "							81	81	79			
	" 5 "							82	82				
	" 6 "							82					

Tabell 4. Restindrivningen beträffande kvarstående skatt enligt 1969–1974 års taxeringar (K 70–K 75) vid utgången av respektive första, andra, tredje, fjärde, femte och sjätte kalenderåret efter det skatten förfallit till betalning.

		Guldna poster i % av restförda efter avdrag för avkortade					Levererat belopp i % av restfört efter avdrag för avkortat						
Län		K70	K71	K72	K73	K74	K75	K70	K71	K72	K73	K74	K75
Stockholms ¹	Efter 1 år	67	65	64	54	57	62	41	40	37	31	34	34
	" 2 "	74	71	71	61	64		49	48	46	39	43	
	" 3 "	76	73	74	64			54	53	51	43		
	" 4 "	76	75	75				56	55	54			
	" 5 "	77	75					58	57				
	" 6 "	77						58					
Uppsala	Efter 1 år	71	73	73	64	65	63	61	64	62	52	48	45
	" 2 "	79	81	77	71	71		69	71	70	59	58	
	" 3 "	81	81	80	73			73	75	73	62		
	" 4 "	82	82	80				76	76	76			
	" 5 "	82	83					77	77				
	" 6 "	83						78					
Söderman- lands ²	Efter 1 år	76	75	74	73	71	—	69	67	60	63	64	62
	" 2 "	80	79	78	76	—		76	74	65	69	71	
	" 3 "	82	80	80	—			79	75	67	72		
	" 4 "	82	81	—				79	76	73			
	" 5 "	82	—					80	77				
	" 6 "	—						80					
Östergöt- lands	Efter 1 år	73	74	74	71	73	76	69	68	69	63	65	57
	" 2 "	78	77	78	75	78		74	73	75	69	72	
	" 3 "	78	78	79	76			76	75	77	71		
	" 4 "	79	79	80				77	76	78			
	" 5 "	79	79					77	77				
	" 6 "	79						78					
Jönköpings	Efter 1 år	71	71	71	68	72	75	67	62	60	38	50	59
	" 2 "	77	77	77	74	78		75	70	71	45	63	
	" 3 "	79	80	80	77			78	74	76	56		
	" 4 "	81	81	81				80	75	78			
	" 5 "	81	81					81	76				
	" 6 "	81						81					
Kronobergs	Efter 1 år	76	74	74	72	70	77	65	65	67	63	65	58
	" 2 "	80	79	79	77	78		72	74	75	71	76	
	" 3 "	83	81	81	79			73	77	79	75		
	" 4 "	84	82	82				83	79	81			
	" 5 "	84	83					83	79				
	" 6 "	84						83					
Kalmar	Efter 1 år	76	78	76	72	72	75	73	74	71	67	65	60
	" 2 "	81	82	80	77	77		79	79	77	75	74	
	" 3 "	82	83	82	79			81	80	79	77		
	" 4 "	83	84	82				82	81	80			
	" 5 "	83	84					82	81				
	" 6 "	83						82					
Gotlands	Efter 1 år	83	85	80	77	80	83	79	79	75	69	65	70
	" 2 "	87	89	85	83	85		84	87	81	76	73	
	" 3 "	89	91	88	85			88	89	84	78		
	" 4 "	90	91	89				88	90	85			
	" 5 "	90	92					89	91				
	" 6 "	90						89					

¹ I procenttalen för guldna poster ingår ej Stockholms kronofogdedistrikt.

² Uppgift om guldna poster kan ej lämnas för år 1976 p.g.a. övergång till ADB (REX-systemet).

		Guldna poster i % av restförda efter avdrag för avkortade						Levererat belopp i % av restfört efter avdrag för avkortat					
Län		K70	K71	K72	K73	K74	K75	K70	K71	K72	K73	K74	K75
Blekinge	Efter 1 år	72	71	71	64	70	51	64	58	58	45	52	49
	" 2 "	83	77	77	72	77		72	68	68	61	64	
	" 3 "	85	80	79	75			76	72	71	64		
	" 4 "	86	81	80				77	74	72			
	" 5 "	87	81					78	75				
	" 6 "	87						78					
Kristianstads	Efter 1 år	76	77	77	73	76	78	69	69	67	61	64	65
	" 2 "	80	81	81	77	80		75	75	73	67	70	
	" 3 "	82	82	82	79			78	77	75	69		
	" 4 "	83	83	83				79	78	77			
	" 5 "	83	84					79	78				
	" 6 "	83						79					
Malmöhus	Efter 1 år	60	61	62	58	59	62	52	49	48	45	45	47
	" 2 "	67	67	67	64	65		61	57	56	55	53	
	" 3 "	69	69	69	66			65	61	60	60		
	" 4 "	71	70	70				66	64	63			
	" 5 "	71	71					68	65				
	" 6 "	71						68					
Hallands	Efter 1 år	82	82	77	76	75	77	66	68	65	59	59	60
	" 2 "	88	86	85	81	81		77	76	71	68	68	
	" 3 "	90	89	85	82			80	78	73	70		
	" 4 "	90	89	86				81	79	74			
	" 5 "	91	90					81	80				
	" 6 "	91						82					
Göteborgs och Bohus	Efter 1 år	55	54	54	52	56	58	41	39	35	32	37	32
	" 2 "	62	61	62	59	64		49	49	46	42	46	
	" 3 "	66	65	65	63			53	54	50	46		
	" 4 "	67	67	67				56	56	52			
	" 5 "	68	68					57	58				
	" 6 "	69						58					
Älvsborgs	Efter 1 år	76	76	74	70	73	76	71	69	64	50	59	61
	" 2 "	80	79	78	74	77		76	74	70	55	66	
	" 3 "	81	81	79	76			78	77	72	58		
	" 4 "	82	81	80				79	78	73			
	" 5 "	82	82					79	79				
	" 6 "	82						79					
Skaraborgs	Efter 1 år	81	79	78	77	77	79	78	74	73	57	68	68
	" 2 "	85	83	82	80	80		82	78	78	60	73	
	" 3 "	86	84	83	81			84	80	80	62		
	" 4 "	87	85	84				84	81	81			
	" 5 "	87	85					85	82				
	" 6 "	87						85					
Värmlands	Efter 1 år	76	76	75	70	73	77	67	65	54	40	54	58
	" 2 "	81	81	81	76	79		73	73	60	47	64	
	" 3 "	82	83	83	79			76	76	63	51		
	" 4 "	83	84	84				77	78	70			
	" 5 "	84	84					78	79				
	" 6 "	84						78					

		Guldna poster i % av restförda efter avdrag för avkortade						Levererat belopp i % av restfört efter avdrag för avkortat					
Län		K70	K71	K72	K73	K74	K75	K70	K71	K72	K73	K74	K75
Örebro	Efter 1 år	76	76	74	71	75	78	71	70	69	50	57	66
	" 2 "	80	79	78	76	79		78	76	74	55	65	
	" 3 "	81	81	80	77			80	78	76	58		
	" 4 "	82	81	80				81	80	78			
	" 5 "	82	82					81	81				
	" 6 "	82						81					
Västman- lands	Efter 1 år	72	70	70	65	68	72	63	60	59	50	51	50
	" 2 "	76	74	75	73	75		69	67	67	60	62	
	" 3 "	77	77	77	75			72	70	70	64		
	" 4 "	78	78	78				74	72	73			
	" 5 "	80	79					75	73				
	" 6 "	80						75					
Kopparbergs	Efter 1 år	78	78	77	76	77	81	71	72	70	44	70	71
	" 2 "	82	82	81	80	81		77	79	78	49	77	
	" 3 "	84	84	82	82			81	81	80	64		
	" 4 "	84	84	83				82	82	82			
	" 5 "	85	85					83	83				
	" 6 "	85						83					
Gävleborgs	Efter 1 år	76	75	75	72	75	77	69	66	68	60	63	64
	" 2 "	80	80	80	77	80		75	73	76	67	69	
	" 3 "	82	82	82	79			78	77	79	70		
	" 4 "	83	83	83				80	79	81			
	" 5 "	83	84					81	80				
	" 6 "	83						81					
Västernorr- lands	Efter 1 år	73	73	74	75	82	84	66	67	69	68	74	74
	" 2 "	79	77	80	81	85		73	74	77	75	79	
	" 3 "	80	79	81	82			76	78	80	78		
	" 4 "	81	81	82				78	79	81			
	" 5 "	82	81					78	80				
	" 6 "	82						78					
Jämtlands	Efter 1 år	85	84	84	78	79	84	71	74	72	63	67	69
	" 2 "	88	88	88	83	84		77	79	79	68	74	
	" 3 "	90	88	89	84			79	81	80	70		
	" 4 "	91	89	90				80	82	82			
	" 5 "	91	90					80	82				
	" 6 "	91						80					
Väster- bottens	Efter 1 år	82	83	82	81	83	86	76	78	75	69	58	69
	" 2 "	86	87	86	86	87		82	84	80	78	65	
	" 3 "	88	88	88	88			84	86	82	81		
	" 4 "	89	89	89				85	87	83			
	" 5 "	89	90					86	87				
	" 6 "	89						86					
Norrbottns	Efter 1 år	75	73	72	73	75	78	71	72	69	70	69	61
	" 2 "	80	78	78	78	80		77	78	77	76	77	
	" 3 "	83	80	80	80			80	81	81	79		
	" 4 "	83	81	80				81	82	82			
	" 5 "	84	82					82	83				
	" 6 "	84						82					
Hela riket	Efter 1 år	—	—	—	—	—	—	55	53	50	42	47	46
	" 2 "							63	61	59	50	56	
	" 3 "							66	65	63	54		
	" 4 "							68	67	65			
	" 5 "							69	68				
	" 6 "							70					

Tabell 5. Indrivning av skatter och allmänna avgifter under år 1976.

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Stockholms län</i>				
Täby	59454037	60298 118	12 325 610	107 426 545
Handen	42 684 089	40 852 461	10 773 214	72 763 336
Huddinge	52 655 610	48 958 390	11 895 464	89 718 536
Nacka	25 382 796	27 630 988	5 474 517	47 539 267
Norrtälje	7 763 593	14 009 680	2 614 984	19 158 289
Sollentuna	46 069 103	55 572 102	10 839 008	90 802 197
Solna	43 032 822	45 277 357	9 011 884	79 298 295
Stockholm	440 569 936	1 335 426 268	977 523 161	798 473 043
Södertälje	29 397 521	26 498 215	5 590 019	50 305 717
<i>Uppsala län</i>				
Uppsala	44 192 213	65 764 317	14 477 563	95 478 967
<i>Södermanlands län¹</i>				
Eskilstuna	33 701 663	63 202 695	20 272 995	76 631 363
Katrineholm				
Nyköping				
<i>Östergötlands län</i>				
Linköping	15 103 258	33 408 584	14 364 371	34 147 471
Motala	11 384 641	28 837 206	15 650 203	24 571 644
Norrköping	20 252 528	43 994 183	7 021 864	57 224 847
<i>Jönköpings län</i>				
Eksjö	26 544 237	888 101 392	86 864 878	45 996 841
Jönköping	16 381 764	25 952 592	5 109 746	37 224 610
Värnamo	11 418 152	18 505 147	3 481 028	26 442 271
<i>Kronobergs län</i>				
Växjö	26 787 238	41 989 821	8 099 310	60 677 749
<i>Kalmar län</i>				
Kalmar	15 515 492	22 764 056	3 870 159	34 409 389
Oskarshamn	6 294 671	10 497 928	2 075 382	14 717 217
Västervik	8 837 849	16 046 969	2 463 280	22 421 538
<i>Gotlands län</i>				
Visby	68 408 21	9 676 300	1 769 360	14 747 761
<i>Blekinge län</i>				
Karlshamn	13 687 319	18 837 431	3 542 252	28 982 498
Karlskrona	18 485 006	19 553 131	3 591 904	34 446 233
<i>Kristianstads län</i>				
Hässleholm	10 502 979	14 975 733	2 278 866	23 199 846
Kristianstad	20 928 045	34 252 564	6 992 510	48 188 099
Ängelholm	12 546 183	23 101 914	3 872 359	31 775 738
<i>Malmöhus län</i>				
Eslöv	7 691 813	9 814 335	1 932 056	15 574 092
Helsingborg	36 362 859	46 180 412	9 291 481	73 251 790
Landskrona	14 164 482	15 007 949	2 732 744	26 439 687
Lund	20 038 287	23 212 155	4 501 537	38 748 905
Malmö	122 888 259	109 853 517	18 882 072	213 859 704
Trelleborg	4 305 420	7 193 344	841 541	10 657 223
Ystad	6 069 903	12 298 082	2 507 909	15 860 076

¹ På grund av övergång till ADB (REX-systemet) kan distrikten ej redovisas var för sig.

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
12648981	11,8	26 139 563	24,3	68637999	63,9
12 534 684	17,2	12 807 517	17,6	47421 136	65,2
11 175 462	12,5	13 920 445	15,5	64 622 628	72,0
5 759 008	12,1	14 413 734	30,3	27366523	57,6
1 839 225	9,6	6 704 847	35,0	10614 216	55,4
12269575	13,5	20 159 697	22,2	58 372 925	64,3
9224 775	11,6	16 641 867	21,0	53 431 652	67,4
118861 001	14,9	154 759 770	19,4	524852 271	65,7
7040671	14,0	12 675 903	25,2	30589 143	60,8
8 266 597	8,7	29030675	30,4	58 181 694	60,9
8 297 732	10,8	30665398	40,0	37668233	49,2
4095073	12,0	13 028 792	38,1	17 023 605	49,9
3 751 598	15,3	9 951 962	40,5	10868084	44,2
5062 567	8,9	20905719	36,5	31 256 561	54,6
4957865	10,8	17 545 378	38,1	23 493 597	51,1
4 187 562	11,2	13 159 511	35,4	19877 535	53,4
2 721 137	10,3	11 495 116	43,5	12 226 018	46,2
5 187 286	8,6	20 157 800	33,2	35332 661	58,2
3 042 305	8,8	13 179 118	38,3	18 187 966	52,9
830680	5,6	6 410 387	43,6	7476 149	50,8
2 802 529	12,5	10 080 988	45,0	9 538 020	42,5
922 964	6,3	6993 194	47,4	6831 602	46,3
4040699	14,0	11 107 398	38,3	13 834 399	47,7
3 566 484	10,3	11 329 383	32,9	19 550 366	56,8
1 865 933	8,0	8 722 054	37,6	12 611 859	54,4
4 768 498	9,9	18 147 271	37,7	25 272 328	52,4
4 142 603	13,0	13 978 718	44,0	13 654 416	43,0
1 089 430	7,0	706 4201	45,4	7420 461	47,6
7740918	10,6	20276725	27,7	45 234 147	61,7
4 099 920	15,5	7439779	28,1	14 899 988	56,4
3 894 265	10,1	12 915 141	33,3	21 939 499	56,6
26063 950	12,2	46 176 919	21,6	141 618 833	66,2
1 141 226	10,7	4 533 311	42,5	4 982 685	46,8
1 177 007	7,4	7247 824	45,7	7435 245	46,9

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Hallands län</i>				
Halmstad	20769247	32 067 442	4 262 046	48 574 643
Varberg	15 927 782	30 884 586	663 0791	40 181 577
<i>Göteborgs och Bohus län</i>				
Göteborg	215 697 788	1 085 633 230	899 770 797	401 560 221
Uddevalla	15 138 391	27 652 270	7 585 527	35 205 134
<i>Älvsborgs län</i>				
Alingsås	9 585 592	22 176 411	3 630 580	28 131 423
Borås	36 482 528	55 043 291	15 129 241	76 396 578
Trollhättan	8 907 462	87 496 440	862 327 457	21 542 445
Vänersborg	10 592 350	22 363 781	6 302 528	266 536 03
<i>Skaraborgs län</i>				
Falköping	6 010 164	13 564 798	2 138 128	17 436 834
Lidköping	11 422 998	17 831 710	2 693 213	26 561 495
Mariestad	4 294 411	20 353 238	11 809 179	12 838 470
Skövde	7 446 693	22 715 492	3 766 464	26 395 721
<i>Värmlands län</i>				
Arvika	9 689 472	47 434 407	36 426 833	206 970 46
Karlstad	24 225 148	30 765 315	5 762 188	49 228 275
Kristinehamn	8 328 123	13 285 194	4 707 007	16 906 310
Sunne	5 189 152	11 064 206	2 188 214	14 065 144
<i>Örebro län</i>				
Hallsberg	5 339 534	10 543 107	1 527 314	14 355 327
Karlskoga	4 470 617	11 699 335	5 241 506	109 284 46
Lindesberg	9 068 149	12 299 633	3 262 348	18 195 434
Örebro	13 034 686	28 881 557	4 913 696	37 002 547
<i>Västmanlands län</i>				
Köping	10 084 859	15 454 348	2 838 072	22 701 135
Västerås	41 028 788	79 127 135	37 989 577	82 166 346
<i>Kopparbergs län</i>				
Avesta	5 337 692	6 105 562	1 151 600	10 291 654
Borlänge	5 315 406	11 146 839	1 499 440	14 962 805
Falun	9 900 008	15 327 420	7 563 865	17 663 563
Ludvika	4 274 823	9 337 572	1 956 910	11 655 485
Mora	8 581 467	14 702 324	2 297 259	20 986 532
<i>Gävleborgs län</i>				
Gävle	16 974 203	24 031 975	4 748 606	36 257 572
Hudiksvall	5 498 659	18 489 156	3 124 235	20 863 580
Sandviken	6 204 324	14 654 801	5 363 297	15 495 828
Söderhamn	7 355 933	20 275 834	10 389 302	17 242 465
<i>Västernorrlands län</i>				
Härnösand	3 961 285	13 629 078	1 135 195	16 455 168
Sollefteå	3 413 827	64 822 596	60 708 023	7 528 400
Sundsvall	13 795 226	24 535 685	4 908 320	33 422 591
Örnsköldsvik	3 470 794	6 899 501	1 692 345	8 677 950
<i>Jämtlands län</i>				
Östersund	20 143 565	36 724 865	7 144 237	49 724 193

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
3979 419	8,2	14475919	29,8	30 119 303	62,0
4380561	10,9	15261470	38,0	20539545	51,1
48389665	12,0	78 150 680	19,5	275019874	68,5
2802486	8,0	13 950 782	39,6	18451864	52,4
2093 760	7,4	11 994 144	42,6	14043 519	50,0
8 116 957	10,6	25 470 709	33,4	42808912	56,0
2304 102	10,7	7 769 648	36,1	11 468 695	53,2
2669880	10,0	10 173 997	38,2	13 809 725	51,8
2420 144	13,9	7 044 387	40,4	7972 302	45,7
2548726	9,6	10749228	40,5	13 263 540	49,9
1829993	14,3	5790 196	45,1	5218 281	40,6
1302 153	4,9	9465 802	35,9	15 627 766	59,2
1 352 359	6,5	8 780 796	42,4	10563891	51,1
5 193 147	10,6	15 969 405	32,4	28065722	57,0
1 572 166	9,3	6 213 982	36,8	9 120 161	53,9
737052	5,2	6 808 568	48,4	6 519 524	46,4
2 242 316	15,6	6991 568	48,7	5 121 443	35,7
698507	6,4	4893 932	44,8	5 336 007	48,8
4 124 643	22,8	7839 145	43,3	6 141 646	33,9
3959931	10,7	16811 692	45,4	16 230 924	43,9
1 846 437	8,1	6992 757	30,8	13 861 940	61,1
6953 121	8,5	23 714 251	28,8	51 498 974	62,7
2 064 347	20,1	3 628 268	35,2	4 599 039	44,7
1 139 555	7,6	7 368 114	49,3	6455 135	43,1
2412 328	13,6	8 723 348	49,4	6527886	37,0
762 773	6,5	4 742 041	40,7	6 150 671	52,8
1 693 651	8,1	8 498 036	40,5	10 794 846	51,4
9565806	26,4	12 487 212	34,4	14 204 553	39,2
3832 275	18,4	9 519 552	45,6	7 511 752	36,0
1447612	9,3	5944068	38,4	8 104 148	52,3
1315859	7,6	7032 088	40,8	8894 518	51,6
511 326	3,1	7 962 301	48,4	7 981 541	48,5
672556	8,9	3 343 374	44,4	3 512 470	46,7
4 112 768	12,3	15 437 816	46,2	13 872 006	41,5
497200	5,7	4 314 847	49,7	3 865 902	44,6
4461 297	9,0	20250606	40,7	25 012 291	50,3

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Västerbottens län</i>				
Lycksele	6 834 750	10 188 348	1 567 251	15 455 847
Skellefteå	5 972 493	11 405 409	1 533 326	15 844 576
Umeå	11 214 122	33 913 565	23 710 351	21 417 336
<i>Norrbottnens län</i>				
Boden	5 113 793	7 647 726	1 068 671	11 692 848
Gällivare	6 651 445	7 117 372	845 982	12 922 835
Haparanda	8 345 294	12 945 384	1 846 286	19 444 392
Kiruna	4 547 514	9 717 895	1 908 036	12 357 373
Luleå	7 139 946	57 945 571	42 068 325	23 017 192
Piteå	5 465 688	11 646 342	2 025 316	15 086 714
Hela riket	1 946 180 780	6 186 559 082	4 195 478 025	3 937 261 837

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
874 321	5,7	6 802 211	44,0	7 779 316	50,3
1 496 536	9,5	6 517 174	41,1	7 830 864	49,4
2 953 381	13,8	9 881 376	46,1	8 582 579	40,1
608 013	5,2	4 139 829	35,4	6 945 004	59,4
1 648 444	12,8	3 995 299	30,9	7 279 092	56,3
3 042 782	15,7	7 006 236	36,0	9 395 374	48,3
643 135	5,2	4 556 217	36,9	7 158 020	57,9
1 022 094	4,4	11 182 502	48,6	10 812 597	47,0
1 047 878	7,0	6 776 905	44,9	7 261 929	48,1
4 684 136 72	11,9	11 451 885 83	29,1	2 323 659 535	59,0

Tabell 6. Indrivningen av särskilt uppdebiterad A-skatt under år 1976.

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Stockholms län</i>				
Täby	3 428 920	1 596 609	10 492	5 015 037
Handen	1 781 925	2 343 389	19 710	4 105 604
Huddinge	1 976 216	1 956 495	26 323	3 906 388
Nacka	929 468	661 593	—	1 591 061
Norrtälje	433 441	1 232 418	69 19	1 658 940
Sollentuna	1 277 342	1 179 631	22 708	2 434 265
Solna	2 483 104	1 862 649	5 514	4 340 239
Stockholm	4 160 1712	2 439 9817	589 827	65 411 702
Södertälje	1 859 234	982 137	5 768	2 835 603
<i>Uppsala län</i>				
Uppsala	2 402 833	2 273 299	25 868	4 650 264
<i>Södermanlands län¹</i>				
Eskilstuna	2 048 289	2 791 855	373 105	4 467 039
Katrineholm				
Nyköping				
<i>Östergötlands län</i>				
Linköping	1 143 408	1 550 237	23 135	2 670 510
Motala	854 082	639 150	124 814	1 368 418
Norrköping	1 421 340	1 608 493	53 204	2 976 629
<i>Jönköpings län</i>				
Eksjö	2 152 363	1 570 970	12 552	3 710 781
Jönköping	752 324	1 293 288	5 913	2 039 699
Värnamo	711 774	870 204	2 896	1 579 082
<i>Kronobergs län</i>				
Växjö	2 413 684	2 043 494	7 444	4 449 734
<i>Kalmar län</i>				
Kalmar	2 113 943	1 169 807	48 991	3 234 759
Oskarshamn	625 331	445 484	5 135	1 065 680
Västervik	617 110	496 514	6539	1 107 085
<i>Gotlands län</i>				
Visby	469 006	290 225	1 128	758 103
<i>Blekinge län</i>				
Karlshamn	1 209 239	392 168	580	1 600 827
Karlskrona	2 400 774	1 334 201	12 106	3 722 869
<i>Kristianstads län</i>				
Hässleholm	942 585	469 269	—	1 411 854
Kristianstad	1 995 643	1 390 350	4 827	3 381 166
Ängelholm	1 749 260	1 321 292	3 434	3 067 118
<i>Malmöhus län</i>				
Eslöv	515 258	392 383	—	907 641
Helsingborg	1 301 114	1 146 052	22 640	2 424 526
Landskrona	1 875 949	1 218 778	12 815	3 081 912
Lund	1 549 965	1 538 284	22 315	3 065 934
Malmö	11 309 133	5 385 772	250 936	16 443 969
Trelleborg	192 584	271 506	2428	461 662
Ystad	208 942	455 719	982	663 679

¹ På grund av övergång till ADB (REX-systemet) kan distrikten ej redovisas var för sig.

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
1 644 349	32,8	1 251 938	25,0	2 118 748	42,2
862 089	21,0	752 766	18,3	2 490 748	60,7
609 344	15,6	854 514	21,9	2 442 529	62,5
240 411	15,1	633 189	39,8	717 461	45,1
222 225	13,4	363 404	21,9	1 073 309	64,7
466 291	19,2	838 115	34,4	1 129 859	46,4
797 654	18,4	1 369 354	31,5	2 173 232	50,1
10 119 843	15,5	12 094 950	18,5	43 196 909	66,0
346 221	12,2	570 607	20,1	1 918 774	67,7
676 482	14,5	1 841 875	39,6	2 131 906	45,9
1 000 791	22,4	1 396 669	31,3	2 069 579	46,3
421 631	15,8	1 145 074	42,9	1 103 806	41,3
243 432	17,8	401 957	29,4	723 029	52,8
429 670	14,4	1 149 690	38,6	1 397 268	47,0
987 579	26,6	944 777	25,5	1 778 424	47,9
255 667	12,5	1 044 503	51,2	739 529	36,3
391 974	24,8	810 449	51,3	376 658	23,9
647 096	14,5	1 016 774	22,9	2 785 863	62,6
378 828	11,7	1 046 943	32,4	1 808 988	55,9
50746	4,8	413 840	38,8	601 094	56,4
423 072	38,2	363 037	32,8	320 975	29,0
24327	3,2	379 589	50,1	354 187	46,7
364 449	22,8	463 972	29,0	772 406	48,2
502 807	13,5	1 904 698	51,2	1 315 364	35,3
352 624	25,0	264 824	18,7	794 406	56,3
812 527	24,0	987 621	29,2	1 581 019	46,8
1 157 390	37,8	841 434	27,4	1 068 294	34,8
97647	10,8	227 450	25,0	582 544	64,2
284 158	11,7	838 566	34,6	1 301 802	53,7
383 961	12,4	794 071	25,8	1 903 880	61,8
236 654	7,7	1 026 333	33,5	1 802 947	58,8
2 584 053	15,7	3 220 942	19,6	106 38 974	64,7
86227	18,7	251 114	54,4	124 322	26,9
5 318	0,8	370 957	55,9	287 404	43,3

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Hallands län</i>				
Halmstad	3 892 771	2 153 878	24 796	6 021 853
Varberg	1 580 676	1 524 236	49 499	3 055 413
<i>Göteborgs och Bohus län</i>				
Göteborg	18 491 359	14 549 665	1 371 016	31 670 008
Uddevalla	1 176 019	1 278 985	1 840	24 531 164
<i>Älvsborgs län</i>				
Alingsås	780 533	2 318 803	328 065	2 771 271
Borås	2 674 584	3 647 900	273 109	6 049 375
Trollhättan	1 074 872	605 565	16 786	1 663 651
Vänersborg	1 356 855	608 563	27 364	1 938 054
<i>Skaraborgs län</i>				
Falköping	529 303	955 715	—	1 485 018
Lidköping	571 590	825 046	—	1 396 636
Mariestad	559 159	699 703	5081	1 253 781
Skövde	853 631	1 683 334	22 148	2 514 817
<i>Värmlands län</i>				
Arvika	374 585	476 632	5 809	845 408
Karlstad	1 136 923	1 724 997	43 732	2 818 188
Kristinehamn	418 382	303 932	3 522	718 792
Sunne	217 752	632 475	16 523	833 704
<i>Örebro län</i>				
Hallsberg	615 472	744 811	16 247	1 344 036
Karlskoga	658 126	766 493	—	1 424 619
Lindesberg	846 656	913 957	—	1 760 613
Örebro	734 665	2 233 058	24 825	2 942 898
<i>Västmanlands län</i>				
Köping	1 161 440	863 755	23 952	2 001 243
Västerås	4 172 187	2 721 991	271 863	6 622 315
<i>Kopparbergs län</i>				
Avesta	729 893	266 358	497	995 754
Borlänge	423 451	421 538	5 794	839 195
Falun	705 791	430 952	12 103	1 124 640
Ludvika	258 746	387 938	8 356	638 328
Mora	822 347	947 708	7 796	1 762 259
<i>Gävleborgs län</i>				
Gävle	1 274 388	2 240 247	118 912	3 395 723
Hudiksvall	397 097	1 012 774	6 271	1 403 600
Sandviken	237 568	471 521	660	708 429
Söderhamn	273 816	753 656	76 810	950 662
<i>Västernorrlands län</i>				
Härnösand	383 209	927 601	686	1 310 124
Sollefteå	227 964	433 167	140	660 991
Sundsvall	733 391	1 141 569	11 852	1 863 108
Örnsköldsvik	672 41	171 764	1 560	237 445
<i>Jämtlands län</i>				
Östersund	2 575 776	2 228 605	64 639	4 739 742
<i>Västerbottens län</i>				
Lycksele	328 762	463 138	844	791 056
Skellefteå	274 643	458 799	2 227	731 215
Umeå	795 304	555 948	765	1 350 487

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
175 761	2,9	973 732	16,2	4872 359	80,9
337 642	11,1	1 320 672	43,2	1 397 099	45,7
4 539 562	14,3	9234 327	29,2	17 896 119	56,5
6 5690	2,7	839 812	34,2	1 547 662	63,1
131 974	4,8	1 572 143	56,7	1 067 154	38,5
1 103 700	18,2	1 800 498	29,8	3 145 176	52,0
389 239	23,4	507 112	30,5	767 300	46,1
525 898	27,1	403 228	20,8	1 008 927	52,1
347 532	23,4	753 536	50,7	383 950	25,9
261 076	18,7	762 831	54,6	372 728	26,7
461 458	36,8	474 170	37,8	318 152	25,4
51 457	2,1	1 597 133	63,5	866 227	34,4
119 562	14,1	450 513	53,3	275 333	32,6
433 422	15,4	846 040	30,0	1 538 725	54,6
138 956	19,3	216 734	30,2	363 101	50,5
42 888	5,1	433 915	52,1	356 901	42,8
338 038	25,1	631 610	47,0	374 388	27,9
119 184	8,4	412 365	28,9	893 070	62,7
918 049	52,2	616 790	35,0	225 774	12,8
443 792	15,1	1 814 262	61,6	684 844	23,3
51 937	2,6	367 202	18,3	1 582 103	79,1
604 468	9,1	1 923 321	29,1	4 094 525	61,8
386 592	38,8	123 996	12,5	485 165	48,7
149 286	17,8	281 593	33,6	408 315	48,6
360 835	32,1	536 096	47,7	227 709	20,2
62 197	9,7	217 332	34,1	358 798	56,2
136 481	7,8	626 828	35,5	998 948	56,7
1 128 171	33,2	1 046 757	30,8	1 220 794	36,0
316 238	22,5	547 660	39,0	539 702	38,5
142 205	20,1	409 620	57,8	156 604	22,1
37 463	3,9	296 749	31,2	616 450	64,9
56 062	4,3	717 713	54,8	536 349	40,9
17 429	2,6	484 248	73,3	159 314	24,1
288 923	15,5	733 176	39,4	841 008	45,1
22 416	9,5	117 825	49,6	97 204	40,9
779 348	16,4	1 368 796	28,9	2 591 598	54,7
107 641	13,6	384 031	48,6	299 384	37,8
100 666	13,8	241 919	33,1	388 630	53,1
436 551	32,3	425 414	31,5	488 521	36,2

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Norrbottens län</i>				
Boden	329 097	170 574	—	499 671
Gällivare	729 705	415 747	5 408	1 140 044
Haparanda	417 634	642 103	3 622	1 056 115
Kiruna	315 101	2 468 499	864 723	1 918 877
Luleå	565 202	1 319 114	—	1 884 316
Piteå	420 014	357 360	—	777 374
Hela riket	15 591 0975	129 493 706	5 430 890	279 973 791

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
152 563	30,5	154 983	31,0	192 124	38,5
295 066	25,9	212 989	18,7	631 989	55,4
368 658	34,9	365 078	34,6	322 379	30,5
1 359	0,1	663 693	34,6	1 253 824	65,3
101 042	5,4	956 648	50,8	826 625	43,8
63 177	8,1	368 576	47,4	345 621	44,5
45 219 191	16,1	81 109 662	29,0	153 644 909	54,9

Tabell 7. Indrivningen av mervärdeskatt under år 1976.

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Stockholms län</i>				
Täby	7 177 052	4838900	1 052 723	10 963 229
Handen	5 149 345	3 871 814	495 705	8 525 454
Huddinge	6 555 738	4 332 149	633 395	10 254 492
Nacka	2 962 873	1 910 784	505 189	4 368 468
Norrtälje	1 337 061	1 711 145	291 522	2 756 684
Sollentuna	6 791 787	5 839 035	1 264 493	11 366 329
Solna	7 439 212	5 636 385	959 498	12 116 099
Stockholm	68 073 131	49 809 577	7 677 372	110 205 336
Södertälje	3 418 025	2 141 211	368 870	5 190 366
<i>Uppsala län</i>				
Uppsala	5 961 549	8 143 544	1 346 051	12 759 042
<i>Södermanlands län¹</i>				
Eskilstuna	5 180 308	7 818 630	914 147	12 084 791
Katrineholm				
Nyköping				
<i>Östergötlands län</i>				
Linköping	1 634 576	2 741 370	194 890	4 181 056
Motala	2 310 934	2 475 185	312 448	4 473 671
Norrköping	3 919 300	4 762 420	649 434	8 032 286
<i>Jönköpings län</i>				
Eksjö	3 780 734	4 280 635	580 630	7 480 739
Jönköping	2 067 294	2 596 352	295 312	4 368 334
Värnamo	2 008 348	1 801 394	291 861	3 517 881
<i>Kronobergs län</i>				
Växjö	5 014 967	6 045 612	740 278	10 320 301
<i>Kalmar län</i>				
Kalmar	2 279 156	3 089 553	352 167	5 016 542
Oskarshamn	1 060 447	1 653 026	87 870	2 625 603
Västervik	1 255 757	2 015 754	164 786	3 106 725
<i>Gotlands län</i>				
Visby	1 114 307	1 371 572	88 246	2 397 633
<i>Blekinge län</i>				
Karlshamn	2 337 614	3 144 423	279 796	5 202 241
Karlskrona	2 747 802	2 440 849	396 133	4 792 518
<i>Kristianstads län</i>				
Hässleholm	1 144 001	1 943 029	267 094	2 819 936
Kristianstad	3 301 017	5 079 304	942 376	7 437 945
Ängelholm	2 175 473	4 502 256	797 490	5 880 239
<i>Malmöhus län</i>				
Eslöv	1 443 049	1 677 100	209 306	2 910 843
Helsingborg	6 812 399	4 985 838	676 269	11 121 968
Landskrona	3 045 720	1 585 936	158 598	4 473 058
Lund	4 028 578	2 496 510	581 236	5 943 852
Malmö	20 746 198	12 546 978	1 383 372	31 909 804
Trelleborg	767 732	608 179	75 369	1 300 542
Ystad	1 523 043	1 876 421	198 137	3 201 327

¹ På grund av övergång till ADB (REX-systemet) kan distrikten ej redovisas vart för sig.

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
2 186 716	20,0	1 745 498	15,9	7 031 015	64,1
2 267 454	26,6	1 067 503	12,5	5 190 495	60,9
1 921 989	18,8	1 295 147	12,6	7 037 355	68,6
851 611	19,5	974 933	22,3	2 541 923	58,2
329 999	12,0	816 657	29,6	1 610 027	58,4
2 082 099	18,3	2 067 944	18,2	7 216 285	63,5
2 361 624	19,5	1 942 242	16,0	7 812 233	64,5
20 085 693	18,2	19 779 445	18,0	70 340 197	63,8
977 025	18,8	1 455 785	28,1	27 575 556	53,1
1 597 255	12,5	4 038 774	31,7	7 123 013	55,8
1 648 478	13,6	4 684 179	38,8	5 752 134	47,6
542 875	13,0	1 694 212	40,5	1 943 969	46,5
510 652	11,4	1 879 914	42,0	2 083 105	46,6
1 065 976	13,3	2 998 506	37,3	3 967 802	49,4
1 025 107	13,7	2 892 785	38,7	3 562 847	47,6
967 057	22,1	1 682 530	38,5	1 718 746	39,4
648 825	18,5	1 214 569	34,5	1 654 486	47,0
1 412 177	13,7	3 144 990	30,5	5 763 133	55,8
769 617	15,3	2 101 129	41,9	2 145 796	42,8
145 370	5,5	1 316 082	50,1	1 164 150	44,4
523 760	16,8	1 173 643	37,8	1 409 322	45,4
171 914	7,2	1 194 606	49,8	1 031 112	43,0
916 231	17,6	249 3091	47,9	1 792 918	34,5
670 419	14,0	1 336 892	27,9	2 785 207	58,1
307 458	10,9	1 103 241	39,1	1 409 237	50,0
828 525	11,1	243 9754	32,8	4 169 666	56,1
822 101	14,0	2484 167	42,2	2 573 969	43,8
262 740	9,0	1 462 237	50,2	1 185 866	40,8
1 385 983	12,5	2464 387	22,1	7 271 596	65,4
1 103 017	24,6	848 442	19,0	2 521 599	56,4
864 394	14,5	1 491 891	25,1	3 587 566	60,4
3410 519	10,7	4854 120	15,2	23 645 164	74,1
286 275	22,0	583 771	44,9	430 495	33,1
330070	10,3	1 574 483	49,2	1 296 774	40,5

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Hallands län</i>				
Halmstad	2 544 013	3 017 681	185 775	5 375 919
Varberg	2 742 429	3 310 178	278 033	5 774 574
<i>Göteborgs och Bohus län</i>				
Göteborg	23 086 272	15 093 473	1 597 268	36 582 477
Uddevalla	1 747 061	1 796 758	166 042	3 377 777
<i>Älvsborgs län</i>				
Alingsås	1 540 058	2 527 216	123 948	3 943 326
Borås	5 524 223	4 491 768	461 337	9 554 654
Trollhättan	2 051 428	2 340 084	82 794	4 308 718
Vänersborg	1 617 962	2 462 355	192 169	3 888 148
<i>Skaraborgs län</i>				
Falköping	1 360 528	1 934 358	296 446	2 998 440
Lidköping	2 869 921	2 856 753	263 602	5 463 072
Mariestad	824 566	1 713 130	334 254	2 203 442
Skövde	1 584 755	2 756 674	395 601	3 945 828
<i>Värmlands län</i>				
Arvika	1 866 344	2 627 003	1 012 722	3 480 625
Karlstad	5 003 434	5 506 921	1 619 010	8 891 345
Kristinehamn	1 470 541	2 052 231	330 689	3 192 083
Sunne	1 366 877	2 033 367	519 096	2 881 148
<i>Örebro län</i>				
Hallsberg	1 205 953	2 097 653	368 981	2 934 625
Karlskoga	326 551	929 532	72 610	1 183 473
Lindesberg	2 421 714	2 020 625	195 479	4 246 860
Örebro	2 117 914	3 652 195	541 833	5 228 276
<i>Västmanlands län</i>				
Köping	1 206 420	2 134 448	171 188	3 169 680
Västerås	4 518 019	6 475 233	510 113	10 483 139
<i>Kopparbergs län</i>				
Avesta	829 321	585 626	770 29	1 337 918
Borlänge	757 106	996 324	102 580	1 650 850
Falun	1 736 153	1 622 059	214 929	3 143 283
Ludvika	727 574	1 595 755	672 89	2 256 040
Mora	2 064 509	1 546 348	179 582	3 431 275
<i>Gävleborgs län</i>				
Gävle	3 561 968	2 822 442	510 221	5 874 189
Hudiksvall	961 304	4 192 797	806 175	4 347 926
Sandviken	1 580 710	1 638 647	286 787	2 932 570
Söderhamn	1 463 209	1 954 707	429 442	2 988 474
<i>Västernorrlands län</i>				
Härnösand	449 654	1 808 268	93 942	2 163 980
Sollefteå	601 244	661 350	278 30	1 234 764
Sundsvall	1 785 373	2 519 021	287 018	4 017 376
Örnsköldsvik	490 584	700 034	104 039	1 086 579
<i>Jämtlands län</i>				
Östersund	2 883 286	5 819 866	864 112	7 839 040

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
671 660	12,5	1 566 478	29,1	3 137 781	58,4
986 604	17,1	1 779 858	30,8	3 008 111	52,1
6 540 428	17,9	5 276 827	14,4	24 765 221	67,7
348 540	10,3	1 382 188	40,9	1 647 048	48,8
339 426	8,6	1 525 936	38,7	2 077 963	52,7
1 261 673	13,2	3 249 071	34,0	5 043 909	52,8
326 973	7,6	1 049 490	24,4	2 932 254	68,0
424 966	10,9	1 606 979	41,3	1 856 202	47,8
533 552	17,8	974 712	32,5	1 490 176	49,7
569 794	10,4	1 866 278	34,2	3 026 999	55,4
292 533	13,3	1 028 452	46,7	882 456	40,0
291 822	7,4	1 509 484	38,3	2 144 520	54,3
394 971	11,4	1 361 454	39,1	1 724 198	49,5
1 031 614	11,6	2 228 172	25,1	5 631 556	63,3
240 716	7,6	804 999	25,2	2 146 367	67,2
132 718	4,6	963 395	33,4	1 785 034	62,0
613 511	20,9	1 430 413	48,7	890 700	30,4
349 222	3,0	659 744	55,7	488 807	41,3
1 484 606	35,0	1 801 739	42,4	960 516	22,6
662 439	12,7	2 631 749	50,3	1 934 088	37,0
379 625	12,0	1 029 451	32,5	1 760 604	55,5
1 051 840	10,0	2 924 873	27,9	6 506 425	62,1
391 929	29,3	449 285	33,6	496 703	37,1
144 257	8,7	852 579	51,7	654 014	39,6
529 718	16,9	1 587 624	50,5	1 025 941	32,6
126 741	5,6	968 260	42,9	1 161 039	51,5
367 249	10,7	1 152 781	33,6	1 911 244	55,7
2 786 172	47,4	1 309 848	22,3	1 778 168	30,3
1 606 469	37,0	1 457 661	33,5	1 283 796	29,5
405 382	13,8	1 226 664	41,8	1 300 523	44,4
313 462	10,5	1 169 679	39,1	1 505 333	50,4
83 505	3,9	723 121	33,4	1 357 354	62,7
162 867	13,2	361 487	29,3	710 409	57,5
653 800	16,3	1 834 088	45,6	1 529 488	38,1
25 953	2,4	627 406	57,7	433 219	39,9
66 562 3	8,5	2 884 944	36,8	4 288 472	54,7

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Västerbottens län</i>				
Lycksele	1 639 531	921 365	217 623	2 343 273
Skellefteå	1 318 032	1 066 015	103 383	2 280 664
Umeå	1 009 209	1 595 756	204 968	2 399 997
<i>Norrbottnens län</i>				
Boden	756 613	1 259 936	141 048	1 875 501
Gällivare	1 635 170	966 893	68 565	2 533 498
Haparanda	1 464 170	2 518 800	273 189	3 709 781
Kiruna	583 047	1 707 401	151 928	2 138 520
Luleå	1 637 344	3 002 047	541 740	4 097 651
Piteå	1 125 124	2 415 002	396 566	3 143 560
Hela riket	296 621 745	289 518 965	41 101 038	545 039 672

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
176 964	7,6	760 180	32,4	1 406 127	60,0
501 708	22,0	661 882	29,0	1 117 072	49,0
327 296	13,6	1 235 272	51,5	837 428	34,9
76 710	4,1	575 034	30,7	1 223 758	65,2
779 184	30,8	653 388	25,8	1 100 926	43,4
703 644	19,0	1 168 397	31,5	1 837 740	49,5
169 010	7,9	504 418	23,6	1 465 091	68,5
304 689	7,4	1 897 593	46,3	1 895 368	46,3
152 042	4,8	1 142 889	36,4	1 848 628	58,8
853 503 12	15,7	148 153 771	27,2	311 535 534	57,1

Tabell 8. Indrivningen av arbetsgivaravgifter m. m. under år 1976.

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Stockholms län</i>				
Täby	8 309 761	12 580 429	3 133 036	17 757 154
Handen	5 018 108	7 115 388	1 677 160	10 456 336
Huddinge	6 638 806	7 186 000	1 802 377	12 022 429
Nacka	2 267 263	5 061 873	1 517 775	5 811 361
Norrtälje	1 157 105	3 504 578	1 327 296	3 334 387
Sollentuna	6 632 172	11 534 167	1 593 892	16 572 447
Solna	6 879 367	10 308 349	3 055 723	14 131 993
Stockholm	7 406 542	98 266 311	90 803 475	148 699 982
Södertälje	4 161 124	68 046 65	1 583 722	9 382 067
<i>Uppsala län</i>				
Uppsala	6 889 782	16 551 046	6 467 080	16 973 748
<i>Södermanlands län¹</i>				
Eskilstuna	6 113 310	19 910 757	11 973 170	14 050 897
Katrineholm				
Nyköping				
<i>Östergötlands län</i>				
Linköping	3 328 304	16 754 681	12 222 508	7 860 477
Motala	2 231 259	17 301 672	13 937 171	5 595 760
Norrköping	3 583 655	10 445 620	3 312 690	10 716 585
<i>Jönköpings län</i>				
Eksjö	6 181 592	86 932 018	861 432 577	14 076 033
Jönköping	3 350 868	8 548 768	288 1359	9 018 277
Värnamo	2 107 723	67 095 518	1 621 320	7 195 921
<i>Kronobergs län</i>				
Växjö	6 127 718	13 734 843	4 195 479	15 667 082
<i>Kalmar län</i>				
Kalmar	3 260 059	6 373 537	1 736 177	7 897 419
Oskarshamn	1 365 338	2 703 456	985 490	3 083 304
Västervik	1 836 049	3 678 299	711 355	4 802 993
<i>Gotlands län</i>				
Visby	887 604	208 1376	738 781	2 230 199
<i>Blekinge län</i>				
Karlshamn	3 511 854	5 532 354	1 549 708	7 494 500
Karlskrona	3 109 342	4 294 874	1 021 870	6 382 346
<i>Kristianstads län</i>				
Hässleholm	1 502 713	4 245 327	827 361	4 920 679
Kristianstad	4 126 197	11 067 499	3 967 545	11 226 151
Ängelholm	2 345 124	5 819 775	943 997	7 220 902
<i>Malmöhus län</i>				
Eslöv	1 269 630	2 369 946	593 246	3 046 330
Helsingborg	6 996 849	13 227 595	4 576 388	15 648 056
Landskrona	2 263 314	4 443 548	953 156	5 753 706
Lund	4 228 048	6 897 622	1 230 097	9 895 573
Malmö	25 539 442	32 542 069	5 449 896	52 631 615
Trelleborg	776 447	2 215 658	342 422	2 649 683
Ystad	1 104 993	4 143 727	1 488 682	3 760 038

¹ På grund av övergång till ADB (REX-systemet) kan distrikten ej redovisas vart för sig.

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
1 956 942	11,0	4 245 774	23,9	11 554 438	65,1
1 011 438	9,7	1 921 039	18,4	7 523 858	71,9
1 207 121	10,0	1 840 732	15,3	8 974 574	74,7
725 188	12,5	2 527 405	43,5	2 558 767	44,0
307 853	9,2	1 176 943	35,3	1 849 591	55,5
2 166 359	13,1	4 194 651	25,3	10 211 436	61,6
1 732 660	12,3	3 212 011	22,7	9 187 321	65,0
18 768 313	12,6	36 292 927	24,4	93 638 741	63,0
1 314 813	14,0	2 475 523	26,4	5 591 730	59,6
1 789 722	10,5	7 088 331	41,8	8 095 694	47,7
1 847 789	13,1	6 307 355	44,9	5 895 753	42,0
1 122 207	14,3	3 149 756	40,0	3 588 514	45,7
727 077	13,0	2 391 111	42,7	2 477 572	44,3
857 097	8,0	4 298 445	40,1	5 561 041	51,9
1 630 131	11,6	5 242 508	37,2	7 203 394	51,2
771 983	8,6	3 310 416	36,7	4 935 877	54,7
650 093	9,0	4 018 238	55,9	2 527 589	35,1
1 189 526	7,6	5 279 736	33,7	9 197 818	58,7
560 288	7,1	3 238 526	41,0	4 098 605	51,9
107 038	3,5	1 361 183	44,1	1 615 082	52,4
864 993	18,0	2 326 808	48,4	1 611 191	33,6
1 540 39	6,9	1 258 260	56,4	817 900	36,7
1 379 910	18,4	3 629 375	48,4	2 485 215	33,2
717 351	11,2	1 943 396	30,5	3 721 599	58,3
195 921	4,0	2 356 664	47,9	2 368 094	48,1
1 300 320	11,6	4 574 349	40,7	5 351 481	47,7
488 649	6,8	3 712 453	51,4	3 019 798	41,8
240 901	7,9	1 592 780	52,3	1 212 649	39,8
1 026 283	6,6	607 8494	38,8	8 543 278	54,6
1 105 466	19,2	2 561 952	44,5	2 086 288	36,3
468 079	4,7	2 742 400	27,7	6 685 094	67,6
4 189 483	8,0	11 524 321	21,9	36 917 810	70,1
217 142	8,2	1 408 714	53,2	1 023 826	38,6
126 436	3,4	1 783 389	47,4	1 850 211	49,2

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Hallands län</i>				
Halmstad	4 564 482	1 091 3886	1 857 018	13 621 350
Varberg	3 074 654	925 6461	396 5539	8 365 576
<i>Göteborgs och Bohus län</i>				
Göteborg	33 930 961	9 258 55979	8 777 50516	82 036 424
Uddevalla	2 449 480	640 8120	1 292 411	7 565 189
<i>Älvsborgs län</i>				
Alingsås	2 216 333	643 6282	974 816	7 677 799
Borås	9 642 325	22 193 551	998 0958	21 854 918
Trollhättan	1 081 575	864 321 613	860 796 027	4 607 161
Vänersborg	2 235 870	868 1311	4 955 874	5 961 307
<i>Skaraborgs län</i>				
Falköping	1 027 704	4 579 007	1 010 059	4 596 652
Lidköping	2 368 220	5 066 707	1 037 653	6 397 274
Mariestad	725 328	12 410 034	10 898 462	2 236 900
Skövde	1 088 340	7 005 082	2 123 165	5 970 257
<i>Värmlands län</i>				
Arvika	1 533 024	35 878 647	32 586 067	4 825 604
Karlstad	3 807 531	8892 199	164 1349	11 058 381
Kristinehamn	1 316 124	5 140 798	3 218 658	3 238 264
Sunne	1 299 945	2 740 463	755 580	3 284 828
<i>Örebro län</i>				
Hallsberg	1 156 541	24 539 04	608 311	3 002 134
Karlskoga	781 743	6 078 945	4 252 340	2 608 348
Lindesberg	2 626 546	3 704 193	1 728 986	4 601 753
Örebro	2 051 178	803 0616	2 009 163	8 072 631
<i>Västmanlands län</i>				
Köping	1 608 661	5 808 266	1 083 799	6 333 128
Västerås	6 921 817	43 827 557	33 618 406	17 130 968
<i>Kopparbergs län</i>				
Avesta	1 394 332	1 655 405	754 103	2 295 634
Borlänge	1 233 685	3 484 573	726 378	3 991 880
Falun	1 331 132	6 883 460	1 185 264	7 029 328
Ludvika	677 822	2 075 264	438 542	2 314 544
Mora	2 225 692	5 373 892	1 266 510	6 333 074
<i>Gävleborgs län</i>				
Gävle	4 360 652	883 3962	2 707 700	10 486 914
Hudiksvall	1 074 691	509 3049	1 252 512	4 915 228
Sandviken	769 369	691 7410	4 783 426	2 903 353
Söderhamn	1 154 305	9832 374	7818 654	3 168 025
<i>Västernorrlands län</i>				
Härnösand	582 275	4 388 804	771 709	4 199 370
Sollefteå	743 363	61 274 244	60 361 040	1 656 567
Sundsvall	3 764 422	7 217 054	2 387 545	8 593 931
Örnsköldsvik	816 268	2 058 394	711 796	2 162 866
<i>Jämtlands län</i>				
Östersund	3 704 018	9758 000	3 193 677	10 268 341
<i>Västerbottens län</i>				
Lycksele	1 232 941	3 212 277	695 305	3 749 913
Skellefteå	1 044 815	3 610 696	794 742	3 860 769
Umeå	1 205 542	22 529 948	20 027 420	3 708 070

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
488 203	3,6	3 754 425	27,6	9 378 722	68,8
1 346 269	16,1	3 644 915	43,6	3 374 391	40,3
7498 744	9,1	17 573 302	21,4	56 964 378	69,5
874 118	11,6	3 544 298	46,8	3 146 773	41,6
600 369	7,8	2 808 843	36,6	4 268 586	55,6
1 802 430	8,3	6 938 133	31,7	13 114 354	60,0
616 575	13,4	1 552 058	33,7	2 438 527	52,9
560 032	9,4	2 214 398	37,1	3 186 876	53,5
960 292	20,9	1 951 183	42,4	1 685 177	36,7
747 495	11,7	2 333 644	36,5	3 316 134	51,8
307 614	13,8	1 178 566	52,7	750 719	33,5
373 931	6,2	2 284 130	38,3	3 312 195	55,5
283 908	5,8	1 971 610	40,9	2 570 086	53,3
859 826	7,8	5 184 879	46,9	5 013 674	45,3
145 881	4,5	1 399 344	43,2	1 693 038	52,3
313 134	9,5	1 755 163	53,4	1 216 530	37,1
614 991	20,5	1 641 670	54,7	745 473	24,8
205 992	7,9	1 175 440	45,1	1 226 916	47,0
1 061 906	23,1	2 299 280	50,0	1 240 567	26,9
894 001	11,1	3 567 039	44,2	3 611 591	44,7
550 725	8,7	1 667 581	26,3	4 114 821	65,0
1 691 753	9,9	4 606 588	26,9	10 832 626	63,2
594 686	25,9	643 379	28,0	1 057 569	46,1
314 148	7,9	2 092 535	52,4	1 585 196	39,7
3 013 396	42,9	249 5472	35,5	1 520 460	21,6
111 336	4,8	1 176 836	50,9	1 026 372	44,3
670 370	10,6	2 555 212	40,3	3 107 491	49,1
3 438 317	32,8	4 543 951	43,3	2 504 646	23,9
1 204 553	24,5	2 420 586	49,2	1 290 089	26,3
136 348	4,7	1 366 227	47,1	1 400 777	48,2
259 453	8,2	1 308 962	41,3	1 599 609	50,5
56 948	1,4	2 221 678	52,9	1 920 743	45,7
229 875	13,9	571 223	34,5	855 468	51,6
1 434 459	16,7	3 632 512	42,3	3 526 959	41,0
108 251	5,0	1 082 475	50,1	972 140	44,9
1482 972	14,4	4 402 150	42,9	4 383 217	42,7
320 874	8,6	1 850 236	49,3	1 578 802	42,1
415 656	10,8	1 863 385	48,2	1 581 728	41,0
660 662	17,8	1 823 318	49,2	1 224 089	33,0

Kronofogdedistrikt	Utestående 1 januari	Restfört	Avkortat	Belopp att indriva
<i>Norrhottens län</i>				
Boden	666 531	1 606 693	433 779	1 839 445
Gällivare	1 326 240	1 654 813	379 736	2 601 317
Haparanda	1 894 569	3 562 558	685 243	4 771 884
Kiruna	1 167 411	1 902 952	336 359	2 734 004
Luleå	1 469 647	44 960 109	40 692 079	5 737 677
Piteå	1 281 358	3 291 093	939 244	3 633 207
Hela riket	3 417 958 04	4 364 545 990	3 880 373 177	8 259 686 17

Avskrivet	%	Levererat	%	Utestående 31 december	%
135 211	7,3	799 387	43,5	904 847	49,2
373 606	14,4	936 138	36,0	1 291 573	49,6
1 034 869	21,7	1 842 941	38,6	1 894 074	39,7
133 784	4,9	961 543	35,2	1 638 677	59,9
254 884	4,4	2 866 148	50,0	2 616 644	45,6
574 787	15,8	1 611 155	44,4	1 447 265	39,8
9 267 6245	11,2	271 179 903	32,8	462 112 418	56,0

VIKTIGARE FÖRVALTNINGSORGANISATORISKA FÖRÄNDRINGAR M. M. UNDER ÅR 1977

Regeringskansliet

Genom ändringar i departementsförordningen har överförts dels den 1 februari ärenden rörande tullväsendet från budgetdepartementet till handelsdepartementet, dels den 1 maj ärenden rörande regional utveckling och lokaliseringsstöd från arbetsmarknadsdepartementet till industridepartementet, dels ock den 1 juni ärenden rörande svenska kyrkan och andra trossamfund från utbildningsdepartementet till kommundepartementet.

Socialattachéerna flyttades den 1 juli över från socialdepartementet till arbetsmarknadsdepartementet under den nya benämningen *arbetsmarknadsattachéer*.

Rådgivande nämnden i medbestämmandefrågor (se under budgetdepartementet) har till uppgift att gå regeringen till handa med råd och upplysningar i frågor rörande tillämpningen av medbestämmandelagen, särskilt såvitt avser personaladministration, ekonomiadministration, organisation och rationalisering inom statsförvaltningen. I sådana frågor skall nämnden utgöra ett organ såväl för information mellan regeringen och statsmyndigheterna som för utbyte av kunskaper, erfarenheter och synpunkter mellan de statliga myndigheterna. Ordförande i nämnden är chefen för budgetdepartementet. Till övriga ledamöter (tio) har den 19 januari utsetts statssekreterarna i statsrådsberedningen och i försvars-, budget-, utbildnings-, arbetsmarknads- och kommundepartementen samt generaldirektörerna i statskontoret, statens avtalsverk, statens förhandlingsråd och statens personalnämnd. För varje ledamot finns en personlig ersättare.

Regeringen har den 12 maj tillkallat ett *regionalpolitiskt råd* med uppgift att hålla fortlöpande överläggningar i frågor om den regionala utvecklingen i syfte att uppnå en bättre samordning. Industriministern är ordförande i rådet som därutöver har 20 ledamöter representerande arbetsmarknadens parter, kommun- och landstingsförbunden, branschorganisationer, kooperativa organisationer och centrala statliga verk.

Teko-branschrådet har inrättats genom regeringens beslut den 16 juni för samråd mellan berörda samhällsorgan, företagen och de anställda. Rådet skall ha som sin huvudsakliga uppgift att följa utvecklingen inom textil- och konfektionsindustrierna med särskild tonvikt på utvecklingen i ett längre perspektiv och att analysera innebörden av denna utveckling för branschen och de anställda. Rådet får bestå av högst 18 ledamöter. Ordförande är statssekreteraren i industridepartementet.

Justitiedepartementet

Kammarrätsorganisationen (se 1972 års verksamhetsberättelse, s. 76, och 1974 års verksamhetsberättelse, s. 83) har byggts ut ytterligare genom inrättandet den 1 januari av en fjärde kammarrätt, *kammarrätten i Jönköping*. Domkretsen för den nya förvaltningsdomstolen omfattar Östergötlands, Örebro, Jönköpings och Kalmar län. Sedan den 1 juli har kammarrätten tre dömande avdelningar mot ursprungligen två.

Försvarsdepartementet

Intendenturförvaltningsskolan har den 1 juli ombildats till *försvarets förvaltningsskola*. Den nya skolan utgör en självständig myndighet inom försvarsmakten och står under ledning av en styrelse med skolchefen som självskriven ledamot och åtta andra ledamöter förordnade av regeringen. Förvaltningsskolan är organiserad på en administrativ enhet och en utbildningsenhet.

Tygförvaltningsskolan benämns fr. o. m. den 1 juli *arméns tekniska skola*.

Ett *flygvapenmuseum* inrättades den 1 juli i Linköping. Museet ingår i myndigheten statens försvarshistoriska museer (se 1976 års verksamhetsberättelse, s. 85).

Socialdepartementet

Genom regeringens beslut den 10 februari har inrättats en till *riksförsäkringsverket* knuten *arbetsskadedelegation* under ordförandeskap av verkets generaldirektör. Övriga åtta ledamöter representerar parterna på arbetsmarknaden. Delegationen utgör ett samrådsorgan för frågor rörande den nya arbetsskedeförsäkringen, särskilt i vad gäller tillämpningen och den fortsatta utformningen av försäkringen.

Budgetdepartementet

En omfattande arbetsrättsreform genomfördes den 1 januari. Sålunda har nya lagar om medbestämmande i arbetslivet (MBL) och om offentlig anställning (LOA) trätt i kraft, vilket innebär bl. a. att förhandlingsrätten inom den offentliga sektorn har fått ett väsentligt vidgat innehåll. — Samtidigt, d. v. s. den 1 januari, har en ny fristående myndighet, *statens förhandlingsråd*, inrättats. Förhandlingsrådet skall föra förhandlingar enligt MBL i frågor på departementsnivå och lämna de statliga myndigheterna rekommendationer i principiella frågor som inte syftar till kollektivavtal. Därutöver skall rådet ge myndigheterna råd och anvisningar och — i mån av resurser — önskat bistående i frågor om förhandling och information enligt MBL. Förhandlingar som syftar till kollektivavtal skall inte föras av förhandlingsrådet utan av statens avtalsverk. För att underlätta samordningen mellan de båda myndigheterna skall chefen för förhandlingsrådet ingå i av-

talsverkets styrelse och arbetsutskott. Chef för rådet är en generaldirektör. Någon styrelse har inte inrättats utan rådet avses få impulser från statsförvaltningen bl. a. genom en särskild rådgivande nämnd (se under regeringskansliet). Förhandlingsrådets verksamhetsområde omfattar inte riksdagen eller dess myndigheter.

I anslutning till arbetsrättsreformen har arbetsgivar- och arbetstagarparterna på den offentliga sektorn slutit ett särskilt huvudavtal (SHA). Genom avtalet har den 1 januari tillkommit en nämnd, den s. k. politiska nämnden eller *SHA-nämnden*, dit förhandlingspart under närmare angivna förutsättningar kan hänskjuta fråga huruvida kollektivavtal i ett visst ämne skulle kränka den politiska demokratin. Nämnden består av 13 ledamöter av vilka arbetsgivarsidan och arbetstagersidan utser vardera tre. Återstående sju ledamöter skall vara riksdagsledamöter. De utses av regeringen, som därvid bland dem förordnar ordförande och vice ordförande i nämnden. För varje ledamot utses enligt samma grunder två personliga ersättare. Nämnden är beslutför endast när den är fulltalig.

Den 1 april tillkom *statens utlandslönenämnd* med uppgift att — i den utsträckning som regeringen eller statens avtalsverk särskilt föreskriver — besluta om anställnings- och arbetsvillkor för sådana utländska arbetstagare hos staten som är stationerade utomlands. Mot nämndens beslut i dessa frågor får talan inte föras. I nämnden ingår ordförande och åtta andra ledamöter jämte personliga ersättare. Samtliga förordnas av regeringen. Ordföranden och hans ersättare förordnas efter gemensamt förslag av statens avtalsverk och de statsanställdas huvudorganisationer. Övriga ledamöter och ersättare förordnas efter förslag av avtalsverket och huvudorganisationerna med hälften vardera. Hos nämnden finns ett kansli. Avtalsverket tillhandahåller erforderlig kanslipersonal. — I och med inrättandet av utlandslönenämnden upphörde utrikesförvaltningens lönenämnd, som till skillnad från den nya nämnden varit ett enbart rådgivande organ till regeringen.

Statens chefslönenämnd inrättades den 1 juli för att utöva de befogenheter som anges i ett mellan statens avtalsverk och de statsanställdas huvudorganisationer slutet avtal om system för lönesättning av chefstjänstemän (chefslöneavtalet). Nämnden skall således, med undantag av vissa högre tjänster, bestämma det antal tillägg utöver baslön som skall utgå till dessa tjänstemän. Nämndens beslut kan inte överklagas. Regeringen förordnar nämndens sex ledamöter och sex ersättare. Avtalsverket föreslår därvid tre ledamöter jämte ersättare och huvudorganisationerna lika många. Bland ledamöterna utser regeringen efter gemensamt förslag av avtalsparterna ordförande och vice ordförande i nämnden. Hos nämnden tjänstgör personal som är anställd vid avtalsverket.

Statsförvaltningens centrala samarbetsråd för personalfrågor (se 1969

års verksamhetsberättelse, s. 76) avvecklades i och med utgången av juni månad. Förutsättningarna för rådets verksamhet har nämligen fallit bort till följd av bl. a. utvecklingen på det statliga personaladministrativa området.

Utbildningsdepartementet

Den 1 mars har en ny forskningsrådsorganisation inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde tillskapats. — De tidigare fem forskningsråden ersattes av tre, nämligen *humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet* (HSFR), motsvarande statens humanistiska forskningsråd och statens råd för samhällsforskning, *medicinska forskningsrådet* (MFR) och *naturvetenskapliga forskningsrådet* (NFR), motsvarande statens naturvetenskapliga forskningsråd och statens råd för atomforskning. — Vid sidan av de tre forskningsråden tillkom en ny *forskningsrådsnämnd* (FRN) med uppgift bl. a. att stimulera för samhället betydelsefull forskning med tvär- och mångvetenskaplig inriktning, att svara för en allmän och övergripande information om forskning och forskningsresultat samt att vara ett samarbetsorgan för forskningsråden inom utbildningsdepartementets område, statens råd för skogs- och jordbruksforskning och styrelsen för teknisk utveckling. — Forskningsråd består av en ordförande och tio andra ledamöter. Ordföranden och tre av de övriga ledamöterna utses av regeringen. Återstående sju ledamöter utses av elektorsförsamlingar, valda av aktiva forskare vid universitet och högskolor. — I forskningsrådsnämnden ingår en ordförande och tolv andra ledamöter, av vilka de tre nya forskningsråden, statens råd för skogs- och jordbruksforskning samt styrelsen för teknisk utveckling utser vardera en. Majoriteten av ledamöterna, inklusive ordföranden, utses av regeringen bland representanter för allmänintressen, såsom riksdagsledamöter och företrädare för löntagarorganisationer, kommuner och landsting. — Till vart och ett av de nya forskningsråden och till forskningsrådsnämnden har ett sekretariat knutits. Inom varje sekretariat finns en huvudsekreterare med vetenskaplig meritering och en kanslichef.

Genom högskolelagen och högskoleförordningen, som trätt i kraft den 1 juli, har den nya högskolans organisation lagts fast. Reformeringen av organisationen innebär väsentliga förändringar. Bl. a. har högskolebegreppet vidgats. En rad utbildningar som traditionellt inte har betraktats som högskoleutbildningar har sålunda förts till den nya högskolan. Huvudmannaskapet har därigenom blivit delat mellan stat och kommun. För den statliga högskoleutbildningen är *universitets- och högskoleämbetet* (UHÄ) central förvaltningsmyndighet (se dock under jordbruksdepartementet, Sveriges lantbruksuniversitet). Den kommunala högskoleutbildningen har ett nära administrativt och resursmässigt samband med gymnasieskolan och har därför *skolöverstyrelsen* som tillsyns-

myndighet. UHÄ och dess planeringsberedningar — en för bl. a. varje yrkesutbildningssektor — har emellertid ett övergripande ansvar för planeringen av hela högskoleutbildningen inom utbildningsdepartementets område.

Landet har delats in i sex högskoleregioner. Som regionala myndigheter har inrättats *regionstyrelser för högskolan*. Dessa styrelser skall verka för att utbudet av högskoleutbildning i varje region blir allsidigt och för att resurserna fördelas effektivt. Regionstyrelserna skall också svara för fördelningen av medel för bl. a. lokala utbildningslinjer och enstaka kurser på högskoleenheter och orter. Regeringen utser samtliga 21 ledamöter i regionstyrelsen. Därav skall 14 företräda allmänna intressen i regionen och två verksamheten inom högskolan. Minst en av dessa skall vara rektor vid en statlig högskoleenhet. De anställda har rätt att vara företrädare med tre ledamöter och de studerande med två.

Inom varje region, utom i stockholmsregionen, finns flera högskoleorter. Sammanlagt finns högskoleutbildning på ett 20-tal orter i landet. På varje högskoleort utom Stockholm och Göteborg organiseras den statliga högskoleutbildningen i en *högskoleenhet*. Stockholm har fyra högskoleenheter och Göteborg två. Högskoleenhet står under ledning av en *högskolestyrelse*. I denna sitter företrädare för lärare, anställda och studerande samt företrädare för s. k. allmänintressen, de senare utsedda av kommun eller landstingskommun. I styrelsen ingår rektor och förvaltningschefen. Dessa två utgör också styrelsens verkställande organ, *rektorsämbetet*. Vid vissa högskoleenheter finns en *antagningsnämnd* sammansatt av företrädare för allmänna intressen, lärare och studerande. Den behandlar frågor av principiell natur rörande tillträde till den grundläggande högskoleutbildningen. Utbildning och forskning bedrivs vid *institutioner* eller andra arbetsenheter. Varje institution leds av en styrelse i vilken ingår företrädare för de anställda och de studerande med institutionens prefekt som ordförande. För en eller flera utbildningslinjer svarar en *linjenämnd*, som bl. a. har att samordna de kurser från olika institutioner som ingår i linjen. En linjenämnd består av lärare, studerande och företrädare för yrkeslivet inom det område som linjen utbildar för. *Fakultetsnämnderna*, en för varje fakultet, och *sektionsnämnderna* (när fakulteten är uppdelad i sektioner) beslutar om forskarutbildningen och svarar för viss planering i fråga om forskningen. Dessa nämnder är sammansatta av företrädare för lärare/forskare, andra anställda och studerande i forskarutbildning. Ordförande är dekanus, en lärare som utses av *fakultets- eller sektionskollegiet*, ett samrådsorgan för lärare/forskare inom fakulteten eller sektionen.

Kommunal högskoleutbildning leds i primärkommunen av skolstyrelsen och inom landstinget av utbildningsnämnden. Också här finns linjenämnder.

En lekmanstyrelse för riksarkivet inrättades den 1 juli. Styrelsen, kallad *statens arkivstyrelse*, har i samordnande syfte utsetts till styrelse även för myndigheterna dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt vis-arkiv (DOVA, se 1970 års verksamhetsberättelse, s. 78, 1971 års verksamhetsberättelse, s. 93, och 1974 års verksamhetsberättelse s. 86) och svenskt biografiskt lexikon. I arkivstyrelsen ingår riksarkivarien och åtta andra av regeringen utsedda ledamöter, vilka bör företräda olika samhällsområden med anknytning till arkivvården. De tidigare styrelserna för DOVA och svenskt biografiskt lexikon har ersatts av nämnder som under arkivstyrelsen svarar för planering och samordning av verksamheten inom respektive myndighet. Regeringen utser nämndernas ledamöter.

Statsbidrag till organisationer som bedriver *nykterhetsarbete* fördelas efter prövning av en den 1 juli nyinrättad *samarbetsnämnd*. Nämnden — sju ledamöter med personliga ersättare — utses av regeringen efter förslag av de statsbidragsberättigade nykterhetsorganisationerna. Mot samarbetsnämndens beslut i ärende om statsbidrag får talan inte föras.

Jordbruksdepartementet

Jordbrukets högskolor (lantbrukshögskolan, skogshögskolan och veterinärhögskolan) fördes den 1 juli samman till en högskoleenhet, benämnd *Sveriges lantbruksuniversitet* och direkt underställd regeringen. Grunden till integrationen hade lagts redan tidigare genom inrättandet år 1975 av en gemensam styrelse, ett gemensamt rektorsämbete, en gemensam central förvaltning och biblioteksorganisation och vissa gemensamma beredningsorgan (se 1975 års verksamhetsberättelse, s. 89).

Den nya organisationen innebär i korthet följande. Lantbruksuniversitetet leds av en styrelse och ett rektorsämbete. Styrelsen skall vid planeringen av den grundläggande högskoleutbildningen inom enheten svara också för de uppgifter som inom högskolan i övrigt vilar på de regionala styrelserna (se under utbildningsdepartementet). — Beredande organ åt styrelsen är planeringsberedningen (tidigare benämnd kollegieberedningen), utbildningsberedningen och en nyinrättad forskarutbildningsnämnd. — Forskning och forskarutbildning har organiserats i tre fakulteter motsvarande de tidigare högskolorna, nämligen en lantbruksvetenskaplig, en skogsvetenskaplig och en veterinärmedicinsk fakultet. Vid varje fakultet finns en dekanus, en kollegienämnd, ett fakultetskollegium, en tjänsteförslagsnämnd samt planerings- och ledningsorgan för den programbundna forskningen och försöksverksamheten. Vidare har sex linjenämnder inrättats för planering och ledning av den grundläggande utbildningen.

I lantbruksuniversitetet inordnades som institutioner statens skogsmästarskola och djursjukhuset vid veterinärinrättningen i Skara. — Statens veterinärmedicinska anstalt lyder under styrelsen för lantbruksuni-

versitetet och dess beredningsorgan men utgör i övrigt en i huvudsak självständig enhet.

De tidigare till lantbruksnämnderna knutna fiskerinämnderna gavs den 1 juli ställning av administrativa länsorgan för fiskefrågor — *fiskenämnder* — med fiskeristyrelsen som chefsmyndighet. Fiskenämd, som består av fem av länsstyrelsen utsedda ledamöter, skall inom sitt verksamhetsområde bl. a. följa fiskets tillstånd och utveckling samt verka för god fiskevård. Nämnden skall vidare svara för vissa statliga åtgärder till stöd åt fisket.

Arbetsmarknadsdepartementet

Ett fristående forskningsinstitut, *centrum för arbetslivsfrågor*, tillskapades den 1 januari. Institutet skall bedriva och främja forsknings- och utvecklingsarbete om förhållanden som rör individer och grupper i arbetslivet, relationerna mellan arbetsmarknadens parter, frågor om inflytande i arbetslivet samt arbetsorganisationen och dess funktionssätt. Ledningen av institutet utövas av en styrelse i vilken institutets chef, en direktör, ingår som självskriven ledamot. Styrelsens ordförande och högst elva andra ledamöter utser regeringen särskilt, varav flertalet efter förslag av parterna på arbetsmarknaden. I övrigt finns bland ledamöterna representanter för samhällsintresset, forskningen och institutets anställda. För att säkerställa kontakten mellan institutet och den forskning och utbildning som bedrivs vid universitet och högskolor skall tjänster som professor och biträdande professor vid institutet vara förenade med tjänstgöring inom den högre utbildningen.

Bostadsdepartementet

Till *statens råd för byggnadsforskning* har den 1 juli knutits en *prövningsnämnd* med uppgift att bereda och — efter delegering — i rådets ställe avgöra ärende om bidrag eller lån för sådan forskning^s verksamhet som angår energihushållning i byggnader och vid vilken experimentbyggande ingår som ett led i verksamheten. Prövningsnämndens ordförande och sex andra ledamöter utses av regeringen. Ordföranden skall vara ledamot av rådet.

Kommundepartementet

Antalet ledamöter, förutom landshövdingen, i *länsstyrelsens styrelse* (se 1971 års verksamhetsberättelse, s. 95) utökades den 1 januari från 10 till 14. Samtidigt infördes i särskild lag nya bestämmelser om val av styrelseledamöter i länsstyrelsen. Tidigare gällde den ordningen att regeringen och landstinget utsåg vardera hälften av förtroendemannaledamöterna. Enligt de nya lagreglerna väljs samtliga 14 ledamöter av landstinget eller, om i länet finns kommun som ej ingår i landstingskommun, av landstinget och kommunfullmäktige med den fördelning dem

emellan som regeringen bestämmer efter befolkningstalen. I Gotlands län förrättas valet av kommunfullmäktige i Gotlands kommun. För varje ledamot utses en personlig suppleant. Bland ledamöterna och suppleanterna bör kommunal och landstingskommunal erfarenhet samt erfarenhet från verksamhet i näringslivet och arbetstagarorganisationer vara företrädna. Mandattiden är liksom tidigare tre år och stämmer överens med mandattiden för bl. a. förvaltningsutskott och kommunstyrelse.

Riksdagen och dess verk

Riksdagsbiblioteket har upphört att vara ett riksdagens verk och ingår sedan den 1 januari som en särskild *enhet* i riksdagens förvaltningskontor. Den tidigare styrelsen för biblioteket avvecklades därmed.

En motsvarighet till SHA-nämnden (se under budgetdepartementet) har den 1 januari inrättats för riksdagen och dess verk under benämningen *riksdagens SHA-nämnd*. Till nämnden kan sålunda hänskjutas fråga huruvida avtal i ett visst ämne skulle kränka den politiska demokratin. Nämnden består av 13 ledamöter av vilka arbetsgiversidan (riksdagens förvaltningsstyrelse) och arbetstagersidan utser vardera tre. Återstående sju ledamöter skall vara riksdagsledamöter. De utses av konstitutionsutskottet, varvid förutsätts att till ledamöter skall förordnas samma riksdagsledamöter som utsetts att ingå i SHA-nämnden. För varje ledamot utses enligt samma grunder två personliga ersättare. Vid fullgörande av sitt uppdrag skall nämnden beakta de särdrag som riksdagsområdet uppvisar i fråga om bl. a. den politiska beslutsstrukturen.

Sedan den 1 juli finns *riksdagens chefslönenämnd*, en motsvarighet på riksdagssidan till statens chefslönenämnd (se under budgetdepartementet). Av nämndens sex ledamöter utser förvaltningsstyrelsen och arbetstagarorganisationerna vardera tre.

Omlokalisering av viss statlig verksamhet

I enlighet med beslutad omlokalisering av vissa centrala statliga myndigheter och institutioner från stockholmsområdet till orter ute i landet har genomförts utflyttning av dels *statens jordbruksnämnd* till Jönköping (juli—september), dels den blodgruppsserologiska avdelningen vid *statens rättskemiska laboratorium* till Linköping (september).

Under året har vidare en successiv utflyttning påbörjats, fortsatt eller slutförts av *statens provningsanstalt* till Borås, *domänverket* till Falun, *Sveriges geologiska undersökning* (del av) till Luleå samt *skogshögskolan* (del av) och *veterinärhögskolan* till Uppsala.

Vissa uppgifter om den statliga personalorganisationen

Antalet statstjänstemän utom R-tjänstemän uppgick den 1 mars 1977 till 363 318, varav 226 105 inom den allmänna civilförvaltningen och

försvarsväsendet samt 137 213 inom affärsverken. Motsvarande antal vid samma tidpunkt året dessförinnan var respektive 350 669, 216 696 och 133 973.

Den allmänna civilförvaltningens och försvarsväsendets tjänstemannapersonal fördelade sig på departement m. m. på följande sätt (1976 års tal inom parentes).

Justitiedepartementet	38 289	(37 235)
Utrikesdepartementet	2 293	(2 268)
Försvarsdepartementet	50 232	(49 298)
Socialdepartementet	13 773	(13 388)
Kommunikationsdepartementet	9 499	(9 536)
Ekonomidepartementet	2 844	(11 365)
Budgetdepartementet	4 887	
Utbildningsdepartementet	45 440	(43 094)
Jordbruksdepartementet	7 345	(7 046)
Handelsdepartementet	6 280	(1 714)
Arbetsmarknadsdepartementet	15 492	(13 143)
Bostadsdepartementet	4 139	(4 027)
Industriedepartementet	1 931	(1 738)
Kommundepartementet	22 102	(21 354)
Riksdagen och dess verk	1 559	(1 490)

Motsvarande redovisning för affärsverkens tjänstemän har följande utseende.

Postverket	59 392	(57 762)
Televerket	23 892	(23 070)
Statens järnvägar	39 530	(39 862)
Luftfartsverket	2 292	(1 863)
Förenade fabriksverken	3 412	(3 171)
Statens vattenfallsverk	7 176	(6 756)
Domänverket	1 519	(1 489)

De kvinnliga tjänstemännens antal var 149 483 eller 41,1 procent. Statstjänstemännen fördelade sig procentuellt efter löneplan m. m. som följer.

Löneplan F	61,2
Löneplan T	19,7
Löneplan D, S	0,5
Icke löneplansplacerade arvodister m. m.	11,7
Lokalvårdare (LVÅ)	2,9
Löneplan L	4,0

Under tiden den 2 mars 1976—den 1 mars 1977 nyanställdes 56 012 och avgick 47 304 statstjänstemän utom lokalvårdare.

Antalet R-tjänstemän och andra statligt anställda arbetare uppgick

år 1976 till 53 796 (ett år tidigare 53 035). Den 1 mars 1977 fanns det 143 391 (142 694) tjänstemän inom statsunderstödd verksamhet.

Under år 1976 utbetalade staten i löner till personal i egen verksamhet 20 636 (år 1975 17 943) milj. kronor, varav 18 034 (15 848) milj. kronor avsåg tjänstemän och 2 602 (2 095) milj. kronor R-tjänstemän samt övriga arbetare.

REVISORERNAS ORGANISATION OCH VERKSAMHETSFORMER

Såsom nämndes i fjolårets verksamhetsberättelse har riksdagen genom beslut den 19 oktober 1976 utsett revisorer för innevarande valperiod. Någon ändring i detta beslut har inte vidtagits under år 1977.

RR-utredningen har numera slutfört sitt uppdrag och redovisat resultat därav i ett den 3 mars 1977 avlämnat betänkande, kallat Riksdagens revisorer — organisation, arbetsrutiner, resurser. De däri framlagda förslagen avser en viss omläggning av hittills tillämpade verksamhetsformer jämte en förstärkning av de utredningsresurser som står till revisorernas förfogande. Yttranden över betänkandet har efter remiss avgetts av vederbörande personalorganisationer, varjämte revisorerna har tillsatt en särskild förhandlingsdelegation med uppgift att dels utarbeta ett konkret förslag till revisorernas preliminära ställningstagande i frågan, dels fullgöra den förhandlingskyldighet som i anslutning därtill kan bli aktuell på grund av medbestämmandelagens föreskrifter. Efter att ha hört representanter för närmast berörda personalkategorier och därvid ytterligare ha dryftat med verksamheten sammanhängande spörsmål har delegationen upprättat ett förslag av nyss angiven innebörd, vilket förberedande har behandlats av revisorerna. Avsikten är att revisorerna skall ta slutlig ställning i frågan under år 1978, sedan förhandlingar har förts med personalorganisationerna. I den mån revisorernas beslut förutsätter ändringar i instruktionen eller i övrigt berör den gällande organisationsstrukturen kommer erforderlig framställning till riksdagen att göras.

Anvisningar för utformningen av den arbetsplan som numera upprättas för varje påbörjat granskningsärende har fastställts av kanslichefen efter samråd med byråcheferna och vederbörande personalrepresentanter.

Sedan hyreskontraktet för nu innehavda lokaler i kv. Rosenbad har sagts upp av byggnadsstyrelsen, har revisorerna tilldelats nya lokaler i kv. Hammaren med adress Regeringsgatan 65, Stockholm. Förslag till planlösning, utarbetat av en av revisorerna anlita inredningsarkitekt, har varit föremål för överläggningar med kanslipersonalen och därefter

blivit godkänt av revisorerna. De nya lokalerna beräknas kunna tas i anspråk under andra kvartalet 1978.

I enlighet med centralt träffade avtal har de hos revisorerna inrättade tjänsterna fått ändrade lönegradsbeteckningar i följande fall:

- tjänsterna som revisionsdirektör har omvandlats till tjänster i alternativt F 23/F 25
- tjänsterna som avdelningsdirektör har omvandlats till tjänster i alternativt F 21/F 23
- tjänsterna som byrådirektör har omvandlats till tjänster i högst F 19
- tjänsten som byråsekreterare har omvandlats till tjänst i högst F 10
- tjänsterna som kontorsassistent har omvandlats till tjänster i högst F 5
- tjänsterna som expeditionsassistent har omvandlats till tjänster i högst F 5.

Den i fjolårets verksamhetsberättelse omnämnda utbildningen av chefer inom riksdagsförvaltningen har fortsatt och avslutats under året. Åtta handläggande tjänstemän från revisorernas kansli har under inalles fem dagar deltagit i denna utbildning.

I övrigt har den fortlöpande vidareutbildningen av kanslipersonalen haft följande omfattning och inriktning:

- två handläggare har under tre dagar deltagit i en grundkurs i statlig redovisning och System S, anordnad av riksrevisionsverket
- en handläggare har under tre dagar deltagit i en orienterande ADB-kurs, anordnad av statskontoret
- en handläggare har under två dagar deltagit i en kurs i utvärdering av myndigheters verksamhet, anordnad av ekonomiska forskningsinstitutet vid handelshögskolan i Stockholm
- tre handläggare har under en dag deltagit i en kurs i modern redovisning, anordnad av Sveriges kontoristförening
- fem handläggare har under en dag deltagit i en av försvarsstaben anordnad sammankomst, varvid information om försvarets planerings- och ekonomisystem lämnades
- en handläggare har under en dag deltagit i en konferens om förvaltningsekonomi, anordnad av handelshögskolan i Stockholm
- byråsekreteraren har under fem dagar deltagit i en kurs i arbetsrätt, anordnad av statens personalutbildningsnämnd
- en kontorsassistent har under sju dagar deltagit i en kurs i lönebestämmelser, anordnad av statens personalutbildningsnämnd
- en kontorsassistent har under sex dagar deltagit i en förvaltningskurs för kontorspersonal, anordnad av statens personalutbildningsnämnd.

En personalpolitisk dag har varit anordnad för kanslipersonalen under medverkan av byrådirektör Barbro Dahlbom-Hall, riksdagens för-

valtningskontor, personalintendent Bo Synnerholm, statens personalnämnd, och psykologen Rolf Enblad, riksrevisionsverket.

Ett arbetsplatsbesök har gjorts av företrädare för Lantbrukarnas hälsovårdscentral, till vilken revisorernas kansli är anslutet. Frågan om ergonomiska och belysningstekniska miljöfaktorer har därvid dryftats.

Viss facklig utbildning på arbetstid har bedrivits under året. Sålunda har sex handläggare deltagit i en studiecirkel, avseende en SACO/SR-kurs i fackets nya roll.

Till sist må nämnas att en representant för kansliet har varit närvarande vid presentationen av ett av riksbankens jubileumsfond finansierat forskningsprojekt.

SÄRSKILDA FÖREDRAGNINGAR OCH BESÖK

Även under år 1977 har revisorerna kallat verkschefer och andra chefstjänstemän till särskilda föredragningar i plenum. Liksom tidigare har syftet därmed varit att hålla revisorerna underrättade om aktuella problem och utvecklingstendenser inom den statliga och statsunderstödda verksamheten. Föredragningarna har i första hand tagit sikte på den principiella och generella sidan av olika samhällsfrågor, medan berörda myndigheters och institutioners löpande förvaltningsarbete har berörts mera som en konkret bakgrund. Intresset under året har varit koncentrerat på sådan verksamhet av ekonomisk natur som bedrivs i andra former än de för statlig administration normalt förekommande.

Behandlade frågor och föredragande har varit följande.

Det penningpolitiska läget

Riksbankschefen Carl-Henrik Nordlander

Statsföretaggruppen och dess verksamhet

Verkst. direktören Per Sköld, Statsföretag AB

Allmänna pensionsfonden

Verkst. direktören Bo Jonas Sjölander

Verkst. direktören Lennart Dahlström

Inriktning och resultat av Investeringsbankens kreditgivning

Verkst. direktören Arne Callans, Sveriges Investeringsbank AB

Statlig kreditgivning till näringslivet

Hovrättsrådet Axel Wallén, chef för exportkreditnämnden

Verkst. direktören Karl-Erik Svedberg, AB Svensk Exportkredit
 Verkst. direktören Carl-Oscar Olkrantz, AB Företagskredit och AB
 Industrikredit

Därjämte har ombudsmannen Elis Söderman, TCO-S, lämnat revisorerna en orientering om den nya arbetsrätten.

Vid ett informationsmöte i riksgäldskontoret har uppgifter om viss till kontoret knuten verksamhet lämnats revisionens vederbörande avdelning. Uppgifterna har avsett dels redovisningens organisation och funktionssätt, dels internrevisionens roll och arbetsmetoder.

Revisorerna eller tjänstemän hos revisorerna har även under år 1977 besökt ett stort antal statliga myndigheter, institutioner och företag m. fl. Besöken har varit föranledda antingen av revisorernas önskan att genom resor till skilda delar av landet hålla sig underrättade om den offentliga verksamheten på regional och lokal nivå eller av utredningen av ett visst granskningsärende. Vid resornas planläggning och genomförande har i stort sett samma principer som tidigare år följts. De sålunda företagna besöken har varit följande.

Blekinge län

Revisorerna har under fem dagar i juni månad gjort en resa i Blekinge län.

Programmet för resan upptog som huvudpunkt ett sammanträde på länsstyrelsen i Karlskrona. Vid detta sammanträde lämnade landshövding Camilla Odhnoff en allmän presentation av länet och dess aktuella problem. Vissa frågor, avseende länsplanering, arbetsmarknad och lokaliseringspolitiska åtgärder, invallning och vattenavledning samt naturvårds- och miljövårdsplanering, belystes därjämte mera ingående genom specialföredragningar.

Besök vid olika företag, antingen ägda av staten eller på annat sätt berörda av statliga insatser, gav revisorerna tillfälle till ett fördjupat studium av länets näringsekonomiska och arbetsmarknadspolitiska förhållanden. Upplysningar om verksamheten vid respektive arbetsställen lämnades sålunda av företrädare för Uddcomb Sweden AB, Lumalampan AB, Karlskronavarvet AB och Telefon AB LM Ericsson, samtliga i Karlskrona, samt av företrädare för AB Volvo Olofströmsverken och AB Karlshamns Oljefabriker. Vid besöket på LM Ericssons anläggning ägnades frågan om det statliga utbildningsstödet i form av den s. k. 25-kronan särskilt intresse, medan revisorerna vid besöket på oljefabriken även orienterades om där bedrivit forskningsarbete.

Revisorerna fick vidare ta del av redogörelser för fiskets speciella problem. I anslutning härtill besöktes dels fiskehamnarna i Hällevik, Hörviken och Nordersund samt på Hanö, dels vissa inom branschen verksamma företag, nämligen David Nordqvists Fiskeexport, Noger-

sund, Hälleviks Rökeri AB och den Skåne-Delikatesser i Bromölla AB tillhöriga konservfabriken i Hörviken.

Under sin resa begagnade revisorerna även tillfället att knyta kontakt med företrädare för länets samtliga kommuner, varvid frågor om den offentliga verksamheten och samarbetet stat—kommun dryftades. Vid besöket i Olofström uppmärksammades särskilt hemspråksundervisningen och dess villkor.

Utöver de uppgifter som inhämtades vid sammanträdet på länsstyrelsen lät revisorerna informera sig om det inom länet bedrivna naturvårdsarbetet genom besök på Almö naturreservat, Hasslö, Vambåsa, laxodlingsanstalten och laxakvariet i Mörrum samt Eriksbergs naturreservat och naturvårdsområde. Även kulturvården och kulturminnesvården blev föremål för revisorernas intresse. På Blekinge museum fick revisorerna sålunda ta del av en redogörelse för den verksamhet som är knuten till museet, varjämte dettas samlingar demonstrerades. Motsvarande uppgifter lämnades vid marinmuseet i Karlskrona. Dessutom besöktes Hjortaharnmars gravfält och platsen för pågående utgrävningar vid Istaby, inefattande även en visning av påträffade föremål i en särskild museisal i Sölvesborg.

En dag ägnade revisorerna åt studium av den militära verksamhet som är förlagd till Karlskrona. I detta syfte besöktes Blekinge kustartilleriförsvaret och Karlskrona försvarsområde med Karlskrona kustartilleriregemente samt Sydkustens örlogsbas och Karlskrona örlogsskolor. Revisorerna lämnades därvid upplysningar om respektive enheters uppgift, organisation och verksamhet, varjämte olika lokaler, utbildningsanordningar, fortifikatoriska anläggningar m. m. förevisades.

Skaraborgs län

Revisorerna har under fem dagar i augusti månad gjort en resa i Skaraborgs län.

Besöket inleddes med ett sammanträde på länsstyrelsen i Mariestad, varvid landshövding Karl Fritiofson redogjorde för det allmänna tillståndet i länet. I anslutning härtill delgavs revisorerna genom specialföredragningar ytterligare upplysningar om länsplaneringen, om den fysiska riksplaneringens inverkan på länsplaneringen, om planering och åtgärder inom naturvårdens område, om kulturminnesvården och om den statliga väghållningen.

Vissa av de frågor som berördes vid sammanträdet studerade revisorerna mera ingående i samband med flera bussresor i länet. Sålunda besöktes Ranstad, varvid det av LKAB och AB Atomenergi gemensamt administrerade "mineralprojektet Ranstad" presenterades. Den lämnade redovisningen avsåg i huvudsak uppdragets innebörd, utvinning, teknik, miljöpåverkan och principer för landskapets återställande. I Hällekis orienterades revisorerna om anledningen till cementfabrikens nedlägg-

ning och om bakgrunden till beslutet om AB Rockwools etablering i samhället. Frågan fick därvid en allsidig belysning av företrädare såväl för berörda företag som för länsmyndigheterna och Götene kommun.

Revisorerna tog även del av några av de resultat som har vunnits vid det löpande naturvårds- och kulturvårdsarbetet inom länet. Förhållandena i Valle härad, som i sin norra del har karaktären av ett s. k. kame-landskap och som skyddas genom flera naturreservat m. m., blev föremål för revisorernas särskilda intresse. Utöver Husaby kyrka och källa besökte revisorerna Varnhems klosterkyrka och fick där redogörelser för slutförda eller pågående restaureringsarbeten och utgrävningar. Vid Åsle tå besåg revisorerna den i Västergötland bäst bevarade "fattigdel" av en dälby och förevisades även det unika gravfältet från sten-, brons- och järnåldrarna på Ekornavallen. Revisorerna orienterades vidare på ort och ställe om planerna på Hornborgasjöns restaurering.

Genom de nu nämnda besöken och de därvid lämnade redogörelserna fick revisorerna även det nära sambandet mellan naturvård och kulturvård belyst. Företrädare för Falköpings kommun förmedlade vidare en inblick i hur riksplaneringen kan påverka en kommuns fysiska planering och bedömning av frågor om vissa områdets bevarande.

Under sin resa i länet ägnade revisorerna uppmärksamhet även åt den militära verksamheten. Början gjordes med ett besök vid Västra militär-områdets stab i Skövde, varvid revisorerna genom olika föredragningar orienterades om militärområdets geografiska omfattning och däri ingående fredsförband, om militärbefälhavarens uppgift och om militär-områdesstabens organisation, löpande verksamhet och aktuella problem. Vidare besöktes tre förband (motsvarande), nämligen Skaraborgs regemente och försvarsområde i Skövde, arméns fallskärmsjägarskola i Karlsborg och Göta signalregemente i Karlsborg. I anslutning härtil lämnades redogörelser för respektive förbands uppgifter, organisation och verksamhet, varjämte en del förlägningslokaler, förrådsutrymmen och utbildningsanordningar demonstrerades. I Karlsborg besökte revisorerna även fästningen och fick bevittna en uppvisning i fallskärmsbuss av personal ur fallskärmsjägarskolan.

Resan i Skaraborgs län avslutades med besök vid veterinärinrättningen i Skara och vid statens vårdanstalt i Gudhem. Vid båda institutionerna gjorde sig revisorerna underrättade om där bedriven verksamhet och fick även tillfälle att bese olika lokaler.

Övriga resor och besök

I samband med det löpande utredningsarbetet har besök avlagts vid flera myndigheter och institutioner i Stockholm. Vid dessa besök, vilka inte redovisas närmare här, har sakuppgifter och upplysningar av skilda slag inhämtats av vederbörande tjänstemän.

Granskningsärendena har därjämte föranlett följande besök utanför Stockholm.

Det datorbaserade informationssystemet för vetenskapliga bibliotek

Södertälje stadsbibliotek
 Universitetsbiblioteket i Uppsala
 Universitetsbiblioteket i Lund
 Universitetsbiblioteket i Göteborg
 Bibliotekstjänst AB i Lund

GRANSKNINGSVERKSAMHETEN

Under år 1977 har revisorerna tagit slutlig ställning i fem ärenden i vilka granskningspromemorior tidigare har upprättats. Av dessa ärenden har fyra slutredovisats i ett sammanhang genom en skrivelse till regeringen. Revisorernas beslut i det femte ärendet innebär att en inom kansliet upprättad tilläggspromemoria med tillhörande bilagor har tillställts vederbörande myndighet och vissa kommuner för kännedom.

I de till år 1977 balanserade ärendena återstår därmed för revisorerna att ta ställning till en granskningspromemoria, vilken dock har gett upphov till beslut i vissa delar. I den fråga som sålunda inte är slutbehandlad har ytterligare en promemoria upprättats inom kansliet. Denna promemoria har ännu inte prövats av revisorerna.

Inom revisorernas kansli har elva granskningspromemorior färdigställts under år 1977, av vilka åtta har slutbehandlats av revisorerna. Denna bedömning har resulterat i skrivelser till regeringen i fyra fall och till riksdagen i ett fall. I ytterligare ett fall har en i ärendet upprättad tilläggspromemoria med bilagor överlämnats till förvaltningsutredningen för kännedom. Av de övriga granskningspromemoriorna har två utan remissförfarande lagts till handlingarna, då något skäl att föra respektive ärenden vidare inte har ansetts föreligga. Tre promemorior är under remissbehandling.

Samtliga de under år 1977 färdigställda granskningspromemoriorna har avsett principfrågor och andra frågor av större räckvidd. I sex av promemoriorna har olika sidor av ett och samma problemkomplex blivit belysta.

I detta sammanhang må slutligen nämnas att revisorerna har avgett remissyttranden dels över ett betänkande om statlig personalutbildning, dels över en inom socialstyrelsen genomförd förstudie om social information, dels ock över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria om handlingssekretess och tystnadsplikt.

Den av revisorerna för år 1977 fastställda granskningsplanen omfattar inalles 33 ärenden, av vilka sex är helt nya. Nio av dessa ärenden har slutbehandlats under året, medan revisorerna i två fall ännu inte har tagit ställning till upprättade granskningspromemorior. Undersökningar

pågår för närvarande i elva ärenden. Under året ej påbörjade granskningsprojekt omfattar således elva ärenden.

Om de under år 1977 granskade ärendena kan i varje särskilt fall följande uppgifter lämnas.

Justitiedepartementet

Avslutade ärenden

Statsmyndigheternas ärendebalanser, kammarrätterna
(granskningspromemoria nr 5/1977)

Enligt allmänna verksstadgan skall statlig myndighet, i den mån regeringen bestämmer, före den 1 april varje år lämna justitiekanslern en förteckning över ärenden som har kommit in till myndigheten under tidigare år men inte blivit slutligt handlagda före utgången av februari månad det år under vilket förteckningen skall lämnas. I fråga om vissa myndigheter har justitiekanslern medgett att redovisningen skall avse balansläget vid senaste årsskifte eller vid annan tidpunkt.

Under de två senaste åren har balansförteckningarna från ett 20-tal centrala ämbetsverk och motsvarande myndigheter blivit föremål för närmare granskning. Vad därvid iakttagits har redovisats i flera granskningspromemorior under huvudrubriken Statsmyndigheternas ärendebalanser. Såsom framgår av fjolårets verksamhetsberättelse har i granskningspromemoria nr 7/1976 ärendebalanserna vid kammarrätterna tagits upp till behandling.

I denna promemoria påtalades de ökade ärendebalanserna vid kammarrätterna. Samtidigt framhölls att denna utveckling av ärendebalanserna aktualiserade två särskilda spörsmål, nämligen dels frågan om en omprövning av organisationsformen för förvaltningsrättskipningen i mellaninstanserna, dels frågan om temporära åtgärder av extraordinär natur för avarbetning av balanserna inom den befintliga organisationens ram.

När det gäller organisationen av rättskipningen i mellaninstanserna sattes i fråga om inte en uppdelning av förvaltningsrättskipningen borde göras så, att skattemålen å ena sidan och övriga förvaltningsmål å den andra gavs skilda organisationsformer.

Oavsett hur man i nuläget bedömer lämpligheten av en omprövning av organisationen borde man enligt promemorian beakta det angelägna och brådskande i en temporär kraftansträngning för att inom ramen för nuvarande organisation i möjligaste mån råda bot på den allvarliga eftersläpningen när det gäller skattemål. Som lämplig åtgärd förordades inrättande under tre år av fyra extra avdelningar inom kammarrätterna för avarbetning av den äldre balansen skattemål med ca 1 200 mål om året per avdelning.

Då riksdagen under våren 1976 hade tagit ställning till de organisatoriska frågorna vid kammarrätterna, bl. a. genom att inrätta en kammarrätt i Jönköping, fann revisorerna för det dåvarande emellertid inte skäl att, utöver företagen utredning, vidta annan åtgärd i ärendet än att överlämna granskningspromemorian till riksdagens justitieutskott och till chefen för justitiedepartementet för de åtgärder som kunde synas befogade.

I förevarande granskningspromemoria (nr 5/1977) tas, med hänsyn till uppgifterna i 1977 års balansförteckningar och till vad i övrigt förekommit i ärendet, samma spörsmål upp till förnyad behandling. Bl. a. konstateras med stöd av vad som redovisas i promemorian att det på goda grunder kan betvivlas att man med hittills vidtagna och planerade åtgärder kan nå uppsatta mål för avarbetande av balanserna. För att man med säkerhet skall kunna nå, eller i varje fall närma sig, eftersträvarde mål torde det enligt promemorian vara nödvändigt att man vidtar även en sådan temporär förstärkning vid kammarrätterna som hade antytts i 1976 års promemoria.

Genom skrivelse den 26 maj 1977 har revisorerna överlämnat den nu upprättade granskningspromemorian till riksdagen för kännedom.

Skrivelsen är som *bilaga 6* fogad vid denna berättelse.

Socialdepartementet

Avslutade ärenden

Karolinska sjukhusets upprustning (granskningspromemoria nr 1/1977)

Med anledning av den kritik som riktats mot förhållandena vid Karolinska sjukhuset (KS) har en granskning av sjukhuset och förhållandena där genomförts. Granskningen har haft till syfte att klarlägga orsakerna till uppkomna problem och att få fram förslag till åtgärder för avhjälpande av konstaterade brister. Vissa förhållanden vid sjukhuset — frågor om huvudmannaskapet och den ekonomiska förvaltningen — har tidigare, år 1961, granskats av revisorerna.

I den granskningspromemoria som nu upprättats behandlas bl. a. KS huvuduppgifter och plats i den statliga organisationen, KS utveckling, dagsläget vid sjukhuset, orsakerna till uppkomna problem i fråga om lokaler, utrustning, personal, organisation och administration samt sjukhusets överutnyttjande.

Av promemorian framgår att den kritik som riktats mot förhållandena vid sjukhuset har varit befogad. Lokalerna är således i stor utsträckning otidsenliga, föga ändamålsenliga och i dåligt skick. Detta gäller särskilt de äldre delar av sjukhuset som inte har undergått renovering och de delar som ursprungligen har avsetts för andra ändamål än

vad de nu används för. Hygienutrymmen och andra liknande lokaler, såsom omklädnadsrum och dagrum för personalen, uppvisar stora brister, i den mån det över huvud taget finns tillgång till sådana lokaler. Anordningarna för ventilation, gas, el och sanitet är i stor utsträckning bristfälliga, bl. a. uppfyller en del anordningar inte de krav som ställs från arbetarskyddssynpunkt.

KS bestånd av inventarier och utrustning är vidare till stor del hårt slitet, omodernt och otillräckligt. Förslitningen av utrustningen har i många fall gått så långt att en säker funktion inte kan påräknas.

Enligt sjukhusets ledning erfordras, om en fortgående kapitalförstöring skall kunna stoppas och om sjukhuset fortsättningsvis skall kunna användas för sitt ändamål, att en tredjedel av KS lokalbestånd rustas upp eller byggs om och att ytterligare en tredjedel snabbt repareras och får förbättrat underhåll. Beståndet av inventarier och utrustning måste till stora delar bytas ut och kompletteras. Kostnaderna för erforderliga byggnadsinvesteringar fram t. o. m. budgetåret 1985/86 har beräknats till ca 500 milj. kronor i 1976 års pris- och lönenivå.

På sjukhuset har också vissa problem uppstått till följd av överbeläggning, personalbrist, hög personalomsättning samt svagheter i sjukhusets administration och redovisningssystem.

Av betydelse vid en bedömning av frågan om ett eventuellt överflyttande av huvudmannaskapet för sjukhuset från den statliga till den landstingskommunala sidan är bl. a. att uppgifterna för KS förändrats genom att sjukhuset från att ha varit ett rikssjukhus numera fått uppgifter som regionsjukhus samt som central- och normallasarett inom en del av Stockholms läns landstings sjukvårdsområde. KS vårdkapacitet har sålunda i allt större utsträckning, nu till 90 procent, kommit att utnyttjas av Stockholms läns landsting.

Missförhållandena vid sjukhuset torde ha ett flertal orsaker. Sjukhuset har som nämnts fått andra och vidgade uppgifter i förhållande till vad det ursprungligen var avsett för. Det har sedan invigningen år 1940 ökat avsevärt i omfattning, vilket gäller såväl antalet vårdplatser och patienter som antalet anställda. I brist på en tillförlitlig plan för inriktningen och dimensioneringen av sjukhuset har de upprustningsplaner som sedan 1960-talets början tid efter annan upprättats endast delvis genomförts. Under många år har det vidare rått nära nog investeringsstopp för KS. Även reparationer och underhåll har eftersatts i avvaktan på beslut om upprustning, beslut som man ständigt skjutit på till följd av en utdragen planeringsverksamhet.

Planeringsprocessen har blivit både långvarig och ryckig, främst på grund av att behovet av vårdplatser har kommit att ändras med hänsyn till att befolkningsprognoserna reviderats. En genomarbetad sjukvårdsplan för stockholmsområdet har vidare saknats. Då de kommunala sjukvårdshuvudmännen inte har bundits att utnyttja det antal

vårdplatser som de anmält behov av, har också arbetet med 1964 års generalplan försvårats.

De hittills gällande formerna för samarbetet mellan staten och de kommunala huvudmännen har inte tillgodosett statens berättigade krav på styrning av utnyttjandet av KS. Sjukhusets resurser har i icke obetydlig utsträckning kommit att överutnyttjas till förfång för personal, patienter och sjukhusets uppgifter när det gäller utbildning och forskning.

De avtal som reglerat ersättningen till staten/KS för den sjukvård som lämnats patienter från de kommunala sjukvårdsområdena har dessutom gett otillräcklig täckning. Detta gäller både driftutgifterna och kapitalkostnaderna.

KS har vidare genom det redovisningssystem som använts vid sjukhuset inte haft möjlighet att överblicka sjukhusets ekonomiska situation, styra och utnyttja dess resurser och rättvisande debitera de sjukvårdstjänster som gått till de kommunala sjukvårdshuvudmännen.

Vissa problem har visat sig föreligga när det gällt att skapa effektiva organ för ledning av verksamheten, vilket har bidragit till svårigheten att genomföra en upprustning av KS. Den omständliga handläggningsordningen vid statsmakternas prövning av projekten och vissa anslagstekniska förhållanden har verkat i samma riktning. Att KS administration har varit starkt centraliserad synes även till en del ha lett till långa handläggningstider, bl. a. beträffande ärenden som underhåll och reparationer.

Att det varit svårt för sjukhuset att rekrytera och behålla personal, sjukvårdsbiträden och sjuksköterskor synes i viss utsträckning ha berott på angivna brister i fråga om lokaler och utrustning m. m.

En del av de uppkomna problemen på KS har vidare bedömts vara att hänföra till förhållanden som har samband med huvudmannaskapet för sjukhuset. Formellt är staten huvudman för KS, men i praktiken är huvudmannaskapet delat mellan staten och Stockholms läns landsting, vilket bl. a. kommer till uttryck i sammansättningen av direktionen för KS. Det dubbla huvudmannaskapet har medfört osäkerhet vid planeringen av inriktningen och omfattningen av verksamheten vid sjukhuset och därmed också varit till men för dess upprustning.

I granskningspromemorian läggs fram flera förslag som är avsedda att avhjälpa missförhållandena vid sjukhuset. Sålunda föreslås att

- fastare former skapas för dimensioneringen av KS verksamhet
- nyttjarna av KS debiteras de verkliga kostnaderna för KS prestationer
- antalet instanser som prövar frågor om statliga investeringar i sjukhusbyggnader begränsas och handläggningsordningen förenklas
- KS ges friare händer att anställa erforderlig personal för den organisation som behövs för planering och genomförande av upprustningen

- KS system för budgetering och redovisning ges en sådan utformning att styrningen och redovisningen av verksamheten förbättras
- förutsättningarna för att överföra KS till landstingskommunalt huvudmannaskap prövas.

Granskningspromemorian har i vanlig ordning remissbehandlats. De framförda förslagen har till övervägande del tillstyrkts av remissinstanserna.

Efter det att granskningen av förhållandena vid KS påbörjats, har från regeringens sida vidtagits vissa åtgärder för att lägga förhållandena vid sjukhuset till rätta. Sålunda har en byggnadskommitté tillsatts med uppgift att leda sjukhusets upprustning. Dessutom har genom tillsättandet av en särskild utredning frågan om huvudmannaskapet för sjukhuset tagits upp till diskussion.

På grundval av resultaten av den genomförda granskningen och av vad som anförts i de vid remissbehandlingen avgivna yttrandena har revisorerna avlåtit en skrivelse i ärendet till regeringen. Revisorerna noterar i denna skrivelse de åtgärder regeringen redan vidtagit beträffande förhållandena vid sjukhuset. Vidare framhåller revisorerna att de förslag till åtgärder för förbättring av förhållandena som har lagts fram i den inom revisorernas kansli upprättade promemorian bör beaktas i det arbete som för närvarande pågår och framdeles skall bedrivas beträffande sjukhuset. Revisorerna stryker därvid under vikten av att vissa särskilt angelägna åtgärder vidtas.

Skrivelsen är som *bilaga 2* fogad vid denna berättelse.

Kommunikationsdepartementet

Avslutade ärenden

Statsmyndigheternas ärendebalanser, luftfartsverket
(granskningspromemoria nr 8/1976)

Med utgångspunkt i de balansförteckningar över ej avslutade ärenden som statliga myndigheter varje år skall ge in till justitiekanslern har en granskning av ärendebalanserna hos luftfartsverket genomförts.

Av den i ärendet upprättade granskningspromemorian framgår att den ärendebalans som finns hos verket i och för sig inte påkallar några särskilda åtgärder. Vissa förhållanden som har samband med beivrandet av obehörig parkering på verkets parkeringsplatser har däremot iakttagits vid undersökningen, vilket aktualiserar spörsmål om effektiviteten och lämpligheten av den ordning som tillämpas för närvarande.

Parkering på för ändamålet iordningställda platser vid vissa flygplatser är inte offentligrättsligt reglerad utan är beroende av ett i varje särskilt fall träffat nyttjanderättsavtal, enligt vilket flygplatsförvaltning på

vissa villkor till fordonsförare upplåter plats för parkering. Det ekonomiska anspråk som luftfartsverket enligt sådant avtal kan rikta mot fordonets förare är av civilrättslig natur, vilket innebär att luftfartsverket för att kunna exekutivt utkräva sin fordran först måste begära betalningsföreläggande hos tingsrätt och därefter, i händelse av bestridande, fullfölja målet i den för rättegång i tvistemål stadgade ordningen.

Detta avgiftssystem kräver vidare att betydande arbete läggs ned i de fall då fordonsförare åsidosätter uppställda villkor och därefter försöker undandra sig påföljd. Genom att det här — till skillnad från vad som gäller för parkering enligt offentligrättsliga regler — inte föreligger något principiellt ägaransvar måste luftfartsverket bl. a. i det förhållandevis stora antal fall då fordonet ägs av bolag eller annan juridisk person undersöka vem som vid tillfället i fråga fört fordonet, en undersökning som är beroende av bolagets egen beredvillighet att medverka.

Då man inom luftfartsverket i regel ansett det alltför betungande att företa särskilda undersökningar om vem som varit förare av fordon tillhörande bolag liksom att låta bestridda anspråk gå till rättegång, har ett stort antal ärenden på vilka åtskilligt arbete redan lagts ned avskrivits från vidare handläggning. Av lämnade statistiska uppgifter framgår att det inte inflyter någon betalning i ca 40 procent av de hos centralförvaltningen förekommande kravärendena, vilket huvudsakligen torde bero på omständigheter som nu nämnts.

För att en effektivare och i övrigt lämpligare ordning skall åstadkommas, föreslås i promemorian två alternativa lösningar, nämligen att man antingen, med bibehållande av gällande civilrättsliga reglering, genomför vissa förändringar av tillämpad praxis eller ersätter den civilrättsliga regleringen med en offentligrättslig reglering enligt lagen (1976: 206) om felparkeringsavgift.

I det förstnämnda avseendet läggs i promemorian fram vissa förslag i syfte att underlätta och effektivisera indrivningen samtidigt som möjligheten att helt avlyfta indrivningsarbetet från flygplatsförvaltningarna och centralförvaltningen, eller i varje fall från den sistnämnda förvaltningen, och i stället anlita särskilt inkassoföretag anvisas.

Granskningspromemorian har för yttrande remitterats till luftfartsstyrelsen och vissa kommuner som har flygplatser inom sina gränser.

Luftfartsverket har i sitt remissvar framhållit att det civilrättsliga systemet använts under 20 års tid och att verket hela tiden vinnlagt sig om ett mjukt handlingsätt, då det här rör sig om verkets kunder och anordningarna inte syftar till att tjäna pengar på felparkeringar. Verket vitsordar emellertid de invändningar som i granskningspromemorian framställts mot tillämpad avskrivningspraxis och förklarar sig instämma i de förslag till ändringar i gällande ordning som lagts fram i promemorian. Beträffande den särskilda frågan om att för indrivningsverksamheten anlita särskilt inkassoföretag förklarar luftfartsverket att frågan tidi-

gare övervägts och att den avgörande synpunkten för att inte använda en sådan utväg är att verket därigenom skulle avhända sig möjligheten att styra de allmänna principerna för indrivningsåtgärder mot verkets kunder.

Vad de i promemorian framförda synpunkterna på möjligheten att ersätta den civilrättsliga regleringen med en offentligrättslig reglering angår, skulle enligt verket systemet medföra att avgifterna för parkering ej längre kommer att uppbäras av luftfartsverket utan i stället tillfalla vederbörande kommuner eller statsverket. Även om huvudsyftet med tillämpad avgiftsbeläggning inte är att skaffa så stora inkomster som möjligt, anser sig verket dock inte kunna bortse från att årsinkomster av storleksordningen 12 milj. kronor är betydande. Av denna anledning finner sig verket böra motsätta sig en offentligrättslig reglering.

I kommunernas remissyttranden har skiftande synpunkter kommit till uttryck i frågan om införande av en offentligrättslig reglering. Sålunda finns både förespråkare för och motståndare till införande av systemet.

På grundval av de vid remissbehandlingen framförda synpunkterna har inom revisorernas kansli upprättats en tilläggspromemoria i ärendet. I denna anförs bl. a. rörande det offentligrättsliga systemet att ett sådant skulle medföra påtagliga fördelar från det allmännas synpunkt. Den omständigheten att influtna avgifter vid en offentligrättslig reglering av flygplatsernas parkeringsförhållanden inte längre skulle tillfalla luftfartsverket utan i annan ordning komma det allmänna till godo synes vidare i och för sig knappast utgöra bärande skäl för att regleringen ej införs. En väsentlig förutsättning för övergång till en offentligrättslig reglering är givetvis att övervakning av parkeringsföreskrifterna kan ordnas på tillfredsställande sätt. Som framgått av kommunernas yttranden synes dock vissa svårigheter i detta hänseende föreligga lokalt. I Stockholm t. ex. bedöms möjligheterna att för närvarande utföra effektiv övervakning vid flygplatserna vara mycket ringa. Även andra lokala hänsyn synes kunna inverka på frågan.

I promemorian framhålls vidare att det torde kunna förutsättas att luftfartsverket, i den mån man från kommunalt håll anser en offentligrättslig reglering önskvärd, tar upp denna fråga och därmed angränsande problem till övervägande.

Vad tillämpningen av det nuvarande civilrättsliga systemet för uttagande av felparkeringsavgift angår, har luftfartsverket förklarat sig instämma i det uttalande som gjorts i granskningspromemorian om åstadkommande av ett effektivare och i övrigt lämpligare förfarande.

Med hänsyn till vad som framkommit i ärendet har revisorerna beslutat att den genomförda granskningen inte skall föranleda annan ytterligare åtgärd från revisorernas sida än att den i ärendet upprättade tilläggspromemorian jämte bilagor för kännedom tillställs luftfartsverket och de i ärendet hörda kommunerna.

Budgetdepartementet

Avslutade ärenden

Bevakning och avskrivning av vissa statens fordringar (granskningspromemoria nr 2/1977)

I promemorian redovisas en undersökning av tillämpningen av kungörelsen (1965: 921) om bevakning och avskrivning av vissa statens fordringar m. m. (avskrivningskungörelsen — ASK). Kungörelsen reglerar de under regeringen lydande myndigheternas skyldigheter och befogenheter i fråga om bevakning, indrivning, avskrivning och eftergift av statens fordringar samt i fråga om antagande av ackord beträffande sådana fordringar. ASK är dock inte tillämplig på alla statens fordringar och gäller exempelvis inte sådana fordringar som har uppkommit genom lån, skatter och böter.

Genom statistiskt material belyses i promemorian olika myndigheters verksamhet på förevarande område. Även om det redovisade materialet i vissa delar kan anses ofullständigt och svårtolkat, ger det emellertid ett intryck av att ärenden om avskrivning och eftergift enligt ASK förekommer relativt sällan och mest i fråga om mindre belopp. Till bevakningsmyndigheterna överlämnades sålunda budgetåret 1975/76 inte mer än 715 fordringar på sammanlagt ca 5,3 milj. kronor. Samma budgetår avskrev postverket 1 438 och statens järnvägar 357 fordringar med totalbelopp om ca 1,7 respektive 1,0 milj. kronor. Eftergift beviljades av de nu berörda myndigheterna i totalt 13 fall, avseende tillhoppa 35 000 kronor.

I promemorian konstateras med hänvisning till det redovisade materialet och övriga inhämtade uppgifter att myndigheterna synes iakttä stor försiktighet vid handläggningen av de ärenden som det här är fråga om.

Vidare konstateras att de i ASK uppställda beloppsgränserna för olika myndigheters befogenhet att besluta om avskrivning, eftergift eller ackord är mindre konsekvent avvägda. Bestämmelserna i kungörelsen skiljer sig också i vissa avseenden när det gäller myndigheternas befogenheter från vad som eljest gäller på det statliga området.

I granskningspromemorian föreslås att varje under regeringen direkt lydande myndighet självständigt och utan begränsning i fråga om fordringars belopp skall få besluta om avskrivning, ackord eller eftergift. Härigenom skulle bl. a. vissa fördelar i rationaliseringshänseende uppnås.

De i kungörelsen tillämpade begreppen avskrivning och eftergift bör enligt promemorian behållas med hänsyn till den väsentliga skillnad som finns mellan skälen för avskrivning och skälen för eftergift.

Den nuvarande ordningen med försvarets civilförvaltning (FCF) och kammarkollegiet som bevakningsmyndigheter med vissa särskilda befo-

genheter att besluta om avskrivning och eftergift m. m. föreslås upphöra. I stället bör — för att större enhetlighet i tillämpningen av ASK skall uppnås — riksrevisionsverket (RRV), eventuellt tillsammans med FCF, fungera som tillsynsmyndighet för samtliga under regeringen lydande myndigheter. Det förutsätts att tillsynsmyndighet skall meddela råd och anvisningar och fastställa erforderliga formulär.

Sammanfattningsvis förordas i granskningspromemorian att bestämmelserna i ASK görs till föremål för en genomgripande översyn.

En statlig utredning, benämnd företagsobeståndskommittén, har för närvarande uppdrag att lägga fram förslag till samordning av behandlingen av statliga fordringar, grundade på lån eller bidrag till företag som har råkat på obestånd. Enligt granskningspromemorian bör övervägas om inte de i promemorian berörda frågorna bör utredas parallellt med de frågor kommittén har att ta ställning till.

Granskningspromemorian har i vanlig ordning remissbehandlats. Därvid har samtliga remissinstanser, med undantag av kammarkollegiet och RRV, varit positivt inställda till väckta förslag. Kammarkollegiet anser för sin del att en översyn av ASK för närvarande inte är motiverad utom i fråga om en höjning av gällande befogenhetsgränser. Enligt RRV är behovet av tillsyn över den i ärendet aktuella verksamheten tillgodosett genom den redovisningsrevision som främst ankommer på revisionskontoren och andra interna revisionsenheter. Inte heller RRV har funnit en genomgripande översyn av ASK påkallad.

Vid slutbehandlingen av ärendet har revisorerna haft tillgång till två inom statsrådsberedningen utarbetade promemorior angående avskrivning och eftergift av statens fordringar, vari bl. a. en höjning av vissa i ASK angivna befogenhetsgränser för myndighets beslut i sådana ärenden förordas.

I skrivelse till regeringen har revisorerna som sin mening uttalat att en översyn av ASK är motiverad. Den genomförda granskningen och vad som eljest har framkommit i ärendet visar enligt revisorerna att det inte torde vara förenat med några nämnvärda ekonomiska risker att låta varje under regeringen lydande myndighet självständigt och utan begränsning i fråga om fordringens belopp besluta om avskrivning, ackord eller eftergift.

Skrivelsen är som *bilaga 3* fogad vid denna berättelse.

Statsmyndigheternas ärendebalanser, riksskatteverket (granskningspromemoria nr 6/1977)

Med utgångspunkt i de balansförteckningar över ej avslutade ärenden som statliga myndigheter varje år skall ge in till justitiekanslern har en granskning av ärendebalanserna hos riksskatteverket genomförts.

I upprättad granskningspromemoria berörs balanssituationen på rättsavdelningen, mervärdeskattesektionen och uppbördssektionen vid ver-

ket. Beträffande de två förstnämnda enheterna konstateras att vad som förekommit inte synes vara av beskaffenhet att påkalla någon åtgärd från revisorernas sida.

Vad uppbördssektionen härefter angår noteras i promemorian att det på denna sektion förekommer ett stort antal ärenden rörande begäran om handräckning i utlandet för uttagande av här i riket förfallna skatter. Ansökan om sådan handräckning görs av kronofogdemyndighet och ges in till länsstyrelse, som efter prövning överlämnar ärendet till riksskatteverket. I verkets balansförteckningar t. o. m. år 1975 förekommer en betydande balans av sådana ärenden. I senare balansförteckningar saknas dock uppgift härom, vilket skall ha berott på att man numera betraktar ärendena som avslutade i och med att begäran om handräckning expedierats. Vidare noteras i promemorian att länsstyrelserna i sina till justitiekanslern insända balansförteckningar anger kvarstående ärenden av detta slag enbart med diarienummer. På grund härav synes enligt promemorian någon central kontroll över dessa handräckningsärenden inte längre förekomma.

I promemorian redovisas vidare vissa från kronofogdemyndigheten i Stockholm inhämtade upplysningar om handläggningsordningen i nu avsedda ärenden (s. k. avtalshandräckning), liksom i ärenden om handräckning i land med vilket särskilt avtal ej träffats (s. k. diplomathandräckning).

Vad som sålunda har förekommit aktualiserar enligt promemorian dels frågan om åtgärder för att åstadkomma en bättre kontroll av handräckningsärendena, dels frågan om möjligheten att begränsa eller förenkla tillämpade handläggningsrutiner, vilka bl. a. synes innebära att ett omfattande skriftligt utbyte av informationer förekommer mellan de i ärendena inkopplade myndigheterna.

I ärendet har yttrande inhämtats från riksskatteverket.

Sedan infordrat remissyttrande kommit in och vissa ytterligare upplysningar inhämtats har inom revisorernas kansli en tilläggspromemoria i ärendet upprättats. I denna anföras bl. a. följande.

I frågan om huruvida erforderlig bevakning av ärenden om uttagande i utlandet av här i riket förfallna skatter förekommer har, såvitt avser s. k. avtalshandräckning, numera upplysts att riksskatteverket, även om ärendena formellt betraktas som avslutade i och med att begäran om handräckning expedieras, fortlöpande bevakar ärendena och avlåter erforderliga påminnelser. I fråga om s. k. diplomathandräckning görs motsvarande bevakning av länsstyrelse. I denna del torde ärendet sålunda inte påkalla någon åtgärd.

Beträffande frågan om möjligheterna att förenkla handläggningen av dessa ärenden har vissa synpunkter förts fram av länsstyrelsen i Stockholms län. I fråga om avtalshandräckning har sålunda pekats på möjligheten att decentralisera handläggningen från riksskatteverket till länssty-

relserna, varigenom dubbelarbete skulle kunna undvikas och den interna kommunikationen mellan myndigheterna kunna begränsas. När det gäller diplomathandräckning, i vilka fall möjlighet inte föreligger att vidta exekutiva åtgärder och där betalningsfrekvensen synes vara mycket låg, har föreslagits att gällande beloppsgräns för skyldighet att begära handräckning höjs från 300 till 1 000 kronor. Därigenom skulle antalet ärenden kunna nedbringas med ungefär hälften och betydande arbetskraftsbesparingar kunna vinnas.

De frågor som sålunda aktualiserats rörande möjligheterna att rationalisera handläggningen av nu ifrågavarande handräckningsärenden bör, enligt promemorian, tas upp till vidare överväganden. Samtidigt föreslås att tilläggspromemorian samt övriga handlingar i ärendet tillställs förvaltningsutredningen, som enligt sina direktiv bl. a. har att överväga åtgärder för att motverka omständliga handläggningsrutiner i förvaltningen.

Med hänsyn till vad som framkommit i ärendet har revisorerna beslutat att den genomförda granskningen inte skall föranleda annan ytterligare åtgärd från revisorernas sida än att den i ärendet upprättade tilläggspromemorian samt övriga handlingar i ärendet för kännedom tillställs förvaltningsutredningen.

Statsmyndigheternas ärendebalanser, statens personalnämnd
(granskningspromemoria nr 9/1977)

Med utgångspunkt i de balansförteckningar över ej avslutade ärenden som statliga myndigheter varje år skall ge in till justitiedepartementet har en granskning av ärendebalansen hos statens personalnämnd genomförts.

Enligt granskningspromemorian utgör de betydande balanser oavslutade omplaceringsärenden som statens personalnämnd redovisar i sina årliga förteckningar till helt övervägande del av ärenden rörande omplacering med anledning av myndighets omlokalisering, vilka ännu inte har kunnat tas upp till slutligt avgörande eller eljest inte har påkallat omedelbar åtgärd. Detta har berott på att ansökningar om omplacering ges in mycket lång tid, i allmänhet flera år, innan den beslutade omlokaliseringen kommer till stånd. Vid själva flyttningstillfällena är det i själva verket ett förhållandevis litet antal ärenden (sammanlagt något eller några hundratal) som kvarstår som oavslutat, och detta antal synes därför tämligen snabbt ha kunnat ytterligare nedbringas.

Av de drygt 6 000 anställda som berörts av de t. o. m. år 1976 genomförda omlokaliseringarna är det knappt 30 procent som har varit eller är föremål för omplacering genom statens personalnämnds försorg. Detta betyder emellertid inte att personalen i övrigt har följt med myndigheterna till respektive omlokaliseringsorter. En stor del av personalen har nämligen själv skaffat sig annan sysselsättning och har därför aldrig

ansökt om omplacering eller har också återtagit redan gjord ansökan. Av den personal som vid omlokaliseringsbesluten har varit anställd vid ifrågavarande myndigheter är det i allmänhet endast en mindre del som har följt med vid utflyttningen. Såvitt angår myndigheter som före den 1 september 1975 har utflyttat från Stockholm uppgick sålunda, enligt en av Statskonsult AB upprättad rapport, det högsta antalet medflyttande till ca 50 procent. Detta var fallet vid två myndigheter, nämligen Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut med 450 anställda och statens väg- och trafikinstitut med 165 anställda. Det lägsta antalet medflyttande förekom hos myntverket, där av 50 ursprungligen anställda endast verkschefen följde med till omlokaliseringsorten. I övrigt synes endast ca 15—20 procent av den vid omlokaliseringsbesluten anställda personalen ha följt med vid utflyttningen.

Efter att ha noterat vad som anförts i promemorian har revisorerna beslutat att lägga den till handlingarna.

Ej avslutade ärenden

Den statliga finansförvaltningens centrala organisation
(granskningspromemoria nr 8/1973)

De finansförvaltande uppgifter inom statsverksamheten som fullgörs i central instans är spridda på ett flertal myndigheter, trots att därmed förenade göromål visar stora inbördes likheter i sakligt hänseende. Mot denna bakgrund har en undersökning i ämnet gjorts inom revisorernas kansli, varvid syftet varit att få utrönt om möjligheter till rationaliseringsvinster föreligger genom en koncentration av hithörande administrativa arbete.

Undersökningens resultat har redovisats i en granskningspromemoria, i vilken förslag till en viss organisatorisk omläggning av verksamheten har framförts. Promemorian har remissbehandlats, men ärendet har ännu inte slutligt prövats av revisorerna utom i vad avser frågan om central personaladministration och administrativ utveckling. I detta ärende avläts en skrivelse till regeringen under år 1975. För revisorerna återstår således att ta ställning till frågan om den egentliga finansförvaltningens centrala organisation. En promemoria med synpunkter till ytterligare belysning av denna fråga har upprättats inom kansliet men ännu inte slutbehandlats av revisorerna.

Statsmyndigheternas ärendebalanser, mellankommunala skatterätten
(granskningspromemoria nr 7/1977)

Med utgångspunkt i de balansförteckningar över ej avslutade ärenden som statliga myndigheter varje år skall ge in till justitiekanslern har en granskning av målbanserna hos mellankommunala skatterätten genomförts.

I upprättad granskningspromemoria framhålls att målbalsen under de tre senaste åren påtagligt ökat och nästan fördubblats. Huruvida denna oroande ökning, som medfört att handläggningstiderna ytterligare förlängts och som i övrigt inverkat ogynnsamt på det interna arbetet, huvudsakligen beror på ökad måltillströmning eller på att skatterättens egen avverkningskapacitet av skilda skäl gått ner, kan inte utläsas av balansförteckningarna. Dessa innehåller nämligen inte uppgifter om antalet årligen inkomna respektive avgjorda mål.

I promemorian påpekas vidare att allmänheten har berättigade krav på att skattemålen, som i denna instans ofta torde avse stora värden, avgöras inom rimlig tid. Det synes även önskvärt att skatterätten bereds möjligheter att arbeta effektivt och rationellt. Med hänsyn härtill framstår det enligt promemorian som angeläget att den merbalans som föreligger snarast möjligt blir avarbetad.

Över granskningspromemorian har riksskatteverket avgett inforordrat yttrande, och ärendet är för närvarande föremål för revisorernas prövning.

Statsmyndigheternas ärendebalanser, kammarkollegiet
(granskningspromemoria nr 11/1977)

Med utgångspunkt i de balansförteckningar över ej avslutade ärenden som statliga myndigheter varje år skall ge in till justitiekanslern har en granskning av ärendebalanserna hos kammarkollegiet genomförts.

I upprättad granskningspromemoria konstateras att det stora flertalet balanserade ärenden hos kammarkollegiet förekommer inom advokatfiskalskontoret. Balanserna är numerärt sett betydande men utgörs till helt övervägande del av ärenden som i första hand inte är beroende på handläggning av kollegiet. Årligen avgörs som regel flera ärenden än det antal som kommer in, och balanserna visar totalt sett en nedåtgående tendens. Arbetsläget synes därför med avseende på de löpande ärendena inte vara av beskaffenhet att påkalla någon åtgärd från revisorernas sida.

Däremot har vid genomgången av advokatfiskalskontorets balanser uppmärksamats att kammarkollegiet synes ha vissa svårigheter att hinna med den kollegiet åliggande granskningen av beskattningsmyndigheternas beslut om arvsskatt och gåvoskatt. Årligen inflyter sådana skatter till belopp som för närvarande kan beräknas uppgå till omkring 400 milj. kronor, fördelade på många tiotusentals beslut av tingsrätter och länsstyrelser. Det är alltså fråga om skatteintäkter av betydande storlek och om ett mycket omfattande beslutsunderlag som skall granskas.

Med utgångspunkt i dessa konstateranden framläggs i promemorian vissa förslag till åtgärder i syfte att förbättra kontrollen av dessa skatter.

Granskningspromemorian är för närvarande föremål för remissbehandling.

Utbildningsdepartementet

Avslutade ärenden

Restaurering av gottländska kyrkor m. m.

(granskningspromemoria nr 3/1977)

Då riksdagens revisorer år 1975 på en av sina sedvanliga länsresor besökte Gotlands län konstaterades bl. a. att öns byggnadshistoriskt värdefulla medeltida kyrkor, som tidigare hade restaurerats och underhållits med hjälp av AMS-medel, nu löpte risk att förstöras. Med anledning härav har revisorerna låtit granska förutsättningarna för en löpande restaurering av kyrkorna.

I den i ärendet upprättade granskningspromemorian konstateras att arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) under åren 1966—1975 har restaurerat 18 medeltida kyrkor på Gotland och att, efter det att bidragen från AMS har sänkts från 100 till högst 40 procent av kostnaderna, restaureringsarbetena helt har upphört.

Av Gotlands medeltida kyrkor är ett fyrtiotal för närvarande i behov av restaurering, och läget för ett tiotal av dem är så akut att det finns risk för att de förfaller och blir ruiner redan under 1900-talet om inte åtgärder vidtas. En kartläggning av de gottländska församlingarnas ekonomi har visat att församlingarna, med enstaka undantag, har så små inkomster att det är omöjligt för dem att själva restaurera kyrkorna. De medel som behövs för att kyrkorna skall kunna bevaras har bedömts uppgå till mellan två och tre milj. kronor per år.

Några förslag till omedelbara åtgärder för restaurering av de kyrkor som är i behov av sådan har inte lagts fram i promemorian, då detta bedömts böra ankomma på annat statligt organ. Däremot föreslås att ett regionalt byggnadskontor för kulturminnesvård — benämnt bygghytta — försöksvis inrättas på Gotland. Detta organ skall kunna tillhandahålla personal, utbildad att utföra arbeten inom kulturminnesvården, såsom arbeten på kyrkor, ruiner, ringmuren i Visby och vid behov på andra kulturhistoriskt intressanta byggnader inom länet. Bygghytan bör enligt promemorian även vara en institution för utveckling, utbildning och bevarande av erfarenheter i vad gäller metoder och materiel för kvalificerade upprustningsarbeten på våra kulturminnesmärken.

Vidare föreslås bl. a. att ett kyrkligt samarbetsorgan inrättas på Gotland, vilket kan vara motpart vid planeringen av de statliga insatserna för restaurering och underhåll av kyrkorna. Detta skulle underlätta den långsiktiga planeringen och verka för att statens stöd fördelas på det bästa sättet och att en löpande kontroll utförs som förhindrar onödiga skador och kostnader. En ansvarsfördelning i vad gäller kostnader och uppgifter mellan församlingarna och den tänkta bygghytan torde också kräva att församlingarna har ett eget gemensamt administrativt organ som svarar för dessa frågor.

Mot bakgrunden av de särskilda problem som underhållet av de medeltida gotländska kyrkorna innebär har i granskningspromemorian även vissa allmänna kulturpolitiska frågor tagits upp. Bl. a. understryks behovet av att dels ett minimiprogram för omhändertagande och vård av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier fastställs, dels en inventering och klassificering av landets kulturminnesmärken genomförs, dels ock ansvaret för deras vård delas mellan den enskilde ägaren, staten, landstingen och kommunerna. En förstärkning av de kulturminnesvårdande myndigheternas ställning gentemot en enskild ägare som missköter sina värdefulla byggnadsminnen föreslås vidare, liksom att dessa myndigheter tilldelas ökade resurser att meddela hjälp, då enskild ägare inte klarar den belastning som innehavet av ett byggnadsminne kan utgöra.

Vidare föreslås att det särskilda skydd som för närvarande ges den svenska kyrkans kyrkobyggnader avvecklas, att alla kyrkobyggnader av kulturhistoriskt värde fortsättningsvis jämföras med andra byggnadsminnen och att klarare regler utarbetas för handlandet i de fall då de kyrkliga församlingarna inte längre kan klara vården av sina kyrkor.

Enligt promemorian bör vidare AMS kulturminnesvårdande insatser främst vara betingade av arbetsmarknadspolitiska skäl och ses som ett komplement till det grundskydd som skall ges av de kulturminnesvårdande myndigheterna.

Vid remissbehandlingen har de framlagda förslagen i huvudsak fått ett positivt mottagande. Flera av de centrala remissinstanserna har vid remissbehandlingen dock avböjt att ta ställning till de mera allmänna kulturpolitiska frågorna i promemorian under hänvisning till att dessa frågor för närvarande behandlas av byggnadsvårdsutredningen och kyrkoministerns stat-kyrka grupp. Remissmyndigheterna anför vidare viss kritik mot avsaknaden av förslag till omedelbara konkreta åtgärder för att rädda de medeltida kyrkorna på Gotland.

På grundval av den genomförda granskningen och de synpunkter som förts fram vid remissbehandlingen har revisorerna i skrivelse till regeringen föreslagit att möjligheter snarast skapas för ett tillvaratagande av den viktiga del av vårt kulturarv som de gotländska kyrkorna utgör. En statlig institution, benämnd bygghytta, bör sålunda inrättas för att omhänderha upprustningen. Denna bör med stöd av statliga medel utföra arbeten på kyrkor, ruiner, ringmur m. fl. kulturbyggnader inom länet. Därutöver bör utbildas personal vid hyttan för arbeten på kulturbyggnader. Vidare bör man där verka för utveckling av material och metoder samt bevarande av erfarenheter nödvändiga för upprustnings- och underhållsarbeten på kulturminnesmärken.

Beträffande de i promemorian berörda frågorna om kulturminnesvården i allmänhet pekar revisorerna bl. a. på nödvändigheten av att allmänna medel satsas på de kulturhistoriskt mest värdefulla objekten, vil-

ket förutsätter en inventering och en inbördes klassificering av dessa. En av den nu arbetande byggnadsvårdsutredningens viktigaste uppgifter bör vara att ange riktlinjerna för ett sådant system. Utredningen bör också ange den ambitionsnivå som samhället bör ha när det gäller byggnadsminnesvården. Frågan om den i promemorian berörda särställning som kyrkobyggnader tillhörande den svenska kyrkan för närvarande har ävensom övriga frågor om handhavandet av kyrkobyggnaderna bör beaktas av byggnadsvårdsutredningen och kyrkoministerns stat-kyrka grupp vid deras fortsatta arbete.

Skrivelsen är som *bilaga 4* fogad vid denna berättelse.

Ej avslutade ärenden

Det datorbaserade informationssystemet för vetenskapliga bibliotek — LIBRIS

(granskningspromemoria nr 10/1977)

Sedan våren 1972 har försöksverksamhet bedrivits med det datorbaserade informationssystemet för vetenskapliga bibliotek (LIBRIS). Genom utnyttjande av detta system avsågs det dubbelarbete som har funnits vid de vetenskapliga biblioteken, framför allt vid katalogisering av vetenskaplig litteratur, kunna elimineras. Även katalogframställningar skulle kunna förenklas.

Syftet med den nu genomförda utredningen har varit att granska resultatet av den hittills bedrivna försöksverksamheten och att bedöma de faktiska möjligheter till rationaliseringsvinster som systemet erbjuder.

I upprättad granskningspromemoria konstateras bl. a. att det årligen utförs endast ca 50 000 katalogiseringar mot beräknade 200 000, ett antal som också skulle ha motsvarat dagens behov. Härigenom uppkommer enligt gjorda beräkningar en årlig förlust om ca 4,5 milj. kronor, att jämföra med en före försöksverksamheten beräknad vinst av ca 1 milj. kronor. Det svaga resultatet synes främst ha sin grund i brister i projektets organisation, knapphet på personal på alla nivåer, brister i utbildningen och tekniska brister i ADB-systemet.

Emellertid kan enligt granskningen LIBRIS-systemet förväntas ge större utbyte än vad den hittills bedrivna försöksverksamheten har visat. Framtida vinster anses sålunda kunna göras genom att katalogiseringsvolymen ökas och bokkataloger börjar framställas. En förutsättning är dock att en teknisk översyn görs och att målen för LIBRIS-projektet revideras. Försök att öka bibliotekens intresse av att använda LIBRIS-systemet bör även göras. Sålunda bör bl. a. ökad utbildning komma till stånd.

Granskningspromemorian är för närvarande föremål för remissbehandling.

Arbetsmarknadsdepartementet

Avslutade ärenden

Effekten av vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder

(granskningspromemoriorna nr 7, 8, 9 och 10/1975)

Kostnaderna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finansieras med medel från programanslaget Arbetsmarknadsservice översteg för första gången en miljard kronor under budgetåret 1971/72 och uppgick till ca 1 250 milj. kronor under budgetåret 1973/74. Av detta belopp föll ca 950 milj. kronor på programmet Yrkesmässig och geografisk rörlighet. Mot bakgrunden av statens stora utgifter för detta program har riksdagens revisorer låtit granska effekterna av vissa till programmet knutna verksamheter.

Utredningsuppdraget lämnades till professor Anders Östlund vid Stockholms universitet. För ändamålet bildades en arbetsgrupp under Östlunds ledning.

Utredningsarbetet redovisades i fyra granskningspromemior (nr 7—10). Den första granskningspromemorian (nr 7), som är av övergripande karaktär, har författats av Östlund och bär titeln Arbetsmarknadspolitik och löneutjämning åren 1964—1974. De övriga mer specialinriktade granskningspromemoriorna bär titlarna Arbetsmarknadspolitisk statistik (nr 8), Arbetsmarknadsutbildningens effekter på inkomstfördelning och resursanvändning (nr 9) och Arbetsmarknadsutbildningens regionala effekter (nr 10).

I granskningspromemorian nr 7 lämnas i det första avsnittet en utförlig redogörelse för den svenska arbetsmarknadens struktur under perioden 1964—1974. Två huvudteman kan urskiljas i redogörelsen. Dels belyses läget för vissa, oftast i flera avseenden från sysselsättningssynpunkt utsatta grupper, såsom de unga, de äldre och kvinnorna, dels granskas verksamheten inom arbetsmarknadens s. k. specialesektor. Under denna benämning brukar sammanfattas sådana sysselsättningsskapande verksamheter som arbetsmarknadsutbildning, skyddad och halvskyddad sysselsättning samt beredskapsarbeten. Det ökande antalet förtidspensionerade i allt lägre åldrar ägnas särskild uppmärksamhet.

Det andra avsnittet av promemorian handlar om arbetsmarknadspolitiken i det föränderliga samhället. Sambandet mellan lönepolitiken och sysselsättningen analyseras. Författaren riktar vidare uppmärksamheten på vad han kallar arbetsmarknadens partiella obalanser, varvid han delar upp de lågavlönade i två grupper. Den ena består av personer med fast och trygg helårsanställning. Den andra utgörs av sådana i den konkurrensutsatta sektorn anställda som riskerar att mista sina anställningar när deras löpande prestationer inte längre "täcker" arbetsgivarnas kostnader.

I det tredje avsnittet, betitlat Inkomstutjämnings aritmetik, presen-

teras bl. a. några inkomstutjämningsmodeller. En diskussion förs om generell och selektiv arbetsmarknadspolitik. I det fjärde och sista avsnittet läggs några synpunkter på arbetsmarknadsutbildningen. Här sammanfattas och kommenteras några resultat av den intervjuundersökning av arbetsmarknadsutbildningen som redovisas i promemoriorna nr 9 och 10.

I Östlinds promemoria slås fast att arbetsmarknadsutbildningen är en omistlig beståndsdel i den aktiva arbetsmarknadspolitik i vårt land. Arbetsmarknadsutbildningen fungerar emellertid inte till alla delar enligt den tänkta modellen. Enligt denna skall de personer som av olika anledningar blir arbetslösa eller har svårigheter att komma ut i förvärvslivet genom arbetsmarknadsutbildning ges möjligheter att flytta till expanderande orter och yrken. Det är här som det brister enligt promemoriaförfattaren. Den dokumentation över arbetsmarknaden som promemorian innehåller pekar entydigt på att framför allt äldre arbetstagare oftast är både orts- och yrkesbundna och i regel inte söker sig till arbetsmarknadsutbildningen.

I granskningspromemorian nr 8 behandlas för- och nackdelar med den gällande arbetsmarknadsstatistiken. Denna är redovisad i dels arbetskraftsundersökningarna (AKU), dels arbetsförmedlingsstatistiken (AFS). Författaren föreslår att AKU och AFS ersätts av en ny typ av statistik, kallad arbetsmarknadspolitisk statistik (APS).

AKU har uppenbara begränsningar i fråga om regional redovisning. Detta är besvärande eftersom det i sista hand är information om arbetslösheten i län och kommuner som måste ligga till grund för konkreta, selektiva åtgärder mot arbetslösheten. Med APS skulle man få ett statistiksystem som ger en enhetlig redovisning av hela den arbetsmarknadspolitiska verksamheten och som därmed samordnar arbetssökandestatistiken med statistiken över beredskapsarbeten, arbetsmarknadsutbildning, skyddad och halvskyddad sysselsättning etc.

Det konstateras dock i promemorian att arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) redan har inlett en nödvändig översyn och utbyggnad av sin statistik. Denna nya AMS-statistik kan på grund av sin flexibilitet relativt enkelt anpassas till de förslag som ges i granskningspromemorian.

Redovisning och slutsatser i granskningspromemoriorna nr 9 och 10 bygger i stor utsträckning på uppgifter från en intervjuundersökning av personer som har genomgått yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning (AMU) i skolöverstyrelsens regi vid landets AMU-centra. Undersökningen utfördes av riksdagens revisorers kansli i samarbete med Svenska Institutet för Opinionsundersökningar (SIFO). (Intervjuer, databehandling etc. utfördes av SIFO.) Undersökningens urval av intervjupersoner gjordes från en population av ca 10 000 elever som hade avslutat sin arbetsmarknadsutbildning under andra halvåret 1971. Urvalet omfattade ca 1 000 f. d. AMU-elever som hade valts ut så, att man skulle få ett

hela riket täckande genomsnitt i alla tabellvärden. Intervjuerna utfördes under maj, juni och augusti månader 1974.

Enligt arbetsmarknadsstyrelsens registreringar hade 46 procent av personerna i intervjuurvalet betecknats som arbetslösa omedelbart före AMU. Ca tre år efter AMU, d. v. s. vid intervjutillfället, ansåg sig endast 5 procent av dessa förutvarande AMU-elever vara arbetslösa. Det kanske mest anmärkningsvärda resultatet av undersökningen var att 73 procent av dem som hade arbete vid intervjutillfället var sysselsatta i ett annat yrke än det som de hade fått utbildning i vid AMU-kurserna. Ändå räknades arbete i ett med utbildningsyrket närbesläktat yrke, tillhörande samma "yrkesfamilj", som arbete i utbildningsyrket. I promemoriorna sägs att denna sysselsättningsbild ger skäl att tro att utbildningsresurserna delvis har använts fel.

I granskningspromemorian nr 9 framhålls att perioden efter AMU för många inom undersökningsgruppen var en tid med högre inkomster och ökad sysselsättning i jämförelse med tiden närmast före AMU. Dock kan stora skillnader i sysselsättnings- och inkomstutveckling påvisas mellan olika grupper av utbildade.

Arbetsmarknadsutbildningen kan ses som resultatet av en om disposition av produktionsresurser. Ett par räkneexempel i promemorian utgör försök att bedöma produktionseffekterna av de förändringar i resursutnyttjandet som utbildningen medför. Räkneexemplen tyder på att utbildningens produktionseffekter, summerade tre år efter utbildningens slut, inte visar något positivt saldo. Den enskilde AMS-utbildade hade dock ofta högre inkomst efter de tre åren. Svartsresultaten är emellertid svårtolkade till följd av den inverkan på löneutvecklingen som kom från inflation och låglönesatsningar.

Studien gör det uppenbart att det finns angelägna forskningsuppgifter, såsom att få svar på frågan om det existerar alternativa arbetsmarknadspolitiska medel som skulle kunna åstadkomma samma eller bättre resultat till lägre kostnader.

I granskningspromemorian nr 10 ställs frågan om de flyttningar som har föranletts av arbetsmarknadsutbildningen (AMU) i stort har motsvarat de av riksdagen beslutade arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska riktlinjerna samt om de har kunnat uppfylla individuella önskemål. Som källmaterial används statistik från statistiska centralbyrån och arbetsmarknadsstyrelsen samt uppgifter från den i det föregående nämnda intervjuundersökningen.

Av den population på ca 10 000 f. d. AMU-elever som intervjuundersökningen avsåg hade ca 7 700 arbete ca tre år efter AMU, varav ca 1 700 bodde i en annan ort än den som de hade bott i omedelbart före AMU. Av dessa arbetade ca 1 200 i ett annat yrke än det i vilket de hade utbildats vid AMU-kurserna. Mönstret avviker betydligt från de syften som kommer till uttryck i de av riksdagen fattade principbeslu-

ten, nämligen att en arbetssökande med yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning, om sysselsättning inte kan beredas i hemorten i utbildningsyrket eller i ett eventuellt tidigare innehaft yrke, förutsätts flytta till en annan ort för att i första hand ta anställning i utbildningsyrket.

De flyttningar som hade utförts av de vid AMU-centra under andra halvåret 1971 yrkesinriktat arbetsmarknadsutbildade befordrade inte märkbart de av riksdagen antagna regionalpolitiska målen.

Något mer än hälften av de förutvarande AMU-elever vilka efter AMU hade flyttat till en annan ort än den som de bodde i före AMU skulle hellre ha velat bo någon annanstans, i halva antalet fall i hemorten före AMU. Detta skall jämföras med att ca 3/4 av dem vilka vid intervjutillfället bodde kvar i den ort som var deras hemort före AMU inte ville byta bostadsort.

Promemoriorna har på sedvanligt vis remissbehandlats. Flera remissmyndigheter har uttalat kritik mot promemoriorna. Såväl uppläggnings- och studier som analysen och tolkningen av resultaten har satts i fråga. De till framställningen i promemoriorna mest negativa yttrandena har kommit från de av granskningen närmast berörda myndigheterna, skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, samt från sysselsättningsutredningen. Till vissa av de i granskningspromemoriorna framförda förslagen har emellertid flera remissmyndigheter ställt sig positiva.

Promemorieförfattarna har fått tillfälle att var och en för sig gå i svaromål på remisskritiken. Deras på detta sätt tillkomna kompletteringspromemorior är fogade som bilagor till den skrivelse som riksdagens revisorer har tillställt regeringen i ärendet.

På grundval av den genomförda granskningen och de synpunkter som förts fram vid remissbehandlingen jämte promemorieförfattarnas i efterhand skriftligt avgivna synpunkter har revisorerna i sin skrivelse till regeringen anförts bl. a. följande.

- De i granskningspromemoriorna redovisade undersökningarna jämte uttalanden av flera remissinstanser visar på behovet av att arbetsmarknadsutbildningens inriktning och resultat fortlöpande följs, så att utbildningen snabbt kan anpassas till de växande förhållandena på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildningens effekter bör därvid vägas mot kostnaderna för de resurser som har tagits i anspråk för ändamålet.
- Vissa delar av det återkommande behovet av information om de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna skulle kunna täckas genom intermittenta undersökningar i stället för genom ett utbyggt fast statistiskt system.
- Kostnaderna för den arbetsmarknadsmässigt betingade förtidspensioneringen bör särredovisas i fortsättningen. Redovisningen bör göras regionalt. För att kostnaderna skall kunna beräknas måste de

förtidspensionerade delas upp på de båda kategorierna pensionerade av arbetsmarknadsskäl och pensionerade av medicinska skäl.

Skrivelsen är som *bilaga 1* fogad vid denna berättelse.

Kommundepartementet

Avslutade ärenden

Statsbidragsberättigade kommunala arbeten
(granskningspromemoria nr 4/1977)

De kommunala bruttoinvesteringarna i fastigheter och anläggningar beräknas år 1974 ha uppgått till ca 9,2 miljarder kronor. Arbeten för ca 2,7 miljarder kronor utfördes därvid i egenregi.

De statliga bidragen till kommunala investeringar har under senare år uppgått till i genomsnitt ca 15 procent av värdet av dessa investeringar. De största bidragen har avsett sysselsättningsskapande åtgärder, byggande av kommunala vägar och gator, byggnadsarbeten inom skolväsendet och kommunala avloppsreningsverk.

Vid den på riksdagens revisorers uppdrag företagna granskningen av hur de statliga investeringsbidragen till kommunerna utnyttjats har särskild hänsyn tagits till byggnads- och anläggningsverksamhetens effektivitet och kostnader. Därvid har bl. a. kommunernas val av regiform, d. v. s. valet mellan att utföra arbetet i egenregi och att lämna ut det till utomstående entreprenörer, principerna för den kommunala upphandlingen och samverkan mellan medelsfördelande statliga myndigheter och kommuner behandlats.

För den kommunala upphandlingen har Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet utarbetat ett normalförslag till kommunalt upphandlingsreglemente. Normalförslaget ansluter sig i allt väsentligt till de bestämmelser som gäller för den statliga upphandlingen. Det av de båda kommunförbunden föreslagna reglementet för kommunal upphandling har med vissa avvikelser antagits av samtliga landsting och av praktiskt taget samtliga primärkommuner.

Ifrågavarande upphandlingsregler är emellertid inte tillämpliga då myndighet överväger att utföra arbetena i egenregi. Det finns i detta fall inte några enhetliga bestämmelser om eller riktlinjer för hur beslutsunderlaget skall se ut, vilka jämförelser som skall göras och hur kostnaderna för arbeten i egenregi skall beräknas.

Olika redovisade undersökningar om kommunernas val av regiform och upphandling tyder på att många kommuner har saknat ett kalkylunderlag som kunnat ligga till grund för en sakligt grundad bedömning av vilken regiform som varit mest förmånlig. Enligt en av de vid granskningen åberopade undersökningarna i frågan har bl. a. framgått att systematiska beräkningar av kostnaderna för planerade projekt har saknats

i mer än 40 procent av de undersökta kommunerna. I ytterligare drygt 40 procent av fallen har kostnadsspecifikationerna varit snäva och bl. a. inte tagit hänsyn till de indirekta kostnaderna för projekten. Undersökningarna har vidare gett vid handen att även andra faktorer än tekniskt utförande och ekonomiskt resultat kunnat ha en avgörande betydelse för kommunernas beslut i regivalsfrågan.

Även i debatten kring det offentliga byggandet har valet av regiform uppmärksamrats. Det har hävdats, från såväl byggindustrins som från Svenska kommunalarbetsareförbundets sida, att beslutsunderlaget i dessa frågor varit bristfälligt. Svenska Byggnadsentreprenörföreningen har i detta sammanhang särskilt framhållit konkurrensens effektivitetsfrämjande betydelse.

Mot bakgrunden av genomförda undersökningar har det i granskningspromemorian föreslagits att kommunernas beslutsunderlag förbättras och att de tillämpade kalkylsystemen ses över i syfte att få fram mera enhetliga och rationella metoder för redovisning och kontroll vid byggnads- och anläggningsarbeten. Bland de åtgärder som därvid kan övervägas är ökad utbildning, information och hjälp vid utarbetandet av förbättrade kalkylmetoder. Det har därvid framhållits att det väsentliga dock inte är att kalkyler upprättas utan att kommunerna grundar sina beslut på rationella bedömningar. Detta torde lättast kunna uppnås genom att man försöker verka för en ökad förståelse för nyttan av förbättrade kalkylsystem. Effekterna kommer då att beröra hela den kommunala byggsektorn. Även andra vägar att påskynda den åsyftade utvecklingen, t. ex. genom att i bidragsbestämmelserna föreskriva förbättrade metoder för kalkylering vid statsbidragsberättigade arbeten, kan övervägas.

Formerna för samverkan mellan de medelsfördelande statliga myndigheterna och kommunerna vid utredning, projektering och kontroll av statsbidragsberättigade kommunala byggnads- och anläggningsarbeten har belysts genom en enkät till civilförsvarsstyrelsen, socialstyrelsen, nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande, statens vägverk, skolöverstyrelsen och statens naturvårdsverk.

Av enkätsvaren har framgått att det hos flertalet myndigheter finns en uttalad strävan att lägga tonvikten på utvecklingsarbete och erfarenhetsutbyte kring de moment som är knutna till byggprocessens inledande skeden. Det har uttalats att det är i samband med utredningar om de planerade byggobjektens allmänna förutsättningar och om objektens funktionstekniska utformning som samverkan mellan de centrala myndigheterna och de bidragssökande kommunerna skulle få det största positiva inflytandet på byggnadsarbetenas kostnader och effektivitet. Vid de byggnadsarbeten som utförs under byggprocessens senare skeden och för vilka de kommunala huvudmännen har tillgång till egen kompetent personal har organiserad samverkan inte framstått som lika angelägen.

Flertalet av de myndigheter som ingår i enkäten har nu anpassat sitt deltagande i bidragsgivningen till detta. Denna utveckling torde kunna leda till en ökad effektivitet vid byggandet. Det är nämligen i samband med detta arbete under byggprocessens inledande skede som möjligheterna att påverka byggnadsobjektets slutliga kostnader är störst. Detta gäller i synnerhet tekniskt komplicerade byggnader och anläggningar.

På grundval av de synpunkter som framförts i granskningspromemorian och de i ärendet avgivna remissyttrandena har revisorerna i skrivelse till regeringen förordat bl. a. följande utvecklingslinjer för det administrativa arbetet i samband med statsbidragsärendena.

- Förbättrat beslutsunderlag i form av utbyggda kalkyl- och kostnadsredovisningssystem,
- ökad betoning av konkurrensmomentet vid den kommunala byggnads- och anläggningsverksamheten samt
- ökad medverkan från de bidragsbeviljande statliga myndigheterna i byggprocessens inledande skeden.

Dessa åtgärder torde enligt revisorernas mening vara ägnade att minska behovet av den statliga detaljkontrollen.

Skrivelsen är som *bilaga 5* fogad vid denna berättelse.

Statsmyndigheternas ärendebalanser, länsskatterätterna (granskningspromemoria nr 8/1977)

Med utgångspunkt i de balansförteckningar över ej avslutade ärenden som statliga myndigheter varje år skall ge in till justitiekanslern har en granskning av målbanserna hos länsskatterätterna genomförts.

Inhämtade statistiska uppgifter visar, enligt den i ärendet upprättade granskningspromemorian, att det totala antalet oavgjorda mål vid länsskatterätterna har ökat på ett anmärkningsvärt sätt under de tre senaste budgetåren. Ökningen innebär att antalet balanserade mål stigit från ca 97 000 till ca 143 000. En lämplig balansnivå för länsskatterätterna skulle, om man tillämpar samma beräkningsgrund som i fråga om skattemål i kammarrätterna, vara ca 96 000 mål. Vid halvårsskiftet 1976 förelåg följaktligen en ”merbalans” på inte mindre än ca 47 000 mål, en balans som medfört att handläggningstiderna har förlängts och i övrigt inverkat ogynnsamt på de interna arbetsförhållandena.

Denna balans bör enligt promemorian snarast möjligt avverkas, inte minst med hänsyn till de långa väntetider som för närvarande utmärker också processen i kammarrätterna. Vidare framhålls att den normala åtgärden för att avverka stora balanser brukar vara en mer eller mindre tillfällig förstärkning av personalresurserna. En viss sådan förstärkning tillförs också länsskatterätterna från och med budgetåret 1977/78.

Vad som har iakttagits vid granskningen av balanssituationen synes dock ge anledning till att även andra åtgärder övervägs. Ökningen av

balanserna synes nämligen inte uteslutande bero på en ökad tillströmning av mål till länsskatterätterna. Förklaringen är i stället enligt promemorian att avverkningskapaciteten totalt sett har gått ned. Denna nedgång är särskilt påtaglig i de två största länen och ganska stor i nio andra län. I tio län är nedgången obetydlig eller relativt måttlig. I de tre övriga länen redovisas en viss mindre ökning av antalet avgjorda mål.

Variationerna i fråga om avverkningskapaciteten kan bero på flera mer eller mindre sammanfallande faktorer, såsom t. ex. målens svårighetsgrad, tillämpad handläggningsordning, personalproblem eller allmänt organisatoriska komplikationer. Utan närmare undersökningar hos vederbörande länsskatterätter är det dock, framhålls det i promemorian, inte möjligt att ange rimliga förklaringar till de stora variationerna och att anvisa lämpliga åtgärder för att avhjälpa eventuella missförhållanden. Vad som har iakttagits synes emellertid motivera att en undersökning kommer till stånd.

I promemorian konstateras dock vidare att en statlig kommitté har tillsatts för att utreda frågan om länsdomstolarnas organisatoriska ställning, uppgifter m. m. Kommittén skall vid sitt arbete utgå från att de nu i varje län befintliga tre länsdomstolarna skall läggas samman till en enda domstol. En genomgripande omdaning av förvaltningsdomstolsorganisationen på länsplanet och därmed också av länsskatterätternas ställning kan bli följden av detta arbete. Arbetsförhållandena hos skatterätterna synes därvid närmare komma att studeras av kommittén, varvid bl. a. orsakerna till de nämnda variationerna i fråga om avverkningskapaciteten torde komma att undersökas. Kommittén skulle vidare redan i september månad 1977 lägga fram ett delbetänkande i ämnet.

Med anledning härav borde enligt promemorian kommitténs delbetänkande och de undersökningar av länsskatterätternas arbetsförhållanden som kunde komma att redovisas i betänkandet avvaktas. Därefter torde frågan om vidare åtgärder i ärendet av revisorerna böra tas upp till förnyat övervägande.

Revisorerna har noterat vad som anförts i promemorian och därefter lagt denna till handlingarna.

Särskilda berättelser

Berättelse över verkställd granskning av riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1976 har avlämnats.

Berättelse över verkställd granskning av riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning under budgetåret 1975/76 har avlämnats.

Berättelse över verkställd granskning av Stiftelsen Riksbankens jubileumsfonds verksamhet och förvaltning under år 1976 har avlämnats.

Beträffande den närmare innebörden av den sålunda verkställda granskningen och därvid gjorda iakttagelser torde få hänvisas till finansutskottets betänkanden 1976/77: 15 och 16 samt utbildningsutskottets betänkanden 1976/77: 22 och 1977/78: 1.

RESULTATET AV DE TILL REGERINGEN OCH TILL RIKSDAGEN UNDER ÅR 1976 AVLÅTNA SKRIVELSENA

Av verksamhetsberättelsen för år 1976 framgår att revisorerna under detta år har avlåtit nio skrivelser till regeringen och en till riksdagen med anhängan om vissa åtgärder. I det följande lämnas en kortfattad redogörelse för resultatet av de sålunda gjorda framställningarna.

Effekterna av förvaltningslagen

I detta ärende har revisorerna föreslagit vissa jämkningar i förvaltningslagen eller i det förfarande som äger samband med lagen.

I vad angår frågan om en ändring av besvärssystemet i ärenden angående anstånd med och befrielse från värnpliktstjänstgöring har regeringen lämnat framställningen utan åtgärd. Beslutet är föranlett av ändrade organisatoriska förhållanden på det aktuella området.

Regeringen har vidare förordnat att avskrift av framställningen skall överlämnas till nämnden för samhällsinformation i de delar den rör publicering av kortfattade referat av justitiekanslerns och riksdagens ombudsmäns uttalanden i ärenden om tillämpningen av förvaltningslagen.

I övrigt har revisorernas skrivelse inte föranlett någon annan regeringens åtgärd än att den har överlämnats till utredningen om kontakterna mellan medborgare och samhällsorgan för att tagas under övervägande vid utredningsuppdragets fullgörande.

Statsmyndigheternas omkostnader

I detta ärende har revisorerna föreslagit dels att sättet för beräkning av lönekostnadspåslägget ses över, dels att vissa synpunkter på den statliga redovisningen tas upp till övervägande, dels att i skrivelsen avhandlade besparings- och rationaliseringsåtgärder görs till föremål för vidare utredning.

Som svar på en under hand gjord förfrågan har expeditionschefen i budgetdepartementet lämnat följande upplysningar.

Riksdagens revisorers skrivelse till regeringen den 12 februari 1976 har till sin huvuddel ansetts behandlad inom ramen för arbetet med förslag till reformering av det statliga budgetsystemet. Förslagen har framlagts i prop. 1976/77: 130 angående riktlinjer för modernisering av det statliga budgetsystemet.

I skrivelsen föreslås bl a. att vissa synpunkter på den statliga redovisningen tas upp till övervägande. Dessa synpunkter har beaktats under arbetet med nämnda proposition. Vidare pågår i samverkan mellan budgetdepartementet och riksrevisionsverket ett omfattande projektarbete beträffande genomförandet av budgetreformen.

Riksdagens revisorer har i skrivelsen vidare behandlat vissa besparings- och rationaliseringsåtgärder. De i detta sammanhang framförda

synpunkterna beträffande utvecklingen av omkostnaderna har beaktats bl. a. i det löpande budgetarbetet, främst då genom de särskilda omkostnadsdirektiv som utnyttjas som styrinformation i budgetbehandlingen.

I sammanhanget bör vidare noteras de särskilda besparingsåtgärder som föreslogs i prop. 1976/77: 150 bil. 2 med förslag till slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1977/78 m. m. (kompletteringsproposition). Regeringen föreslog i det sammanhanget en rad besparingsåtgärder och tog vidare initiativ till utredningar om besparingsmöjligheter inom olika områden. Bl. a. föreslogs att för budgetåret 1977/78 begränsa utnyttjandet av anvisade medel under maximerade anslagsposter med i normalfallet 1 %.

Beträffande metoden för beräkning av lönekostnadspåslaget sker i budgetdepartementet en fortlöpande bedömning med hänsyn till successiva förändringar i de avgifter som bör påverka påslagets omfattning.

Administrativa göromål vid universitet och högskolor

I detta ärende har revisorerna redovisat resultatet av en inom deras kansli utförd undersökning av det administrativa system som tillämpas inom universitetsorganisationen. Efter att vidare ha erinrat om den av 1975 års riksdag beslutade högskolereformen har revisorerna anfört följande.

Det planerings- och förberedelsearbete som redan påbörjats inför genomförandet av högskolereformen kommer sålunda att omfatta även sådana frågor som tagits upp vid den nu genomförda granskningen. Med hänsyn härtill finner revisorerna ej anledning att närmare förorda viss lösning av aktualiserade problem. Vad som framkommit vid granskningen och vad som framförts vid remissbehandlingen av granskningspromemorian är dock uppenbarligen av värde för det fortsatta arbetet på högskolereformen. Resultatet av granskningen och däröver avgivna remissutlåtanden överlämnas därför till regeringen för beaktande. Revisorerna fäster vikt vid att det fortsatta utredningsarbetet bedrivs under särskilt iakttagande av att den vetenskapliga personalen inte bör belastas med mera administrativt arbete än som är lämpligt med hänsyn till dess ställning i organisationen och kravet på att den ges möjlighet att genomföra sina vetenskapliga uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Regeringen har föreskrivit att handlingarna i ärendet skall överlämnas till universitets- och högskoleämbetet att beaktas vid överväganden med anledning av högskolereformen.

Som svar på en under hand gjord förfrågan har ämbetet lämnat följande upplysningar.

Riksdagsbesluten 1975 om reformering av högskoleutbildningen och 1977 om utbildning och forskning inom högskolan (prop. 1975: 9, UbU 1975: 17, rskr 1975: 179 samt prop 1976/77: 59, UbU 1976/77: 20, rskr 1976/77: 246) innebär bl. a. en ökad frihet för de lokala högskolemyndigheterna att inom givna anslagsramar och riktlinjer besluta om användningen av tillgängliga resurser. Som ett led i strävan att ytterligare öka denna frihet har UHÄ i anslagsframställningen för budgetåret

1978/79 — efter uttalanden därom i prop 1976/77: 59 (s 243), vilka riksdagen lämnade utan erinran — föreslagit att resurser för bl. a. förvaltningsändamål förs in i de ändamålsinriktade anslagen för utbildning och forskning inom högskolan. Denna förändring syftar till att öka de lokala högskolemyndigheternas frihet att väga behovet av administrativa insatser mot andra behov inom utbildning och forskning. Redan för innevarande budgetår har i samma syfte för bl. a. förutvarande UKÄ-området anslagen till lärarpersonal och till driftkostnader, bl. a. för teknisk och administrativ personal, förts samman.

Den centrala organisationskommittén för högskolereformen föreslog för budgetåret 1977/78 förstärkningar av de administrativa resurserna i den lokala högskoleorganisationen med drygt 180 tjänster för budgetåren 1977/78 och 1978/79. Statsmakterna anvisade medel avseende förstnämnda budgetår för ett sextiototal tjänster. För budgetåret 1978/79 har UHÄ för förvaltningsändamål föreslagit resursförstärkningar med totalt 1,45 mkr. UHÄ — och tidigare UKÄ — har vidare under en följd av år föreslagit förstärkningar av läroanstalternas basresurser för utbildning och forskning, bl. a. i syfte att underlätta det administrativa arbetet på institutionsnivå.

Med hänsyn till den betydande frihet att disponera sina resurser som högskoleenheterna fått genom högskolereformen är det vanskligt att redovisa vilka åtgärder som konkret vid de skilda högskoleenheterna vidtagits för att minska den vetenskapliga personalens administrativa arbete. En sådan redovisning från UHÄ:s sida skulle vara möjlig först efter ett omfattande och tidsödande kartläggningsarbete, som bl. a. ytterligare skulle betunga skilda slag av personal vid högskoleenheterna och som enligt UHÄ:s mening också skulle kunna tolkas som uttryck för en misstro mot de lokala högskolemyndigheternas förmåga att utnyttja sina samlade resurser så effektivt som möjligt. UHÄ begränsar sig därför till följande synpunkter.

Uppföljning och utvärdering av den nya högskolans verksamhet har nu startat såväl centralt som lokalt. Uppföljningen syftar bl. a. till att ge underlag för omprövning och förändring av verksamheten och är med också till att ge incitament till ytterligare decentralisering av beslut och effektivisering av det administrativa arbetet. Som ett led i sitt program för uppföljning av högskolereformen studerar UHÄ bl. a. den nya institutionella organisationen av högskolan. I detta sammanhang blir det anledning att beakta konsekvenserna för bl. a. olika personalkategorier av den nya ledningsorganisationen.

UHÄ vill också erinra om att bl. a. den vetenskapliga personalens tjänstgöring numera i betydande utsträckning kan göras till föremål för reglering genom kollektivavtal. I sammanhanget måste beaktas att regeringen våren 1977 tillkallat sakkunniga för att utreda vissa tjänsteorganisatoriska frågor inom högskolan m. m. (lärartjänstutredningen). Utredningen, som har parlamentariska inslag, skall bl. a. från den principiella utgångspunkten att en lärares tjänstgöring skall kunna omfatta skilda typer av arbetsuppgifter, t. ex. administrativa uppgifter, lägga fram förslag om åtgärder som främjar en ändamålsenlig arbetsorganisation. Vidare skall övervägas vilka behov av särskilda tjänstetyper eller uppdrag för ledningsuppgifter som behövs inom högskolan, bl. a. med hänsyn till att samband skall garanteras mellan administrativa uppgifter och den direkta utbildnings- och forskningsverksamheten. Enligt UHÄ:s me-

ning kommer denna utrednings arbete att bli av avgörande betydelse för utvecklingen av tjänsteorganisation och tjänstgöringsförhållanden i bl. a. de avseenden som berörs i granskningspromemorian. UHÄ kommer följaktligen att följa detta utredningsarbete med stor uppmärksamhet.

Revisionen av riksdagsförvaltningen

I detta ärende har revisorerna sammanfattningsvis anfört följande.

Genom denna skrivelse har revisorerna velat fästa riksdagens uppmärksamhet på vissa erforderliga förändringar av revisionen av riksdagsförvaltningen. I syfte att ge denna revision en mer ändamålsenlig utformning förordar revisorerna sålunda att den på revisionsavdelningarna i riksgäldskontoret och riksbanken ankommande granskningen får en ny uppläggning och inriktning och att revisorernas tillsyn över de båda avdelningarna utvidgas till att omfatta även rådgivning i revisionsfrågor och medverkan vid såväl utformningen av förslag till revisionsplaner som upprättandet av särskilda kompetensvillkor för de tjänster som avdelats för internrevisionen. För att tillförsäkra revisionsavdelningarna en i alla avseenden oberoende ställning i förhållande till den verksamhet de skall kontrollera föreslår revisorerna dels att det i riksbankens revisionsavdelning ingående sedelförstörelskontoret snarast möjligt förs över till annan avdelning i banken, dels att de tjänster som upprätthålls av personalen vid revisionsavdelningarna ges en fast placering vid respektive avdelning. Revisorerna föreslår slutligen att förutsättningarna för en mer långtgående kostnadsredovisning i riksbankens och riksgäldskontorets redovisning övervägs om några år och att bankofullmäktige därvid särskilt beaktar de av revisorerna gjorda påpekandena beträffande inom linjen förda tillgångar.

I sitt över revisorernas skrivelse avgivna betänkande (1975/76: 33) har riksdagens finansutskott uttalat följande.

Som framgår av revisorernas skrivelse och remissyttrandena föreligger numera ett betydande mått av enighet om riktlinjerna för revisionsarbetet inom riksdagsförvaltningen. Endast på några punkter — den viktigaste synes vara sedelförstörelskontorets plats i riksbankens organisation — råder skilda uppfattningar. Med hänsyn till det grundlagsenliga ansvar som fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret har för respektive verks förvaltning anser utskottet det inte lämpligt att riksdagen genom ett särskilt uttalande begränsar fullmäktiges handlingsfrihet i dessa fall. Utskottet förordar emellertid att revisorernas skrivelse delges fullmäktige.

Utbildning av högre befäl inom försvarsmakten

I detta ärende har revisorerna förordat vissa åtgärder, avseende utbildning av det högre befälet vid försvarsmakten, fyllande av befälsvakanser genom korttidsanställning av reservofficerare och studier av den enskilda människans roll i det framtida försvaret.

Som svar på en under hand gjord förfrågan har expeditionschefen i försvarsdepartementet meddelat, att en del av revisorernas synpunkter

har övervägts vid utformningen av regeringens kommande proposition om ny befälsordning för det militära försvaret. Återstående synpunkter kan beräknas komma att behandlas i samband med arbetet att genomföra den nya befälsordningen.

Viss på socialstyrelsen ankommande tillsynsverksamhet m. m.

I detta ärende har revisorerna förordat att vissa åtgärder till rationalisering av socialstyrelsens tillsynsverksamhet måtte vidtas och att i samband därmed kungörelsen 1970: 641 om begränsning av myndighets rätt att meddela föreskrifter, anvisningar och råd måtte ses över.

Med hänvisning bl. a. till revisorernas skrivelse har regeringen i sina kompletterande anvisningar för myndigheternas anslagsframställningar, dagtecknade den 21 april 1977, behandlat frågan om tillämpningen av den ovannämnda kungörelsen. Betydelsen av att myndigheterna iakttar restriktivitet och noggrant prövar de ekonomiska konsekvenserna såväl vid utfärdandet av generella anvisningar som vid utövandet av sin rådgivnings- och tillsynsverksamhet i enskilda fall har därvid ytterligare inskräpts. I samma syfte har regeringen den 30 juni 1977 utfärdat förordning om ändring av kungörelsen.

Med anledning av revisorernas skrivelse har vidare föreslagits i budgetpropositionen för 1977/78, att en handläggartjänst skall inrättas vid socialstyrelsen för rådgivning m. m. till huvudmännen inför långtidssjukvårdens fortsatta utbyggnad. Förslaget har godkänts av riksdagen. Avsikten är att även inspektionsverksamhet skall ingå i arbetsuppgifterna för tjänstens innehavare.

Det svenska katastrofbiståndet till Bangladesh

I detta ärende har revisorerna förordat, att vissa i skrivelsen närmare angivna synpunkter måtte beaktas vid planläggningen av det fortsatta katastrofbiståndet.

Som svar på en under hand gjord förfrågan och sedan SIDA:s yttrande i ärendet inhämtats, har chefen för utrikesdepartementets avdelning för internationellt utvecklingssamarbete lämnat följande upplysningar.

I. Riksdagens revisorer påpekade i sin skrivelse av 1976-10-12 att katastrofbiståndet intagit en alltmer framskjuten ställning och angav att 314 milj. kr. anslogs för katastrofbistånd budgetåret 1976/77, inkluderande 50,8 milj. kr. för inköp av vete till det svenska katastroflagret.

Katastrofresurserna är i första hand avsedda för hjälp åt människor i u-länder som drabbas av naturkatastrofer, krig eller jämförbara konflikter. Medlen kan också användas för extra bistånd till länder som erhåller svensk utvecklingshjälp och vars försörjning och utveckling hotas av oförutsedda händelser.

I avvägningen mellan behovet av medel för långsiktigt utvecklingsbistånd å ena sidan och katastrofhjälp och extrabistånd till programländer

och mellanstatliga organisationer å den andra synes det angeläget att en så stor del som möjligt av biståndsresurserna blir föremål för långsiktig planering. En betydande del av katastrofreserven på anslagen har därtill under de senaste åren använts för insatser för befolkningen i Indokina och de tidigare portugisiska kolonierna. Bistånd till dessa områden lämnas nu inom ramen för landprogram. Behovet av medel inom en katastrofreserv får därmed anses ha minskat betydligt.

Mot denna bakgrund har katastrofreserven minskat något i förhållande till de senaste årens nivå. För budgetåret 1977/78 anslås 172,6 milj. kr.

2. Revisorerna har i betydande mån baserat sin bedömning på att stora kvantiteter svenskt livsmedel utgick som bistånd 1974/75. Dessa insatser är emellertid föga representativa ens för katastrofbiståndet. Merparten av katastrofbiståndet har under åren utgått i form av kontanter, huvudsakligen till länder eller befrielserörelser med vilka Sverige haft ett långsiktigt utvecklingssamarbete.

För det svenska katastroflagret av vete och andra former av livsmedel gäller sedan 1977-10-21 ett avtal mellan den svenska regeringen och världslivsmedelsprogrammet (WFP) genom vilket det svenska livsmedelslagret i huvudsak ställs till WFP:s disposition.

Svenskt livsmedel kan därmed förväntas endast i begränsad utsträckning utgå i form av bilateralt bistånd. (Se vidare punkt 7 för utvärdering av livsmedelsbistånd.)

3. Riksdagens revisorer konstaterar i sin skrivelse att den lokala distributionen kan lösas endast av mottagarlandet självt. Ett givarlands uppgift bör därför enligt revisorerna vara att stödja åtgärder mottagarlandet vidtar för att få till stånd en bättre fördelning av hjälpinsatserna.

Budgetåret 1977/78 har Sverige lämnat ett bidrag om sammanlagt 15 milj. kr. (varav hälften katastrofmedel och hälften inom landramen) för uppköp av transportmedel för katastrofändamål i Etiopien.

Inom arméns FN-beredskapsstyrka har en särskild enhet inrättats för katastrofhjälp med syfte att i akuta katastrofsituationer på platsen bistå katastrofdrabbade länder med samordning och distribution m. m. (se vidare punkt 4).

4. Revisorerna anför att det är angeläget att bistå katastrofhotade länder med förebyggande insatser, bl. a. genom relevanta organisationer.

Som framgår av budgetpropositionen 1976/77: 100 (s. 79) delar regeringen denna uppfattning:

"I likhet med SIDA vill jag understryka angelägenheten av åtgärder för att förebygga katastrofer och förbättra katastrofberedskap i u-länderna. Medel ur katastrofreserven kan utnyttjas för dessa ändamål. Direkt samarbete med programländernas regeringar i fråga om katastrofberedskap och förebyggande åtgärder bör normalt ses som en del av det långsiktiga utvecklingssamarbetet och bekostas med medel inom landramen. Om särskilda skäl föreligger kan dock extra medel ställas till förfogande ur katastrofreserven."

Budgetåret 1976/77 lämnade regeringen en utfästelse till Svenska Röda Korset om 16 milj. kr. att under en treårsperiod användas för katastrofberedskap och katastroflageruppbyggnad i samarbete med nationella Röda Kors-förbund.

Samma budgetår bidrog Sverige med 1 milj. kr. till FN:s katastrofhjälpsskontor, UNDRO, för katastrofberedskap, främst i form av konsul-

ter som på platsen lägger upp nationella katastrofberedskapsplaner. Under budgetåret 1977/78 har 5 milj. kr. anslagits för inköp av motorer till räddningsbåtar i Bangladesh. Denna insats får ses som ett led i Bangladeshs regerings katastrofberedskapsarbete. Vidare har Frikyrkan Hjälper under innevarande budgetår erhållit bidrag för uppbyggande av katastroflager i Bangladesh (för närmare detaljer se SIDA:s svar i bil. 1').

5. Revisorerna anser att det är angeläget att olika FN-organs och frivilliga organisationers uppbyggda distributionskanaler utnyttjas för distribution på platsen av katastrofbistånd.

Såsom budgetpropositionen 1976/77 konstaterar ombesörjs insatser omedelbart efter en katastrof i allmänhet bäst av enskilda organisationer. När det gäller omedelbar katastrofhjälp är den mest ändamålsenliga statliga insatsen därmed ofta bidrag till den eller de enskilda organisationer som har möjlighet till snabba aktioner.

Som framgår av biståndspolitiska utredningens betänkande SOU 1977: 13 har FN:s barnfond (UNICEF), världslivsmedelsprogrammet (WFP) och FN:s flyktingkommissarie (UNHCR) i många fall befunnits vara lämpliga kanaler för katastrofbistånd, i det senare fallet i samband med flyktingkatastrofer som i t. ex. Södra Afrika och Angola. (FN:s katastrofhjälpkontor (UNDRO) har sin huvudfunktion som samordnare i katastrofsituationer men ej som kanal för bistånd.)

6. Enligt revisorerna bör möjligheterna att köpa varor i närheten av katastrofområdet beaktas i ökad utsträckning.

Departementet delar denna uppfattning men anser att detta önskemål måste i dagens ekonomiska läge vägas emot behovet att öka upphandlingen i Sverige.

7. Revisorerna betonar vikten av resultatvärderingar och anser bl. a. att SIDA efter varje större svensk katastrofinsats bör ta initiativ till resultatvärdering.

Departementet vill här anföra att FN:s katastrofhjälpkontor (UNDRO) under de två senaste åren gjort utvärderingar efter en rad större naturkatastrofer (t. ex. Guatemala och Indonesien 1976). Dessa utvärderingar innefattar dels omdömen om den internationella hjälpen, given bilateralt eller genom FN-organ och frivilliga organisationer, dels mer generella omdömen om mottagarlandets agerande. Värderingarna visar bl. a. på svårigheterna att få till stånd en effektiv samordning i akuta katastrofsituationer.

Som framgår av SIDA:s yttrande i bil. 1, delar SIDA revisorernas uppfattning att större svenska katastrofinsatser bör följas av en resultatvärdering från SIDA. Styrelsen har också för avsikt att medverka till en resultatvärdering av hjälparbetet efter den allvarligaste naturkatastrofen under 1977, nämligen den i Syndindien i november månad.

SIDA redogör i sitt yttrande även utförligt för den utvärdering och granskning av svenskt livsmedelsbistånd som f. n. företas inom verket. Granskningen omfattar utnyttjande av proteinberikat vetemjöl, mjölprodukten Supplementary Enriched Food och fiskkonserver.

En diskussion om former för framtida svenskt livsmedelsbistånd förekommer sedan några månader i katastrofgruppen.

8. I sin skrivelse framhåller även revisorerna att det i vissa speciella

¹ Här ej återgiven.

fall kan vara angeläget att markera en gåvas ändamål och ej lämna stödet villkorslöst.

Departementet delar uppfattningen att ändamålsbestämning kan vara lämplig.

Det bör från fall till fall bedömas i vilka former en biståndsinsats skall göras. När det gäller bidrag till FN-organ eller enskilda organisationer torde det dock ankomma på dessa organisationer att bevaka att biståndsinsatserna når sina syften.

9. Revisorerna behandlar i sin skrivelse slutligen frågan om katastrofgruppens sammansättning och framhåller att även företrädare för andra frivilliga organisationer än Röda Korset bör kallas till gruppens sammanträden.

Departementet vill framhålla att det befunnits angeläget av praktiska skäl och för vinnande av tid att begränsa gruppen. En begränsad utvidgning av gruppen reser svåra frågor om gränsdragning mellan organisationer.

Främst SIDA, men ibland också departementet, har vid sidan av katastrofgruppen regelbundna kontakter med frivilliga organisationer och erhåller på detta sätt information om organisationernas verksamhet och lämnar själva information till organisationer.

Som framgår av bifogade tabell (bil. 2¹) över katastrofbistånd 1976/77 erhöll ett betydande antal frivilliga organisationer medel för katastrofinsatser, enligt praxis efter rekommendation från katastrofgruppen.

Departementet har av ovan angivna skäl funnit det angeläget att bibehålla katastrofgruppens nuvarande sammansättning.

Samhällsinformation

I detta ärende har revisorerna hemställt att vissa i skrivelsen närmare angivna synpunkter måtte beaktas vid utformningen av den framtida samhällsinformationen.

Chefen för kommundepartementet har den 25 februari 1977 beslutat att ärendet skall överlämnas till kommittén med uppdrag att se över kontakterna mellan medborgare och samhällsorgan.

Tandvårdsreformen

I detta ärende har revisorerna hemställt att reglerna för tandvårdsförsäkringen måtte ses över, varvid vissa närmare angivna förslag borde beaktas. Vid skrivelsen var en reservation fogad.

Som svar på en under hand gjord förfrågan har expeditionschefen i socialdepartementet upplyst om att utredningsdirektiv för översyn av tandvårdsförsäkringen förbereds inom departementet. Därvid behandlas de frågor som har tagits upp i revisorernas skrivelse.

Central personaladministration och administrativ utveckling

I detta ärende har revisorerna med skrivelse till regeringen år 1975

¹ Här ej återgiven.

föreslagit en utredning av frågan om den statliga personaladministrationens centrala organisation. Av 1976 års verksamhetsberättelse framgår att frågan för det dåvarande övervägdes inom budgetdepartementet.

Som svar på en under hand gjord förfrågan år 1977 har expeditionschefen i budgetdepartementet meddelat följande i ärendet.

Med stöd av regeringens bemyndigande den 14 april 1977 har budgetministern tillkallat en särskild utredare med uppdrag att utreda vilka olika organisatoriska åtgärder som behövs för att staten som arbetsgivare skall kunna uppfylla de krav som ställs med anledning av olika reformer inom arbetsrättens område. Enligt direktiven bör utredaren kartlägga nuvarande arbetsfördelning mellan centrala administrativa myndigheter vad avser uppgifter av betydelse för staten som arbetsgivare. Utredaren bör vidare lämna förslag till fortsatt organisation av den centrala statliga arbetsgivarfunktionen.

Utredningens organisationsförslag kommer att innefatta förslag till organisation av den personaladministrativa verksamheten på central nivå.

Betänkande om staten som arbetsgivare — principförslag till organisation och arbetsformer — har numera avgetts av utredaren.

Avgiftsbeläggning av statliga bilplatser

I detta ärende har revisorerna med skrivelse till regeringen år 1975 aktualiserat frågan om avgiftsbeläggning av bilparkering vid statliga arbetsplatser. Av 1976 års verksamhetsberättelse framgår att frågan för det dåvarande övervägdes i regeringens kansli.

Som svar på en under hand gjord förfrågan år 1977 har expeditionschefen i budgetdepartementet meddelat att översyn av gällande bestämmelser i ämnet pågår. Samtidigt har uttalats att frågan berörs även av arbetet med reviderade föreskrifter för handläggningen av statliga lokalförsörjningsärenden, vari ett förslag för närvarande remissbehandlas, och av pågående översyn av de allmänna anvisningarna för myndigheternas anslagsframställningar.

*Bilaga 1***Riksdagens revisorers skrivelse till regeringen den 26 maj 1977 med anledning av granskningspromemoriorna nr 7—10/1975 angående effekterna av vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder jämte däröver avgivna remissyttranden**

De centrala målen för den svenska ekonomiska politiken har sedan länge varit full sysselsättning, snabb ekonomisk tillväxt, en rättvis fördelning av produktionsresultatet mellan individer och regioner, rimlig prisstabilitet och balans i utrikesbetalningarna. Ett komplicerat ekonomiskt beroendeförhållande råder mellan de angivna målen. Den interna pris- och kostnadsutvecklingen bestämmer exempelvis i viss utsträckning export- och importutvecklingen och därmed också graden av balans i utrikesbetalningarna. Ett klart samband anses vidare råda mellan graden av sysselsättning och inkomstfördelningens utveckling. En ökad sysselsättning tenderar sålunda att medföra en jämnare inkomstfördelning. Även mellan sysselsättningsmålet och den externa balansen föreligger ett ömsesidigt beroende. För att det i ett längre perspektiv skall vara möjligt att bereda alla som vill ha arbete sysselsättning krävs balans i utrikesbetalningarna.

Det mål som avser den fulla sysselsättningen har betraktats som primärt och styrande för vissa av de andra målen. Detta mål har också undergått en ständig ambitionshöjning och differentiering. Som exempel härpå kan nämnas uppställandet av delmål om ungdomens, kvinnornas och de äldres sysselsättning, den regionala fördelningen av sysselsättningen samt möjligheter för sysselsättning åt handikappade. Arbetsmarknadspolitikens starkt differentierade åtgärdsregister avspeglar sig t. ex. i arbetsmarknadsverkets programindelning.

Under de senaste tio åren har arbetsmarknadspolitiken kraftigt byggts ut och kommit att dra allt större kostnader. Ett ökande antal arbetslösa har sysselsatts i beredskapsarbeten, i olika former av skyddat och halvskyddat arbete samt i arbetsmarknadsutbildning.

Genom att man på detta sätt har överfört många eljest arbetslösa till en arbetsmarknadens speciaalsektor, ger talen för den registrerade öppna arbetslösheten inte längre tillräcklig information om det faktiska arbetsmarknadsläget.

Mot bakgrunden av det allmännas stora kostnader för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna samt analyssvårigheterna vid utnyttjandet av den officiella statistiken har riksdagens revisorer låtit granska effekterna

av vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Speciellt skulle därvid effekterna av omskolning och omflyttning av arbetskraft belysas.

Utredningsuppdraget lämnades till professor Anders Östlind, som innehar lärostolen i nationalekonomi och socialpolitik vid Stockholms universitet. För ändamålet tillsattes en särskild arbetsgrupp under Östlinds ledning.

Utredningsarbetet har resulterat i fyra granskningspromemorior. Den första (nr 7) har utarbetats av Östlind och bär titeln Arbetsmarknadspolitik och löneutjämning åren 1964—1974, den andra (nr 8) har utarbetats av tekn. lic. Ante Farm och bär titeln Arbetsmarknadspolitisk statistik, den tredje (nr 9) har utarbetats av fil. mag. Sten Kjellman och bär titeln Arbetsmarknadsutbildningens effekter på inkomstfördelning och resursanvändning, den fjärde (nr 10) har utarbetats av revisionsdirektör Folke Marsh och bär titeln Arbetsmarknadsutbildningens regionala effekter.

Promemoriorna har i vanlig ordning remissbehandlats. Promemoriorna, förteckning över avgivna remissvar och kopior av remissvaren är bifogade denna skrivelse (*bil. 1a—d och 2—19*).

Som framgår av det omfattande remissmaterialet har viss kritik riktats mot utredarnas granskningsmetoder och slutsatser. Alternativa synsätt och förslag har tagits upp till diskussion. Hänvisningar har härvid i många fall gjorts till andra utredningar inom området i fråga. I *bilagorna 20—23* redovisar utredarna sin syn på remissinstansernas ställningstaganden.

Omfattningen av den svenska arbetslösheten påverkas av en mängd olika såväl externa som interna bestämningsfaktorer, mellan vilka ett komplicerat samspel råder. Revisorerna finner det därför angeläget att inledningsvis betona de stora svårigheter som möter när man närmare försöker värdera resultaten av genomförda arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Anledningarna härtill är flera. För det första är, som redan har framhållits, arbetsmarknadens mål av mångdimensionell natur. För det andra är arbetsmarknadspolitikens uppgifter och effekter i hög grad beroende av andra offentliga åtgärder (t. ex. ekonomisk politik, utbildningspolitik, regionalpolitik etc.) och av föränderliga institutionella förhållanden av olika slag (t. ex. organisationernas roll och verksamhetsformer, lönebildningsprinciperna och arbetsmarknadslagstiftningen). För det tredje är kunskaperna om rådande arbetsmarknadsförhållanden och om arbetsmarknadens funktionssätt ofta mycket begränsade, vilket gör det svårt att bedöma eller kartlägga effekterna av olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Den genomförda granskningen måste ses mot ovanstående bakgrund. Dess resultat får därmed närmast betraktas som ett bidrag till ökad förståelse för effekterna av vissa arbetsmarknadspolitiska skeenden och åtgärder i huvudsak under perioden 1964—1974.

I granskningspromemoria nr 7, Arbetsmarknadspolitik och löneutjämning åren 1964—1974, lämnas en bred bakgrundsskildring av olika förhållanden som ligger till grund för den statliga arbetsmarknadspolitik och därmed bestämmer dennas kostnader. Särskild uppmärksamhet ägnas den långvariga arbetslösheten och den s. k. marginella arbetskraftens problem. Till denna arbetskraft hänförs bl. a. vissa äldre, otillräckligt utbildade medelålders kvinnor utan aktuell yrkeserfarenhet, handikappade, unga lågutbildade och "felutbildade" bland de högutbildade. Av granskningspromemorian framgår att den långa arbetslösheten, som främst drabbar arbetsmarknadens marginalgrupper, trendmässigt har ökat under större delen av den studerade perioden.

Åtskilligt tyder enligt utredningen på att de särskilt utsatta arbetstagargrupperna har vuxit under perioden, relativt sett. Det har skett parallellt med att samhället höjt sina ambitioner att öka jämlikheten och satt in allt mer av resurser på att skydda de svaga på arbetsmarknaden mot arbetslöshet och otrygghet. Arbetsmarknadspolitik har alltmer konsekvent inriktats på att, när så erfordras, ge sysselsättning för de utsatta arbetstagargrupperna i den tidigare nämnda specalsektorn av arbetsmarknaden.

Av tabellen på s. 53 i granskningspromemorian framgår bl. a. att specalsektorn har vuxit oavslått sedan år 1963. Åren 1972—1974 var den drygt 3,5 gånger så stor som nio—tio år tidigare. Antalet i sektorn sysselsatta var sagda år i genomsnitt 100 000—110 000 eller ungefär detsamma som antalet öppet arbetslösa.

Inom specalsektorn har arbetsmarknadsutbildningen under hela tiden sedan år 1963 sysselsatt fler personer än beredskapsarbetena, i vilka i sin tur fler varit sysselsatta än i den skyddade och halvskyddade verksamheten.

I granskningspromemorian görs en närmare redovisning av situationen för olika delpopulationer som ingår i arbetsmarknadens utsatta grupper.

Beträffande de äldres arbetsmarknadssituation bör observeras att antalet förtidspensionärer har ökat synnerligen snabbt. Enligt granskningspromemorian torde därför en stor del av arbetslöshetsproblemen för män och kvinnor ha "pensionerats bort" under de studerade åren. Att de äldre svarar för en inte oväsentlig del av ökningen av antalet förtidspensionärer på senare år framgår av riks försäkringsverkets yttrande som behandlar reglerna för förtidspensionering och den praxis som har utbildats i fråga om pensionsbedömningen. Av yttrandet framgår att arbetsmarknadsskäl påverkar pensionsbedömningen av de äldre och att den medicinska faktorn är av mera underordnad betydelse. Totalt sett utgör dock de som t. o. m. år 1975 fått förtidspension av enbart arbetsmarknadsskäl en mindre del av hela antalet beviljade förtidspensioner. Enligt konjunkturinstitutets uppfattning är det emellertid motiverat att med uppmärksamhet följa utvecklingen under de närmaste åren.

Kostnaderna för den arbetsmarknadsmässigt betingade förtidspensioneringen ingår ej i redovisningen av kostnaderna för de arbetsmarknadspolitiska insatserna. Riksförsäkringsverket framhåller som sin uppfattning att arbetsmarknadssidan bör vidkännas de pensionskostnader som främst beror på bristande möjligheter att få arbete.

Enligt revisorernas mening är det angeläget att kostnaderna för den arbetsmarknadsmässigt betingade förtidspensioneringen särredovisas i fortsättningen. Denna redovisning bör göras regionalt. För att en beräkning av dessa kostnader skall bli möjlig måste de förtidspensionerade delas upp på de båda kategorier som omfattas av pensioneringen, nämligen pensionerade huvudsakligen av arbetsmarknadsskäl och pensionerade av medicinska skäl. Kostnadsutvecklingen såväl för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som för den allmänna försäkringen skulle härigenom klarare kunna följas.

Den uppfattning om ungdomsarbetslöshetens vådor som kommer till uttryck i promemorian delas av revisorerna. Många ungdomar som slutar grundskolan med svaga betyg misslyckas ofta med att skaffa sig arbete under så lång tid att de kvalificerar sig för kontant arbetsmarknadsstöd. Den påtvingade arbetslösheten leder lätt många ungdomar in i brottslighet och missbruk av alkohol och narkotika. Att på olika vägar aktivera arbetslös ungdom måste, enligt revisorernas mening, vara en av de mera angelägna uppgifterna för statsmakterna. I så stor utsträckning som möjligt bör härvid arbetstillfällen beredas ungdomen inom yrken som kan utgöra en grund för den framtida försörjningen.

En bred politisk uppslutning råder kring uppfattningen att det gäller för samhället att bryta den olycksbådande trenden till ökande svårigheter på arbetsmarknaden för olika utsatta grupper av medborgare. Såsom framgår av de avgivna remissyttrandena finns det emellertid olika meningar om orsakerna till rådande sysselsättningsproblem. Skilda uppfattningar råder också om lämpligheten och effekterna av olika motåtgärder. Härigenom ökar svårigheterna att lägga fast ett åtgärdsprogram. För en diskussion av den mångfald av faktorer och komplicerade orsakssamband som bestämmer utvecklingen på arbetsmarknaden vill revisorerna hänvisa till de bilagor som bifogas denna skrivelse.

I promemoria nr 7 redovisas även vissa resultat som har framkommit vid granskningen av den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. Effekter av denna utbildning tas upp till en mera ingående granskning i promemoriorna nr 9 och nr 10.

I propositionen nr 45 år 1975 har riktlinjerna för arbetsmarknadsutbildningen angetts. Enligt propositionen har utbildningen såväl utbildningspolitiska som fördelningspolitiska och tillväxtpolitiska mål. Föredragande departementschefen framhåller att utbildningens främsta uppgift är att genom yrkesutbildning skapa lämpligt stadigvarande arbete som annars inte kan komma till stånd. Det arbetsmarknadspolitiska

målet att öka möjligheterna till yrkesmässig rörlighet är centralt. Departementschefen slår vidare fast att utbildningen genomgående måste inriktas mot arbeten som faktiskt finns på arbetsmarknaden och därvid avse ett bestämt yrke. Mot bakgrunden av ovanstående konstateranden skall i det följande några av granskningsresultaten tas upp till diskussion.

Den vid revisorernas kansli genomförda granskningen av arbetsmarknadsutbildningen bygger i stor utsträckning på en intervjuundersökning som genomfördes av Svenska Institutet för Opinionsundersökningar (SIFO) sommaren 1974. Undersökningen utfördes i ett statistiskt urval bland de ca 10 000 elever som hade avslutat sin yrkesinriktade utbildning i skolöverstyrelsens (SÖ) regi under andra halvåret 1971. Urvalet uppgick till ca 1 000 elever.

En central fråga vid bedömningen av arbetsmarknadsutbildningens effektivitet är om utbildningen underlättar för eleverna att få stadigvarande anställning. Vid intervjutillfället hade 77 procent av de f. d. eleverna anställning, medan antalet i egentlig mening arbetslösa var endast ca 5 procent. Enligt arbetsmarknadsstyrelsens uppgifter var ca 46 procent av de intervjuade arbetslösa omedelbart före arbetsmarknadsutbildningen. Att arbetslösheten tre år efter arbetsmarknadsutbildningen gått ned till en tiondel av vad den var före utbildningen kan synas vara ett gott resultat. Frågan är emellertid hur resultatet närmare skall tolkas. Revisorerna önskar i detta sammanhang bl. a. fästa uppmärksamheten på att SIFO-undersökningen gjordes sommaren 1974 vid god konjunktur, medan kurserna ägde rum i en sysselsättningssvacka.

En annan viktig fråga som belyses i granskningspromemoriorna är huruvida de arbetsmarknadsutbildade erhåller anställning i det yrke till vilket de har utbildats. Utredningsresultatet visar att endast ca 21 procent av eleverna hade ett yrke som var identiskt med utbildningsyrket. I stort sett samma bild erhålls om man studerar de f. d. elever som flyttat till en ny ort. Av dessa hade ca 28 procent anställning i utbildningsyrket. Det kan emellertid noteras att en studie av ett geografiskt mer begränsat urval, som genomförts vid Stockholms skoldirektions utvärderingsbyrå, visar ett inte fullt så ogynnsamt utfall i fråga om anställning i utbildningsyrke.

Arbetsmarknadsutbildningens yrkeskurser synes endast i ringa grad ha bidragit till att öka elevernas geografiska rörlighet. Undersökningsresultaten tyder knappast på att arbetsmarknadsutbildningens yrkeskurser underlättar utflyttning till olika tillväxtcentra av den arbetskraft som ej kan finna arbete i glesbygden.

Enligt revisorernas mening bör man vid en bedömning av de ovan redovisade, delvis relativt negativa undersökningsresultaten beakta bl. a. följande omständigheter.

Utbildning till ett visst yrke synes i många fall kunna komma till

nytta även i angränsande yrken. Arbetsmarknadsutbildningen har i vissa fall säkerligen stärkt en elevs ställning i arbetslivet även då denne gått till ett annat yrke än utbildningsyrket. Frågan om huruvida andelen sysselsatta i utbildningsyrket kan anses som tillfredsställande eller ej synes även böra bedömas mot uppgifter om "normal" yrkesrörlighet. Det bör vidare framhållas att denna engångsundersökning inte kan göra anspråk på att mera definitivt klarlägga förhållandena i stort. De resultat som framkommit genom de genomförda undersökningarna synes dock, enligt revisorernas uppfattning, peka på behovet av att arbetsmarknadsutbildningens inriktning och resultat kontinuerligt följs, så att utbildningen snabbt kan anpassas till de växlande förhållandena på arbetsmarknaden till båtnad för både elever och samhälle. Denna uppfattning delas av flera remissinstanser. Arbetsmarknadsutbildningens effekter synes härvid även böra vägas mot kostnaderna för de resurser i byggnader, maskiner och undervisningsmateriel som satts in.

I granskningspromemoria nr 9 behandlas arbetsmarknadsutbildningens effekter på inkomstfördelning och resursanvändning. Gjorda intervjuer pekar på att elevernas inkomster har stigit efter utbildningen. Även i detta fall är emellertid svarsresultaten svårtolkade. Anledningen härtill är bl. a. den inverkan på löneutvecklingen som kommer från inflation och låglönesatsningar. Beträffande utbildningens samhälls-ekonomiska effekter pekar vissa genomförda kalkyler mot att utbildningens produktionseffekter, summerade tre år efter utbildningens slut, inte visar något positivt saldo. Revisorerna har noterat att liknande resultat framkommer i kalkyler som återges i betänkandet Att utvärdera arbetsmarknadspolitik (SOU 1974: 29). Utsträcks kalkylen till tio år framstår dock utfallet enligt sagda betänkande som acceptabelt.

Revisorerna önskar i detta sammanhang peka på de svårigheter som uppstår för beslutsfattare på olika nivåer när dessa skall ta ställning till läget inom ett av olika utredningar belyst problemområde. För att underlätta beslutsfattarnas ställningstagande till nya utredningsresultat bör i regel en sammanfattande redovisning göras av de lägesbeskrivningar och slutsatser som tidigare utredningar har lagt fram. Motstridiga utredningsresultat bör härvid analyseras.

I olika sammanhang har i granskningspromemoriorna framhållits att befintlig statistik numera är ett ofullständigt hjälpmedel om man närmare önskar analysera situationen på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsstatistik i vidsträckt bemärkelse omfattar en registrering av många olika företeelser, såsom sysselsättning, arbetslöshet, arbetstid, flyttning och omsättning av arbetskraft, frånvaro, yrkesskador, löner m. m.

Den grundläggande statistiska informationen om arbetsmarknaden erhålls dels från de månatliga arbetskraftsundersökningar som utförs av statistiska centralbyrån, dels från den statistik som ställs samman vid arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).

Arbetskraftsundersökningarna är urvalsundersökningar. Undersökningsresultaten är hänförliga till den del av befolkningen som ligger i åldersintervallet 16—74 år. Den vid AMS utarbetade statistiken består bl. a. av en arbetsförmedlingsstatistik som registrerar arbetssökande vid arbetsförmedlingen och arbetslösa medlemmar i arbetslöshetskassorna. Arbetssökandestatistiken infördes år 1974. Statistiken är i första hand en intern driftstatistik, avsedd att belysa verksamheten vid arbetsförmedlingen och de sökandes sammansättning.

I granskningspromemoria nr 8, Arbetsmarknadspolitisk statistik, framhålls att den nuvarande statistiken består av flera olika statistikgrenar som utformats vid olika tillfällen och efter olika principer. Utredaren framlägger i promemorian ett skissartat förslag till en samordning av arbetskraftsundersökningarna och arbetssökandestatistiken samt en successiv utbyggnad av arbetslöshetsstatistiken till en arbetsmarknadspolitisk statistik.

Statistiska centralbyrån, som i sitt yttrande närmast berör arbetskraftsundersökningarna, anser att en viss utbyggnad av statistiken är möjlig. Beträffande åtskilliga punkter i förslaget uttalar emellertid verket tvivel. Bl. a. påpekas att det med nuvarande undersökningsmetodik torde vara orealistiskt att räkna med att undersökningarna skall kunna byggas ut för att ge den önskade detaljerade informationen.

Även arbetsmarknadsstyrelsen uttalar vissa tvivel på möjligheterna att helt genomföra förslagen. Den föreslagna indelningen bedöms sålunda i många stycken vara svår att anpassa till gällande terminologi, administrativa rutiner och arbetsformer. Flera remissinstanser som företräder statistikkonsumentintressen anser emellertid att det finns behov av en mera enhetlig redovisning och en utbyggnad av statistiken. Man vill dock ej ta ställning till granskningspromemorians omfattande förslag.

Revisorerna anser för sin del att granskningspromemorians förslag och de synpunkter som framkommit i remissyttrandena bör kunna ge impulser till förbättringar av arbetsmarknadsstatistiken. Statistiska centralbyrån och arbetsmarknadsstyrelsen bör därför i utvecklingsarbetet på arbetsmarknadsstatistiken närmare överväga vilka förändringar av den nuvarande statistiken som förslagen kan ge anledning till. Härvid bör även undersökas om inte vissa delar av det återkommande informationsbehovet skulle kunna täckas genom intermittenta undersökningar i stället för genom ett utbyggt fast statistiskt system. Både kostnadsaspekter och de strukturförändringar som äger rum på arbetsmarknaden talar i viss utsträckning för en sådan lösning. Revisorerna förutsätter att vid utvecklingsarbetet av arbetsmarknadsstatistiken ett nära samråd etableras med arbetsmarknadens parter och övriga avnämare av denna statistik.

För att i görligaste mån undanröja den obalans som uppträtt på arbetsmarknaden under de senaste åren har statsmakterna vidtagit olika åtgärder som är inriktade på att stödja sysselsättningen i utsatta regio-

ner, branscher eller företag samt att stödja de personer som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildningen har härvid kommit att inta en central roll i den selektiva arbetsmarknadspolitiken.

Riksdagen behandlade i december månad 1976 propositionen 1975/76: 211 om samordnad sysselsättnings- och regionalpolitik. I propositionen framhålls bl. a. vikten av att åtgärder vidtas för att öka tillgången på arbete. Näringslivets utveckling anges skapa de grundläggande förutsättningarna för sysselsättningen.

I propositionen betonas att fortsatt strukturomvandling kommer att bli nödvändig om vi skall behålla en konkurrenskraftig industri. Omvandlingsprocessen kommer att medföra svåra problem för enskilda människor och i en del fall för hela regioner. Lösningen på dessa problem, sägs det vidare, ligger dock inte i att förändringarna stoppas utan i att man skaffar sig kontroll över utvecklingen. Marknadskrafterna får dock inte vara ensamt styrande, utan alla delar av näringspolitiken måste medverka till att länka utvecklingen i rätta banor.

Mot ovan angiven bakgrund vill revisorerna betona vikten av att arbetsmarknadsutbildningen och andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder ges en sådan inriktning att de i ett längre perspektiv är ägnade att stödja den av riksdagen med anledning av propositionen påtalade nödvändiga dynamiken både inom näringslivet och inom övriga samhällssektorer.

Sammanfattningsvis önskar revisorerna framhålla följande.

Vid den genomförda granskningen har bl. a. arbetsmarknadssituationen för vissa utsatta arbetstagargrupper och effekterna av den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen belysts. Ett komplicerat och över tiden föränderligt samspel råder mellan de olika såväl externa som interna faktorer som bestämmer arbetslöshetens omfattning. Att närmare analysera olika arbetsmarknadspolitiska åtgärders effekter är därför förknippat med stora svårigheter.

Allmänt önskar revisorerna framhålla vikten av att arbetsmarknadens obalansproblem tidigt observeras så att motåtgärder kan sättas in. De problem som är förenade med ungdomens arbetslöshet bör härvid särskilt beaktas. För att förbättra effektiviteten av samhällets styrsystem på det arbetsmarknadspolitiska området föreslår revisorerna att följande åtgärder vidtas.

1. Statistiska centralbyrån och arbetsmarknadsstyrelsen bör i utvecklingsarbetet på arbetsmarknadsstatistiken närmare överväga de förslag till utvidgningar och förändringar av statistiken som framkommit.

2. Kostnaderna för den arbetsmarknadsmässigt betingade förtidspensioneringen bör särredovisas i fortsättningen. Denna redovisning bör göras regionalt. För att en beräkning av dessa kostnader skall bli möjlig måste de förtidspensionerade delas upp på de båda kategorier som omfattas av pensioneringen, nämligen pensionerade huvudsakligen av arbetsmarknadsskäl och pensionerade av medicinska skäl. Kostnadsut-

vecklingen såväl för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna som för den allmänna försäkringen skulle härigenom klarare kunna följas.

3. De undersökningsresultat som framkommit beträffande den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen pekar på behovet av att arbetsmarknadsutbildningens inriktning och resultat kontinuerligt följs, så att utbildningen snabbt kan anpassas till de växlande förhållandena på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutbildningens effekter synes härvid även böra vägas mot kostnaderna för de resurser som tagits i anspråk för ändamålet. Dylika studier erfordras för att man skall kunna bedöma lämpligheten av en alternativ användning av resurserna.

Riksdagens revisorers skrivelse till regeringen den 29 september 1977 med anledning av granskningspromemoria nr 1/1977 angående Karolinska sjukhusets upprustning jämte däröver avgivna remissyttranden

Förhållandena vid Karolinska sjukhuset (KS) har på senare år aktualiserats i flera olika sammanhang. Sålunda har såväl personalen som patienterna vid sjukhuset riktat kritik mot vissa förhållanden vid sjukhuset. Sjukhusets direktion har också i sina anslagsframställningar till regeringen redovisat brister vid sjukhuset.

Från regeringens sida har på senare tid vissa åtgärder vidtagits för att lägga förhållandena vid sjukhuset till rätta. Sålunda har tillsatts en byggnadskommitté med uppgift att arbeta med sjukhusets upprustning. Dessutom har genom tillsättandet av en särskild utredning frågan om huvudmannaskapet för sjukhuset tagits upp till diskussion.

Sistnämnda två åtgärder har vidtagits efter det att riksdagens revisorer påbörjat sin granskning av förhållandena vid KS. Revisorernas syfte med sin granskning har varit att ge underlag för en kartläggning och analys av orsakerna till påtalade brister samt att få fram förslag till åtgärder för en snabb förbättring av förhållandena vid sjukhuset.

Resultaten av granskningen har sammanfattats i en den 18 februari 1977 dagtecknad granskningspromemoria med titeln Karolinska sjukhusets upprustning (nr 1/1977). Promemorian, som i vanlig ordning sänts på remiss till närmast berörda myndigheter m. fl., biläggs denna skrivelse liksom förteckning över avgivna remissyttranden och kopior av yttrandena.

Det bör i detta sammanhang nämnas att revisorerna år 1961 granskade vissa förhållanden vid KS med anknytning till de nu aktuella frågorna. Revisorerna föreslog då bl. a. att förutsättningarna för en överföring av huvudmannaskapet för sjukhuset från staten till kommunal huvudman borde prövas samt att — i avvaktan på en sådan förändring — reglerna för den ekonomiska förvaltningen vid KS borde ses över i syfte att bringa den i närmare överensstämmelse med vad som gällde för affärsverkens redovisning.

Granskningen har visat att de anmärkningar som i olika sammanhang framförts mot förhållandena vid sjukhuset varit befogade.

Bristerna vid sjukhuset hänför sig främst till sjukhusets lokaler och dess utrustning. De allvarigaste problemen vållar de otidsenliga och föga ändamålsenliga lokalerna för bl. a. operation och akutmottagning, de bristfälliga anordningarna för bl. a. ventilation, gas, el och sanitet samt avsaknaden av erforderliga hygienutrymmen, omklädningsrum för personal och dagrum för patienter och personal. Underhållet av en stor del av lokalerna är också otillfredsställande.

Enligt KS ledning är de nuvarande lokalförhållandena på sjukhuset sådana att, om en fortgående kapitalförstöring skall kunna stoppas, en tredjedel av lokalbeståndet bör genomgå en genomgripande upprustning och ombyggnad och en tredjedel bli föremål för snabba ingripanden i form av omfattande reparations- och underhållsåtgärder.

Sjukhusets bestånd av inventarier och utrustning är vidare sedan länge till stor del nedslitet och otillräckligt. De mest betydande bristerna gäller utrustningen för laboratorielokaler och operationsavdelningar samt för onkologi-blocket (radiumhemmet). En stor del av utrustningen är så försliten att dess funktion inte kan garanteras. Ersätts inte den bristfälliga utrustningen blir följderna allvarliga risker för medicinska felbedömningar, driftstopp på grund av apparatfel m. m., vilket självfallet kan få allvarliga konsekvenser.

Av övriga problem vid sjukhuset må särskilt nämnas långa väntelistor samt överbeläggning på vissa kliniker, särskilt medicinkliniken där patienter kan få ligga i duschrum och behandlingsrum.

Till detta kommer vissa personalproblem i form av brist på personal med erforderlig utbildning och därutöver brist på personal över huvudet taget. Personalomsättningen är också stor, vilket ger låg stabilitet i vården och stora kostnader för personaladministrationen.

Sjukhusets administration är vidare för närvarande starkt centraliserad och synes präglas av viss överorganisation och tröghet, som bl. a. tar sig uttryck i långa handläggningstider. Försök till decentralisering av olika verksamheter genom införande av klinikblocksförvaltningar synes å andra sidan ha medfört en del nackdelar i administrativt hänseende.

Det redovisningssystem som används vid KS gör det dessutom svårt att avläsa sjukhusets inkomster och utgifter och ta ställning till sjukhusets ekonomiska situation. Detta innebär i sin tur problem beträffande styrningen och utnyttjandet av sjukhusets resurser. Förhållandet har även medfört att det inte heller funnits möjlighet att avläsa statsverkets faktiska kostnader för sjukhuset.

I ovannämnd promemoria har förslag lagts fram till åtgärder för undanröjande av nu berörda missförhållanden. Förslagen har vid remissbehandlingen i stort sett tillstyrkts av remissinstanserna.

Med hänsyn till att snabba och effektiva åtgärder bör vidtas för avhjälpande av bristerna vid sjukhuset är det med tillfredsställelse som revisorerna kan konstatera att regeringen uppmärksammat sjukhusets pro-

blem. Revisorerna förutsätter att frågorna om sjukhuset och dess drift även i fortsättningen noggrant bevakas från regeringens sida. I det arbete som för närvarande pågår och framdeles skall bedrivas bör de förslag till åtgärder för förbättring av förhållandena vid sjukhuset som lagts fram i den inom revisorernas kansli upprättade promemorian beaktas. Revisorerna vill särskilt understryka vikten av att åtgärder vidtas i följande avseenden.

Fastare former bör skapas för dimensioneringen av verksamheten vid KS. Detta kan delvis uppnås genom att regeringen fastställer Stomplan 76. Inom den ram som då läggs för verksamheten bör staten, om huvudmannskapet för KS kvarstår, säkerställa att sjukhusets sjukvårdsresurser inte överutnyttjas till förfång för där bedriven utbildning och forskning. Detta bör kunna uppnås t. ex. genom ändring i föreliggande samarbetsavtal (protokollsanteckning till 4 §), genom annan konstruktion av gällande driftavtal med upptagningsområden eller genom införande av någon typ av remissförfarande för meddelande av aktuell sjukvård. En viss minskning av en del upptagningsområden för KS har genomförts fr. o. m. den 1 juli 1977. När det gäller den öppna vården vid KS arbetar KS direktion i samråd med landstinget efter riktlinjer som innebär att primärvården vid KS skall avvecklas och klinikernas öppna vård bedrivs vid specialistmottagningar med remisstvång (KS anslagsäskanden 1978/79 s. 2).

En översyn av debiteringen av kostnaderna för utnyttjandet av KS prestationer bör även göras.

Den handläggningsordning som gäller för central prövning av större upprustnings- och byggnadsprojekt vid KS och andra sjukhusbyggnader synes också böra förenklas, främst genom minskning av antalet remissinstanser. Proceduren för prövning av byggnadsärenden bör bättre anpassas till de i förhållande till driftkostnaderna begränsade ekonomiska insatser som åtgärderna avser. En viss förenkling av handläggningsordningen har prövats vid KS genom att nämnden för undervisnings-sjukhusens utbyggande (NUU) mer informellt medverkar i planeringen. Revisorerna, som tidigare i ärendet "Bidrag till kommunala undervisningssjukhus" (skrivelse till regeringen 1975-09-11) föreslagit att den statliga tillsynsorganisationen på området ses över, anser att genom den förevarande granskningen behovet av en sådan översyn ytterligare har klarlagts. Revisorerna har noterat att frågan överlämnats till hälso- och sjukvårdsutredningen att övervägas vid fullgörandet av dess uppdrag.

De problem inom KS administration och rörande den ekonomiska förvaltningen vid sjukhuset som observerats vid granskningen fordrar också särskild uppmärksamhet. Sålunda bör bl. a. slutlig ställning tas till frågan om en mera konsekvent genomförd klinikblocksorganisation.

När det gäller den ekonomiska förvaltningen ansåg, som ovan nämnts, revisorerna redan år 1961 att en översyn av reglerna för KS ekonomiska

förvaltning i syfte att bringa dem i närmare överensstämmelse med af-färsverkens redovisning borde göras. KS direktion skulle då få större rörelsefrihet och därmed skulle bättre förutsättningar skapas för en rationell utveckling av sjukhusets drift. De skäl som då anfördes för en omläggning är fortfarande giltiga. En sådan förändring av KS redovisningssystem kan väl förenas med en övergång till landstingens kontoplan (L-planen), vilken för övrigt Akademiska sjukhuset i Uppsala följer. Först därigenom kan erhållas fullgod insyn i sjukvårdskostnaderna och underlag för tillförlitlig debitering av tjänsterna till landstingen. Med en sådan mera informativ redovisning som underlag bör varje år en särskild redogörelse avges för verksamheten på KS.

Det synes även angeläget att de personalproblem som aktualiserats vid granskningen löses.

Revisorerna emotser underrättelse om de åtgärder som fortsättningsvis vidtas i detta ärende.

Riksdagens revisorers skrivelse till regeringen den 29 september 1977 med anledning av granskningspromemoria nr 2/1977 angående bevakning och avskrivning av vissa statens fordringar jämte däröver avgivna remissyttranden

Genom kungörelsen (1965: 921) om bevakning och avskrivning av vissa statens fordringar m. m. (avskrivningskungörelsen) har meddelats föreskrifter om de under regeringen lydande myndigheternas skyldigheter och befogenheter i vad gäller bevakning, indrivning, avskrivning, eftergift och antagande av ackord rörande vissa statens fordringar. Från kungörelsens tillämpningsområde har undantagits bl. a. fordringar som tillkommer riksdagen eller dess verk samt fordringar som har uppkommit på grund av lån, skatter och böter.

Riksdagens revisorer har låtit undersöka tillämpningen av avskrivningskungörelsen — ASK — hos vissa under regeringen lydande myndigheter. Resultatet har sammanfattats i en den 17 mars 1977 dagtecknad granskningspromemoria (nr 2/1977) med titeln Bevakning och avskrivning av vissa statens fordringar. Promemorian, som i vanlig ordning har remissbehandlats, är jämte förteckning över avgivna remissvar och kopior av remissvaren bilagd denna skrivelse, *bilagor 1—8*. Vad i granskningspromemorian anförts i anledning av förslag till preskriptionslag i prop. 1975/76: 5 saknar aktualitet, sedan propositionen enligt riksdagsskrivelse nr 216 lämnats utan bifall av riksdagen.

Den sålunda genomförda granskningen har inriktats på myndigheternas tillämpning av de i ASK givna bestämmelserna om avskrivning och eftergift av fordringar och godtagande av ackord rörande sådana.

Det i promemorian intagna statistiska materialet belyser olika myndigheters verksamhet när det gäller avskrivning och indrivning av fordringar. Även om materialet är relativt omfattande betecknas det i promemorian som i vissa delar ofullständigt och svårtolkat. De tillgängliga uppgifterna ger emellertid ett intryck av att ärenden om avskrivning och eftergift enligt ASK mestadels gäller mindre belopp och dessutom är relativt sällan förekommande i betraktande av den statliga verksamhetens totala omfattning. Till bevakningsmyndigheterna överlämnades sålunda budgetåret 1975/76 inte mer än 715 fordringar på sammanlagt ca 5,3 milj. kronor. Samma budgetår avskrev postverket 1 438 och statens järnvägar 357 fordringar med totalbelopp om ca 1,7 respektive 1,0 milj. kro-

nor. Eftergift beviljades av de nu berörda myndigheterna i totalt 13 fall, avseende tillhoppa 35 000 kronor. Med hänvisning till det redovisade materialet och övriga inhämtade uppgifter anför i granskningspromemorian att myndigheterna synes iakta stor försiktighet i de ärenden som omfattas av ASK.

En mot denna bakgrund företagen granskning av de i ASK uppställda beloppsgränserna för olika myndigheters befogenhet att besluta om avskrivning, eftergift eller ackord har lett till den allmänna slutsatsen att dessa stundom mindre konsekvent avvägda och snäva befogenhetsgränser bör upphävas. En följd av detta förslag skulle bli att samtliga under regeringen direkt lydande myndigheter skulle få fria händer att oavsett en fordrings belopp besluta om avskrivning, eftergift eller ackord under förutsättning att övriga bestämmelser och villkor som anges i ASK är uppfyllda.

Även om den praktiska skillnaden mellan de två i ASK använda instituten avskrivning och eftergift av fordringar i många fall är obetydlig eller ingen alls, förordas i promemorian att båda begreppen behålls med hänsyn till den väsentliga skillnaden mellan skälen för avskrivning och skälen för eftergift.

De uppgifter i förhållande till övriga myndigheter som nu tillkommer försvarets civilförvaltning (FCF) och kammarkollegiet i egenskap av bevakningsmyndigheter föreslås bortfalla. Bevakningsmyndigheternas verksamhet, som bl. a. omfattar befogenhet att besluta i avskrivnings-, eftergifts- och ackordsärenden i vilka vanligen gällande beloppsgränser överskrids, är en viss garanti för en enhetlig bedömning av dessa ärenden. Bevakningsmyndigheterna meddelar också råd och anvisningar rörande tillämpningen av ASK. Enligt förslaget i granskningspromemorian skulle riksrevisionsverket (RRV) bli tillsynsmyndighet för den i ASK reglerade verksamheten — alternativt tillsammans med FCF i fråga om myndigheter under försvarsdepartementet. Tillsynsmyndighet förutsätts meddela råd och anvisningar och fastställa erforderliga formulär.

I granskningspromemorian erinras om att företagsobeståndskommittén har fått i uppdrag att lägga fram förslag angående samordning vid företags obestånd av behandlingen av statliga fordringar som grundar sig på lån eller bidrag till företag. De i ASK avsedda fordringarna berörs inte av kommitténs uppdrag. I granskningspromemorian sätts emellertid i fråga om man inte parallellt med frågorna om låne- och bidragsfordringar bör överväga även de med fordringar enligt ASK sammanhängande problemen.

Sammanfattningsvis förordas i granskningspromemorian att bestämmelserna i ASK görs till föremål för en genomgripande översyn.

Det må även nämnas att inom statsrådsberedningen har utarbetats en den 24 mars 1975 dagtecknad promemoria angående avskrivning och

eftergift av statens fordringar. Det närmaste syftet med denna promemoria var att undersöka möjligheterna att begränsa antalet regeringsärenden rörande statliga fordringar över huvud taget. Över promemorian har yttranden inhämtats från bl. a. samtliga expeditionschefer i departementen. Såvitt angår ASK förordas i promemorian delegering av beslutanderätt från regeringen till olika myndigheter samt höjning av gällande beloppsgränser från 2 000 kronor enligt 9 och 10 §§ till 5 000 kronor och från 10 000 kronor enligt 15 och 19 §§ till 25 000 kronor.

I en likaledes inom statsrådsberedningen upprättad promemoria den 26 oktober 1976 redovisas inkomna yttranden över den tidigare promemorian jämte viss komplettering. I den senare promemorian anføres att huvudsyftet med den första promemorian varit att förenkla handläggningsförfarandet i avskrivnings- och eftergiftsärenden utan att ändra gällande regler och principer. Vidare konstateras att de föreslagna höjningarna av i ASK angivna beloppsgränser inte mött någon gensaga från de hörda instanserna.

Avslutningsvis anføres i den sistnämnda promemorian följande.

I och för sig delar dock statsrådsberedningen den uppfattning som har kommit till uttryck vid utarbetandet av promemoriorna, d. v. s. att det är önskvärt att man får en allmän översyn av eftergifts- och avskrivningsinstituten. Det finns anledning att räkna med att finansdepartementet i samband med övervägande av förslagen i föreliggande promemoria tar upp frågan hur en sådan översyn skall utföras, däribland om den skall anföras åt en särskild utredning eller ev. ombesörjas av den förenämnda utredningen om eftergifts- och avskrivningsfrågor på företagsområdet.

Med undantag av kammarkollegiet och RRV har remissmyndigheter tillstyrkt förslagen i granskningspromemorian eller lämnat dem utan erinran. Bl. a. har *arbetsmarknadsstyrelsen* framhållit att upphävandet av befogenhetsgränserna skulle medföra väsentliga fördelar från rationaliseringssynpunkt.

Försvarets civilförvaltning (FCF) delar den i granskningspromemorian framförda uppfattningen att ASK bör underkastas en genomgripande översyn. ASK är svåröverskådlig, bl. a. genom uppdelningen av myndigheterna i olika befogenhetskategorier. RRV och FCF bör vara tillsynsmyndigheter, FCF för myndigheter som hör till försvarsdepartementet och RRV för övriga myndigheter.

Kammarkollegiet framhåller att ett betydande antal myndigheter har befogenhet att företräda staten i fordringsprocesser. För dessa myndigheter är enligt kollegiet begränsningarna i 5 § ASK inte tillämpliga och från dem överlämnas avskrivningsärenden endast om beloppet överstiger den i ASK angivna befogenhetsgränsen. Detta förmodar kollegiet vara orsaken till att inga fordringar överlämnas till bevakningsmyndigheterna från dessa myndigheter som också själva bedömer tvistiga fordringar.

När det gäller att konstatera betalningsoförmåga som grund för beslut om avskrivning eller eftergift anför kollegiet att — sedan exekutionstitel erhållits — oförmågan konstateras genom ett eller flera utmätningsförsök. Avgörandet om betalningsoförmåga föreligger ställer sällan krav på större kompetens i ekonomiska frågor. Genom nuvarande ordning med två bevakningsmyndigheter har uppnåtts att bevakningsärendena handläggs av härför utbildad personal. Det framhålls att det särskilt när det gäller att få till stånd en enhetlig praxis i fråga om beslut om eftergift är lämpligast att ärendena handläggs av bevakningsmyndigheterna.

Bortsett från en höjning av befogenhetsgränserna finner kammarkollegiet att något behov av översyn av ASK inte föreligger. Kollegiet avstyrker förslaget att fordringsbevakningen i dess helhet skall överlämnas åt de under regeringen direkt lydande myndigheterna. Vidare anser kollegiet att det inte är rationellt att tillsynen över fordringsbevakningen uppdras åt RRV. De med denna uppgift förenade juridiska bedömningarna torde ligga utanför RRV:s verksamhetsområde.

Riksrevisionsverket (RRV) framhåller att myndigheter med större antal ärenden enligt ASK visserligen förvärvar erforderlig sakkunskap på området men att det dock inte synes realistiskt att räkna med att alla direkt under regeringen lydande myndigheter skall bedriva fullt självständig verksamhet av den art som regleras i ASK. Det nuvarande systemet med bevakningsmyndigheter innebär bl. a. att tjänstemän hos andra myndigheter inte behöver offra tid på att skaffa sig kunskaper om bevaknings- och indrivningsärenden. Behovet av tillsyn över den aktuella verksamheten torde enligt RRV:s mening vara tillgodosett genom den redovisningsrevision som främst ankommer på revisionskontor och andra interna revisionsenheter. Dessa organ står i sin tur under tillsyn av RRV. Utredningens resultat visar inte på att en genomgripande översyn av ASK nu skulle påfordras men väl en begränsad översyn av främst de i ASK angivna belopps- och befogenhetsgränserna.

Oaktat de invändningar som kammarkollegiet och RRV anfört är det revisorernas åsikt att en genomgripande översyn av ASK är motiverad. Bl. a. synes det angeläget att frågan hur man i händelse av gäldenärs obestånd skall behandla i ASK avsedda fordringar blir utredd jämsides med motsvarande problem i fråga om de låne- och bidragsfordringar som omfattas av företagsobeståndskommitténs uppdrag. Vidare har i ärendet framförts önskemålet att de båda begreppen avskrivning och eftergift i ASK ersätts med ett nytt avskrivningsbegrepp som skulle innebära att staten definitivt avstår från fordringen.

Aven om det presenterade statistiska materialet lider av vissa brister och oklarheter, tyder det klart på att några nämnvärda ekonomiska risker inte kan vara förenade med förslaget att låta varje under regeringen direkt lydande myndighet självständigt och utan begränsning i fråga om fordringens belopp besluta om avskrivning, ackord eller eftergift.

Vad frågan om tillsyn över den i ASK reglerade verksamheten beträffar framgår av granskningspromemorian att myndigheternas tillämpning av ASK inte uppfyller rimliga krav på enhetlighet på en så väsentlig punkt som frågan om vilka åtgärder som skall föregå ett beslut om avskrivning. Det synes bl. a. av denna anledning angeläget att en för hela statsförvaltningen gemensam myndighet — lämpligen RRV — får befogenhet att till samtliga myndigheter ge de direktiv som erfordras för uppnående av en i möjligaste mån enhetlig tillämpning av ASK.

Revisorerna hemställer att regeringen låter verkställa en översyn av bestämmelserna i avskrivningskungörelsen och därmed sammanhängande frågor med beaktande av vad som anförts ovan. Revisorerna emotser underrättelse om de åtgärder som vidtas i ärendet.

Bilaga 4

Riksdagens revisorers skrivelse till regeringen den 27 oktober 1977 med anledning av granskningspromemoria nr 3/1977 angående restaurering av gotländska kyrkor m. m. jämte däröver avgivna remissyttranden

Då riksdagens revisorer år 1975 på en av sina sedvanliga länsresor besökte Gotlands län konstaterades bl. a. att öns byggnadshistoriskt värdefulla medeltida kyrkor, som tidigare restaurerats och underhållits med hjälp av AMS-medel, nu löpte risk att förstöras. Revisorerna beslutade därför att låta granska förutsättningarna för en löpande restaurering av kyrkorna.

Resultatet av undersökningen har redovisats i en granskningspromemoria, benämnd Restaurering av gotländska kyrkor (nr 3/1977). I promemorian behandlas förutom de aktuella kyrkoproblemen på Gotland mer allmänna frågor angående kulturminnesvård. Promemorian har i vanlig ordning remissbehandlats. Promemorian, förteckning över avgivna remissvar och kopior av remissvaren biläggs (bilagor 1—18).

Såvitt avser restaureringen av Gotlands medeltida kyrkor konstateras att ett fyrtiotal kyrkor är i behov av restaurering och att läget för ett tiotal är så akut att risker finns att de förfaller och blir ruiner redan under 1900-talet, om inte några åtgärder vidtas. En kartläggning av de gotländska församlingarnas ekonomi visar emellertid att församlingarna med enstaka undantag har så små inkomster att det är omöjligt för dem att själva restaurera kyrkorna. De medel som behövs för att kyrkorna skall kunna bevaras har bedömts uppgå till mellan två och tre milj. kronor per år.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har gjort värdefulla insatser för gotländsk kulturminnesvård. Sålunda har AMS under åren 1966—1975 restaurerat 18 medeltida kyrkor med i huvudsak egna medel. Den sedermera fr. o. m. budgetåret 1973/74 införda sänkningen av bidragsmedlen till högst 40 procent av kostnaderna har medfört att restaureringsarbetena helt upphört.

Vid remissbehandlingen har remissinstanserna genomgående bestyrkt de vid granskningen inhämtade uppgifterna om att de gotländska församlingarna saknar ekonomiska möjligheter att tillfredsställande underhålla sina kyrkor och att inga restaureringar eller mer omfattande ar-

beten har genomförts efter det att AMS har upphört att ge hundra-procentiga bidrag för sådana arbeten.

I stort sett samtliga remissinstanser har varit kritiska till att det i promemorian inte lagts fram några konkreta förslag till omedelbara åtgärder för att avhjälpa församlingarnas problem med kyrkorna. En väntan med åtgärder i avvaktan på resultatet av den nu verkande byggnadsvårdsutredningens arbete anses kunna medföra så stora skador på vissa kyrkor att betydande kulturvärden går till spillo och att de framtida kostnaderna för restaureringar blir onödigt höga. Flera förslag till åtgärder har presenterats, men vanligtvis har en tillfällig återgång till AMS-bidrag med 100 procent av kostnaderna rekommenderats i avvaktan på andra stödformer.

Enligt revisorernas mening bör kulturminnesvård i första hand bedrivas med hjälp av de medel som ställs till de kulturminnesvårdande myndigheternas förfogande och inte baseras på arbetsmarknadsbidrag. Självfallet bör AMS även i fortsättningen kunna göra insatser på detta område. Det bör dock vara arbetsmarknadsmässiga bedömningar som styr dessa insatser, och insatserna bör vägas mot andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. AMS insatser på detta område bör ses som ett komplement till den ordinarie kulturminnesvården som sätts in då arbetslöshet råder.

Denna grundsyn stöds av de remissmyndigheter som uttalat sig i frågan. Bl. a. har AMS anfört följande.

Styrelsen instämmer i revisorernas uppfattning att det är principiellt felaktigt att vården av kulturminnen skall vara beroende av om arbetslöshet råder inom viss region och att andra mål än de kulturminnesvårdande skall styra insatserna.

Revisorerna vill dock i detta sammanhang peka på att en sådan avvägning av ansvaret mellan de kulturvårdande myndigheterna och AMS förutsätter att de förstnämnda myndigheterna får anslag som svarar mot de uppgifter de sålunda har att svara för.

I promemorian har föreslagits att det bildas ett organ som kan tillhandahålla personal, utbildad att utföra arbeten inom kulturminnesvården, såsom arbeten på kyrkor, ruiner och andra liknande kulturbyggnader. Ett sådant organ, benämnt bygghytta, bör enligt promemorian försöksvis inrättas på Gotland. I denna skall finnas sådan personal som kan utföra arbeten på kyrkor, ruiner, ringmuren i Visby och vid behov även på andra kulturhistoriskt intressanta byggnader inom länet. Hyttan bör därutöver vara en institution för utveckling, utbildning och bevarande av erfarenheter i vad gäller metoder och material för kvalificerade upprustnings- och underhållsarbeten på våra kulturminnesmärken.

Samtliga 13 remissinstanser som tagit ställning i frågan är positiva till att en sådan hytta inrättas. Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har för övrigt redan i sin anslagsframställning för nästkommande budgetår be-

gärt att få starta en sådan försöksverksamhet. Tillsammans med byggnadsvårdsutredningen har RAÄ dessutom påbörjat en särskild utredning för att närmare penetrera uppgifter, organisation och kostnader för en sådan hytta.

Byggnadsstyrelsen, som har erfarenhet från större restaureringsarbeten, betonar i sitt remissvar betydelsen av att det finns skolad arbetskraft för denna typ av arbeten. Enligt AMS, som också stöder förslaget, bör bygghytan lyda under den myndighet som har ansvar för kulturvården.

Revisorerna förordar mot denna bakgrund att en bygghytta försöksvis inrättas på Gotland. Revisorerna finner det härvid naturligt att hyttan, som bör administreras av RAÄ, övertar den personal, de lokaler och den utrustning som i dag finns på AMS arbetsplats på Gotland. Här avsedd personal, som har en inte obetydlig kunskap om restaureringsarbeten, torde dock behöva kompletteras med specialister på olika områden. Genom att huvudparten av de resurser, ekonomiska, personella och materiella, som nu finns hos AMS överförs till RAÄ torde de ökade kostnaderna för statsverket bli måttliga.

Revisorerna förutsätter att ett nära samarbete mellan hyttan och länsarbetsnämnden bedrivs bl. a. genom att hyttan även i fortsättningen engagerar vissa äldre svårplacerade byggnadsarbetare i sitt arbete. Vidare förutsätter revisorerna att ett nära samarbete mellan hyttan, landsantikvarien, länsstyrelsen, byggnadsnämnden och de kyrkliga myndigheterna kommer att upprättas.

I den mån medel behövs för igångsättande av särskilt angelägna kyrkorestaureringar innan bygghytan är i verksamhet torde RAÄ böra tilldelas särskilda medel för arbeten på de gotländska kyrkorna.

I granskningspromemorian har bl. a. föreslagits att en partiell samfällighet för byggnadsfrågor skall bildas på Gotland, bl. a. för att skapa en viss kontinuitet i underhållet av kyrkorna och för att ge de statliga myndigheterna ett särskilt organ att förhandla med vid planering och fördelning av olika former av stöd. Reaktionen på detta förslag från remissmyndigheternas sida är blandad, men både domkapitlet och stiftsrådet är positiva till ett ökat samarbete mellan församlingarna i dessa frågor. De ställer sig dock tveksamma till möjligheten att på frivillig väg skapa en sådan samfällighet. Stiftets kontraktsprostar har, som ett alternativ, föreslagit att en frivillig byggnadskassa, underställd stiftstinget, bildas.

Enligt revisorernas mening torde ett kyrkligt samarbetsorgan behövas som motpart vid planeringen av de statliga insatserna för restaurering och underhåll av kyrkorna. Bl. a. skulle detta underlätta den långsiktiga planeringen och verka för att statens stöd fördelas på det bästa sättet och att en löpande kontroll kan utföras, varigenom onödiga skador och kostnader förhindras. En ansvarsfördelning i vad gäller kostnader och

uppgifter mellan församlingarna och hyttan torde också kräva att församlingarna har ett eget gemensamt administrativt organ som svarar för dessa frågor.

De församlingar som anser sig kunna underhålla sin kyrka utan statligt stöd kan välja att stå utanför det ovan skisserade samarbetet.

Mot bakgrunden av de särskilda problem som underhållet av de medeltida gotländska kyrkorna innebär har i granskningspromemorian vissa allmänna kulturpolitiska frågor tagits upp. Bl. a. understryks behovet av att en inventering och klassificering av landets kulturminnesmärken genomförs och av att ansvaret för deras vård delas mellan den enskilde ägaren, staten, landstingen och kommunerna. En förstärkning av de kulturminnesvårdande myndigheternas ställning gentemot en enskild ägare som missköter sina värdefulla byggnadsminnen föreslås vidare, liksom att dessa myndigheter tilldelas ökade resurser att meddela hjälp då enskild ägare inte klarar den belastning som innehavet av ett byggnadsminne kan utgöra. Vidare föreslås att det särskilda skydd som den svenska kyrkans kyrkobyggnader för närvarande ges avvecklas och att alla kyrkobyggnader av kulturhistoriskt värde fortsättningsvis jämfställs med andra byggnadsminnen.

Flera av de centrala remissinstanserna har vid remissbehandlingen avböjt att ta ställning till angivna mera allmänna kulturpolitiska frågor under hänvisning till att dessa frågor för närvarande behandlas av byggnadsvårdsutredningen och kyrkoministerns stat—kyrka-grupp. Sålunda har RAÄ inte ansett sig ha anledning att ta ställning i någon av frågorna.

Våra kulturminnen har byggts upp och förvaltats av tidigare generationer och det kan sättas i fråga om någon som för tillfället disponerar ett värdefullt kulturminne har rätt att låta detta förstöras. I granskningspromemorian har därför framhållits att det finns anledning att från samhällets sida ställa upp vissa minimikrav för hur vårt kulturarv skall vårdas. Härvid bör ett långsiktigt program för byggnadsvården utarbetas och erforderliga resurser ges de kulturvårdande myndigheterna för programmets genomförande. Flera av de remissmyndigheter som yttrat sig i frågan finner det angeläget att ett sådant program utarbetas.

En av förutsättningarna för att ett sådant program skall få ett innehåll är att det fastställs vilka byggnader och miljöer som är värda att bevara men också att dessa objekts inbördes roll klassificeras, så att de kulturvårdande myndigheterna kan prioritera insatserna med hänsyn till de olika objektens kulturhistoriska värde. Till en sådan inventering och klassificering har emellertid de gotländska remissinstanserna ställt sig avvisande med den motiveringen att de gotländska kyrkorna utgör en helhet och att delar av denna helhet inte kan behandlas olika. Byggnadsvårdsutredningen har dock i sitt remissvar förutsatt att olika insatser bör göras mot bakgrunden av objektens inbördes och allmänna kulturhistoriska värde.

Revisorerna anser för sin del att en planmässig och rationell byggnadsminnesvård vid vilken allmänna medel satsas på de kulturhistoriskt mest värdefulla objekten förutsätter en inventering och en inbördes klassificering av objekten. Revisorerna anser det därför vara en av byggnadsvårdsutredningens viktigaste uppgifter att ange riktlinjerna för ett sådant system samt lägga fram förslag till det minimiprogram för byggnadsvården som det allmänna bör anta och också vara berett att anslå medel för.

En annan viktig fråga som byggnadsvårdsutredningen har att ta ställning till är hur ansvaret för byggnadsminnesvården skall fördelas mellan enskilda ägare och det allmänna samt hur de allmänna organen, d. v. s. stat, landsting och kommun, skall fördela ansvaret sinsemellan. Samtidigt härmed bör bestämmas hur och när ansvariga myndigheter skall kunna hjälpa enskild ägare som inte förmår underhålla värdefulla byggnadsminnen men också vilka möjligheter som skall finnas för att vidta tvångsåtgärder mot dem som inte fullgör sin vårdnadsskyldighet.

Revisorerna förordar att byggnadsvårdsutredningen, som i enlighet med sina direktiv skall överväga frågor av förevarande slag, beaktar vad som föreslagits i granskningspromemorian om ägarens ansvar, om fördelningen av ansvar mellan stat, landsting och kommun samt om bidrags- och tvångsregler inom kulturminnesvården.

Vissa av de allmänna kulturpolitiska förslagen i granskningspromemorian behandlar den särställning som kyrkobyggnader tillhörande den svenska kyrkan har. Denna ordning medför i princip att svenska kyrkans kyrkobyggnader redan från invigningen har ett skydd likartat byggnadsminnesmärken.

Enligt revisorernas mening bör byggnadsvårdsutredningen och kyrkoministerns stat—kyrka-grupp i sitt fortsatta arbete beakta vad som i granskningspromemorian anförts angående behandlingen av kyrkobyggnader tillhörande den svenska kyrkan.

Revisorerna hemställer att genom regeringens försorg de åtgärder vidtas som ovan föreslagits rörande den fortsatta restaureringen av Gotlands medeltida kyrkor ävensom vad i övrigt föreslagits rörande vidtagande av åtgärder på kulturminnesvårdens område. Därvid bör beaktas såväl vad som anförts i granskningspromemorian som i avgivna remissyttranden.

Revisorerna emotser underrättelse om de beslut som kommer att fattas i ärendet.

Riksdagens revisorers skrivelse till regeringen den 27 oktober 1977 med anledning av granskningspromemoria nr 4/1977 angående statsbidragsberättigade kommunala arbeten jämte däröver avgivna remissyttranden

Kommunernas och landstingens bruttoinvesteringar i fastigheter och anläggningar är av stor omfattning. De beräknas år 1974 ha uppgått till ca 9,2 miljarder kronor. Arbeten för ca 2,7 miljarder kronor utfördes därvid i egenregi, d. v. s. med personal i kommunernas tjänst. Genom investeringarnas omfattning är verksamhetens utformning av betydelse även utanför den kommunala sektorn.

Statsbidrag till kommunala investeringar har under budgetåren 1969/70—1974/75 anvisats med ett sammanlagt belopp av ca 8,9 miljarder kronor, vilket är omkring 15 procent av värdet av de kommunala investeringarna under denna tid. Bidragen, som utgått från ett 40-tal anslag, har till ca 80 procent avsett investeringar inom primärkommunernas verksamhetsområde.

Mot bakgrunden av bl. a. de statliga bidragens stora omfattning har riksdagens revisorer låtit granska det sätt på vilket statliga bidrag till kommunala investeringar har utnyttjats. Särskild hänsyn har härvid tagits till effektivitet och kostnader.

Den företagna granskningen har begränsats till de anslag eller anslagsposter från vilka bidrag till kommunala byggnads- och anläggningsarbeten utgått med ett sammanlagt belopp om minst 50 milj. kronor under budgetåren 1969/70—1974/75. Bidragen till kommunerna inom ramen för arbetsmarknadsverkets sysselsättningsskapande åtgärder har dock undantagits från granskningen.

Resultatet av granskningen har sammanfattats i en den 28 april 1977 dagtecknad granskningspromemoria med titeln Statsbidragsberättigade kommunala arbeten (nr 4/1977). Promemorian, som i vanlig ordning har remissbehandlats, är jämte förteckning över avgivna remissvar och kopior av remissvaren bilagd denna skrivelse.

Vid granskningen har bl. a. kommunernas val av regiform, d. v. s. valet mellan att utföra arbetet i egenregi och att lämna ut det till utomstående entreprenörer, principerna för den kommunala upphandlingen och samverkan mellan medelsfördelande statliga myndigheter och kommuner behandlats.

I granskningspromemorian redovisade undersökningar om kommunernas val av regiform och upphandling tyder på att det i många kommuner varit brister i det underlag som legat till grund för beslut i dessa frågor. Enligt en av de vid granskningen åberopade undersökningarna i frågan har systematiska beräkningar av kostnaderna för planerade projekt saknats i mer än 40 procent av de undersökta kommunerna.

Från såväl byggindustrins som från Svenska Kommunalarbetsförbundets sida har i samband med granskningen hävdats att beslutsunderlaget varit bristfälligt vid avgöranden om val av regiform. De ovan nämnda undersökningarna har vidare gett vid handen att även andra faktorer än kostnader, tekniskt utförande och ekonomiskt resultat i hög grad påverkat kommunernas beslut i regivalsfrågan.

I granskningspromemorian har det framhållits som angeläget att kommunernas beslutsunderlag förbättras och att de tillämpade kalkylsystemen ses över i syfte att få fram ett säkrare underlag för kommunernas beslut i regivalsfrågan och mera enhetliga och rationella metoder för redovisning och kontroll vid byggnads- och anläggningsarbeten. Denna uppgift har i första hand ansetts få ankomma på riksrevisionsverket (RRV) och den till verket knutna rådgivande delegationen för upphandlingsfrågor. Bland de åtgärder som, enligt granskningspromemorian, kan övervägas är ökad utbildning, information och hjälp vid utarbetandet av förbättrade kalkylmetoder.

Flertalet av de remissinstanser som tagit upp frågan om regival och förbättrade kalkylsystem delar den i granskningspromemorian framförda uppfattningen, att det i många fall torde vara angeläget att ha tillgång till ett bättre beslutsunderlag vid avgöranden i frågan huruvida den kommunala byggnads- och anläggningsverksamheten skall bedrivas i egenregi eller upphandlas genom anbudsförfarande. Landstingsförbundet konstaterar emellertid att problemet endast i mindre utsträckning berör landstingens verksamhet enär egenregiarbetenas andel av nyinvesteringar för byggnads- och anläggningsändamål utgör endast två à tre procent.

Flertalet kommuner har antagit det normalförslag till kommunalt upphandlingsreglemente som utarbetats av Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Förslaget, som nära ansluter till de bestämmelser som gäller för statlig upphandling, slår fast att principerna om affärsmässighet och objektivitet skall utgöra grunden för den kommunala upphandlingen. Näringsfrihetsombudsmannen (NO) framhåller emellertid att upphandlingsreglerna inte är tillämpliga då myndighet överväger att utföra arbetena i egenregi. Det finns i dessa fall inte några enhetliga bestämmelser om eller riktlinjer för hur beslutsunderlaget skall se ut, vilka jämförelser som skall göras och hur kostnaderna för arbeten i egenregi skall beräknas. NO är liksom Svenska Byggnadsentreprenörföreningen av den uppfattningen att egenregiverksamhet som av-

skärmas från konkurrens med andra regiformer löper stor risk för att bli ineffektiv och dyrbar. BPA Byggproduktion AB anser att större och inte regelbundet återkommande byggnads- och anläggningsarbeten i princip inte bör utföras i egenregi och Svenska Byggnadsarbetareförbundet betonar vikten av att den kommunalt anställda byggnadsarbetarkåren inte överdimensioneras.

Revisorerna delar det av flera remissinstanser framförda synsättet att de offentliga myndigheterna vid sina investeringsbeslut bör iaktta affärs- mässighet och utnyttja förefintliga konkurrensmöjligheter. Härigenom främjas på längre sikt det effektiva resursutnyttjande som samhällets konkurrenspolitik ytterst syftar till. Revisorerna är därför av den uppfattningen att det vore värdefullt om allmänna riktlinjer för valet mellan olika regiformer utarbetades med syfte att eliminera olikheter i konkurrenssituationen mellan dessa. Dessa riktlinjer synes böra innefatta vissa allmänna rekommendationer om kalkylunderlag. Vid val av regiform måste emellertid, som flera remissinstanser påpekat, även andra faktorer än priset tillåtas spela en roll. Revisorerna önskar i detta sammanhang hänvisa till finansutskottets, av riksdagen godkända, betänkande nr 34 år 1974 med anledning av motion om minskning av statligt och kommunalt egenregibyggnande. Utskottet ansåg sålunda att en statlig myndighet vid sidan av kortsiktiga lönsamhetskriterier kunde finna fullgoda motiv för verksamhet i egenregi. Som exempel härpå framhöll utskottet att egenregiverksamhet kunde utgöra en positiv konkurrensfaktor vid upphandling. Verksamhet i egenregi kunde nämligen ge insyn i byggbranschen och kunskap om kostnader och produktionsteknik, vilket kunde stärka myndighetens ställning som beställare.

Vid utarbetandet av ovan föreslagna riktlinjer synes bl. a. de erfarenheter som finns samlade hos den till RRV knutna delegationen för upphandlingsfrågor böra tas till vara. Delegationen i fråga har till uppgift att verka för samordning och rationalisering av hela den offentliga upphandlingen. Revisorerna har noterat att några representanter för näringslivet eller arbetstagsidan inte ingår i delegationen. Enligt revisorernas mening bör samtliga intressenters synpunkter beaktas i förevarande sammanhang.

Beträffande frågan om införande av bättre kalkylsystem avvisar såväl Svenska kommunförbundet som Landstingsförbundet uppställandet av krav på formella kalkylsystem i de statliga bidragsbestämmelserna. Svenska kommunförbundet delar emellertid den i granskningspromemorian framförda uppfattningen att kommunernas beslutsunderlag vid val av regiform för byggnads- och anläggningsarbete i vissa fall kan förbättras. Revisorerna anser att åtgärder i syfte att förbättra kalkylsystemen är angelägna. Liksom RRV finner emellertid revisorerna att denna uppgift inte lämpligen kan läggas på delegationen för upphandlingsfrågor.

Många myndigheter synes redan nu vid handläggningen av statsbidragsberättigade kommunala arbeten ha krav på detaljerade kostnadsberäkningar. Mot bakgrunden av att bidrag utgår till ett flertal olika typer av byggnads- och anläggningsverksamhet anser revisorerna att arbetet på den statliga sidan med att förbättra nu använda kalkylsystem i första hand bör skötas av respektive bidragsbeviljande myndighet. RRV har i sin förvaltningsrevision av de bidragsbeviljande statliga myndigheterna att granska deras kontroll i samband med bidragsgivningen och därmed även kvaliteten på det beslutsunderlag som dessa myndigheter begär in från kommunerna. De erfarenheter av principiellt intresse som RRV härigenom erhåller av olika kontroll- och kalkylsystem synes böra delges alla de myndigheter som handlägger dylika ärenden. Ett nära samarbete bör vidare upprätthållas med de båda kommunförbunden som, enligt remissyttrandena, påbörjat visst utvecklingsarbete på detta område.

Mervärdesskattens konstruktion har i vissa fall lett till att skattetekniska skäl blivit avgörande för kommunernas val av regiform. Liksom Svenska kommunförbundet och Svenska Kommunalarbetareförbundet anser revisorerna att det är angeläget att mervärdesskatten får en sådan utformning att konkurrensneutralitet uppnås mellan egenregiverksamhet och entreprenad. Det är därför med tillfredsställelse som revisorerna konstaterar att ifrågavarande spörsmål är under övervägande hos mervärdesskatteutredningen.

Några remissinstanser för fram tanken att anbudskonkurrens skulle kunna införas som ett villkor för att statliga lån skall utgå till kommunala byggnads- och anläggningsarbeten.

Att upphandling i konkurrens med iakttagande av affärsmässighet och objektivitet blir en huvudprincip anser revisorerna angeläget. Med hänvisning till vad som tidigare anförts om egenregiverksamhetens konkurrensstärkande effekter i vissa fall och till att statsbidrag utgår till en mångfald olika ändamål är revisorerna ej beredda att, såsom några remissinstanser föreslagit, generellt förorda anbudskonkurrens som ett krav för erhållande av statsbidrag. Frågan synes lämpligen böra prövas i samband med att verksamheten inom de olika sakområden till vilka statsbidrag utgår blir föremål för utredning.

Vid beslutet om den nya statliga upphandlingskungörelsen (1973: 600) uttalade statsmakterna att det var angeläget att all offentlig upphandling bedrevs enligt enhetliga regler. Det normalförslag till kommunalt upphandlingsreglemente som utarbetades av de båda kommunförbunden och som nära anknyter till bestämmelserna för statlig upphandling har, såsom redovisas i granskningspromemorian, med vissa avvikelser antagits av samtliga landsting och av praktiskt taget samtliga primärkommuner. NO anser att avstegen från rekommendationerna kan vara ägnade att ytterligare försvåra berättigad insyn och motverka syftet

med kraven på affärsmässighet och objektivitet i offentlig upphandling. Frågan om att genom lag införa enhetliga regler för all offentlig upphandling synes därför enligt NO allttjämt vara aktuell. Enligt RRV:s bedömning har dock inte förutsättningarna för den offentliga upphandlingen ändrats i sådan grad att ett ingripande lagstiftningsvägen är motiverat. Revisorerna vill för sin del närmast ansluta sig till RRV:s uppfattning i frågan och utgår härvid från att RRV noggrant följer innebörden och tillämpningen av avsteg från normalförslaget till kommunalt upphandlingsreglemente och att verket tar initiativ till erforderliga åtgärder.

Svaren på den i granskningspromemorian redovisade enkäten om formerna för samverkan mellan de statliga myndigheterna och kommunerna vid bidragsgivningen har gett vid handen att de största effektivitetsvinsterna och kostnadsinbesparingarna kan uppnås om de statliga myndigheterna därvid lägger tonvikten på utredningar om de allmänna kraven på bidragsberättigade objekt och på utvecklingsarbete avseende objektens funktions- och byggnadstekniska utformning. Flertalet av de myndigheter som ingår i enkäten har nu anpassat sitt deltagande i bidragsgivningen till detta. Revisorerna liksom RRV delar den i granskningspromemorian framförda synpunkten att tonvikten i samverkan bör ligga så tidigt i byggprocessen som möjligt. En sådan utveckling borde kunna leda till en ökad effektivitet vid byggandet. Det är nämligen i samband med detta arbete under byggprocessens inledande skede som möjligheterna att påverka byggnadsobjektens slutliga kostnader är störst. Detta gäller i synnerhet tekniskt komplicerade byggnader och anläggningar.

Enligt revisorernas mening är det vidare en viktig uppgift för de centrala myndigheterna att verka för ett ökat erfarenhetsutbyte mellan staten och kommunerna och mellan kommunerna i frågor som avser de olika momenten i byggprocessen. Ett vidgat samarbete rörande bl. a. teknisk utveckling vid offentlig upphandling skulle även kunna få industripolitiskt gynnsamma effekter.

I den mån de bidragsbeviljande statliga myndigheterna i ökad utsträckning inriktar sin tillsyn och stödjande verksamhet på de inledande stadierna av den kommunala byggnads- och anläggningsverksamheten uppstår frågan om kontrollen i övrigt kan minskas. NO sätter i fråga om det är realistiskt att förutsätta att kommunerna i allmänhet har det kunnande och de resurser som behövs för att ta det ökade ansvar som tänks delegerat till kommunerna. RRV, som uttrycker en liknande uppfattning, framhåller vidare att ansvaret för att statsbidrag används på ett riktigt sätt vilar även på den bidragsbeviljande myndigheten.

Statsmakterna har det övergripande ansvaret för samhällets utveckling och uppgifter. Revisorerna är därför av den uppfattningen att statlig tillsyn och kontroll inte kan undvaras i samband med bidrag till kom-

munernas och landstingskommunernas investeringsverksamhet. Den administrativa arbetsbördan i samband med statsbidragsärenden är emellertid betydande för såväl statliga som kommunala organ, vilket är en följd av statsbidragssystemets utformning med ett stort antal speciella anslag med därtill knutna bestämmelser. Liksom RRV anser revisorerna att den statliga detaljkontrollen bör minskas. Härigenom skapas förutsättningar för en förenkling av det administrativa arbetet i samband med statsbidragsärendena. De utvecklingslinjer som revisorerna förordar i denna skrivelse, nämligen en ökad betoning av konkurrensmomentet vid den kommunala byggnads- och anläggningsverksamheten, ett förbättrat beslutsunderlag i form av utbyggda kalkyl- och kostnadsredovisningssystem samt en ökad medverkan från bidragsbeviljande statlig myndighet i byggprocessens inledande skeden, torde vara åtgärder som är ägnade att minska behovet av den statliga kontrollen.

Revisorerna önskar slutligen något beröra frågan om bidragens konstruktion från kontrollsynpunkt. RRV delar granskningspromemorians uppfattning att det föreligger ett större behov av granskning från den bidragsbeviljande myndighetens sida när statsbidragsdelen svarar för huvuddelen av kostnaderna. Frågan om bidragens mest ändamålsenliga konstruktion kräver förutom ett beaktande av effektivitets- och kontrollaspekterna att hänsyn tas till andra faktorer. Revisorerna anser därför att hithörande spörsmål lämpligen bör behandlas av de nu sittande utredningarna om samverkan mellan stat och kommun.

Riksdagens revisorers skrivelse till riksdagen den 26 maj 1977 angående ärendebalanserna vid kammarrätterna

Riksdagens revisorer har med utgångspunkt i de balansförteckningar som årligen skall inges till justitiekanslern granskat ett antal statsmyndigheters handhavande av sina ämbetsuppgifter. Därvid har bl. a. den stora ärendebalans som finns vid rikets kammarrätter observerats. I en inom revisorernas kansli i ärendet upprättad granskningspromemoria (nr 7/1976) föreslogs med anledning av ärendebalansens storlek att vissa extraordinära åtgärder skulle vidtas för att inom rimlig tid en förbättrad situation skulle ernås. Promemorian överlämnades av revisorerna den 3 juni 1976 till riksdagens justitieutskott och till chefen för justitiedepartementet för de åtgärder som kunde synas befogade.

Med utgångspunkt i 1977 års balansförteckningar har ifrågavarande spörsmål om kammarrätternas ärendebalanser ånyo granskats. Resultatet av granskningen framgår av en i ärendet upprättad granskningspromemoria (nr 5/1977), kallad Statsmyndigheternas ärendebalanser, kammarrätterna. Enligt revisorernas mening kan tvivel råda om hittills beslutade åtgärder för åstadkommande av förbättringar kommer att få erforderlig effekt. Den sålunda upprättade granskningspromemorian överlämnas därför till riksdagen för kännedom.

Sakregister till granskningsärendena åren 1976 och 1977

<i>Administrativa göromål vid universitet och högskolor</i>	76: 125
<i>Arbetsmarknadspolitik</i>	
Statistik	76: 127, 77: 116
Sysselsättning	76: 127, 77: 116
<i>Arbetsmarknadsutbildning</i>	76: 127, 128, 77: 116
<i>Avskrivningskungörelsen, tillämpningen av</i>	77: 107
<i>Bangladesh, katastrofbistånd till</i>	76: 104
<i>Befälsutbildning</i>	76: 106
<i>Bevakning och avskrivning av vissa statens fordringar</i>	77: 107
<i>Bibliotek, informationssystem för vetenskapliga</i>	77: 115
<i>Civilförsvär</i>	
Materielupphandling	76: 109
<i>Databehandling</i>	
Informationssystem för vetenskapliga bibliotek	77: 115
<i>Dödsbodelägda skogsbruksegendomar</i>	76: 104
<i>Exekutionsväsen</i>	
Indrivning av parkeringsbot	76: 102
<i>Finansförvaltningens centrala organisation</i>	76: 125, 77: 111
<i>Folkskyddsmask</i>	76: 109
<i>Försvarsväsen</i>	
Befälsutbildning	76: 106
Civilförsvärsstyrelsens materielupphandling	76: 109
<i>Förvaltningslagens effekter</i>	76: 100
<i>Glesbygdsfrågor</i>	76: 115
<i>Gömländska kyrkor, restaurering av</i>	77: 113
<i>Hälso- och sjukvård</i>	
Karolinska sjukhusets upprustning	77: 101
Socialstyrelsens tillsynsverksamhet	76: 110
<i>Högskolornas administrativa göromål</i>	76: 125
<i>Indrivning av parkeringsbot</i>	76: 102
<i>Information</i>	
Datorbaserat informationssystem för vetenskapliga bibliotek	77: 115
Samhällsinformation	76: 122
<i>Internationellt bistånd</i>	
Katastrofbistånd till Bangladesh	76: 104
<i>Invandrarverkets ärendebalans</i>	76: 127

<i>Kammarkollegiets ärendebalans</i>	77: 112
<i>Kammarrätternas ärendebalanser</i>	76: 103, 77: 100
<i>Karolinska sjukhuset, upprustning av</i>	77: 101
<i>Katastrofbistånd till Bangladesh</i>	76: 104
<i>Kulturminnesvård</i>	
Restaurering av gotländska kyrkor	77: 113
<i>Kommunal byggnads- och anläggningsverksamhet i egen regi</i>	77: 120
<i>Kulturminnesvård</i>	
Restaurering av gotländska kyrkor	77: 113
<i>LIBRIS — ett datorbaserat informationssystem för vetenskapliga bibliotek</i>	77: 115
<i>Luftfartsverkets ärendebalans</i>	76: 116, 77: 104
<i>Länsskatterätternas ärendebalanser</i>	77: 122
<i>Löneutjämning och arbetsmarknadspolitik</i>	76: 127, 77: 116
<i>Mellankommunala skatterättens ärendebalans</i>	77: 111
<i>Omkostnader för statsmyndigheterna</i>	76: 117
<i>Parkeringsbot, indrivning av</i>	76: 102
<i>Patent- och registreringsverkets ärendebalans</i>	76: 127
<i>Rationaliseringsorgan inom statsförvaltningen</i>	76: 120
<i>Regionala effekter av arbetsmarknadsutbildningen</i>	76: 128, 77: 116
<i>Restaurering av gotländska kyrkor</i>	77: 113
<i>Revision av riksdagsförvaltningen</i>	76: 128
<i>Riksskatteverkets ärendebalans</i>	77: 108
<i>Samhällsinformation</i>	76: 122
<i>Service i glesbygd</i>	76: 115
<i>Skogsbruksrationalisering</i>	76: 104
<i>Socialstyrelsens tillsynsverksamhet</i>	76: 110
<i>Statens fordringar, bevakning och avskrivning av</i>	77: 107
<i>Statens personalnämnds ärendebalans</i>	77: 110
<i>Statistik över arbetsmarknadspolitiska åtgärder</i>	76: 127, 77: 116
<i>Statsbidragsberättigade kommunala arbeten</i>	77: 120
<i>Statsförvaltningens rationaliseringsorgan</i>	76: 120
<i>Statsmyndigheter</i>	
Finansförvaltningens centrala organisation	76: 125, 77: 111
Omkostnader	76: 117
Ärendebalanser	76: 103, 116, 127 77: 100, 104, 108, 110, 111, 112, 122
<i>Sysselsättning och arbetslöshet</i>	76: 127, 77: 116
<i>Tandvårdsreformen</i>	76: 112
<i>Taxor</i>	
Tandvårdsreformen	76: 112
<i>Tillsynsverksamhet hos socialstyrelsen</i>	76: 110

<i>Universitetens administrativa göromål</i>	76: 125
<i>Upphandling hos civilförsvarsstyrelsen</i>	76: 109
<i>Utbildning</i>	
Arbetsmarknadsutbildning	76: 127, 128, 77: 116
Befälsutbildning	76: 106
<i>Vetebistånd till Bangladesh</i>	76: 104

